SINCLAIR LEWIS

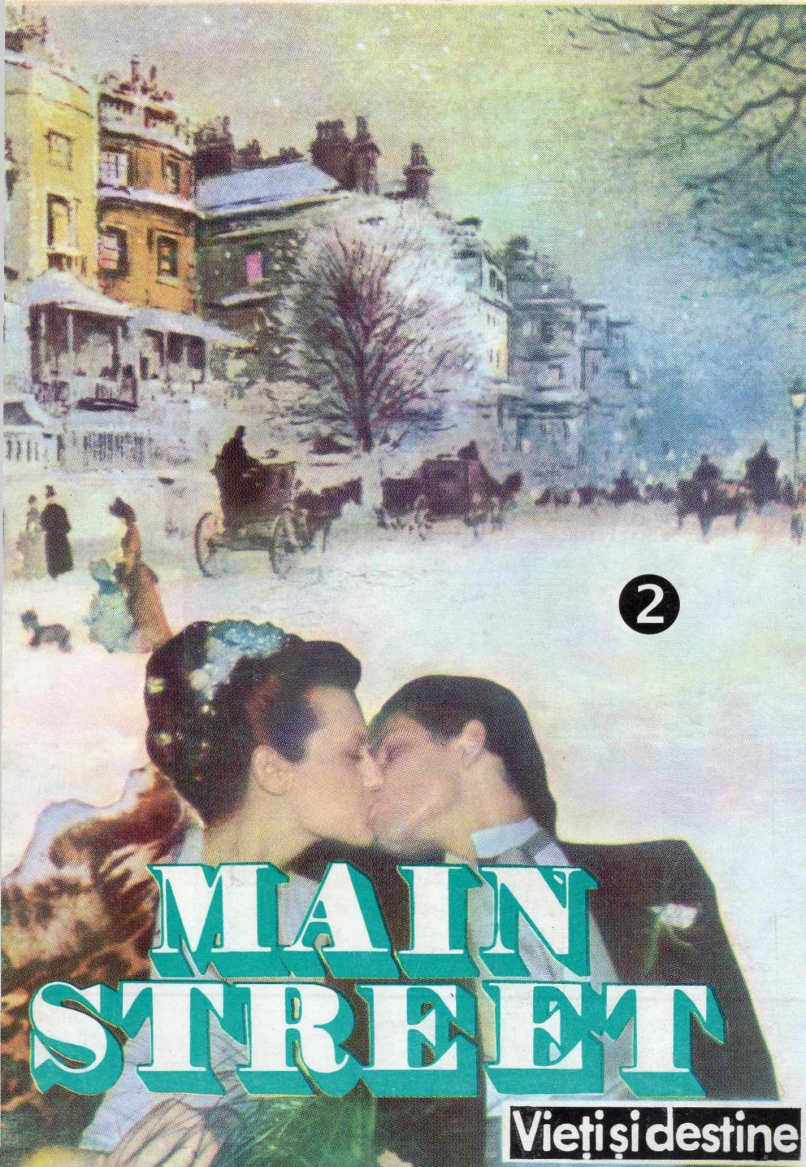

2

MAIN STREET

Vieți și destine

SINCLAIR LEWIS

MAIN STREET

Volumul 2

Seria

VIEȚI ȘI DESTINE

Coperta de VASILE SOCOLIUC

Pentru informații și comenzi, contactați-ne la adresa:

Intrarea Lucaci nr. 3, ap. 8, sector 3, tel. 661 76 57

EDITURA LOGOS – BUCUREȘTI

SINCLAIR LEWIS

MAIN STREET

(POVESTEA DOAMNEI CAROL KENNICOTT)

Volumul 2

Editura
LOGOS — BUCUREȘTI
1993

Consilier editorial
Mihai Dumitrescu

Ediția de față a folosit ca bază textul publicat în Sinclair Lewis — Strada Mare (Povestea doamnei Carol Kemmicott), vol. I—II, traducere de Jul. Giurgea, Editura „Cultura Românească", f.a.

La transcrierea textului a fost modernizată ortografia și au fost îndreptate inadvertențele onomastice și stilistice, în lumina exigențelor editoriale actuale.

Pentru versiunea de față, toate drepturile de reproducere aparțin editurii LOGOS — BUCUREȘTI

I.S.B.N. 973—9084—15—X

CAPITOLUL XVIII

Carol se duse o singură dată la reprezentaţiile trupei de actori ambulanţi, care veni în primăvara aceea la Gopher Praerie. Trupa juca într-un cort de pînză „piesele de mare succes ale stagiunii". Actorii, care munceau din greu, făceau şi figuraţie, controlau şi biletele la intrare, iar în antract cîntau romanţe despre nopţile cu lună şi vindeau remediile încercate ale doctorului Wintergreen, contra afecţiunilor de inimă, de plămîni şi de pîntece. Jucară piesa Sunbonnet Nell, o comedie dramatică din Ozarks cu J. Witherbee Boothby.

Spectatorii, îngrămădiţi pe băncile de lemn înşirate în faţa cortului în care se afla scena, admirară barba uriaşă şi carabina şi mai uriaşă a domnului Boothby; începură să bată din picioare la gesturile lui eroice; începură să chiuie cînd unul pintre actori încercă să imite doamnele de la oraş care se uitau cu lornionul la o găluşcă înfiptă în vîrful unei furculiţe. plînseră lacrimi adevărate cînd o văzură pe Gal Little Nell, care era legitima domnului Boothby şi o chema 'doamna Pearl, iar cînd se lăsă cortina şi domnul Boothby apăru din nou, îi ascultară cu evlavie conferinţa despre tonicele şi medicamentele doctorului Wintergreen împotriva limbricilor, pe care o ilustră cu un borcan cu ceva ca nişte sfori vălătucite în spiritul care începuse să prindă o culoare gălbuie.

„Juanita are dreptate, gîndi Carol şi clătină din cap. Sînt o proastă. Auzi, sfinţenia teatrului! Bernard Shaw! Singura nenorocire a piesei Fata din Kankakee este că pentru cei din Gopher Praerie e o piesă prea subtilă".

Îşi căuta mîngîierea în frazele învăţate pe de rost din cărţi; „nobleţea instinctivă a sufletelor simple', „nu le lipseşte decît ocazia, pentru a putea să aprecieze lucrurile

frumoase sau „exponenți'' îndrăzneți ai principiilor democratice''. Frazele acestea optimiste nu aveau însă aceeași rezonanță ca replicile sonore ale actorului pe care-l văzuse și care fusese atît de aplaudat. Cînd ieși împreună cu Kennicott din cortul teatrului ambulant și apucă în lungul străzii prăfuite, pe deasupra căreia se legănau mirezmele primăverii, se uită pe furiș la casele de lemn ale acestui orășel și își dădu seama că-i va fi peste putință să stea mai mult de o singură zi între oamenii aceștia. Ar fi vrut să renunțe la piesa care se străduise atît de mult, să părăsească asociația dramatică și să părăsească și orașul.

Cel care-i redete încrederea în sine fu tocmai Miles Bjornstam ... el, și faptul că biletele pentru piesa Fata din Kankakee se vînduseră pînă la ultimul loc.

Bjornstam îi „țința lui Bea de urît''. În fiecare seară venea și se așeza pe treptele scării din dos. Într-un rînd, cînd Carol apăru pe neașteptate în fața lui, îl auzi mormăind:

— Sper că vei reuși să oferi orașului acestuia o reprezentație bună. Dacă nu vei reuși, atunci cred că niciodată nu va mai reuși nimeni.

2.

Veni și seara cea mare; seara premierei. Cele două garderobe ale actorilor erau pline de diletanții care gîfîiau de emoție, congestionați și palizi. Bărbierul Del Snafflin, care era și el tot atît de profesionist în materie ca Ella, deoarece participase într-un rînd la o figurație în masă pentru spectacolul dat pe scena din Minneapolis, fu însărcinat să-i fardeze pentru scenă și căuta să-și manifeste disprețul față de amatori, țipînd la ei: „Stai liniștit! Cum crezi că voi putea să-ți fac sprîncenele, dacă te învîrtești pe scaun ca o pupăză?'' Actorii îl implorau:

— Ascultă Del, punem puțin roșu pe nări — am văzut că domnișoarei Rita i-ai pus; serios, nu vezi că pe mine aproape nu m-ai fardat?

Toți încercau să pară cabotini cît mai desăvîrșiți. Se apropiau de cutia cu fardurile lui Del, miroseau tuburile

cu pomezi şi mereu alergau să se uite în sală prin gaura tăiată în cortină, ca apoi să intre din nou şi să-şi examineze perucile şi costumele, sau să descifreze inscripţiile făcute pe pereţi cu creionul : „Trupa de Comedie Flora Flander", sau „Teatrul acesta este un mare succes' ', închipuindu-şi că sînt colegi cu actorii ambulanţi demult dispăruţi.

Carol, foarte elegantă în costumul ei de cameristă, îi îndemna pe oamenii de la recuzită să termine cu pregătirile scenei din primul act şi strigă la Kennicott, care era electrician :

— Te rog, nu uita instrucţiunile ce ţi le-am dat, privitoare la schimbarea efectului de lumină în actul al doilea.

Pe urmă se strecură afară, ca să-l întrebe pe Dave Dyer, care era la controlul biletelor, dacă n-ar putea procura cîteva scaune, apoi îi aduse aminte domnişoarei Myrtle Cass, care stătea înspăimîntată, să nu uite să răstoarne coşul cu hîrtii cînd îl auzi pe John Grimm că strigă : „Vino încoace, Roşcovano !"

Cînd orchestra lui Del Snafflin, compusă dintr-un pian, o vioară şi un cornet începu să-şi acodeze instrumentele, toţi cei care erau în avant scenă se simţiră ca paralizaţi. Carol se îndreptă împleticindu-se pînă la ochiul din cortină şi se uită în sală. Văzu o mulţime enormă de oameni care priveau cu toată atenţia...

În rîndul al doilea de scaune îl văzu pe Miles Bjornstam, dar nu împreună cu Bea, ci singur. Omul acesta ţinea să vadă piesa pe care o jucau. Era un semn bun. Cine ar putea spune? Probabil seara aceasta va însemna convertirea oraşului Gopher Prairie la cultul pentru frumos.

Se repezi la garderoba unde erau femeile, trezi pe Maud Dyer din spaima care o lăsase aproape leşinată şi o conduse între culise, apoi porunci să se ridice cortina.

Perdeaua se ridică sfioasă, ezitînd, tremurînd, înaintînd, totuşi încet, fără să se mai împiedice, aşa că ajunse cu bine pînă sus. Pe urmă constată că doctorul Kennicott a uitat să aprindă luminile din sală. Cineva din stalurile din faţă începuse să chihotească prin întuneric.

Se repezi într-un suflet în partea stîngă, întoarse comutatorul şi-i aruncă lui Kennicott o privire atît de feroce, încît bietul om începu să tremure şi se feri din calea ei. Doamna Dyer înaintă între culise şi apăru în

mijlocul scenei pe jumătate acoperită de întuneric. Piesa începuse.

În aceeași clipă Carol își dădu seama că piesa era proastă și execrabil jucată.

Încurajîndu-i cu zîmbetele mincinoase, Carol asistă la prăbușirea străduințelor ei de pînă acum. Decorurile păreau tulburi, iar lumina era ceva obișnuit. Îl urmări pe Guy Pollock cum se bîlbîia răsucindu-și mustața, cînd în realitate ar fi trebuit să pară un bărbat important, care sperie pe cei din jurul lui; pe Vida Sherwin, care ar fii trebuit să fie o soție sfioasă și blajină, vorbind necontenit de parcă ar fi fost la o lecție de limba engleză la școala superioară; pe Juanita, în rolul principal, sfidîndu-l pe Grimm ca și cînd i-ar fi citit o listă a cumpărăturilor ce trebuiau făcute în ziua aceea la băcănie; pe Ella Stowbody oftînd: „Aș vrea un ceai", ca și cînd ar fi spus: „Să nu sunați noaptea aceasta", sau pe doctorul Terry Gould făcînd curte domnișoarei Rita Simons, în timp ce exclama: „la te uită... dar știi că ești o fată adorabilă?"

Myrtle Cass, în rolul băiatului de serviciu, fu atît de emoționată de aplauzele cu care o primi familia ei și atît de intimidată de observația pe care o făcu Cy Bogart din fundul sălii, în legătură cu pantalonii cu care era îmbrăcată, încît numai cu mare greutate reuși să iasă din scenă. Singur Raymie fu cel care nu se impresionă deloc și-și jucă rolul așa cum trebuia jucat.

Fu convinsă că impresia pe care și-o făcuse în legătură cu spectacolul lor, era întemeiată, de îndată ce constată că după primul act Miles Bjorstam a ieșit din sală și nu s-a mai întors.

3.

Între actul al doilea și al treilea Carol îi adună pe toți membrii în jurul ei și le spuse:

— Înainte de a ne despărți astă seară, aș vrea să știu ceva. Indiferent dacă spectacolul de astă seară va ieși bine sau prost, pentru noi nu este altceva decît începutul. Vom rămîne însă numai la acest început? Care dintre dumneavoastră ar fi dispus să se pună pe lucru, alături

de mine, chiar începînd de mîine dimineaţă, pentru a discuta punerea în scenă a unei noi piese care să fie jucată în septembrie?

Se uitară la ea miraţi şi aprobară cuvintele Juanitei, care răspunse numaidecît:

— Eu cred că deocamdată atît ajunge. Astă seară văd că merge, destul de bine, cît despre o nouă piesă... Cred că pentru a discuta aşa ceva, mai avem timp destul pînă la toamnă. Carol! Cred că nu vrei să afirmi, sau să ne faci să credem că astă seară n-am jucat bine? Sînt convinsă că aplauzele spectatorilor dovedesc succesul pe care l-am obţinut.

În clipa aceea Carol îşi dădu seama cît de complet şi definitiv fusese eşecul.

În timp ce spectatorii ieşeau din sală, îl auzi pe B. J. Gougerling, bancherul, spunîndu-i băcanului Howland:

— Ei bine, cred că prietenii noştri s-au achitat destul de bine; a fost un spectacol tot atît de bun ca unul dat de profesionişti. Mie însă nu-mi prea plac astfel de piese. Prefer un film la cinematograf, cu accidente de automobile şi cu atacuri la drumul mare, cu ceva scene de dragoste şi fără sporovăiala aceasta continuă a actorilor.

Carol înţelese din nou cîtă dreptate avusese, crezînd că va da din nou greş în încercările ei.

Nu condamnă nici spectatorii şi nici pe cei din asociaţia dramatică. Se condamna pe ea însăşi, din cauză că încercase să facă un paradis în mijlocul unei păduri care adăpostea sălbatici.

„Asta este cea mai dureroasă înfrîngere. Am fost bătută. Am fost bătută de Strada Mare! Ar trebui să merg înainte. Dar nu mai sînt în stare".

Nu se simţi încurajată nici de darea de seamă a cronicarului de la Gropher Praerie Dauntless care scria:

„... ar fi greu să distingi dintre actori care a fost cel mai bine, cînd în realitate toţi au excelat în rolurile grele ce şi le-au asumat în piesa aceasta luată din repertoriul teatrelor din New York. Guy Pollock ar fi fost peste putinţă să întrupeze mai desăvîrşit rolul bătrînului milionar Grimm; doamna Harry Haydock, în rolul tinerei fete care le arată new-yorkezilor ce înseamnă o

fată din vest, a fost o întruchipare a drăgălăşeniei şi a jocului distins de scenă. Domnişoara Vida Sherwin, cunoscuta profesoară de la şcoala noastră superioară, ne-a încîntat în rolul doamnei Grimm ; doctorul Terry Gould a fost admirabil în rolul de amorez — băgaţi de seamă, doctorul este necăsătorit — aşa că prudenţa nu strică. Rita Simons, în rol de stenografă, a fost frumoasă ca un tablou, iar domnişoara Ella Stowbody ne-a dat o creaţie desăvîrşită, datorită studiilor ei la şcoala de artă dramatică de la Milwaukee.

„... cea mai mare laudă revine doamnei Will Kennicott, pe umerii căreia a apăsat greaua sarcină a punerii în scenă"

„Cît este de amabil, murmură Carol, şi de bine intenţionat, de binevoitor... dar revoltător de neadevărat. Oare aceasta este înfrîngerea mea, sau este propria lor înfrîngere?"

Încercă să se liniştească ; îşi zicea că ar fi prostie să-i condamne pe cei din Gopher Praerie pentru că nu se dau în vînt după teatru. Justificarea existenţei lor consta în faptul că reprezintă un oraş de negustori pentru fermieri. Oraşul acesta îşi făcea datoria cu tot curajul, procurînd oamenilor existenţa, hrănind şi îngrijind fermierii care aveau nevoie să vină după cumpărături.

Nu după multă vreme în colţul clădirii unde era şi cabinetul soţului ei, îl auzi pe un fermier spunînd indignat :

— Mai începe vorbă, sigur că am pierdut : Cel care a adus vagonul şi negustorii n-au vrut să ne plătească un preţ mai cumsecade pentru recolta de cartofi, deşi oamenii de la oraş au nevoie de ei. Aşa că ne-am înţeles să luăm un camion şi să-i ducem de-a dreptul la Minneapolis. Comisionarul de acolo era însă în legătură cu negustorul care a venit aici cu vagonul ; aşa că ne-a spus că nu ne dă un cent mai mult decît ne-a dat acesta de aici, cu toate că sîntem mai aproape de piaţa de desfacere. Ni s-a spus că la Chicago am putea obţine preţuri mai ridicate, dar cei de la calea ferată n-au vrut să ne dea vagoane, cu toate că aveau o mulţime de vagoane goale care aşteptau pe linia de garaj. Prin urmare, cînd ai putea să ai un mijloc de desfacere mai bun pentru produsele tale, oraşul

acesta ne pune toate piedicile. Pentru recoltă ne plătesc cît vor ei, dar pentru articolele de îmbrăcăminte noi sîntem obligaţi să le plătim cît ne cer. Stowbody şi Dawson i-au executat pe toţi fermierii care au avut pămîntul ipotecat, şi i-au dat fermele în arendă. Dauntless ne împuiază urechile cu minciunile despre o Asociaţie Cooperativă, avocaţii ne sting cu procesele, negustorii de maşini agricole refuză să amîne scadenţele, cînd se întîmplă să avem un an prost sau fără recoltă, dar fiicele lor se îmbracă în rochii elegante şi se uită la noi de parcă am fi nişte sperietori. Ascultă-mă pe mine, eu i-aş pune foc oraşului ăstuia ! declară omul cu amărăciune.

Kennicott îi explică :

— Ticălosul de Wes Braingan a început iar să-i umble gura. Se vede că-i face plăcere să se audă vorbind. Omul acesta ar trebui alungat din oraş !

4.

Cu ocazia examenelor Şcolii superioare, care era serbarea tineretului din Gopher Praerie, ca se simţea îmbătrînită şi departe de orice preocupare ; la fel în timpul discursului de deschidere al examenelor de bacalaureat, a defilării elevilor, a jocurilor organizate pentru cei mici, a cuvîntării de închidere a serbărilor, ţinută de un pastor venit din Jowa, care spunea că este convins de valoarea vieţii virtuoase, a cortegiului organizat la Decoration Day, cînd puţinii supravieţuitori ai războiului civil, pe cap cu chipiurile lor învechite, plecară în corpore, conduşi de Champ Perry pe drumul prăfuit care ducea spre cimitir. Se întîlni cu Guy şi constată că nu mai avea ce să-i spună omului acestuia. Îi vîjîia capul din cauza golului ce-l simţea în jurul ei. Dar Kennicott părea foarte mulţumit cînd îi spuse :

— În vara aceasta ne vom distra admirabil ; vom pleca devreme să ne instalăm, în căsuţa noastră de pe malul lacului, vom umbla în haine vechi şi vom încerca să fim şi noi ca ceilalţi oameni de toate zilele.

Se uită la el şi zîmbi, dar zîmbetul acesta părea atît de sfios.

În lungul preeriei, pe deasupra căreia cocea căldura soarelui de vară, ea se tîra pe aceleaşi cărări, vorbea nimicuri cu lumea care nu-i spunea nimic şi se gîndea că-i va fi peste putinţă să mai scape din mijlocul ei.

Rămase îngrozită cînd îşi dădu seama că întrebuinţează cuvîntul „să scape".

Trecură apoi trei ani care nu i se părură decît o scurtă etapă din viaţa ei şi încetă cu totul să se mai gîndească la altceva, în afară de Bjornstam şi de copilul ei.

CAPITOLUL XIX

În timpul acestor trei ani pe care-i trăi cu totul în afara personalităţii ei, Carol făcu o sumă de experienţe care fură înregistrate de Dauntless ca evenimente importante, sau discutate de grupul Jolly Seventeen, dar evenimentul neînregistrat şi nici discutat de nimeni, fu dorinţa a tot stăpînitoare care se ridica într-însa, de a se întoarce din nou printre oamenii de seama ei.

2.

Bea şi Miles Bjornstam se căsătoriră în iunie, la o lună după reprezentarea piesei Fata din Kankakee. Miles devenise şi el un om cu rosturile lui. Renunţase să mai critice statul şi societatea; nu mai plecă în turneele lui de geambaş, nici sumanul lui cel roşu nu se mai văzu în cantonamentele tăietorilor de păduri. Se angajă ca maşinist la fabrica de cherestea a lui Jack Elder. Acum îl puteai întîlni pe străzi, încercînd să se poarte amabil faţă de oamenii pe care-i batjocorise ani de-a rîndul.

Carol fu patroana şi organizatoarea ospăţului de nuntă. Juanita Haydock îşi bătea joc de ea:

— Dumneata eşti o proastă că laşi pe o fată ca Bea să plece. Dar, în afară de asta, de unde ştii că faci bine,

lăsînd-o să se căsătorească cu un nebun ca suedezul acesta roşu, care este un tip îngrozitor? Vino-ţi în fire, draga mea. Pune mîna pe mătură şi i-al la goană, iar pe svenska dumitale scutur-o puţin, pînă nu e prea tîrziu. Cum? Să merg şi eu la nunta lor scandalhufiană? Nici vorbă de aşa ceva.

Celelalte matroane îi cîntau Juanitei în strună. Carol rămase îngrozită cînd văzu această cruzime nejustificată din partea lor, dar stărui totuşi să-şi ducă planul la bun sfîrşit. Miles îi spusese :

— Jack Elder mi-a declarat că poate va veni la nuntă. Ar fi fain ca Bea să-l cunoască pe stăpînul meu, în calitate de femeie măritată. Într-o bună zi vom fi şi noi atît de bogaţi, încît Bea se va putea lua la întrecere cu doamna Elder şi chiar cu dumneata. Vei vedea că aşa are să se întîmple !

Dar în biserica austeră lutherană nu văzu decît un grup sfios de nouă nuntaşi — Carol, Kennicott, Guy Pollock şi soţii Champ Perry . pe care-i aduse ea însăşi ; rudele de la ţară ale lui Bea, care păreau înspăimîntate ; verişoara ei Tina şi Pete, fostul asociat de geambaşlîc al lui Miles, un om întunecat şi bărbos, care-şi cumpărase pentru această ocazie un costum negru şi venise de la o depărtare de o mie două sute de mile, tocmai din Spokane, ca să poată lua şi el parte la nuntă.

Miles se uita mereu înapoi, spre uşa bisericii, dar Jack Elder nu se arătă. După ce intră primul grup de invitaţi, uşa nu se mai deschise deloc. Mîna lui Miles se încleştă pe braţul lui Bea.

Cu ajutorul doamnei Carol îşi transformase bordeiul într-un fel de bungalov, cu perdele albe la ferestre, o colivie cu un canar şi un fotoliu de rips.

Carol stărui pe lîngă cele mai importante matroane din oraş s-o viziteze pe Bea. Pe jumătate în bătaie de joc, pe jumătate în serios, îi făgăduiră să se ducă. Locul lui Bea fu ocupat de bătrîna, greoaia şi morocănoasă Oscarina. Aceasta, timp de o lună de zile, se purtă foarte bănuitoare faţă de noua ei stăpînă, care i se păreа neserioasă, aşa că Juanita Haydock avu ocazie să-i spună :

— Poftim, frumoaso, îți spuneam eu, că va veni și ziua cînd se va pune și pentru dumneata problema oamenilor de serviciu?

Dar Oscarina sfîrși prin a se împăca și a o adopta pe Carol ca pe o fiică a ei, așa că după plecarea Beei, cu concursul ei, în viața lui Carol parcă totuși nu se schimbase nimic.

3.

Cu totul pe neașteptate, la propunerea lui Ole Jenson, noul primar al orașului, fu aleasă membră în comitetul de conducere al bibliotecii municipale. Ceilalți membri ai comitetului erau dr. Westlake, Lyman Cass, Iulius Flickerbough, avocatul, Guy Pollock și Martin Mahoney, fostul proprietar al întreprinderii de trăsuri cu chirie, astăzi proprietar al garajului din oraș. Se simțea încîntată. Se duse la prima ședință a comitetului cu un sentiment de superioritate, convinsă că ca și Guy Pollock sînt singurii care au habar de ce înseamnă o carte și sînt în măsură să discute metodele de organizare ale unei biblioteci. Era hotărîtă să revoluționeze sistemul întrebuințat pînă acum.

Sentimentul ei de superioritate se destrămă numaidecît, dar sfiala ei crescu în raport invers din clipa în care dădu față cu membrii comitetului — într-o cameră sărăcăcioasă a etajului al doilea, acum transformat în bibliotecă — care nu discutau nici despre mersul vremii și nici nu păreau nerăbdători să joace o partidă de șah, ci discutau tocmai despre cărți. Constată de asemenea că amabilul bătrîn, doctorul Westlake, citea toate cărțile de poezii și toate romanele mai ușoare care apăreau; că Lyman Cass; proprietarul morii, omul cel cu capul de formă bovină și barba zbîrlită, îi citise pe Gibbon, Hume, Grote, Prescott și alți istorici cu opere voluminoase, că era în stare să repete pagini întregi din operele

lor şi că le repeta chiar cu adevărat. Cînd doctorul Westlake îi spuse în şoaptă despre prietenul său : „Să ştii că Lym este foarte bine informat, dar este un bărbat prea modest, astfel că nu face paradă de cunoştinţele lui", se simţi lipsită de cultură şi de modestie, aşa că îşi făcu reproşuri pentru cauza de a nu fi fost în stare să-şi dea seama de valorile imense ce se ascundeau în această Gopher Praerie. Cînd doctorul Westlake începu să vorbească despre Paradisul Pierdut, Don Quijote, Wilhelm Meister şi despre Koran, îşi aduse aminte că nici unul dintre cei pe care îi cunoaşte, nici chiar tatăl ei, nu citise aceste patru cărţi.

La a doua şedinţă a comitetului veni foarte sfioasă şi nu mai îndrăzni să revoluţioneze nimic. Spera ca membrii mai în vîrstă din comitet să fie destul de îngăduitori faţă de schimbările propuse de ea, în legătură cu colecţia cărţilor pentru tineret.

Totuşi după a patra şedinţă a comitetului de conducere, se găsea tot acolo unde fusese la începutul discuţiilor. Constată că în pofida pretenţiilor lor de oameni care au citit, totuşi nici unul nu era în stare să facă ceva, pentru ca biblioteca să devină indispensabilă întregului oraş. Foloseau cărţile, votau rezoluţii, dar încolo biblioteca era un mort ca toţi morţii. Nu se cereau decît cărţile lui Henty şi Elsie, şi ultimele opere optimiste ale scriitorilor moralişti, femei sau pastori mai activi, iar membrii comitetului nu se interesau decît de cărţile vechi şi cu conţinut serios. Faţă de bucuria gălăgioasă a tineretului, cînd descoperea opere de literatură adevărată, nu aveau nici o înţelegere şi nici o îngăduinţă.

Dacă era înfumurată, cu toate puţinele ei cunoştinţe în domeniul cărţilor, tot atît de înfumuraţi erau şi ei în domeniul cunoştinţelor lor. Cît despre discuţiile lor privitoare la votarea unei taxe suplimentare pentru bibliotecă, nici unul nu avu curajul să-şi însuşească această propunere, deşi fondurile de întreţinere ale bibliotecii erau atît de reduse, încît după ce plăteau chiria, lumina şi căldura şi salariul domnişoarei Vilets, nu le mai rămînea decît o sută de dolari pe an pentru cumpărarea de cărţi noi.

Incidentul celor „șaptisprezece cenți" puse în mod definitiv capăt entuziasmului ei care începuse demult să slăbească.

Venise la ședințele comitetului cu un plan de care era încîntată. Făcuse o listă de treizeci de romane din Europa, apărute în ultimii zece ani, la care mai adăugase vreo douăzeci de volume cu tratate de psihologie, educație și economie politică, ceea ce lipsea cu totul din bibliotecă. Convinsese pe Kennicott să contribuie cu cincisprezece dolari la procurarea acestor cărți. Dacă fiecare dintre membrii comitetului ar fi dat cîte cincisprezece dolari, s-ar fi putut procura cărțile fără nici o greutate.

Lym Cass se uită la ea înspăimîntat și începu să se scarpine în creștetul capului, ca apoi să-i răspundă :

— Cred că am creea un precedent nelalocul lui, dacă membrii comitetului ar contribui cu bani... hm... întrucît mă privește, n-aș avea nimic împotrivă, dar cred că n-ar fi frumos din partea mea să dau loc unui astfel de precedent. Sfinte Doamne ! Nouă nu ni se plătește nici o para pentru serviciile ce le aducem. Prin urmare nu ni se poate cere nouă să și plătim pentru privilegiul de a face slujbă.

Singur Guy Pollock părea să fi fost de acord, dar se propti cu coatele în masa de brad și nu scoase nici o vorbă.

Restul ședinței îl petrecură discutînd foarte animați amănuntul că în casă erau cu șaptisprezece cenți mai puțin decît ar trebui de fapt să fie. Fu convocată domnișoara Villets, care timp de jumătate de ceas se apără cu toată ardoarea ; chestiunea celor șaptisprezece cenți fu discutată pe toate fețele, iar în timpul acesta doamna Carol se uita la lista care cu un ceas în urmă i se păruse atît de frumoasă și de bine făcută, dar nu zise nimic, ci se simți mîhnită din cauza domnișoarei Villets și mult mai mîhnită din cauza ei însăși.

Participă regulat la toate ședințele comitetului timp de doi ani, cît dură mandatul ei, ca apoi să vină domnișoara Vida Sherwin la rînd, dar nu încercă niciodată să revoluționeze ceva din vechile dispoziții ale bibliotecii. În frămîntarea obișnuită a vieții ei de toate zilele nici nu se schimbase nimic, nici nu intervenise nimic nou.

4.

Kennicott făcuse cîteva afaceri strălucite cu terenurile, dar cum el nu avea obiceiul să discute în prealabil despre astfel de chestiuni şi nici s-o ţină pe soţia lui la curent cu ceea ce făcea, ea nu fu nici prea entuziasmată şi nici prea impresionată. Dar se simţi mult mai emoţionată de declaraţia lui pe care i-o făcu parte în şoaptă, parte înduioşat, parte pe tonul obişnuit medicului, spunîndu-i că acum, „din moment ce-şi pot permite acest lux", vor trebui să aibă şi ei un copil. Trecuse atîta vreme de cînd conveniseră că „poate ar fi mult mai bine să nu ai copii de loc", încît lipsa acestora devenise ceva foarte firesc în căsnicia lor. Acum îi era teamă, ar fi dorit şi ea să aibă şi nu mai ştia ce să zică; consimţi după oarecare ezitare, ca imediat după aceea să-i pară rău că a consimţit.

De vreme ce în raporturile dintre ei părea că nimic nu s-a schimbat, uită cu totul de înţelegerea dintre ei şi viaţa continuă fără nici un fel de scop anume.

5.

În timpul după-amiezelor lungi de vară, cînd Kennicott era în oraş, ea stătea întinsă pe terasa bungalowului lor de pe marginea lacului, vrăjită de liniştea din atmosferă şi de undele lucitoare ale apei care tremura în faţa ei; îşi făcea fel de fel de planuri de evadare: Fifth Avenue măturată de un viscol şi cu zăpada răscolită de limuzine, scăpărarea vitrinelor de la magazine şi un turn de catedrală. O colibă de papură, ridicată pe stîlpi înalţi de deasupra mîlului din marginea unui rîu care trece prin junglă. Un apartament la Paris, cu camere impunătoare şi înalte, cu lambriuri şi un balcon. O moară bătrînă şi părăsită, în Maryland, la o răscruce de drumuri, pe malul unui pîrîu într-o îmbucătură de dealuri. Un platou pe un

vîrf de munte, luminat de razele reci ale soarelui, cu o turmă de oi. Un port plin de larmă în care macaralele mecanice descarcă vapoare cu mărfuri sosite din Buenos Aires și Tsingtao. O sală de concert din Munich și un celebru violoncelist care cîntă... care să cînte pentru ea.

În special una dintre aceste viziuni o ținea sub puterea ei de vrajă:

I se părea că se află pe o terasă, în marginea unui bulevard de pe țărmul mării cu ape calde. Era convinsă, deși fără nici o justificare, că este la Mentone. Prin fața ei trec cupeuri și limuzine uriașe, cu capota neagră și lucitoare, al căror motor se aude gîfîind încet, întocmai ca respirația ușoară a unui om în vîrstă. În mașinile acestea sînt femei elegante, cu obrazul rigid și fardat, cu mîna proptită pe umbrele, elegante și frumoase, cu privirile îndreptate înainte, fără să țină seamă de bărbații care erau alături de ele, bărbați distinși, dar, cu părul căruiț. Dincolo de bulevard se vede marea, cu apele albastre și limpezi, un țărm cu nisipul ca de aur și ici, colo cîte un pavilion vopsit în albastru și galben. Nimic nu se mișca în afară de mașinile care treceau, iar oamenii de pe stradă făceau impresia că sînt mici și rigizi, întocmai ca niște figurine de lemn, într-un tablou în tonalități de aur și albastru țipător. Nu se aude nici șopotul valurilor, nici susurul vîntului, murmurul frunzelor sau al florilor car-și scutură petalele; nimic decît culori galbene și de cobalt, alături de luminile nemișcate și gîfîitul domol al mașinilor...

Tresări și se uită în jurul ei. Tic-tacul ceasornicului o făcuse să-și închipuie că aude trepidația unui motor sau ropotul ritmic al cailor de la cupee. În jurul ei nu tremurau lumini orbitoare desprinse din valurile mării și nici nu se îngrămădeau vedenii, ci numai contururile unui ceasornic de nichel, de pe poliță de lîngă peretele de bîrne pe care era spînzurat un prosop grosolan și, ceva mai încolo, o sobiță de petrol.

Mii și mii de visuri stîrnite de lecturile ei și de tablourile pe care le văzuse și-i plăcuseră; astfel își trecea după amiezele pe malurile lacului; dar, de fiecare dată, din fundul acestor visuri apărea silueta reală a lui Kenni-

cott, îmbrăcat în pantalonii cachii, plini de solzi de peşte şi o întreba:

— Te distrezi bine? dar nu mai aştepta să audă ce-i răspunde.

Nimic în jurul ei nu se schimba şi nici nu avea nici un motiv să-şi închipuie că s-ar putea schimba ceva de aici înainte.

8.

Trenuri!

În casa de pe marginea lacului îi lipsea zgomotul pricinuit de trenurile care trec. Începu să-şi dea seama că în oraş prezenţa trenurilor îi dădea siguranţa că mai există şi altă lume, dincolo de lumea în care trăia acum.

La Gopher Praerie trenul reprezenta pentru ea ceva mai mult decît un mijloc de transport. Era un fel de zeitate nouă; un monstru cu picioarele de oţel cu coastele de stejar, cu muşchii de pietriş şi o foame nemulcomită pentru devorarea mărfurilor; o zeitate creată de oameni, pentru a-i determina să respecte capitalul, exact cum în altă parte creaseră şi adorau zeităţile, minelor, fabricile de bumbac, fabricile de automobile şi motoare, universităţile, armata.

Generaţiile din partea de răsărit îşi aduceau aminte de timpurile cînd nu era nici un fel de cale ferată şi nici nu se temuseră niciodată de ea; în părţile acestea însă căile ferate existau de la începutul începuturilor. Oraşul fusese clădit în mijlocul deşertului preeriei, în locul anume indicat pentru a deveni cîndva o haltă de cale ferată şi, prin anii 1860 şi 1870 se puteau realiza cîştiguri foarte mari şi se puteau întemeia familii de aristocraţi, datorită faptului că ştiai dinainte cam în ce loc se va ridica un viitor oraş.

Dacă se întîmpla ca un oraş să nu se bucure de simpatia celor de la conducerea căilor ferate, trenul îl putea evita,

îl putea exclude cu totul din viața comercială și astfel îl asasina. La Gopher Praerie linia ferată era asemănător existenței unui adevăr etern, iar comitetul de direcție al liniei o zeitate atotputernică. Pînă și copiii sau bunicile care trăiau departe de lume ar fi fost în stare să-ți spună dacă trenul nr. 32 care a trecut prin gară în marțea trecută, avea sau nu avea un compartiment încălzit, sau dacă trenul nr. 7 va lua un vagon suplimentar; numele președintelui societății căilor ferate era cunoscut de toată lumea din localitate.

Pînă și în această epocă nouă a automobilelor, cetățenii se duceau în mod statornic la gară, să vadă cum trec trenurile. Era singurul spectacol romantic la care puteau asista, în afară de slujbele ce se oficiau în bisericile catolice; din aceste trenuri coborau oameni de seamă, care stăpîneau lumea din afară.... agenți comerciali cu jiletcă fantezie, sau cîte o rudă depărtată care venea în vizită tocmai de la Milwaukee.

Odinioară Gopher Praerie fusese „cap de linie". Depozitul de locomotive și atelierele de reparație nu mai existau astăzi, dar mai erau și acum doi mecanici care făceau drumuri lungi și stăteau de vorbă cu lumea străină, umblau îmbrăcați în uniforme cu bumbi de alamă și cunoșteau cele mai mici amănunte în legătură cu tertipurile pungașilor de profesie. Oamenii aceștia reprezentau o casetă specială cu totul aparte, nici mai presus, nici mai prejos decît soții Haydock, ci alături de ei: un fel de artiști și aventurieri.

Telegrafistul de noapte al gării era cea mai romantică figură din oraș; se trezea la trei de dimineață și-și petrecea timpul în mijlocul unei camere care trepida de țăcănitul aparatelor de telegraf. Toată noaptea vorbea cu colegii lui operatori, care se găseau la douăzeci, cincizeci sau o sută de mile distanță. Te puteai aștepta în orice moment să fie atacat de bandiți. E adevărat că nu-l atacase niciodată, dar cînd te apropiai de el aveai aceeași senzație ca atunci cînd vezi că s-a oprit un om mascat în fața ferestrei, în timpul nopții, revolvere și frînghii cu care l-au legat de un scaun și lupta lui deznădăjduită, ca să poată ajunge pînă la aparat, înainte de a-și pierde cunoștința.

În timpul viscolelor iernii, tot ce era în legătură cu calea ferată, devenea romantic. Erau zile cînd oraşul rămînea complet izolat de restul lumii, cînd nu venea nici poşta, nici expresul, nici carne proaspătă şi nici ziare. Într-un tîrziu soseau locomotivele cu pluguri, care curăţau troienii de pe linie, azvîrlcau gheizere de zăpadă lichefiată şi drumul spre lumea din afară se deschidea din nou. Frînarii, cu mînuşi îmblănite şi cu căciuli pe cap, alergau pe acoperişul vagoanelor învelite în pojghiţă de gheaţă, mecanicii zgîrîiau un ochi în ferestruica îngheţată a cabinei lor, ca să se poată uita afară; piloţii, în largul acestei preerii, inscrutabili şi îndrăzneţi — aceştia reprezentau eroismul, iar pentru Carol un fel de oameni care aveau curajul aventurii, în mijlocul acestei lumi de băcani şi de predicatori.

Pentru copiii mai mici, gara era terenul de joacă cel mai favorit. Se urcau pe scara de fier a vagoanelor de mărfuri, aprindeau focuri la adăpostul stivelor de traverse scoase din uz şi-i salutau pe frînarii lor favoriţi. Pentru Carol însă era ceva măreţ.

Era în automobil, împreună cu Kennicott, şi maşina lor despica întunericul, iar lumina farurilor tremura pe bălţoacele de noroi şi pe buruienile din marginea drumului. Soseşte un tren. Un gîfîit şi şuierul aburului. Trecea înainte... fusese Pacific Flyer, o săgeată de flăcără aurie. Scînteile locomotivei tremurau pe sub dîra de fum rămasă în urmă. Cît ai clipi, viziunea se destrămă; Carol se pomenea din nou în mijlocul întunericului, în timp ce Kennicott încercă să-i explice această minune de foc şi lumini: nr. 19. Trebuie să aibă vreo zece minute întîrziere.

Cînd era acasă, asculta din pat semnalele locomotivei trenului expres care trecea la depărtare de un kilometru şi jumătate spre miazănoapte: uhhuhuuuu... semnalul plictisit şi nervos al cavalerilor nocturni care se îndreptau spre marile oraşe, unde erau rîsete, drapele care foşnesc şi glas de clopote... uhuhuuuu! o lume întreagă trecea prin apropiere... zgomotul devenea tot mai stins... un fîşîit ca de fantome... a dispărut.

Pe aici nu erau trenuri. Tăcerea era desăvîrşită. Preeria îmbrăţişa lacul din toate părţile, se întindea în jurul

ei, nemiloasă, înecată de praf și ceață. Numai trenul era în stare să-i tulbure monotonia. Într-o bună zi va lua un tren; și ziua aceasta va fi începutul marii aventuri.

7.

Își căuta un refugiu la Chautauqua, exact cum se refugiase înainte la Asociația Dramatică sau Biblioteca Municipală din Gopher Praerie.

În afară de centrala Chautauqua din New York, mai sînt răspîndite pe întregul teritoriu al Uniunii o mulțime de întreprinderi comerciale Chautauqua care trimit, pînă și în cele mai mici orășele, trupe de conferențiari și „artiști" care să organizeze o săptămînă de distracții intelectuale în corturi de pînză. Cît trăise în Minneapolis Carol nu avusese niciodată ocazia să întîlnească o trupă ambulantă Chautauqua, așa că știrea despre o astfel de trupă ce trebuia să sosească la Gopher Praerie îi dădea nădejdea că poate aceasta va reuși să realizeze lucrurile tulburi la care se gîndise ea și care ei nu-i reușiseră. Își închipuia că trupa aceasta va avea în conferințele ei un program succint al cursurilor, așa cum se fac la Universitate, dar întocmite anume pentru popor. În dimineața cînd se întoarse împreună cu Kennicott din vilegiatură, văzu la toate vitrinele magazinelor afișele trupei, iar pe o frînghie întinsă pe deasupra străzii, un rînd întreg de drapele pe care era scris: „SOSESC artiștii Chautauqua din trupa Boland!" și „O săptămînă neprețuită de inspirație și distracții!". Cînd văzu însă programul rămase dezamăgită. Nu semăna cîtuși de puțin a cursuri universitare condensate, semăna mai curînd a amestecătură de vodevil, cu o conferință Y. M. C. A. și exerciții de declamație pentru sfîrșit de an între elevii unui conservator. Îi spuse și lui Kennicott ce părere are, iar el îi răspunse:

— S-ar putea să nu fie un spectacol atît de intelectualizat cum am fi dorit noi, dar în orice caz este mai bine ceva, decît nimic.

Vida Sherwin adăugă:

— Au cîțiva conferențiari foarte buni. Chiar dacă nu vor aduce informații de ultimă oră, lumea care-i va asculta, va putea să-și însușească o mulțime de idei, și tocmai aceasta este partea importantă a conferinței.

În timpul cît trupa Chautauqua stătea în oraș, Carol se duse la trei conferințe serale, două de după amiază și la un matineu. Rămase impresionată de prezența publicului auditor, femei palide, îmbrăcate în fuste și bluze, nerăbdătoare să învețe cum trebuie să se gîndească, bărbații numai în jiletică și cu mînecile cămășii răsfrînte, nerăbdători să li se dea ocazia să rîdă, și copii neliniștiți, care abia așteptau s-o șteargă de sub supravegherea părinților. Îi plăcură lavițele simple de lemn și estrada portativă sub baldachinul ei roșu, cortul uriaș de pînză, care cuprindea toată adunarea, întunecat seara, cu toate nenumăratele becuri electrice care ardeau, iar în timpul zilei tremurînd o lumină chihlimbarie peste capetele oamenilor care ascultau în liniște. Mirosul de praf, de iarbă călcată în picioare și lemn dogorît de soare, îi dădea iluzia că se află în mijlocul unei caravane siriace; în timp ce asculta zvonurile venite de afară, uită cu totul de prezența oratorilor; doi fermieri care vorbeau cu glasuri răgușite, scîrțîitul unui car care trecea în lungul Străzii Mari și un cotcodăcit de găini. Se simțea mulțumită. Dar mulțumirea aceasta se asemăna cu cea a vînătorului rătăcit, după ce reușește să facă un popas.

De la conferințele Chautauqua nu se alese cu nimic, decît cu vîntul care sufla prin intervalele foilor cortului, cu amintirea murmurului de glasuri care nu mai înceta, a rîsetelor nestăpînite la toate glumele răsuflate, rîs de oameni grosolani, zvonuri primitive și fără viață sau veselie, întocmai ca larma animalelor închise în țarcul unei ferme.

Iată și numele celor cîțiva oratori care luară cuvîntul în timpul celor șapte zile de cursuri universitare condensate:

Dintre cei nouă conferențiari, patru erau foști pastori, iar unul fost deputat al Congresului american; fiecare dintre ei ținură cîte o cuvîntare plină de elan. Singurele

elemente sau păreri emise de ei, de care Carol era în stare să-şi mai aducă aminte, erau : Lincoln a fost un celebru preşedinte al Statelor Unite, dar în tinereţea lui a fost extrem de sărac. James J. Hill a fost unul dintre cei mai cunoscuţi agenţi ai căilor ferate din partea de apus a Uniunii, dar şi el a fost în tinereţe foarte sărac. În afaceri cinstea şi amabilitatea sînt preferabile faţă de grosolănie şi apucăturile pungăşeşti, dar această afirmaţie nu trebuie considerată drept aluzie la cineva, deoarece se ştie că toţi locuitorii din Gopher Praerie sînt oameni cumsecade şi prevenitori. Londra este o mare metropolă. Un om de stat foarte distins a făcut într-un rînd cursuri la şcoala duminicală.

Patru „arişti" debitară anecdote despre evrei, irlandezi, germani, chinezi şi despre populaţia din partea muntoasă a statului Tennessee, anecdote pe care în cea mai mare parte Carol le mai auzise şi de la alţii.

O doamnă, profesoară de dicţie, recită cîteva poezii de Kipling şi debită cîteva imitaţii de copii.

Un conferenţiar, care adusese şi vederi cinematografice, le debită o expediţie de explorare în munţii Anzi : vederile fură admirabile, dar conferinţa lui n-avea nici cap nici coadă.

Aveau trei muzici de alămuri, un sextet de operă, şase cîntăreţi havaieni şi patru tineri care cîntau din saxofon şi din ghitare care semănau a covăţele. Cele mai aplaudate bucăţi — cum era Lucia — fură tocmai acelea pe care publicul le auzise de cele mai multe ori.

Regizorul local rămase toată săptămîna în oraş, deşi ceilalţi membri care se produseseră plecaseră în alte părţi unde trupele Chautauqua trebuiau să-şi facă datoria zilnică. Acesta era un om mititel, care părea nemîngîiat, şi datoria lui era să provoace animaţie în mijlocul auditorilor pe care-i separa în grupuri şi încerca să-i convingă că sînt oameni inteligenţi şi că înţeleg cînd trebuie să aplaude pe cei care se produceau pe estrada din faţa lor. El era cel care vorbea la matineuri, care tuna în acelaşi fel şi cu aceeaşi resemnare şi despre poezie, şi despre fericirile vieţii de apoi, şi despre nedreptatea pe care o fac patronii angajaţilor lor, în toate întreprinderile ce vizează acumularea de cîştiguri.

În afară de acesta mai era un om care nu ţinea nici conferinţe nici discursuri înflăcărate şi nici nu se producea în faţa publicului, un om mititel şi modest, care umbla cu mîinile în buzunare. Toţi ceilalţi membri ai trupei declaraseră :

— Mi-ar fi peste putinţă să nu le spun cetăţenilor acestui frumos oraş, că nici unul dintre noi n-am întîlnit pînă acum, în timpul turneelor noastre, oameni mai inteligenţi, mai vioi şi mai primitori decît aici.

Omul cel mititel însă declarase că arhitectura oraşului Gopher Praerie era ceva de adunătură şi că ar fi cea mai mare prostie din partea locuitorilor să admită ca malurile lacului să fie batjocorite de cenuşa şi zgura de la terasamentul căilor ferate. La cuvintele acestea ale lui, publicul murmură :

— S-ar putea ca individul acesta să aibă drèptate în ceea ce spune. Dar de ce să priveşti lucrurile din partea lor cea mai puţin frumoasă? Ideile noi sînt foarte bine venite, dar unde scrie că trebuie să începi numaidecît să critici. Viaţa aşa cum este, are destule neajunsuri, fără să mai fie nevoie să ţi le cauţi singur.

Cam acesta era felul în care doamna Carol văzu trupa Chautauqua. După plecarea trupei, oraşul se simţea mîndru de cultura şi educaţia lui.

8.

La două săptămîni după aceea Europa fu cutremurată de marele război.

Timp de o lună de zile oraşul Gopher Praerie trepidă de mulţumire, dar după ce războiul deveni luptă de tranşee, lumea începu să se liniştească. Cînd Carol vorbea despre situaţia din Balcani şi eventualitatea unei revoluţii în Germania, Kennicott, începea să caşte şi răspundea :

— Da, s-ar putea să fie neplăcut, dar afacerea asta nu ne interesează pe noi. Oamenii din părţile acestea sînt

prea ocupați cu cultura grîului, așa că nu se pot ocupa cu războiul acesta nebunesc, pe care străinii l-au pornit unul împotriva altuia.

Tot Miles Bjornstam fu cel care declară :

— Mi-e peste putință să înțeleg. Eu sînt împotriva războaielor, dar cu toate acestea mi se pare că germanii ar trebui zdropșiți, din cauză că junkerii lor sînt potrivnici oricărui progres.

Într-una din primele zile ale toamnei se duse să facă o vizită la Bea și Miles. O primiră cu chiote de mulțumire, apoi se repeziră să șteargă scaunele de praf și să aducă apă proaspătă pentru cafea. Miles rămase în picioare și se uita la ea, zîmbindu-i din toată inima. I se întîmpla și acum destul de des să întrebuințeze cuvinte lipsite de respect la adresa domnilor din Gopher Praerie, dar de fiecare dată, deși nu fără greutate, mai adăuga și cîteva cuvinte pompoase de laudă.

— Cred că pînă acum a venit multă lume la dumneavoastră în vizită? întrebă Carol.

— Firește. Tina, care este verișoară cu Bea, vine mereu ; tot așa și contramaistrul de la fabrica de cherestea și ..., ne distrăm destul de bine. Te rog, doamnă, să te uiți puțin la Bea. Cînd o auzi, îți face impresia că este un canar în colivie și ia vezi ce cap de scandinavă are. Dar nici nu-ți poți închipui ce fel de femeie este. E ca o cloșcă ; toată ziua se învîrtește în jurul meu și pe mine, bătrînul Miles, m-a determinat să umblu cu cravată.

N-aș vrea să îi spun de față cu dumneata, de teamă să nu se creadă, dar să știi că e o femeie cum nu se mai găsește ... Dar dă-o încolo de treabă ... Ce crezi dumneata că pe mine mă interesează că infecții aceștia de snobi n-au venit la noi? Sînt mulțumit că am cunoscut-o și ne înțelegem bine unul cu altul.

Carol se gîndi la greutățile cu care trebuie să lupte, dar își uită și de acestea, ca să-și aducă aminte de propria ei indispoziție și temerile ce o asediau. În aceeași toamnă simți că este însărcinată și că, în sfîrșit, viața făgăduia să devină mai interesantă în mijlocul primejdiei marilor schimbări ce urmau să vină.

CAPITOLUL XX

Naşterea copilului se apropia. În fiecare dimineaţă Carol simţea că-i vine rău de la stomac, era cu trupul îngheţat, trasă la faţă şi convinsă că niciodată de aci înainte nu va mai putea fi drăguţă. În fiecare seară se simţea cutremurată de spaimă. Nu era deloc exaltată, ci abătută şi furioasă. Săptămînile de indispoziţie zilnice trecură într-o epocă de plictiseală chinuitoare. Începuse să-i vină greu să se mai mişte dintr-un loc într-altul şi-i venea să ţipe de furie cînd se gîndea că ea care fusese atît de zveltă şi de uşoară, trebuia să se sprijine acum într-un baston şi că a ajuns să fie obiectul comentariilor străzii. Simţea în jurul ei privirile lacome ale cumetrelor. Fiecare matroană făcea cîte o uşoară aluzie :

— Draga mea, acum cînd eşti pe cale să devii mamă, cred că vei renunţa la ideile dumitale deşucheate, că te vei linişti.

Vedea că de voie de nevoie, i se va face loc în rîndurile gospodinelor din oraş. După ce va naşte copilul, îi va fi peste putinţă să mai scape : începea să-şi dea seama că în curînd va veni vremea cînd va sta cu cafeluţa, se va legăna pe scaun şi va discuta despre broderii.

„Aş putea continua lupta împotriva lor, căci acum sînt obişnuită. Dar mi-e peste putinţă să admit să fiu luată în posesie în felul acesta, ca ceva de la sine înţeles ... şi totuşi va trebui să mă împac şi cu această situaţie".

Se condamna cînd pe ea însăşi, din cauză că nu apreciază bunăvoinţa acestor femei, cînd pe ele, din cauza sfaturilor pe care i le dădeau. Aluzii lugubre la suferinţele prin care va trebui să treacă în timpul naşterii, amănunte referitoare la igiena copilului, întemeiate pe îndelungă experienţă şi totală lipsă de înţelegere, sfaturi superstiţioase în privinţa celor ce trebuie să mănînce, să citească şi să vadă, pentru formarea sufletului acestui copil chiar înainte de a se naşte, pe urmă continuele lor discuţii în legătură cu copiii. Doamna Cump Perry veni într-o zi la ea şi-i aduse volumul Ben Hur, ca un preventiv împotriva eventualei imoralităţi a viitorului ei copil. Îşi făcu

apariţia şi văduva Bogart, care era numai exclamaţii muiate în miere şi fiere;

— Ei, ce mai face astăzi iubita noastră cenuşăreasă? E vorbă veche şi adevărată, că o femeie însărcinată este tot atît de impunătoare şi de drăguţă ca o Madonă ... Ia spune — şi murmurul ei era plin de subînţelesuri — îl simţi cum mişcă, drăguţul de el? Îmi aduc aminte de vremea cînd am fost însărcinată cu Cy ... evident, copilul era atît de mare ...

— Nu arăt de loc drăguţă, doamnă Bogart. Obrazul mi-e plin de pete şi a început să-mi cadă părul; arăt ca un sac de cartofi şi mi se îndoaie genunchii sub greutatea trupului; dar mă tem că nici copilul meu nu va fi deloc drăguţ, căci va semăna cu noi; afară de asta, eu nu cred cîtuşi de puţin în devotamentul de mamă şi toată afacerea asta pentru mine nu este altceva decît condamnabila desfăşurare a unui proces biologic, răspunse Carol.

Pe urmă se născu copilul fără greutăţi din cale afară: un băiat cu spatele drept şi cu picioarele lungi. În prima zi nu-l putu suferi din cauza durerilor pe care i le pricinuise şi a spaimei prin care trecuse din cauza lui; nu-l putea suferi nici din cauza urîţeniei lui respingătoare. Dar după aceea începu să-l iubească cu tot devotamentul şi instinctul de care pînă acum îşi bătuse joc. Se minuna tot atît de ostentativ ca şi Kennicott de perfecţiunea mînuţelor lui; se simţea copleşită de duioşia pe care i-o pricinuia copilul cînd se întorcea şi se uita la ea; pasiunea pentru copilul ei creştea în raport cu măruntele datorii lipsite de poezie pe care trebuia să le îndeplinească pentru el.

Îi dădură numele Hugh, în amintirea tatălui ei.

Hugh deveni un băiat slăbuţ, dar sănătos, cu capul mare şi părul subţire, întins, de culoare castaniu deschis. Era un copil prevăzător şi măsurat ... un Kennicott.

Timp de doi ani pentru ea nu mai există nimic în afară de el. Cu toate profeţiile cinice ale celorlalte matroane, nu încetă de loc „să se intereseze de lumea din afară şi de copiii altora, imediat, ce va trebui să se zbată pentru propriul ei copil". Cruzimea de a sacrifica pe toţi ceilalţi copii, de dragul unuia singur, era ceva ce ea nu putea concepe. Dar se va sacrifica pe sine. Începu să

înțeleagă consacrarea ... tocmai ca, care răspunsese la aluziile făcute de Kennicott :

— Refuz să-mi insult copilul și pe mine, cerînd unui tînăr ignorant și îmbrăcat în redingotă să mi-l boteze și să admită să-l păstreze lîngă mine. Refuz să-l supun oricărui ritual diabolic. Dacă copilul meu — propriul meu copil — nu este de ajuns de sanctificat cu cele nouă luni de tortură prin care am trecut în timpul sarcinii, atunci pastorul Zitterel va fi cu atît mai puțin în stare să-l sanctifice.

— De, să-ți spun drept, între baptiști nu prea este obiceiul să se boteze copiii, dar eu mă gîndesc să mă adresez preotului Warren, răspunse Kennicott.

Pentru ea Hugh era rațiunea existenței, speranța viitorului care trebuie să-i aducă realizarea visurilor ei, altarul în fața căruia se închina și, afară de asta, o jucărie minunată.

— Îmi închipuiam despre mine că voi fi o mamă diletantă ; dar văd că sînt tot atît respingător de firească, în tot ce fac, ca și doamna Bogart, se lăuda ea.

Timp de doi ani Carol făcu parte integrantă din trupul orașului ; tot atît de Una dintre Tinerele Noastre Mame, ca și doamna McGanum. Personalitatea și încăpățînarea ei parcă ar fi fost moarte de mult ; nu mai simțea dorința stăruitoare de a evada ; toate gîndurile ei se concentrau asupra copilului. Și în timp ce-i admira urechiușa albă și transparentă ca sideful, se gîndi mulțumită :

„Alături de el, mă simt bătrînă și pielea de pe mine este ca hîrtia de frecat tacîmuri ; dar sînt mulțumită. Este un băiat perfect. Nu-i va lipsi nimic. Nici nu va fi obligat să-și petreacă toată viața în Gopher Praerie... Mă gîndesc, ce ar fi oare de preferat, Harvard, Yale sau Oxford ?"

2.

Grupul celor care erau mereu în apropierea ei primi un strălucit adaos în persoana domnului și doamnei Whit-

tier N. Smail — unchiul Whittie și mătușa Bessie, din partea doctorului Kennicott.

Adevărații autohtoni din Strada Mare defineau drept rudă pe cel în casa căruia te poți duce fără să fii invitat, și la care poți sta cît te trage inima. Cînd se întîmpla s-o auzi pe Lym Cass spunîndu-ți că în timpul călătoriei pe care a făcut-o în regiunea de răsărit, a vizitat Oyster Centre, asta nu înseamnă cîtuși de puțin că preferă această localitate tuturor celor care se găsesc în statul New England ci că în părțile acestea el își avea rudele. Nu însemna nici că el ar fi scris acestor rude ale lui în numeroșii ani care trecuseră de cînd erau în orașul acesta și nici că el s-ar fi interesat sau ar fi dorit să le vadă. Dar „ar fi peste putință să ceri unui om să cheltuiască bani buni cu hotelurile din Boston, cînd verișorii lui de rangul al treilea locuiesc în imediata apropiere".

Cînd soții Smail își vîndură lăptăria pe care o aveau în partea de miazănoapte a Statului Dakota, plecară în vizită la sora domnului Smail, mama doctorului Kennicott, la Lac-qui-Meurt, pe urmă se gîndiră să dea o raită pînă la Gopher Praerie și să stea un timp și la nepotul lor. Își făcură apariția, fără să fie anunțați, înainte de nașterea copilului, convinși că vor fi bine primiți, și începură să se plîngă imediat din cauză că ferestrele camerei lor dădeau spre miazănoapte.

Unchiul Whittier și mătușa Bessie considerau că este un privilegiu special al lor, în calitate de rude, s-o ia pe Carol în bătaie de joc și de datoria lor de creștini să-i spună că ideile ei sînt niște caraghioslîcuri. Nu le plăcea mîncarea, nici confidențele Oscarinei, se plîngeau împotria vîntului, a ploii și indecenței rochiilor purtate de Carol în calitate de mamă a unui copil. Erau oameni încăpățînați și îndelung răbdători; erau în stare s-o descoasă un ceas la rînd, fără să-i mai dea răgaz, punîndu-i tot felul de întrebări în legătură cu averea tatălui ei, cu religia pe care o profesează și cu motivele pentru care nu a încălțat galoșii, cînd a trecut strada. Aveau un dar special de a discuta probleme cu totul lipsite de interes, iar exemplul lor trezea în Kennicott o pornire identică de a-i ține lecții de critică bine intenționată.

Dacă se întîmpla ca doamna Carol să comită imprudența să se plîngă de o ușoară durere de cap, atît soții Smail cît și Kennicott începeau să o hărțuiască fără încetare. Tot din cinci în cinci minute, dacă se întîmpla să se așeze pe un scaun sau să se ridice în picioare sau să spună ceva Oscărinei, o întrebau :

— Te-a mai lăsat durerea de cap? Unde te doare? Nu ai bromural în casă? Nu cumva astăzi ai făcut o plimbare prea lungă? Ai încercat să iei un piramidon? De ce nu ai grijă să se găsească cîteva buline în casă, ca la nevoie să le ai la îndemînă? Te simți mai bine acum? E tot așa? Te dor și ochii? La ce oră ai obiceiul să te culci? Atît de tîrziu? Cum mai merge?

De față cu ea unchiul Whittier se răstea la Kennicott :

— Carol are deseori astfel de dureri de cap? Hm? Ar fi mult mai prudent din partea ei dacă nu s-ar mai duce la ședințele acelea de bridge și și-ar mai vedea de sănătate!

Continuau s-o ispitească în felul acesta și să facă tot felul de comentarii care nu se mai terminau, pînă cînd nu mai era în stare să suporte și începea să țipe :

— Pentru numele lui Dumnezeu, încetați o clipă discuția aceasta. Nu mă mai doare capul de loc ; sînteți mulțumiți?

Asculta discuțiile angajate între soții Smail și Kennicott, pentru a se convinge dacă exemplarul din Dauntless, pe care mătușa Bessie avea de gînd să-l trimită soției ei la Alberta, trebuie francat cu patru cenți sau numai cu doi. În locul lor Carol ar fi luat ziarul și l-ar fi dus la farmacie, ca să i-l cîntărească, dar asta ar fi însemnat că ea este o visătoare, pe cîtă vreme ei erau oameni practici (cum afirmau destul de des). Prin urmare se gîndiră că va fi mai bine să elimine din preocupările lor taxa poștală pentru imprimate, fapt care, pe lîngă obiceiul de a se gîndi cu glas tare, era preocuparea lor de toate zilele.

Soții Smail nu erau de loc adepți ai „prostiilor acestora privitoare la intimitate și discreție". Cînd i se întîmpla să uite pe masă o scrisoare primită de la sora ei rămînea mirată auzind pe unchiul ei că-i spune :

— După cum văd, sora dumitale îți scrie că soțul ei face afaceri bune. Ar trebui să mergi pe la ea mai des. Am

întrebat pe Will, dar îmi spune că nu prea ai obiceiul să te duci pe la ea. Ascultă-mă ce-ţi spun ! Va trebui să te duci pe la ea mai des decît pînă acum.

Dacă se aşeza să scrie o scriscare unei foste colege de şcoală sau să-şi pregătească lista bucatelor pentru săptămîna următoare, nu era niciodată sigură că mătuşa Bessie nu va intra în cameră să-i spună :

— Nu te deranja, te rog. Nu te întrerupe ; am vrut numai să văd ce faci ; nu stau decît un minut. Mă gîndeam că poate nu ţi-ai dat seama de motivul pentru care astăzi la amiază n-am mîncat ceapa ; probabil ţi-ai închipuit că mă temeam nu cumva să nu fie bine preparată. Motivul nu este că n-ar fi fost bine preparată, căci sînt convinsă că în casa aceasta totul este aşa cum trebuie să fie şi mîncărurile sînt delicioase ; totuşi cred că din anumite puncte de vedere Oscarina este neglijentă şi nici nu apreciază leafa mare pe care i-o plăteşti ; este o încăpăţînată, cum sînt de altfel toţi sudezii ; tocmai mă miram cum de ai luat în casă o suedeză... Dar motivul pentru care nu am mîncat ceapa nu este acesta şi nici pentru că mi-aş fi închipuit că n-ar fi bine preparată ci este... Am constatat că ceapa nu-mi prieşte ; mi se pare şi mie foarte straniu, dar am avut într-un rînd o colică biliară şi de atunci nu o mai pot mînca ; am constatat că nici ceapa prăjită, nici crudă nu-mi mai prieşte ; dar lui Whittier îi place foarte mult ceapa crudă, tăiată bucăţele şi preparată cu oţet şi zahăr...

Era o avalanşă de afecţiune pură.

Carol constată că mai este ceva, care poate fi mult mai surprinzător decît ura justificată, şi acest ceva era dragostea cu care lumea aleargă după tine.

Îşi închipuia că pentru soţii Smail ea nu este decît o femeie banal de graţioasă, de felul tuturor femeilor obişnuite, dar constată că oamenii aceştia au simţit-o că este şi eretică şi se bucurau pe ascuns de plăcerea ce o vor resimţi, încercînd s-o determine să-şi expună teoriile ridicole, pentru a se putea distra. Erau exact ca adunarea aceea de oameni pe care-i vezi duminica după-amiază în faţa cuştilor cu maimuţe, poc nind din degete, strîmbîndu-se şi rîzînd de rasa aceasta de patrupezi, mult superioară lor.

Cu un zîmbet de superioritate şi cu sinceritatea caracteristică omului de periferie, unchiul Whittier o întreba :

— Ce sînt vorbele acestea care se spun în legătură cu tine, că ai vrea să dărîmi întreg orașul Gopher Prairie și să-l reclădești din nou. Nu știu de unde iau oamenii ideile acestea sucite. Văd că o mulțime de fermieri din Dakota au început să și le însușească. Vorbesc despre cooperație și-și închipuie că sînt în stare să conducă mult mai bine un magazin, decît s-ar pricepe un negustor de meserie! Hm!

— Whit și cu mine n-am avut nevoie de nici o cooperativă, cît timp am ținut ferma, aprobă mătușa Bessie. Ascultă, dragă Carrie, spune-i bătrînei tale mătuși, tu nu te duci niciodată duminica la biserică? Te duci din cînd în cînd, nu-i așa? Dar ar trebui să te duci în fiecare duminică. Cînd vei fi și tu de vîrsta mea, o să-ți dai seama că oricît își vor închipui oamenii că sînt de deștepți, Dumnezeu tot știe mai multe decît știu ei; abia atunci vei recunoaște acest adevăr și te vei simți foarte mulțumită să te poți duce să asculți ce spune pastorul.

Fură tot atît de mirați, ca și cînd s-ar fi găsit în fața unui viței cu două capete, și-i mai spuseră o dată, „că în viața lor n-au auzit pînă acum lucruri atît de deșuchiate". Rămaseră consternați cînd constatară că poate exista o femeie care a crescut în orașul Minnesota, s-a căsătorit cu una dintre rudele lor de sînge și totuși își închipuie că divorțul nu este o faptă imorală; că copiii nelegitimi n-ar trebui să fie tratați astfel decît ceilalți copii; că mai sînt și alte autorități morale în afară de Biblia evreilor; că au fost și bărbați cărora le-a plăcut vinul, dar totuși n-au murit în marginea șanțului; că sistemul capitalist al retribuției și căsătoria baptistă sînt lucruri necunoscute în rai; că ciupercile se pot mînca și sînt tot atît de bune ca și chiftelele din carne de vacă; că astăzi nu se prea întrebuințează cuvîntul „umflat"; că sînt și slujitorii ai altarului care admit evoluția; că s-ar putea să existe și oameni, în fond inteligenți și pricepuți în afaceri, care nu se consideră obligați să voteze cu partidul republican; că nu este numaidecît un obicei universal, obligatoriu, ca pe timp de iarnă să îmbraci cămăși de flanelă, care te fac să te scarpini; că o vioară nu trebuie să fie numaidecît un instrument mai puțin moral decît o orgă; că sînt și unii poeți care nu poartă plete și că evreii nu sînt întotdeauna negustori ambulanți sau croitori.

— De unde o fi scoţînd toate teoriile astea? se mira unchiul Whittier Smail, în timp ce mătuşa Bessie întreba:

— Cred că nu sînt mulţi oameni care să aibă astfel de idei... Dar chiar dacă sînt după tonul cu care vorbea parcă ar fi vrut să-ţi spună că aşa ceva ar fi peste putinţă) nu ştiu ce se va mai alege de lumea aceasta.

Carol aştepta răbdătoare — mai mult sau mai puţin — sosirea zilei cînd îşi vor anunţa plecarea. După trei săptămîni unchiul Whittier declară:

— Ştii că ne place foarte mult oraşul Gopher Praerie. Cred că ne vom aşeza aici. Tocmai ne gîndeam ce vom face acum, după ce am vîndut ferma şi lăptăria. Am vorbit cu Ole Jenson despre băcănia lui şi cred că o voi cumpăra, aşa că un timp mă voi ocupa de afacerea asta.

Aşa şi făcu.

Carol se revoltă, dar Kennicott reuşi sau încercă să o liniştească spunîndu-i:

— O, nu face nimic; nu-i vom vedea prea des, căci în curînd îşi vor lua o casă a lor.

Hotări să se poarte faţă de ei atît de rece, încît să-i determine să nu mai treacă pe la ea. Dar Carol n-avea talentul de a se purta insolentă cu bună ştiinţă. Îşi găsiră o casă, dar ea nu se simţea niciodată în siguranţă, căci apăreau cînd nici nu se aştepta, ca să-i spună:

— Ne-am gîndit să trecem astă seară pe aici, ca să nu stai numai singură. Cum, însă nu ai spălat perdelele de la ferestri?

De fiecare dată cînd — din întîmplare, se gîndea că poate tocmai ei sînt cei care se simt singuri şi uitaţi îi retezau numaidecît elanul sincer cu comentariile, întrebările şi sfaturile pe care i le dădeau.

Se împrieteniră imediat cu toată lumea cu care erau ei în relaţii, cu soţii Luke Dawson, Deacon Pierson şi doamna Bogarl, şi-i aduceau cu ei cînd se întîmpla să vină seara la ea. Mătuşa Bessie era puntea peste care femeile mai în vîrstă, care aveau calitatea să împartă altora sfaturi şi ignoranţa lungii lor experienţe, reuşeau să intre pe teritoriul insulei pierdute unde se refugiase Carol. Mătuşa Bessie stăruia pe lîngă buna văduvă Bogar:

— Du-te cît mai des pe la Carrie. Femeile tinere din ziua de astăzi nu se pricep la gospodărie atît de bine ca cele din vremea noastră.

Doamna Bogart se dovedi tot atît de asiduă ca cea mai apropiată rudă.

Carol începuse să se gîndească la posibilitatea unei insulte efective pe care să le-o adreseze, dar tocmai atunci mama lui Kennicott veni la fratele ei Whittier, ca să stea cu el timp de două luni. Carol ţinea la doamna Kennicott, prin urmare îi fu peste putinţă să pună în practică insultele pe care le plănuise.

Se simţea prinsă în cursă.

Oraşul începuse să pună stăpînire pe ea. Era nepoata mătuşii Bessie şi pe cale să devină mamă. Toţi se aşteptau, şi pînă şi ea se obişnuise cu gîndul acesta, că trebuie să stea toată ziua să vorbească despre copii, despre bucătărese, despre modele de broderie, despre preţul cartofilor şi felul în care soţului ei îi place să fie gătit spanacul.

Se refugie între membrii cercului Jolly Seventeen. Cu totul pe neaşteptate începu să-şi dea seama că împreună cu femeile acestea va putea să-şi bată joc de doamna Bogart şi că bîrfelile Juanitei Haydock nu sînt de loc vulgare, ci pline de veselie şi spirit de observaţie.

Felul ei de viaţă se schimbă, chiar înainte de naşterea lui Hugh. Aştepta cu nerăbdare viitoarea şedinţă de bridge a cercului Jolly Seventeen şi plăcerea de a sta de vorbă cu bunele ei prietene Maud Dyer, Juanita şi doamna McGanum.

Acum făcea parte din oraşul a cărui filozofie şi ~~porniri~~ puseseră stăpînire pe ea.

3.

Nu se mai enerva din cauza matroanelor, nici din cauza afirmaţiilor lor, cum că regimul nu are importanţă, de vreme ce copiii au suficiente rochiţe de dantelă şi sînt cu obra-

zul mereu îmbălat de sărutările femeilor care trec prin casă, dar ajunse la convingerea că atît în ce privește îngrijirea copiilor, cît și în politică, inițiativa inteligentă este mult mai utilă decît metodele încercate. Dintre toți prefera să-i vorbească despre Hugh lui Kennicott, Vida și Bjornstam; se simțea pe deplin fericită cînd îl vedea pe Kennicott că se așează pe dușumele alături de ea, ca să-l urmărească băiețașul cum se strîmbă. Era încîntată cînd o auzea pe Miles vorbind cu copilul ei, cum ai vorbi cu un bărbat:

— Ascultă ici, băiete; eu dacă aș fi în locul tău, n-aș admite să mă mai îmbrace în rochie; înscrie-te în sindicat și declară grevă. Ce va să zică asta? Doar tu nu ești fată; să-ți dea pantaloni.

În calitate de părinte, Kennicott se lăsă convins să organizeze prima săptămînă pentru „igiena copilului" în Gopher Praerie. Carol îi ajută să cîntărească sugacii și să-i examineze în gît; în timpul acesta el prescria regimul ce trebuia urmat, pentru nemțoaicele tăcute și mamele suedeze.

Aristocrația din Gopher Praerie, și pînă și soțiile doctorilor concurenți, luară parte activă la această mișcare și timp de cîteva zile, în oraș domni deplină comunitate de vederi, căutînd să se întrecă unii pe alții. Dar această atmosferă de bună înțelegere se destrămă numaidecît după ce văzură că premiul pentru cel mai frumos copil nu fu dat unor părinți care erau oameni cumsecade, ci lui Bea și Miles Bjornstam. Blajinele matroane îl fulgerau cu privirea pe micul Olaf Bjornstam, un copilaș cu ochi albaștri, cu părul de culoarea mierii, prototipul copilului bine dezvoltat, și declarară:

— De, doamnă Kennicott, s-ar putea ca puiul acesta de suedez să fie tot atît de sănătos cum spune soțul dumitale, dar dă-mi voie să-ți spun, că mă gîndesc cu groază la viitorul ce-l așteaptă pe orice copil a cărui mamă este o servitoare, iar tatăl un socialist fără teamă și respect de Dumnezeu.

Carol se înfurie, dar curentul aversiunii societății respectabile fu atît de puternic și stăruințele mătușii Bessie atît de neostenite, de a-i raporta despre toate bîrfelile

acestea, încît se simţi intimidată cînd se duse cu Hugh ca să se joace cu Olaf. Se revoltă împotriva ei însăşi din cauza acestui sentiment, dar se gîndi că poate nu o va vedea nimeni cînd va intra în baraca lui. Bjornstam. Se condamnă nu numai pe ea, ci şi purtarea lipsită de omenie a societăţii din oraş cînd văzu cu cît devotament se ocupa Bea de amîndoi copiii, fără nici o deosebire, şi tot aşa cînd văzu că Miles se uită îngîndurat la amîndoi.

Acum avea ceva parale adunate, plecase de la fabrica de cherestea a lui Elder şi încercă să-şi facă o lăptărie pe o bucată de teren aflată la o mică distanţă de baraca lui. Era foarte mîndru de cele trei vaci şi şaizeci de găini pe care le avea, aşa că se scula noaptea din pat, ca să le dea de mîncare.

— Cît ai bate din palme, eu voi deveni un mare fermier, să ştii de la mine, spunea el. Tînărul Olaf pe care-l vezi aci se va duce la o universitate din răsărit, împreună cu băieţii lui Haydock, ascultă ce-ţi spun. Acum se găsesc foarte mulţi care vin în vizită la Bea. Ascultă, într-o bună zi va veni şi cumătra Bogart ! A fost... Mie-mi place mult bătrîna aceasta. Vine şi contramaistrul de la fabrică destul de des. Acum avem o mulţime de prieteni, ce să-ţi spun. Cum să n-avem.

4.

Deşi lui Carol i se părea că oraşul se schimbă la fel de puţin ca şi cîmpurile dimprejurul lui, totuşi în ultimii trei ani se remarcă o evoluţie şi o frămîntare constantă. Locuitorii din preerie începuseră să emigreze în grupuri din ce în ce mai compacte spre apus. Probabil din cauză că simţeau mocnind în sufletele lor îndemnurile vechilor pionieri, sau probabil din cauză că ducînd o viaţă tihnită în mijlocul oamenilor, dorinţa de aventură începuse să se liniştească aşa că se simţeau îndemnaţi să plece spre alte zări, unde-i aşteptau primejdii şi lupte necunoscute. Înfăţişarea ora-

şului rămînea neschimbată, dar cu toate acestea oamenii care formau masa populaţiei se schimbau, întocmai cum se schimbă în fiecare an elevii în clasele unei facultăţi. Bijutierul din Gopher Praerie îşi lichidă afacerile, fără nici un motiv aparent, şi plecă la Alberta sau Washington, ca să deschidă un magazin exact ca cel pe care-l avusese înainte. Foarte puţini oameni, afară doar de profesionişti şi de oamenii bogaţi, în stare să stea neliniştiţi într-o singură localitate şi să rămînă credincioşi ocupaţiei lor iniţiale. Un individ poate deveni oricînd fermier, băcan, agent de stradă, crişmar, poştaş, agent de asigurări, proprietar de garaj, ca pe urmă să se facă din nou fermier şi să treacă prin toată vechea scară de ocupaţii, iar în timpul acesta comunitatea suferă cu resemnare sau cu stăpînită revoltă, din cauza lipsei lui de pricepere în toate aceste profesiuni.

Băcanul Ole Jenson şi măcelarul Dahl plecară spre miazăzi, în Dakota şi Idaho. Luke Dawson şi soţia lui transformară zece mii de acri de preerie în magia portativă a unui carnet de cecuri şi plecară la Pasadena, ca să trăiască într-un bungalov, la lumină de soare şi zgomot de la cafeterias. Chet Dashaway îşi vîndu magazinul de mobile şi întreprinderea de pompe funebre, ca să plece la Los Angeles, unde, după cît scria Dauntless; „Bunul nostru prieten Chester s-a angajat la o importantă firmă de întreprinderi agricole, iar soţia lui se va bucura de aceeaşi popularitate în cercurile societăţii acestui străclucit oraş, de la care s-a bucurat în toate straturile sociale ale oraşului nostru".

Rita Simons se căsători cu doctorul Terry Gould şi rivaliza cu Juanita Haydock, în calitate de cea mai exuberantă femeie din grupul tinerelor căsătorite. Dar Juanita cîştigă şi ca la rîndul ei în importanţa socială. Tatăl lui Harry muri, aşa că el deveni co-proprietarul cel mai important şi mai vechi al magazinului Bon Ton Store, iar Juanita deveni mult mai acră, mai vicleană şi mai guralivă, decît înainte. Îşi cumpărase o rochie nouă de seară şi-şi expunea gîtul ciolănos în mijlocul celor de la Jolly Seventeen, cărora le spunea că se vor muta în curînd la Minneapolis.

Pentru a-şi apăra situaţia socială în faţa tinerei doamne, Terry Gould, încercă s-o atragă pe Carol în grupurca ei, spunîndu-i mai mult în glumă :

— Multă lume îşi închipuie despre Rita că este o femeie inocentă, dar după cîte am aflat eu, ca nu este nici pe departe atît de ignorantă pe cît ai avea dreptul să te aştepţi din partea unei tinere căsătorite... Cît despre Terry, în calitate de doctor, el nici nu există alături de soţul dumitale.

Dacă ar fi fost după ca, Carol ar fi plecat foarte bucuroasă cu doamna Ole Jenson şi s-ar fi dus chiar spre o nouă Stradă Mare, căci evadarea din mijlocul acestui mediu de plictiseală spre o plictiseală nouă ar fi fost ca şi cînd ar fi plecat spre o nouă aventură. Încercă să-l convingă pe Kennicott că profesiunea de medic prezintă mai multe avantaje în Montana sau Oregon. Ştia că el se simte foarte mulţumit aci la Gopher Praerie, dar se înfiinţa cu nădejde deşartă a plecării şi se ducea la gară, de unde cerea prospecte, studia orarul trenurilor şi urmărea neobosită itinerarul pe hartă.

Totuşi pentru cei care nu bănuiau ce se petrece în sufletul ei, ar fi fost peste putinţă să-şi închipuie despre ea că unelteşte împotriva Străzii Mari şi că nu i-ar fi pe deplin devotată.

Cetăţeanul care se respectă îşi închipuie că un revoltat trebuie să fie în continuă fierbere şi dacă se întîmplă să audă pe cineva vorbind despre o femeie ca doamna Carol Kennicott, exclamă speriat :

— Ce femeie îngrozitoare ! Viaţa împreună cu ea trebuie să fie adevărat idat. Sînt foarte mulţumit că oamenii din jurul meu se simt împăcaţi cu viaţa aşa cum este.

În realitate Carol nu sacrifica niciodată mai mult de cinci minute pe zi pentru visurile ei nemărturisite. Şi e foarte probabil ca în imediata apropiere a fiecărui cetăţean cu vederile de mai sus să existe cel puţin un individ care să aibă aceleaşi vederi ca ale doamnei Carol.

Prezenţa copilului ei o determină să considere oraşul Gopher Praerie şi casa lor cenuşie drept ceva serios, cum se cuvine să consideri un loc anume predestinat ca reşedinţă definitivă. Căuta să-i facă plăcere lui Kennicott, purtîndu-se amabil faţă de maturitatea calmă a doamnei

Clark şi a doamnei Elder şi, după ce se săturâ să mai discute cu ele despre noul automobil Cadillac al lui Elder şi situaţia pe care fiul cel mare al lui Clark o obţinuse la moara din oraş, începu să-şi dea seama că aceste subiecte sînt destul de importante şi că, prin urmare, face să le aduci în discuţie în fiecare zi.

Avînd nouă zecimi din preocupările ei concentrate asupra lui Hugh, timp de un an sau chiar doi încetă să mai critice magazinele, străzile şi cunoştinţele pe care le avea... Dădea fuga pînă la magazin, să cumpere un pachet de fulgi de ovăz şi asculta distrată la unchiul Whittier cînd îi spunea revoltat despre Martin Mahobey, care afirmase că vîntul de marţea trecută a suflat din partea de miazăzi, în loc de miazăzi-apus; pe urmă se întorcea acasă, în lungul străzilor care nu mai prezentau pentru ea nici o surpriză şi nici nu risca să se întîlnească pe drum cu oameni necunoscuţi. Gîndindu-se tot timpul la Hugh, căruia începuseră să-i apară dinţii, nu-şi mai aducea aminte că magazinul cutare şi blocurile de case cenuşii din jurul ei erau acum fundalul permanent pe care se profila întreaga ei viaţă. Îşi vedea de treburile casei şi se simţea foarte mulţumită că a reuşit să le ia soţilor Clark o partidă de cincisute de puncte la preferances.

5.

În afară de naşterea lui Hugh, cel mai important eveniment care se întîmplă în aceşti doi ani fu demisia domnişoarei Vida Sherwin de la şoala superioară şi căsătoria ei. Carol fu naşă şi pentru că această căsătorie se făcu în biserica episcopală, toate femeile care erau de faţă purtau pantofi noi de şevro şi mănuşi albe şi lungi de piele, aşa că păreau elegante.

De ani de zile Carol se considerase în oarecare măsură sora mai mică a domnişoarei Vida, fără să ştie niciodată precis în ce măsură această fată o iubeşte sau o condamnă, continuînd însă să se simtă legată de ea, datorită cine ştie căror motive stranii şi de neînţeles.

CAPITOLUL XXI

Umbră cenuşie de oţel, care îţi face impresia că stă nemişcată, din cauză că se învîrteşte vertiginos în jurul axei; troiene de zăpadă cenuşie, aşternută de-a lungul unei străzi străjuite de ulmi; dimineţi înecate în ceaţă groasă, dincolo de care simţi razele fără putere ale soarelui — cam aceasta era viaţa domnişoarei Vida Sherwin la vîrsta de treizeci şi nouă de ani.

Era o fată mică de statură, energică şi palidă; părul ei galben părea decolorat şi fără viaţă; buzele albastre de mătase şi gulerele de dantelă, ghetele ei cu carîmbii înalţi şi pălăriile marinar pe care le purta erau tot atît de prozaice şi lipsite de farmec ca un pupitru într-o sală de clasă a şcolii; dar privirile ei o transformau cu totul, descoperindu-ţi o personalitate şi o putere de voinţă care dovedeau o credinţă nestrămutată în bunătatea şi necesitatea tuturor lucrurilor dimprejurul ei. Ochii ei albaştri şi neliniştiţi exprimau veselie, milă şi entuziasm. Dacă cineva ar fi putut s-o vadă în timpul somnului, cu creţurile adînci de la coada ochiului în repaus şi cu pleoapele tăbăcite coborîte deasupra pupilelor care trepidau de viaţă, n-ar fi înţeles de fel puterea de fascinaţie.

Se născuse într-o localitate ascunsă între dealurile statului Winsconsin, unde tatăl ei fusese un pastor morocănos; îşi făcuse studiile într-un colegiu auster, ca pe urmă să obţină pentru doi ani o catedră într-un centru minier, ai cărui locuitori, cu înfăţişare de tătari şi muntenegreni, trăiau printre topitoriile minereului de fier al regiunii; iar cînd veni la Gopher Praerie, unde găsi străzile încadrate de copaci şi strălucirea preeriei pline de semănături, îşi închipui că de aici înainte va trăi în mijlocul unui adevărat paradis.

Recunoştea faţă de celelalte colege profesoare că localul şcolii lor este puţin muced, dar declară că sălile de clasă „sînt foarte convenabil distribuite... pe urmă bustul preşedintelui McKinley, aşezat în capul scării, este o operă admirabilă de artă şi un privilegiu rar să poţi avea posibilitatea să meditezi în faţa monumentului acestui om atît

de brav și cinstit, care a fost Președintele martir al Uniunii".

Avea catedra de franceză, engleză, latină și istorie în clasa Sohomorilor, unde se învățau lucruri abstracte, ca oratio obliqua și ablativul absolut. În fiecare an se convingea că elevii reușesc să învețe mult mai ușor. Patru ierni la rînd și le petrecu încercînd să pună bazele Cercului de retorică, și în vinerea aceea după amiază, cînd dezbaterile deveniră mai animate, se simți pe deplin răsplătită pentru ostenelile ei cînd constată că oratorii au reușit să-și debiteze bucățile de retorică fără să fi uitat vreun rînd din ce aveau de spus. Ducea viață simplă și utilă și părea tot atît de rece și fără pretenții ca un rod de măr nepîrguit. În adîncul sufletului însă se simțea răscolită de spaime, de nădejdi și de gînduri vinovate. Știa care este motivul acestei neliniști, dar nu voia să-i spună pe nume. Pînă și sunetul cuvîntului „sex" i se părea nesuferit. Cînd i se întîmpla să viseze noaptea că este cadînă într-un harem, cu trupul zvelt, alb și fierbinte, acoperit de văluri, se trezea cutremurată ca de friguri și rămînea înspăimîntată, știindu-se fără apărare în mijlocul camerei copleșite de întuneric. Se ruga lui Iisus, fiului lui Dumnezeu, oferindu-i nemăsurata ei putere de adorație și adresîndu-se Lui ca eternului iubitor de oameni, devenind tot mai pasionată pe măsură ce contempla tot mai îndelung strălucirea Lui divină. În felul acesta reușea să realizeze sacrificiul supremei răbdări și al renunțării.

În timpul zilei, preocupată de multipla ei activitate, se simțea în stare să ia în bătaie de joc arzătoarele viziuni din timpul nopților. Cu prefăcută veselie, le spunea tuturor :

— Sînt convinsă că sînt menită să rămîn fată bătrînă — sau — Cine s-ar putea gîndi să se căsătorească vreodată cu o simplă profesoară ca mine — și, Voi bărbații, robuste și gălăgioase creaturi, trebuie să știți că noi femeile nu vă putem suferi în apropierea noastră, ca să vă vedem murdărind și răscolind toate camerele, decît cel mult cînd ne dăm seamă că aveți nevoie să fiți îngrijiți și alintați. Adevărul este că fiecăruia dintre voi ar trebui să-i spunem : „Zît!"

Cînd se întîmpla însă ca un bărbat să o strîngă mai tare, în timpul dansului, chiar dacă acest cineva era profesorul Edwin Mott, care o bătea părinteşte pe mînă şi discuta cu ea despre răutăţile lui Cy Bogart, se simţea înfiorată şi se gîndea mulţumită că e foarte bine aşa şi că este o femeie cu adevărat superioară, căci a reuşit să-şi păstreze fecioria.

În toamna anului 1911, deci un an înainte de căsătoria lui Kennicott, Vida fusese partenera lui la o partidă de cincisute de puncte. Pe vremea aceea avea treizeci şi patru de ani; Kennicott cam treizeci şi şase. Pentru ea doctorul era un bărbat superb, copilăros şi vesel; întrunea toate calităţile eroice întrupate într-un bărbat, măreţ de viril. Dăduseră ajutor doamnei care era stăpîna casei, la împărţirea între invitaţi a sandvişurilor de salată Waldorf, ceştilor de cafea şi turtei dulci. Erau în bucătărie, unul lîngă altul, pe o lăvicioară, în timp ce restul invitaţilor mînca foarte ceremonios în camera de alături.

Kennicott era bărbat în toate fireă şi avea destulă experienţă — Mîngîie mîna domnişoarei Vida şi-i trecu braţul cu indiferenţă în jurul umerilor.

— Te rog, protestă ea răstit.

— Ce fiinţă ciudată eşti dumneata, răspunse el şi lăsă palma mîinii să-i alunece în lungul spatelui, parcă ar fi vrut să o pipăie.

Ferindu-se din calea lui, se simţea cutremurată de doe rinţa apropierii. Îl văzu că se pleacă spre ea şi o priveşte cu ochii plini de înţelegere. Plecă ochii şi se uită la mîna lui stîngă, care i se aşezase pe genunchi. Sări numaidecît în picioare şi, fără nici un motiv începu să spele ostentativ vasele. Era prea comod pentru a duce mai departe această aventură şi, datorită profesiei lui, era prea obişnuit cu femeile. Ea îi era foarte recunoscătoare pentru felul impersonal cu care vorbea cu ea, căci amănuntul acesta îi dădu posibilitatea să-i alerge tot felul de gînduri nebuneşti.

La o lună după aceea, în timpul unei plimbări cu sania, acoperiţi de pledurile pe care le luaseră cu ei, se aplecă spre ea şi murmură:

— Îţi închipui despre dumneata că eşti o profesoară foarte serioasă, dar în realitate nu eşti decît o fetiţă.

Braţul lui o cuprinse de mijloc, dar fata se împotrivi.

— Care va să zică, nu-ţi place un biet celibatar ca mine, care trăieşte uitat de lume.

— Nu, nu-mi place. La urma urmelor, dumneata nu ţii la mine deloc, ci încerci o simplă experienţă.

— Cît eşti de ciudată. Eu ţin foarte mult la dumneata.

— Eu nu ţin la dumneata deloc. Şi nici nu voi admite să mă îndrăgostesc de dumneata, căci nu doresc aşa ceva.

Continuă s-o strîngă mai aproape de el, dar fata îl ciupi de braţ, pe urmă dădu pledul la o parte şi sări din sanie, ca să alerge apoi după ea, împreună cu Harry Haydock. În timpul seratei dansante care urmă după plimbare, Kennicott se devotă în întregime drăgălaşei doamne Maud Dyer, iar Vida. cu gesturi zgomotoase, încercă să pună o placă din Virginia la gramofonul care cînta. Fără să pară că-l urmăreşte anume pe Kennicott, constată că toată seara nu s-a uitat niciodată la ea.

Atît fu toată aventura ei cu cea dintîi dragoste.

El nu mai dădu nici un semn din care ar fi putut deduce că „ţiue foarte mult" la ea. Îl aştepta să vină şi constată că-l doreşte, dar se condamna din cauza acestei dorinţe. Încercă să se convingă pe sine că omul acesta nu are nimic care s-o poată interesa ; atît timp cît nu i se va dedica cu trup şi suflet numai ei nu va admite pentru nimic în lume să se apropie de ea, iar cînd constată că toată revolta ceasta a ei este numai prefăcătorie, îşi simţi tot trupul tresărind de dispreţul cu care se biciuia. Încercă să-şi combată slăbiciunea, căutînd refugiu în rugăciuni. Cădea în genunchi îmbrăcată în cămaşa ei de flanelă trandafirie, cu părul căzut pe spate şi fruntea răvăşită de creţuri, întocmai ca o mască tragică, ca apoi să constate că ea confundă dragostea ei pentru Fiul lui Dumnezeu, cu dragostea pentru un muritor şi se întreba dacă mai există vreo femeie care să comită un astfel de sacrilegiu. Ar fi dorit să se facă şi ea călugăriţă şi să-şi petreacă viaţa în continuu extaz. Îşi cumpără un şir de mătănii, dar, fiind protestantă, fusese crescută într-un ritual atît de rigid, încît îi fu peste putinţă să se servească de ele.

Totuşi nici una din prietenele ei intime de la şcoală sau cele de la pensiunea unde trăia nu reuşiră să afle nimic despre măpastia de patimi în care se zbătea. Toate spuneau despre ea că este „atît de optimistă!"

Cînd auzi despre Kennicott că se va căsători cu o fată drăguță și tînără, pe care o aducea de la oraș, Vida se simți chinuită de deznădejde. Îl felicită pe Kennicott și se interesă cu prefăcută indiferență despre ziua cununiei lui. La ora indicată, Vida stătea singură în camera ei și încercă să-și imagineze ceremonia nupțială de la St. Paul. Cuprinsă de un extaz care o umplea de oroare, îi urmă cu gîndul pe Kennicott și pe tînăra fată care-i furase locul la gară și de aci tot drumul, pînă se înseră, și toată noaptea.

Se simți mai ușoară cînd reuși să se convingă că ea nu este deloc o fată impudică și că între ea și Carol există un fel de legătură mistică, astfel că ea îi aparținea în realitate lui Kennicott, în mod intangibil, dar totuși cu drept.

O văzu pe Carol în timpul primelor cinci minute ale sosirii ei în Gopher Praerie. Se uită după automobilul care-i duceau pe Kennicott și fata de alături de el. În mijlocul acestei lumi tulburi de transpunere emotivă, Vida nu simțea nici un fel de gelozie din cauza presupusei dragoste a lui Kennicott, deoarece Carol era o parte din ea însăși, un fel de alter ego astral, un fel de eu idealizat și mult mai iubit. Îi făcea plăcere farmecul pe care-l vedea la această tînără femeie, părul lucios și negru, mîndria cu care-și purta capul și umerii frumoși și tinerești. Apoi, cu totul pe neașteptate se simți cuprinsă de furie. Carol se uitase la ea pentru o clipă numai, ca apoi privirea ei să se oprească asupra unei șuri ce se vedea în marginea drumului. La urma urmelor, de vreme ce ea consimțise să facă marele sacrificiu, se aștepta ca cel puțin să-i arate mulțumire și recunoștință, își zicea Vida furioasă, dar în același timp cu conștiința ei de profesoară își dădea toată silința să stăpînească această nebunie care n-avea nici un rost.

În timpul primei vizite pe care i-o făcu, o parte a sufletului ei ar fi vrut să ureze bună venire acestei surori intelectuale, iar cealaltă parte trepida de nerăbdare să constate dacă tînăra Carol a aflat ceva despre interesul pe care l-a avut odinioară Kennicott pentru ea însăși. Constată că aceasta nici nu bănuiește că soțul ei a ținut vreo altă femeie de mînă, înainte de a o cunoaște pe ea. Carol era o fetiță veselă, naivă și neobișnuit de instruită. În timp ce Vida îi descria cu toată bogăția de amănunte calitățile cercului Thanatopsis și-i făcea complimente pentru capacitățile

ei de bibliotecară care vrea să lucreze, își închipuia că această fetiță era copilul născut din dragostea dintre ea și Kennicott și, datorită simbolului izvorît din această închipuire, se simți cuprinsă de o liniște cum nu mai cunoscuse de luni de zile.

După ce se întoarse acasă, de la masa pe care o luase împreună cu soții Kennicott și Guy Pollock, simți o alunecare neașteptată și aproape plăcută de sub puterea devotamentului ei de pînă acum. Intră ca o furtună în cameră și, după ce-și aruncă pălăria, pe pat, declară :

„Puțin îmi pasă. Mă asemăn cu ea în multe privințe — afară de cei cîțiva ani, deosebirea de vîrstă. Sînt tot atît de ușoară și de vioaie și vorbesc tot atît de bine ca și ea, afară de asta, sînt convinsă... Cît sînt de proști bărbații. Ar fi cel puțin de zece ori mai plăcut să iubești o fată ca mine, decît să iubești o astfel de păpușă visătoare. Și sînt și eu cel puțin tot atît de frumoasă ca ea".

Dar după ce se așeză pe marginea patului și-și examină pulpele subțiri ale picioarelor, entuziasmul ei se destrămă cît ai clipi. Apoi începu să murmure mîhnită :

„Nu. Eu nu sînt deloc. Sfinte Doamne cum încearcă omul să se prostească singur. Îmi fac iluzia că sînt o femeie... că sînt femeie „spirituală". Cred că am picioare grațioase. Dar nu sînt deloc grațioase. Sînt ca niște cobilițe. Picioare de fată bătrînă. N-o pot suferi pe femeia aceasta tînără și impertinentă. O pisicuță egoistă, care-și închipuie că dragostea ce i se arată i se cuvine... Nu... nu-i adevărat ; este o fată adorabilă... Dar cred că n-ar trebui să fie atît de expansivă față de Guy Pollock.

Timp de un an de zile, cît Vida fu îndrăgostită de Carol, căuta să se întîlnească cu ea în timpul ceaiului, nu încercă să intre în amănuntele relațiilor dintre ea și doctorul Kennicott și se bucura de veselia ei copilărească, în după-amiezele pe care le petreceau împreună. Uitînd de existența legăturii mistice dintre ele, se simțea profund vexată de convingerea doamnei Carol care se închipuia un Mesia social, trimis anume pentru a reforma orașul Gopher Praerie. Această ultimă înfățișare a preocupărilor domnișoarei Vida se manifestă în mai multe rînduri în cursul anului următor. Se gîndea întunecată :

„Oamenii aceştia, care au pretenţia să schimbe totul dintr-odată şi fără nici o alegere, dar fără să facă ei înşişi nimic, mă plictisesc. Mie mi-au trebuit patru ani de muncă grea pentru a-i determina pe elevii mei să înceapă o serie de dezbateri, să-i controlez, să-i îndemn şi să-i fac în cele din urmă să-şi aleagă preferinţele şi subiectele care-i interesează . . . patru ani încheiaţi pentru a reuşi să organizez două dezbateri retorice ca lumea. Dar iată că apare ea, cu sufletul la gură, şi vrea ca într-un singur an să transforme tot oraşul sau toată lumea, într-un fel de paradis zaharisit, unde oamenii să nu facă altceva decît să cultive lalele şi să bea ceai. Cu toate acestea, oraşul este foarte confortabil şi destul de primitor".

Nemulţumiri de soiul acestora ale domnişoarei Vida se manifestau de fiecare dată cînd Carol stăruia pentru ameliorarea programelor de lucru ale cercului Thanatopsis, pentru adoptarea pieselor de teatru ale lui Shaw, pentru concepţii mai umane în şcoli . . . dar niciodată nu-şi trăda adevăratele sentimente şi de fiecare dată îşi făcea reproşuri din cauza insatisfacţiilor ei ascunse.

Vida era şi rămînea pentru totdeauna o reformatoare şi un spirit liberal. Admitea că anumite amănunte ar putea fi schimbate, dar în general lucrurile erau destul de acceptabile, bune şi inuabile. Carol, dimpotrivă, fără să înţeleagă sau să accepte situaţia, era un spirit revoluţionar, un spirit radical, în consecinţă, în mod implicit stăpînită de idei constructive, pe care nu le poate avea decît unul care vrea să distrugă, deoarece un reformator pleacă de la premisa că tot ce ar trebui construit este dinainte făcut. După ani întregi de strînsă intimitate între ele, pe Vida o pasiona şi o supăra mai mult această opoziţie neexprimată, decît pierderea imaginară a doctorului Kennicott.

Naşterea lui Hugh contribui însă la trezirea emoţiei ei transcedentale. Se simţea indignată văzînd că doamna Carol nu se consideră pe deplin satisfăcută, după ce a avut parte să dea naştere unui copil al lui Kennicott. Admitea fără să ezite că doamna Carol arăta multă dragoste acestui copil şi-l îngrijea cum nu se poate mai bine, dar în astfel de împrejurări începea să se identifice cu Kennicott şi, în consecinţă, constata că a suferit prea mult din pricina lipsei ei de statornicie.

Își aduse aminte și de alte femei care veniseră la Gopher Praerie și cărora nu le plăcuse orașul. De pildă de femeia rectorului, care se purta foarte rece cu cei care veneau la ea în vizită și despre care se spunea că ar fi declarat:

„Mi-e peste putință să mă împac cu expansiunea aceasta bucolică a oamenilor cu care stau de vorbă".

Despre această femeie se spunea că poartă perniță făcute din batiste pe sub corset, ca să pară mai plină — și tot orașul făcea haz pe socoteala ei. Evident, la cîteva luni de zile s-au debarasat atît de rector, cît și de soția lui.

Pe urmă mai fusese și femeia aceea misterioasă, cu părul vopsit și sprîncenele date cu creionul, cea care umbla îmbrăcată în costume strîmte englezești, care mirosea a parfum stătut și care făcea ochi dulci tuturor bărbaților, de la care reușise să obțină împrumuturi de bani pentru continuarea unui pretins proces, care-și bătuse joc de conferința ținută de Vida în timpul unei serbări școlare, care a dispărut din oraș lăsînd hotelul neplătit și vreo trei sute de dolari pe care-i împrumutase.

Vida căuta să se convingă pe sine că o iubește pe Carol, dar în taină era mulțumită că o poate clasa alături de acele femei care trădaseră orașul.

2.

Domnișoara Vida se bucurase de nenumărate ori, auzindu-l pe Raymie Wutherspoon cîntînd în corul bisericii episcopale; discutase cu el de nenumărate ori la întrunirile metodice despre mersul vremii și tot așa în magazinul Bon Ton, dar totuși nu reuși să-l cunoască cu adevărat decît în ziua cînd se mută la pensiunea familială a doamnei Gurrey. Asta se întîmplă la cinci ani după scena dintre ea și Kennicott. Avea treizeci și nouă de ani, iar Raymie avea probabil un an mai puțin.

Stînd cu el de vorbă, îi spuse cu toată sinceritatea:

— Ascultă, cu indulgenţa, cu tactul şi glasul dumitale admirabil, ai putea să faci tot ce-ţi trece prin minte. Ai fost admirabil în piesa Fata din Kankakee. M-ai făcut să mă simt grozav de proastă. Dacă dumneata ai fi făcut teatru în calitate de profesionist cred că ai fi devenit un actor tot atît de bun ca oricare din Minneapolis. Totuşi nu-mi pare rău că ai rămas în afaceri. Este o carieră constructivă.

— Serios, aceasta este convingerea dumitale? întrebă Raymie emoţionat şi se uită la ea peste farfuria cu compot de mere.

Li se întîmpla pentru prima dată, atît unuia cît şi celuilalt, să întîlnească pe cineva, cu care să poată discuta probleme intelectuale. Se uitară de sus la Willis Woodford, funcţionarul de bancă, la soţia naivă şi copilăroasă a acestuia, la taciturnul Lyman Cass, la agentul ambulant de comerţ, care avea un limbaj atît de vulgar, şi la toţi ceilalţi pensionari ai doamnei Gurrey, cu totul lipsiţi de cultură. Erau aşezaţi faţă în faţă şi întîrziară foarte îndelung la masă. Rămaseră încîntaţi cînd constatară că credinţa lor era întemeiată pe aceleaşi principii:

— Oameni ca Sam Clark şi Harry Haydock nu iau în serios muzica şi tablourile, nici predicile frumoase, nici filmele mai rafinate, dar în acelaşi timp oamenii de categoria doamnei Carol Kennicott exagerează importanţa a tot ce ar putea fi în legătură cu arta. Oamenii ar trebui să aprecieze lucrurile frumoase, dar tocmai din această cauză trebuie să fie practici şi să considere aceste chestiuni numai din punct de vedere pragmatic.

Zîmbind şi trecîndu-şi unul altuia vasul de cristal cu castraveciori, constatară că faţa de masă a doamnei Gurrey iradia de lumina intimităţii statornice între ei, aşa că Vida şi Raymie începură să vorbească despre turbanul trandafiriu al lui Carol, despre drăgălăşenia ei, despre pantofii ei cu tocuri joase, despre afirmaţiile ei eronate, că în şcoală nu este nevoie de o disciplină prea severă, despre amabilitatea ei cînd se întîmpla să intre în magazinul Bon Ton şi despre avalanşa de idei năstrusnice pe care ţi le debitează, încît, serios, îţi vine ameţeală dacă se întîmplă să încerci s-o asculţi.

Despre admirabila colecție de rochii expuse în vitrina magazinului Bon Ton, care era aranjată de Raymie, despre felul în care Raymie cîntase duminica trecută, deși e adevărat că n-a avut nici un solo dintre acelea moderne, cum ar fi Ierusalimul Binecuvîntat, despre felul în care Raymie i-a spus Juanitei de la obraz, cînd a venit la magazin și a început să-și dea aere de femeie care se pricepe la toate; dar el i-a spus limpede că, în dorința de a fi considerată drept femeie elegantă și priceputâ, spune de multe ori lucruri la care nu se gîndește destul de serios înainte de a le spune, dar în orice caz secția de încălțăminte a magazinului este sub conducerea domnului Raymie, iar dacă se întîmplă ca doamna Juanita sau chiar Juanitei să nu-i placă felul în care procedează el, n-au decît să-și ia un alt funcționar.

Despre jaboul cel nou al domnișoarei Vida, care o făcea să pară de treizeci și doi de ani (aprecierea ei) sau douăzeci și doi (aprecierea lui Raymie), despre planul ei ca Cercul de Retorică de la școala superioară să joace o scenetă, despre dificultatea de a ține băieții mai mari la respect pe terenurile de joc, mai ales cînd se întîmplă ca între ei să se găsească și un țîngău ca Cy Bogart.

Despre cartea poștală ilustrată cu niște cai care zburdau pe cîmp, acum în luna februarie, pe care doamna Dawson o trimisese de la Pasadena doamnei Cass; despre schimbarea orarului pe linia nr. 4; despre îndrăzneala cu care doctorul Terry Gould își conduce mașina; despre îndrăzneala cu care toți oamenii aceștia își conduc automobilele; despre speranța neîntemeiată că socialiștii ar fi în stare să formeze un guvern pentru o durată mai lungă de șase luni, în cazul cînd se va întîmpla vreodată să li se ofere și lor ocazia să-și pună teoriile în practică; și despre felul nebunesc în care Carol trece de la un subiect la altul în timpul conversației.

Pînă acum Vida își închipuise despre Raymie că este un bărbat slab și cu ochelari, tras la față și întunecat și că are părul de culoare nedefinită. De astă dată însă constată că avea maxilare puternice, mîini prelungi, cu mișcări îndemînatice și îngrijite cu mult rafinament, iar ochii lui strălucitori păreă ar fi vrut să-ți spună că pînă acum „a dus o viață ordonată". Începu să-i spună Ray și, de

fiecare dată îi lua apărarea cînd se întîmpla ca Juanita Haydock sau Rita Gould încercau să-şi bată joc de el la şedinţele cercului Jolly Seventeen.

Într-o duminică după amiază, pe la sfîrşitul toamnei, ieşiră împreună la plimbare şi se duseră pînă la lacul Minniemashie. Ray declară că i-ar plăcea să vadă oceanul; trebuie să fie un spectacol măreţ; probabil este mult mai mare decît un lac, chiar unul dintre lacurile cele mai mari. Vida îi răspunse foarte modestă că ea a văzut oceanul, cu ocazia unei călătorii pe care o făcuse pînă la Cape Cod.

— Cum se poate? Ai fost pînă la Cape Cod? În Massachussetts? Ştiam că dumneata ai făcut călătorii, dar nu mi-aş fi închipuit niciodată că te-ai dus atît de departe.

Văzînd interesul cu care se uită la ea şi o ascultă, i se păru că a mai crescut şi a mai întinerit, aşa că adăugă:

— O, sigur că da; a fost un drum admirabil. Sînt atîtea localităţi interesante şi de importanţă istorică în Massachussetts. Lexington, de pildă, unde am făcut impresie asupra celor în robe roşii, şi Casa lui Longfellow de la Cambridge şi Cape Cod — o mulţime de lucruri — pescari, baleniere, dunele de nisip şi atîtea altele...

Îi spuse că ar vrea să aibă un baston pe care să se sprijine, aşa că Ray îi tăie o creangă de salcie.

— Dumneata eşti un bărbat voinic, declară ea.

— Da de unde, nu sînt tocmai atît de voinic. Ar fi bine dacă la Gopher Praerie s-ar găsi un gimnaziu Y. M. C. A, unde să pot face exerciţii în mod regulat. M-am gîndit întotdeauna că aş fi în stare să fac tot felul de acrobaţii, dacă aş avea posibilitatea să exersez.

— Nu mă îndoiesc deloc că dumneata ai fi în stare să faci şi aşa ceva. Îmi pari un bărbat extrem de flexibil pentru un om de talia dumitale.

— O, dumneavoastră exageraţi. Dar adevărul este că aş dori să avem şi noi un Y. M. Ar fi foarte frumos să putem organiza conferinţe şi toate celelalte... mi-ar face plăcere să pot urma un curs pentru îmbunătăţirea memoriei... eu sînt convins că un bărbat trebuie să facă totul pentru a se instrui şi a-şi înmulţi cunoştinţele, chiar dacă este în afaceri... nu este aşa Vida — mi se pare că e o impertinenţă din partea mea să-ţi zic Vida!

— Sînt săptămîni de zile de cînd eu îţi zic numai Ray! Se gîndi, oare de ce i-o fi vorbind pe tonul acesta ironic?

O ajută să coboare coasta dealului, dar după ce ajunseră pe marginea lacului şi se aşezară pe o buturugă de salcie, văzînd că a atins-o cu braţul pe mîneca rochiei, se feri sfios şi murmură delicat:

— Vă rog să mă iertaţi; a fost un gest neintenţionat.

Ea rămase cu privirile îndreptate spre apa plină de mîl şi trestiile ce se legănau uşor la suprafaţă.

— Îmi pari atît de îngîndurată, zise el.

Întinse mîinile şi răspunse:

— Da, sînt. N-ai putea să-mi spui, la ce folosesc toate acestea... Dar nu, mai bine nu te ocupa de mine. Eu sînt o găină bătrînă, şi morocănoasă. Mai bine povesteşte-mi despre planul dumitale de a obţine o participaţie în magazinul Bon Ton. Cred că ai dreptate: Harry Haydock şi zgîrcitul acela bătrîn, Symons, ar trebui să admită cererea dumitale.

Începu să-i povestească din nou toate luptele nenorocite în care el fusese Achiles şi suavul Nestor, totuşi îşi urmase drumul lui drept, fără ca regii tirani să ţină seamă de existenţa lui...

— Dacă nu le-am spus de zece ori, atunci nu le-am spus niciodată, că ar trebui să înfiinţeze o secţie unde să se vîndă pantaloni uşori bărbăteşti, pentru vară; dar ce, crezi că m-au ascultat? De unde, au lăsat pe un tip ca Rifkin să le ia afacerea în mînă, ca pe urmă Jarry să-mi spună — dumneata ştii cum e Harry şi se poate ca el să nu ia lucrurile în serios, dar este un om cam repezit...

Îi întinse mîna, ca să se ridice.

— Dacă nu te superi... Cred că un individ trebuie să fie un grosolan dacă o doamnă nu îndrăzneşte să iasă cu el la plimbare, dacă nu poate avea încredere în el şi dacă încearcă să profite de ocazie, ca să-i facă curte şi toate celelalte.

— Sînt convinsă că dumneata eşti un bărbat vrednic de toată încrederea, ripostă ea şi sări în picioare, fără ajutorul lui. Pe urmă îşi dădu silinţa să zîmbească şi-l întrebă: Hm... ascultă, nu ţi se pare că doamna Carol nu apreciază îndeajuns calităţile doctorului Kennicott?

3

Ray îi cerea adeseori părerea asupra felului în care ar trebui aranjată o vitrină, a felului în care trebuie expuse noile modele de pantofi şi asupra bucăţilor muzicale ce ar trebui cîntate la şedinţele societăţii Eastern Star, şi (deşi oamenii din oraş spuneau că el era recunoscut drept o autoritate „în materie de îmbrăcăminte bărbătească") o întreba cum ar trebui să se îmbrace. Vida îl sfătuia să nu mai poarte cravatele în formă de fluture, căci îi dădeau înfăţişarea unui elev de la şcoala duminicală; care a crescut mai mult decît ar fi fost nevoie. Într-un rînd nu se mai putu stăpîni şi se repezi cu gura la el:

— Ray, dumneata eşti un om excesiv de politicos. Citeodată îmi vine să pun mîna pe dumneata şi să te scutur puţin. Arăţi prea multă consideraţie oamenilor din jurul dumitale. Te văd că te dai în vînt cînd o auzi pe doamna Carol că începe să ne debiteze teoriile ei deşucheate, după care toţi ar trebui să devenim anarhişti sau să trăim cu smochine şi alune şi mai ştiu eu ce. Te văd că-l asculţi cu pietate pe Harry Haydock cînd începe să facă paradă de transferuri de credite şi tot felul de probleme pe care dumneata le cunoşti mult mai bine decît el. Priveşte oamenii drept în faţă. Uită-te bine la ei. Vorbeşte cu încredere. Poate nu ştii că dumneata eşti omul cel mai priceput din oraşul acesta. Ascultă-mă ce-ţi spun: aşa este.

Nu era în stare să creadă şi se întorcea mereu la ea, ca să-i mai spună o dată. Începu să facă exerciţii, privind oamenii drept în faţă şi vorbind cu încredere, dar după aceea îi spuse domnişoarei Vida, mai pe departe, că atunci cînd a încercat să se uite în ochii lui Harry Haydock acesta s-a apropiat de el şi l-a întrebat: „Ce este cu dumneata, Raymie? Te doare ceva?" Totuşi, mai tîrziu, cînd Harry se apropie de el din nou, ca să-l întrebe despre ciorapul marca Kantbeatum, lui Ray i se păru că vorbeşte cu el cu totul pe alt ton decît pînă atunci.

Se aşezară unul lîngă altul pe canapeaua cea galbenă de satin din salonul pensiunii. În timp ce perora nu ştiu

pentru a cîta oară că nu va mai aştepta ani de zile pînă cînd Harry se va gîndi să-i acorde o participaţie la beneficiile magazinului, făcu un gest violent cu mîna şi o atinse uşor pe domnişoara Vida pe umăr.

— O, vă rog să mă iertaţi, murmură el.

— Nu face nimic. Cred că va trebui să mă duc în camera mea. A început să mă doară capul, declară Vida fără altă explicaţie.

4

În seara aceea de martie, cînd se întoarseră împreună de la cinematograf, intrară la Dyer să bea o ceaşcă de ciocolată fierbinte. Vida stătu un moment pe gînduri, apoi declară pe neaşteptate:

— Ştii că anul viitor s-ar putea să nu mai fiu în oraşul acesta?

— Ce vrei să spui?

Mîngîie cu unghiile subţiri şi fragile tăblia de sticlă a mesei la care se aşezară. Se uită la sticluţele de parfumuri cu etichete negre, aurii şi galbene, care erau închise în cavitatea de sub tăblia de sticlă a mesei. Se uită la rafturile pline cu buiote de cauciuc roşu, la bureţii de spălat de culoare galbenă ca paiul, la cîrpele de şters tivite cu albastru şi periile de cap cu lemnul de acaju lustruit. Clătină din cap, întocmai ca mediul unui hipnotizator după ce se trezeşte din somn, se uită la el mîhnită şi-i răspunse:

— Ce motive aş avea să mai stau în oraşul acesta? Trebuie să iau o hotărîre. Şi chiar acum. Tocmai se reînnoiesc contractele profesorilor pentru anul viitor. Cred că voi cere o catedră în alt oraş. Aici toată lumea s-a săturat de mine. Prin urmare va fi mult mai bine să plec, înainte să vină alţii să-mi spună că s-au săturat să mă mai vadă. Va trebui să mă decid, chiar astă seară. Cred că... Dar ce importanţă are. Hai să plecăm... S-a făcut tîrziu.

Se ridică în picioare, fără să țină seama de cuvintele lui Raymie, care începu să înghine:

— Vida! Așteaptă! Stai pe scaun! E comedie M-am zăpăcit cu totul. Ascultă, Vida.

O văzu că iese pe ușă și pînă ce plăti consumația, ea o apucase înainte. Alergă pe urmele ei, gîfîind și strigînd:

— Stai, Vida! Așteaptă-mă!

Sub ramurile tufelor de liliac din fața casei lui Gougerling o ajunse din urmă și-i puse o mînă pe umăr, așa că se opri.

— O, te rog, te rog, nu mă opri. Ce importanță are acest amănunt? zise ea. Începuse să plîngă și pleoapele ei zbîrcite erau ude de lacrimi. — Cine mai are aici nevoie de ajutorul meu și cine se interesează de dragostea mea? Va fi mult mai bine să plec și să fiu uitată de toți. O, Ray, te rog nu mă reține. Lasă-mă să plec; am luat hotărîrea să nu mai prelungesc contractul aici la Gopher Praerie... și voi pleca departe...

O ținea zdravăn cu mîna de umăr. Vida plecă fruntea într-o parte și obrazul ei mîngîie dosul mîinii lui Raymie.

În iunie se căsătoriră.

Se mutară în casa lui Ole Jenson.

— E mică, declară Vida, dar are o admirabilă grădină de legume și-mi face plăcere ca, în sfîrșit, să mă pot apropia din nou de natură.

Cu toate că în realitate pe ea o chema acum Vida Wutherspoon și nici prin minte nu-i trecea să facă un gest de independență, păstrîndu-și vechiul nume, toată lumea continuă să-i spună și de aci înainte Vida Sherwin.

Își dădu demisia de la școală, dar își păstră catedra de limba engleză. Se ducea la fiecare ședință a clubului Thanatopsis și trecea mereu pe la casa de odihnă, pentru a-i aduce aminte doamnei Nodelquist să mături în toate zilele; luă locul lui Carol în comitetul bibliotecii municipale, preda lecții fetelor adulte de la școala duminicală; era plină de încredere în ea însăși și foarte energică; datorită căsătoriei, gîndurile ei ascunse deveniră realitate. Din zi în zi se rotunjea în mod vizibil, dar, deși era tot atît de vorbăreață ca și pînă acum, evalua mult mai

puțin zgomotos fericirea pe care ți-o poate oferi viața conjugală, era mai puțin sentimentală în aprecierea prezenței copiilor, dar în același timp mult mai stăruitoare în dorința ca întregul oraș să se declare de acord cu reformele ce o preocupau : cumpărarea unui teren pentru crearea unui parc și măturarea obligatorie a curților fiecărei case.

Îl înghesui pe Harry Haydock chiar în biroul lui de la Bon Ton ; i-o tăie repede, cînd văzu că începe să facă glume, ca apoi să-i spună că Ray este cel care a venit cu ideea departamentului de încălțăminte și haine bărbătești, apoi îi ceru să-l ia asociat. Înainte ca Harry să-i poată răspunde ceva, îl amenință că ea și Ray vor deschide un magazin care îi va face concurență :

— Voi sta chiar eu la tejghea și voi fi vînzătoare, și am „cîțiva oameni" care ar fi dispuși să ne avanseze capitalul de care avem nevoie.

Îi venea și ei să se întrebe cine ar putea să fie acei oameni.

Ray reuși să obțină o participație de o șesime.

Deveni supraveghetor, care primea, mulțumit, oamenii în magazin, fiind întîi mult mai demn decît pînă acum, fără să mai aduleze femeile drăguțe care intrau în magazin sau să se umilească în fața lor. Cînd nu era obligat să fie afabil și să-i determine pe clienți să cumpere obiectele de care nu aveau nevoie, se așeza în fundul magazinului, satisfăcut și distrat, simțindu-se mai bărbat și mai voinic, de cîte ori își aducea aminte de surprizele intempestive pe care i le făcea Vida în materie de dragoste.

Singura rămășiță a identificării de altă dată a doamnei Vida cu Carol era o ușoară gelozie pe care o simțea de cîte ori se întîmpla să-l vadă pe Kennicott cu Ray și-și zicea că s-ar putea să se găsească și oameni care să-și închipuie că Kennicott este superior bărbatului ei. Era convinsă că aceasta este părerea lui Carol și ar fi avut poftă să-i strige în față :

„Nu te mai mîndri atîta. Pentru nimic în lume nu mi-ar trebui soțul tău care este o nătăfleață. La el ar fi peste putință să găsești cea mai mică urmă din noblețea sufletească a lui Ray".

CAPITOLUL XXII

Partea cea mai misterioasă din firea omenească nu consta în felul în care reacţionează faţă de probleme sexuale sau faţă de laude, ci în modul în care îşi petrece fiecare cele douăzeci şi patru de ceasuri din fiecare zi. Acesta este amănuntul care-i preocupă pe oamenii care-şi duc viaţa pe malul apelor, cînd se gîndesc la funcţionarii din birouri, ca şi pe londonezul care se gîndeşte la boşmanii Africii de Sud. Acesta era şi amănuntul care o preocupa pe Carol, cînd se gîndea la Vida, după ce se măritase. Carol avea copilul ei, o casă mult mai mare, de care trebuia să îngrijească, chemările la telefon ale clienţilor, cînd Kennicott lipsea de acasă; afară de asta, ea citea tot ce-i cădea în mînă, pe cînd Vida se mulţumea să citească titlurile articolelor din ziare.

Dar după mulţi ani pe care-i trăise în pensiuni, Vida era dornică să se ocupe de gospodăria casei, pînă în cele mai prozaice amănunte. Nu avea servitoare şi nici nu avea de gînd să-şi ia una. Gătea, frigea, deretica, mătura şi spăla feţele de masă cu aceeaşi pasiune ca un tînăr chimist abia intrat într-un nou laborator. Pentru ea plita era un adevărat altar. Cînd pleca după cumpărături şi alinta oalele de supă, sau o mătură, sau o bucată de şuncă afumată, ca şi cînd s-ar fi pregătit să dea o recepţie. Cînd îngenunchea în faţa unui cuib de fasole din grădină, se pomenea spunînd:

„Aceasta am semănat-o cu mîna mea... am reuşit să aduc în lume o viaţă nouă".

„Mi-e atît de drag de ea, cînd o văd că e fericită, îşi zicea Carol. Ar trebui să fiu şi eu ca ea. Îmi ador copilul, dar lucrul gospodăriei... Cred că eu sînt o femeie cu noroc; stau mult mai bine deît soţia unui fermier, care trăieşte pe un teren proaspăt desţelenit, sau ca oamenii obligaţi să-şi ducă viaţa într-un bordei"

Pînă acum nu s-a descoperit încă nici un document care să fi înregistrat vreodată fericirea temporară sau permanentă pricinuită oamenilor de faptul că sînt situaţii materialiceşte mai bine decît semenii lor.

În timpul celor douăzeci și patru de ore ale lui Carol, ea se scula în fiecare zi dimineața, înbrăca copilul, lua dejunul, vorbea cu Oscarina despre cumpărăturile zilnice pe care trebuia să le facă, așeza copilul pe terasă, să se joace, se ducea la măcelar ca să cumpere antricoate sau costițe de porc, făcea baie copilului, bătea un cui la poliță, se așeza la masă, ducea copilul să se odihnească puțin, plătea omul care aducea gheața, citea timp de un ceas, ieșea cu copilul la plimbare, se ducea în vizită la Vida, cina, ducea copilul la culcare, cîrpea ciorapi, asculta la ce-i spune Kennicott despre nebunul de doctor McGanum, care avea de gînd să încerce aparatul lui de raze X pe care-l cumpărase de ocazie la un bolnav care sufer a de epithelioma, și se uita la el cum casca somnoros, modifica o rochie, asculta distrată la Kennicott care scutura grătarul cazanului, încerca să citească o pagină din Thorstein Veblen — și ziua se termina.

Afară de cazurile cînd se întîmpla ca Hugh să fie neobișnuit de rău sau începe să plîngă ori să rîdă și să repete cu seriozitatea unui om matur : „Îmi place scaunul meu", doamna Carol se simțea chinuită de singurătate. Nu era în stare să se ridice mai presus de nenorocirea în mijlocul căreia se zbătea. În astfel de cazuri ar fi fost gata să schimbe cu Vida, care se simțea foarte mulțumită în Gopher Prairie, și să mături și ea prin casă.

2.

Carol citise un număr foarte mare de cărți, fie împrumutate de la Biblioteca Municipală, fie cele pe care le cumpăra singură. La început Kennicott rămase neplăcut surprins de obiceiul ei de a cumpăra cărți. Cartea tot carte rămîne, și dacă se întîmplă să ai cîteva mii de volume în bibliotecă, fără să te coste nimic, la ce naiba ai mai cheltui bani buni ca să le cumperi ? După ce se frămîntă din cauza aceasta vreo doi sau trei ani la rînd, ajunse la concluzia

că acest obicei trebuie să fie o meteahnă de a lui Carol, cu care s-a ales de pe vremea cînd era funcţionară la bibliotecă, aşa că-i va fi peste putinţă să se dezbare de ea.

Autorii pe care-i citea, în majoritatea cazurilor, erau dintre cei pe care Vida Sherwin îi evita. Tineri sociologi americani, tineri realişti engleji, terorişti ruşi, Anatole France, Rolland, Nexo, Wells, Shaw, Key, Edgar Lee Masters, Theodor Dreiser, Sherwood Anderson, Henry Mencken şi toţi ceilalţi filosofi subversivi care fac deliciul femeilor de pretutindeni, în timp ce le răsfoiesc operele, în fundul studiourilor cu draperii de batic de la New York, în casele fermierilor din Kansas, în saloanele din San Francisco şi în şcolile pentru copiii negrilor din Alabama. Acestea erau originea dorinţelor ei confuze pe care ca şi ea le simţea milioane de femei; toate manifestau aceeaşi categorică dorinţă de a avea o conştiinţă de clasă, dar fără să fie în stare să-ţi spună din ce clasă fac parte ele însele.

Cu siguranţă din aceste lecturi îşi scotea şi observaţiile pe care le făcea în legătură cu Strada Mare, cu Gopher Praerie şi alte orăşele Gopher Praerie din imediata apropiere, pe care le văzuse în timpul plimbărilor ce le făcuse împreună cu Kennicott. Prin mintea ei treză se încrucişau anumite convingeri, fără nici o legătură una cu alta, fragmente de impresii care veneau în momentul cînd era gata să adoarmă, cînd îşi făcea unghiile sau în timp ce-l aştepta pe Kennicott să se întoarcă acasă.

Astfel de convingeri şi le expusese apoi în faţa doamnei Vida Sherwin — Vida Wutherspoon — în timp ce se aşezau în apropierea radiatorului şi căutau să consume un amestec nu tocmai excelent de compot cumpărat de la băcănia unchiului Whittier, într-o seară cînd Kennicott şi Wutherspoon plecaseră de acasă, în calitate de reprezentanţi ai Cercului spartiaţilor, pentru a inaugura o nouă sucursală a cercului, înfiinţată la Wakamin. Vida venise la Carol ca să petreacă seara împreună. Îi ajută să-l culce pe micul Hugh şi-i admiră trupul alb şi catifelat. Stătu împreună de vorbă pînă la miezul nopţii.

Subiectul despre care-i vorbi Carol în seara aceea era unul la care se gîndea cu toată ardoarea şi începuse să-şi facă loc şi în preocupările femeilor din cel puţin zece mii

de orășele asemănătoare cu Gopher Praerie. Gîndurile ei nu se prezentau în formă de soluții compacte; nu erau altceva decît viziuni de o tragică incoerență. Nu le exprima încă într-o formă destul de precisă care să permită formularea lor în cuvinte limpezi. Le expuse cam în felul acesta: „Înțelegi acum" sau „Cred că înțelegi ce vreau să spun", sau „Nu știu dacă sînt destul de limpede". Dar cuvintele ei păreau destul de semnificative și exprimau destulă indignare.

3.

Datorită lecturilor ei din romanele populare și piesele de teatru pe care le văzuse, Carol ajunse la concluzia că nu există decît două tradiții în legătură cu micile orașe americane. Prima tradiție, pe care o găsea repetată în nenumărate reviste lunare, era că micile orașe sînt singurul refugiu unde mai găsești prietenie, cinste profesională și fete tinere și cumsecade, menite să devină soții. Prin urmare, toți bărbații care au reușit în cariera lor de pictori la Paris sau în calitate de oameni de afaceri la New York, ajung la un moment dat să se satură de lumea femeilor elegante și se întorc în orașul lor natal, unde declară că viața de la oraș este ticăloasă și se căsătoresc cu fata care le-a fost dragă în timpul copilăriei, nefiind exclus să-și petreacă tot restul vieții în aceste orășele.

A doua tradiție afirmă că nota caracteristică a micilor orașe este ca bărbații să poarte mustăți, să aibă câini de fontă pe peluze, cărămizi smălțuite, ucători de șah, ulcioare cu mînerele în forma cozii de pisică și prezența oamenilor caraghioși și vicleni care fac glume pe care nimeni nu le mai înțelege.

Aceste admirabile tradiții servesc drept subiect pentru vaudevilluri, pentru caricaturiștii revistelor umoristice, țintă pentru spiritul sindicalizat al ziarelor, dar în realitate aceste tradiții au dispărut din viața cotidiană de mai bine de patruzeci de ani. Micul orășel în care trăiește Carol nu mai face astăzi negoț cu cai, ci discută prețul

automobilelor fabricate în serie, are telefoane, se îmbracă în haine gata făcute, are aparate fotografice, gramofoane, fotolii capitonate în piele, împarte premii pentru jucătorii de bridge, discută despre petrol, filme, afaceri funciare, despre seria operelor complete ale lui Mark Twain pe care nu le citește nimeni, și despre concepțiile bine intenționate ale politicii naționale.

Un om ca Kennicott sau Champ Perry poate trăi foarte mulțumit în mijlocul societății restrînse a unui orășel ca acesta, dar afară de ei mai sînt sute de mii de oameni, mai ales femei și tineri, care nu sînt cîtuși de puțin mulțumiți. Tinerii cei mai înzestrați (și văduvele bogate) pleacă la oraș, în grupuri tot mai compacte, unde, cu toată tradiția susținută de romanele populare, își crează un rost în viață, dar nu se mai întorc decît foarte rar, chiar și în timpul vacanțelor, în orășelele de unde au plecat. Majoritatea cetățenilor care fac paradă de patriotismul lor provincial, părăsesc și ei orașul, după ce îmbătrînesc — dacă își pot permite să plece — și se duc să-și sfîrșească zilele în California sau în marile orașe.

Motivele acestui fenomen social, repeta Carol, nu sînt cîtuși de puțin rusticitatea împodobită cu mustăți, ci ceva mult mai puțin vesel.

Este fondul standardizat și lipsit cu totul de fantezie, pe care se profilează viața aici, trîndăvia indiferentă a vorbelor și manierelor, și înfrînarea severă a oricărei manifestări spirituale, pentru a trece în fața altora drept om respectabil. Este mulțumirea de sine, mulțumirea morților care stau în mormintele lor fără să se miște și care se supără din cauza frămîntării celor vii ce le tulbură somnul cu răsunetul pașilor lor. Este negația, sanctificată ca singură virtute posibilă. Este prohibirea fericirii. Este sclavia voită și apărată chiar de cel care tînjește în lanțurile ei... Este plictiseala ridicată la rangul de dogmă.

Oameni fără gusturi, încărcați de decorații, care se hrănesc cu bucate sălcii, ca pe urmă să se așeze în fotoliile turnante, fără haină pe ei și fără nici un gînd în creierul moleșit, ca să asculte muzica instrumentelor mecanice, să debiteze cuvinte mecanice și fraze gata făcute despre excelența automobilelor Ford, și să-și închipuie că sînt cea mai puternică rasă din lume.

4.

Se interesase să afle ce efect produce plictiseala aceasta atotstăpînitoare asupra străinilor. Îşi aduse aminte de amănuntul, cu puţină nuanţă exotică, constatat la prima generaţie de imigranţi scandinavi; îşi aduse aminte de chermesa norvegiană de la biserica luterană, unde Bea o dusese şi pe ea. Aici, în bondestue, găsi copia unei bucătării de fermă norvegiană, cu femei palide, îmbrăcate în sumane roşii, brodate cu fir de aur şi mărgele colorate, cu fuste negre, vărgate la poale cu albastru, şorţuri cu vărgi verzi şi bonete scrobite, foarte drăguţe pentru încadrarea unui obraz de fată, care îi serviră rommegrod og lefse — un fel de plăcinte dulci şi budincă de lapte acru, presărată cu zahăr candel. Fiind de curînd sosită în Gopher Praerie toate acestea i se păruseră o noutate şi-i făcuse plăcere exotismul uşor al acestor obiceiuri.

Dar avu parte să vadă aceste femei scandinave, că renunţă cu plăcere la budinca lor cu zahăr candel şi la sumanele brodate cu fir şi mărgele, de dragul costiţelor de porc la grătar şi a bluzelor albe scrobite, renegîndu-şi colindele aduse din fundul fiordurilor, de dragul melodiilor de jazz, contopindu-se astfel în masa uniformă a americanilor, aşa că în mai puţin de o generaţie dispăreau în mijlocul banalităţii care copleşea tot ce ar fi putut adăuga un farmec vieţii oraşului. Copiii desăvîrşeau opera începută de părinţi. Îmbrăcaţi în haine de gata şi cu fraze gata făcute, pe care le împrumutau din manuale, dispăreau în mijlocul tumultului convenţional, şi sănătoasele moravuri americane absorbeau, fără primejdie de contaminare, o nouă invazie de străini.

Alături de aceşti străini se simţea şi ea ferecată pe trupul mediocrităţii, aşa că se revoltă, cuprinsă de groază.

Respectabilitatea nenumăratelor orăşele Gopher Praerie, se menţine datorită sărăciei şi naivităţii în domeniul cultural. În afară de cel mult o jumătate de duzină de oameni din fiecare oraş, restul cetăţenilor se simte foarte mîndru de forma desăvîrşită pe care a luat-o ignoranţa şi care este la îndemîna oricui. Dacă eşti intelectual sau

ai gusturi artistice, sau ca să întrebuinţezi propria lor expresie, dacă vrei să fii „superior", înseamnă să te mîndreşti de propria ta suficienţă şi să dispui de o îndoielnică virtute.

Vastele experienţe în domeniul politic, spiritul de cooperaţie şi de aventură care cer cunoştinţe, curaj şi imaginaţie, pot fi găsite în partea de apus sau în Middlewest, dar niciodată în oraşe, ci în mijlocul fermierilor. Dacă astfel de erezii sînt susţinute şi de oamenii de la oraş, aceasta se datoreşte de cele mai multe ori profesorilor de ocazie, medicilor, avocaţilor, sindicatelor muncitoreşti şi lucrătorilor de seama lui Miles Björnstam de care toţi îşi bat joc, spunînd că sînt „săriţi" sau „socialişti speriaţi". Biserica şi preoţii sînt împotriva lor; tot aşa şi ziarele. Norul ignoranţei îi învăluie în mediocritatea şi inutilitatea vieţii de toate zilele.

5.

Cînd ajunse aici, Vida declară:

— Da... de... aşa este... Ştii că m-am gîndit de multe ori că Ray ar fi putut să devină un admirabil preot. El posedă ceea ce eu numesc esenţa sufletului evlavios. Crede-mă, ar fi slujit admirabil în timpul liturghiei. Mi se pare că acum e prea tîrziu să se mai apuce de aşa ceva, dar cum îi spun şi eu de multe ori, poate servi tot atît de bine de aproapele său, vînzînd încălţăminte şi... M-am întrebat de multe ori dacă n-ar fi bine să organizăm întruniri religioase în familie, şi la astfel de ocazii să se citească rugăciuni?

Carol admitea fără nici o rezervă că micile oraşe din toate ţările şi în toate timpurile manifestă tendinţa de a deveni nu numai banale, ci şi meschine, şi sînt devorate de fiere şi de cancerul curiozităţii. În Franţa şi Tibet, exact ca şi în Wyoming sau Indiana aceste meschinării sînt inerente vieţii izolate pe care trebuie s-o ducă locuitorii lor.

Dar un orăşel dintr-o ţară care-şi dă toată silinţa pentru a se standardiza şi a se purifica, orăşel care aspiră să devină un fel de Anglie din epoca Victoriană, care este suprema mediocritate universală, nu este pur şi simplu numai un oraş de provincie, mulţumit şi liniştit în mijlocul mediocrităţii lui protectoare. El reprezintă o forţă care ar vrea să stăpînească lumea, să-şi însuşească lumina şi culorile dealurilor şi ale mării, să determine pe Dante să scrie un imn despre Gopher Praerie şi să îmbrace zeităţile Olimpului în haine gata făcute de la magazinul de confecţii. Se simte sigur de sine şi sfidează toate celelalte civilizaţii, exact ca şi comerciantul ambulant care se duce cu gambeta lui cafenie să cucerească China şi lipeşte reclamele ţigărilor pe care le vinde pe arcurile templelor unde de secole au fost slăvite învăţăturile lui Confucius.

O astfel de societate reuşeşte cît se poate de bine în fabricarea automobilelor la preţuri populare, a ceasornicelor de un dolar bucata şi a maşinilor de bărbierit. Dar nu se simte mulţumită decît atunci cînd toată lumea recunoaşte, împreună cu ea, că scopul şi naţiunea adevărată a vieţii este să conduci automobile, să compui textul reclamelor pentru ceasornicele de un dolar, iar pe înserate să te aşezi în faţa casei şi să discuţi, nu despre dragoste şi curajul aventurii, ci despre utilitatea aparatelor de ras.

Mentalitatea unei astfel de societăţi, a unei astfel de naţiuni este dirijată de oraşe ca Gopher Praerie. Cel mai mare fabricant nu este altceva decît un fel de Sam Clark, ceva mai ocupat, şi toţi senatorii rotunzi în pîntec şi preşedinţii nu sînt altceva decît avocaţi şi bancheri care au avut norocul să crească mai înalţi decît ceilalţi de categoria lor.

Deşi un oraş ca Gopher Praerie se consideră că făcînd parte din univers şi se compară pe sine cu Roma şi Viena, nu reuşeşte să-şi însuşească nici spiritul ştiinţific, nici concepţia superioară internaţională care ar putea să contribuie la a-l face o mare metropolă. Îşi însuşeşte cîte o idee care să-i asigure cîştig sau o distincţie socială. Concepţia lui despre o comunitate ideală nu este reprezentată de manierele alese, de aspiraţiile nobile, de mîndria aristocratică distinctivă, ci de slugile cu simbrie cît mai mică şi creşterea cît mai rapidă a valorii terenurilor agricole. Joacă pocker pe o masă acoperită cu muşama soioasă şi se face că n-aude profeţii care se plimbă şi discută în faţa uşii lor.

Dacă toţi provincialii ar fi oameni atît de cumsecade ca Champ Perry şi Sam Clark, n-ar mai fi nici un motiv ca oraşul să aspire la măreţele tradiţii. Dar mai sînt şi oameni ca Harry Haydock, Dave Dyer şi Jack Elder, mici negustori care sînt foarte puternici în urmărirea scopului lor comun şi-şi închipuie că sînt oameni de societate, dar de fapt nu sînt altceva decît oamenii banului şi ai spectacolelor de cinematograf cu filme comice, ori aceştia formează oligarhia sterilă a oraşelor.

7.

Încercase să definească motivul urîţeniei oraşelor de seama lui Gopher Praerie în timpul analizei pe care o făcuse. Spunea că este o problemă de similitudine universală, de banalitate a construcţiilor, încît oraşele seamănă mai mult a cantonamente de frontieră; de dispreţ faţă de avantajele naturale, încît dealurile rămîn pline de bălării, lacurile izolate şi lipsite de căi ferate, iar rîurile împrejmuite de smîrcuri; de sobrietatea respingătoare a culorilor; de forma dreptunghiulară a clădirilor; de drumurile prea late şi drepte, încît la încrucişarea străzilor ar fi peste putinţă să scapi de biciuiala viscolelor pornite din

preerie, pe care o poţi vedea din toate părţile în jurul oraşelor şi unde nu se poate ca privirea trecătorului să descopere ceva ce ar putea să-l reţină, cum l-ar reţine de pildă aspectul unor palate în mijlocul unei străzi asemănătoare, dar care aici nu face decît să exagereze şi mai mult aspectul respingător al cocioabelor înşirate în lungul Străzii Mari.

Similitudinea universală este reprezentată de expresia fizică a filozofiei care-ţi oferă o banală siguranţă. Nouă zecimi din oraşele americane se aseamănă atît de mult unele cu altele încît este un adevărat chin să le vizitezi. Înspre apus şi uneori chiar în partea de răsărit, cum ieşi din Pittsburg, întîlneşti aceleaşi cocioabe din bîrne, aceeaşi staţie de cale ferată, acelaşi garaj Ford, aceleaşi depozite de cherestea, aceleaşi lăptării şi aceleaşi case ca nişte cutioare şi magazine cu două caturi. Clădirile mai noi şi mai pretenţioase se aseamănă pînă şi în amănuntele care denotă efortul depus pentru a crea ceva deosebit : aceleaşi bungalowuri, aceleaşi clădiri cu faţade de ştuc sau cărămidă colorată. Magazinele expun aceleaşi mărfuri standardizate şi naţionale ; ziarele din regiuni aflate la distanţe de patru mii cincisute de kilometri una de alta au acelaşi aspect sindicalizat ; un tînăr din Arkansas se mîndreşte cu acelaşi costum în culori ţipătoare ca şi unul din Delaware ; amîndoi îţi debitează aceleaşi fraze de periferie pe care le-au citit în aceleaşi reviste sportive, iar dacă se întîmplă ca unul dintre ei să fie la universitate şi celălalt lucrător de frizerie, nimeni n-ar fi în stare să facă vreo deosebire între cel care este student şi cel care este frizer.

Dacă pe Kennicott l-ar ridica cineva într-o noapte din pat cu sila şi l-ar duce în alt oraş, la cîţiva kilometri depărtare, cînd s-ar trezi a doua zi dimineaţă nici n-ar băga de seamă că numai este acasă. Ar ieşi pe Main Street, care în aparenţă ar fi aceeaşi ca în oraşul de unde a venit (care în toate părţile se numeşte Strada Mare), s-ar duce la aceeaşi cofetărie unde acelaşi tînăr serveşte aceeaşi îngheţată cu cremă de vanilie, aceleaşi tincre femei răsfoiesc aceleaşi reviste şi au în faţa lor aceleaşi plăci de gramofon. Abia după ce s-ar urca la etaj, ca să intre în

biroul său, pe ușa căruia se vede firma unui alt Kennicott, ar începe să-și dea seamă că trebuie să se fi întîmplat ceva cu totul neobișnuit.

După toate aceste presupuneri Carol își dădu seama că orașele din preerie n-au fost înființate pentru ajutorarea fermierilor, care ei singuri justifică existența acestor orașe, cum fac de pildă marile centre; aceste orașe sînt clădite ca să se îngrașe pe spinarea fermierilor și pentru a le procura orășenilor automobile uriașe și respectabilitate; afară de asta, spre deosebire de marile capitale, nu oferă districtului căruia își datoresc existența un centru stabil, cu aspect de oraș frumos, ci pur și simplu o așezare provizorie, cum ar fi de pildă un cantonament. Aceasta este o „civilizație parazitară"... dar fără o autentică civilizație.

— Va să zică aceasta este situația noastră reală, își zise Carol. Dar remediul? Se găsește oare vreun remediu pentru așa ceva? Probabil critica, pentru începutul începuturilor? Nu există nimic, nici un mijloc cu care s-ar putea combate zeitatea străveche a mediocrității tribului... și probabil nici nu s-ar putea găsi ceva care să aducă vreo îndreptare. Probabil va veni și ziua cînd fermierii își vor face singuri orașele-tîrguri de care au nevoie. (Gîndește-te la societățile culturale pe care le-ar putea fonda oamenii aceștia!). Dar cred că eu nu am formulat nici un program de reforme în vederea acestei mișcări. Nu mai am. Marele obstacol este de ordin spiritual și nici o societate, și nici un partid nu va putea decreta că preferă parcurile îngrijite, față de speculația cu terenuri... Aceasta este spovedania mea! Acum știi limpede ce mă preocupă.

— Cu alte cuvinte, urmărești perfecționarea? întrebă Vida.

— Adică de ce nu?

— Cît de mult urăști orașul acesta! Cum crezi că vei fi în stare să faci vreo schimbare, dacă nu ai nici cea mai mică urmă de simpatie pentru el?

— Dimpotrivă, nu doar simplă simpatie, dar orașul acesta mi-e drag în felul lui, altfel la ce m-aș frămînta în felul acesta. Mi-am dat seama că orașul Gopher Praerie nu este o simplă ecrescență în mijlocul deșertului, așa cum

credeam eu la început, ci este tot atît de mare ca New Yorkul. În orașul New York ar fi peste putință să cunosc mai mult de patruzeci-cincizeci de familii, ori cam tot atîtea cunosc și aici. Hai, continuă. Aș vrea să știu la ce te gîndești.

— De, draga mea, dacă ar fi să iau în serios tot ce mi-ai spus, atunci ar fi tragic. Închipuie-ți ce-ar crede cineva care a muncit ani de zile din greu și a contribuit la crearea unui oraș frumos, dacă te-ar vedea că apari pe neașteptate și declari cu dispreț: „E oribil!" Crezi că un astfel de procedeu ar fi just?

— De ce nu? Crezi că n-ar fi tot atît de tragic și pentru populația din Gopher Praerie, dacă s-ar întîmpla să poată vedea și ei Veneția?

— N-ar fi deloc. Admit că gondolele sînt bune și frumoase, ca să te plimbi cu ele, dar noi avem aici camere de baie mult mai confortabile. Dar... Ascultă draga mea, să nu-ți închipui cumva că în orașul acesta ești singura persoană care se gîndește la astfel de lucruri, deși pari că ești convinsă tocmai de contrariul (te rog să mă ierți din cauza acestei sincerități). Admit că ne mai lipsesc anumite lucruri. Probabil teatrul nostru nu este atît de bun ca teatrele din Paris. De acord! Dar să știi că eu nu admit nici un fel de cultură străină pe care vor să ne-o bage cu sila pe gît — fie că e vorba de arhitectura orașelor, fie că este vorba de manierele în societate, sau chiar ideile acestea comuniste.

Vida îi făcu o descriere sumară a celor ce numea ea „lucruri practice, care ar face orașul să se simtă mai fericit și să pară mai frumos, dar acestea fac parte din viața noastră zilnică și sînt în curs de realizare". Îi vorbi despre clubul Thanatopsis, despre case de odihnă, despre lupta începută împotriva țînțarilor, despre campania pentru plantarea a cît mai multe parcuri și copaci care să dea umbră, și pentru canale de scurgere, ori toate acestea nu erau probleme abstracte, depărtate și tulburi, ci probleme concrete și de necesitate imediată.

Răspunsul doamnei Carol fu fantastic și destul de ambiguu:

— Da... da... toate acestea le-am mai auzit. E foarte adevărat ceea ce spui, dar dacă eu aș reuși să rea-

lizez toate aceste reforme dintr-odată, sînt sigură că aș dori și ceva inovații exotice. Viața aici este destul de confortabilă și de igienică. Viață liniștită. Ceea ce-i lipsește este tocmai puțină nesiguranță, ca să devină mai impresionantă. Îmbunătățirile civice pe care aș dori să și le însușească și clubul Thanatopsis, sînt piesele de teatru ale lui Strindberg, dansurile clasice, cu picioare adorabile sub rochițe transparente de tul și un franțuz voinic, cu barbă neagră (îl văd atît de limpede în fața ochilor), care să fie un cinic, să se oprească pe ici pe colo la cîte un pahar de băutură, să-și bată joc de formalismul nostru, să cînte arii din opere, să-l citeze pe Rabelais și să nu-i fie rușine după ce mi-a sărutat mîna.

— Hm ! N-aș putea afirma cu toată certitudinea, dar mi se pare că ceea ce dorești tu și toate celelalte femei tinere, este tocmai un om străin care să vină să vă sărute mîna.

Cînd o văzu pe Carol că tresare speriată, Vida sări ca o pupăză bătrînă și încercă să rectifice ceea ce spusese :

— Te rog să nu iei cuvintele mele prea în serios. Voiam să . . .

— Înțeleg ! Voiai pur și simplu să spui ce crezi. Continuă. Fii miloasă față de mine păcătoasa. Nu glumesc deloc : iată-ne aici pe amîndouă — eu încerc să fiu îngăduitoare față de defectele orașului Gopher Praerie . . . și Gopher Praerie căutînd să-mi dovedească îngăduința pentru defectele mele proprii. Care mai sînt păcatele mele în afară de acesta ?

— O, sînt destule. S-ar putea ca într-o bună zi să avem parte și de franțuzul dumitale gras și cinic (un individ îngrozitor, cîrcotași, cu degetele pătate de tutun, un om care caută cu tot dinadinsul să devină un detracat și miroase de departe a spirt), dar slavă domnului deocamdată noi ne gîndim numai la pavaje și la pajiștile pe care trebuie să le creăm. Trebuie să știi că realizarea acestora este foarte apropiată. Cei de la Thanatopsis își fac datoria. Iar dumneata — spre marea mea dezamăgire — faci mult mai puțin decît oamenii de care ai obiceiul să-ți bați joc. Sam Clark își dă toată silința la comitetul școlar pentru a obține o ventilație mai corespunzătoare a sălilor de clasă. Ella Stowbody, despre care dumneata spuneai că are un

obicei atît de absurd de a se exprima, a convins direcţia căilor ferate să participe la cheltuielile ce le va necesita crearea unui parc pe maidanul din faţa gării, aşa că vom putea scăpa de terenul acesta care stă vraişte.

Tu eşti întotdeauna gata să iei oamenii în bătaie de joc, dar dacă-mi dai voie să-ţi spun, în atitudinea ta este şi o anumită doză de meschinărie, mai ales atunci cînd este vorba de probleme religioase.

Dacă vrei să-ţi spun adevărul, atunci află că tu nu eşti deloc o reformatoare serioasă. Eşti numai o femeie imposibilă şi pretenţioasă. Te descurajezi prea uşor. Ai renunţat la campania pentru localul cel nou al Primăriei, ai renunţat la campania împotriva muştelor, ai renunţat la conferinţele de la club, la situaţia ta în comitetul Bibliotecii Municipale, la asociaţia dramatică... numai pentru motivul că n-am fost de acord să începem, înainte de orice, cu dramele lui Ibsen. Ştii care este fapta ta cea mai de valoare, de cînd eşti în oraşul acesta—în afară de meritul că l-ai născut pe Hugh? Este concursul pe care i l-ai dat lui Will cît timp a durat serbarea pentru igiena copiilor. Nu ai avut pretenţia că fiecare copil să devină filozof sau artist, înainte de a veni să-l cîntăreşti aşa cum procedezi faţă de noi ceilalţi.

Iar acum tare mă tem că te vei simţi jignită. Vom avea în oraş un nou local de şcoală — peste cel mult cîţiva ani — şi-l vom avea fără să fi avut nevoie de concursul tău şi fără sfaturile tale.

Profesorul Mott şi cu mine, împreună cu mulţi alţii, ne ţinem de ani de zile de capul bogătaşilor din oraş. Nu ne-am adresat ţie, căci ştiam că nu vei avea răbdarea să aduni ban lîngă ban, ani de-a rîndul, fără să fii încurajată de nimeni. Şi am reuşit. Am obţinut concursul tuturor care contează ceva în comitetul municipal, şi imediat ce condiţiile războiului actual o vor permite, ne vor vota sumele necesare pentru şcoală. Vom avea un local adorabil — de cărămizi cafenii, cu ferestre largi şi luminoase, cu secţiuni pentru agricultură şi lucru manual. Cînd vom reuşi să obţinem localul, acesta va fi un răspuns al meu la toate teoriile tale.

— O, sînt foarte mulţumită, şi-mi pare rău că eu nu am avut nici o parte de merit în această mişcare. Te rog

să nu-ţi închipui deloc că eu nu aş fi alături de voi din toată inima. Dar... aş vrea să-ţi pun o singură întrebare: în noua clădire igienică şi luminoasă profesorii vor continua să înveţe copiii că Persia este o pată galbenă pe hartă şi că Caesar este titlul unei cărţi de probleme şi ghicitori gramaticale?

Vida se indignă; Carol îşi ceru scuze; mai stătură de vorbă timp de un ceas, complăcîndu-se în eternul rol jucat de Maria şi Marta: o Marie imorală şi o Martă reformatoare. Vida reuşi să iasă învingătoare.

Faptul că ea fusese exclusă din mişcarea pornită în vederea clădirii noului local de şcoală o făcu pe doamna Carol să rămînă mirată. Pentru moment renunţă la visurile ei de perfecţionare. Cînd Vida o rugă să se ocupe de un grup de fete din Cercetaşele de Tabără, ea primi şi fu foarte mulţumită să asiste la jocurile lor indiene, să cunoască ritualul dansurilor şi costumele. Începu să se ducă mult mai regulat la şedinţele clubului Thanatopsis. Întrebuinţînd-o pe Vida ca locotenent şi comandant nenumit, începu o mişcare pentru angajarea unei infirmiere care să îngrijească familiile sărace; adună ea însăşi fondurile necesare şi avu grijă ca infirmiera angajată să fie o femeie tînără, voinică, amabilă şi inteligentă.

Totuşi, în acest timp gîndurile ei se concentrau în jurul franţuzului ei cinic şi gălăgios, pe care-l vedea tot atît de limpede în faţa ei, cum îşi văd copiii zînele cu care se joacă, şi tot aşa şi în jurul dansatoarelor în rochii diafane; îi făcu plăcere să se ocupe de grupul fetelor cercetaşe, nu din pricină că-i ceruse Vida, ci pentru că îşi închipuia că dansurile siouxilor vor aduce puţină culoare în monotonia existenţei lor, şi nicidecum pentru că le-ar „determina să devină soţii mai bune".

Ajută domnişoarei Ella Stowbody să planteze flori în micul pare triunghiular din faţa gării; se chirci în noroi, în mînă cu un tîrnăcop şi cu impunătoare mănuşi de grădinărie; vorbea cu Ella despre efectul plăcut pe care îl fac asupra publicului florile de clopoţei şi zorelele şi i se părea că deretică printr-un templu din care au plecat zeităţile şi unde nu se mai simte nici mirosul de tămîie, nici melopeea imnurilor. Călătorii trenului care trecea nu văzură într-însa decît o femeie de la ţară a cărei tine-

reţe se va ofili, o femeie virtuoasă şi pe deplin normală; conductorul vagonului de la bagaje o auzi spunînd :

— Da, cred că va fi un exemplu bun pentru copii; dar în tot acest timp i se părea că cutreiera străzile Babilonului, trecînd pe sub ghirlande de flori.

Grădinăritul acesta o făcu să se intereseze de botanică. Nu ajunse mai departe de stînjenii tigraţi şi putea să recunoască floarea de răsură, dar reuşi să descopere din nou prezenţa micului Hugh :

— Ce spun margaretele, mămică? striga băieţaşul, venind în fugă spre ea, în mînă cu un mănunchi de iarbă şi cu obrazul îngălbenit de polenul florilor.

Îngenunche lîngă el, ca să-l poată strînge în braţe, şi se gîndi că îi va ajunge copilul acesta pentru a-i umple tot golul vieţii; se simţi pe deplin mulţumită... dar pentru un singur ceas.

În timpul nopţii însă se trezi cutremurată de spaimele morţii. Se feri încetişor de lîngă mormanul de pături care era Kennicott şi se duse pe vîrful picioarelor pînă în camera de baie, unde în oglinda de la dulăpiorul de medicamente îşi examină cu grijă obrazul palid. Nu cumva ea începea să devină mai bătrînă, pe măsură ce Vida se îngrăşa şi întinerea? Nu cumva nasul ei este ceva mai ascuţit? Pielea de pe gît parcă ar fi ca pielea de găină? Se examină cu atenţie şi rămase înspăimîntată. N-avea mai mult de treizeci de ani. Dar primii cinci ani de căsătorie nu trecuseră oare tot atît de repede şi prosteşte ca şi cînd ar fi fost narcotizată, oare timpul nu va continua să treacă în felul acesta, pînă în ziua morţii? Strînse pumnul sprijinit de marginea rece a căzii de baie şi începu să afurisească zeii indiferenţi :

„Puţin îmi pasă! Nu vreau să mai suport! Toţi mint.. Vida şi Will, şi mătuşa Bessie care-mi spune că o femeie trebuie să fie mulţumită cînd are un copil ca Hugh, o casă bună şi cînd poate răsădi flori în straturile unui parc din faţa gării. Mai sînt oare tot eu? După ce vor muri, lumea va dispărea cu totul, din punctul meu de vedere. Eu sînt eu! Nu-mi convine cîtuşi de puţin să las în stăpînirea altora largul albastru al mărilor şi turnurile de fildeş. Vreau să le păstrez pentru mine. Fire-ar

afurisiți cu toții! Am impresia că vor reuși să mă determine să cred ca ei, că o expoziție de cartofi în vitrina lui Howland & Gould reprezintă destulă frumusețe și exotism pentru un om sănătos?

CAPITOLUL XXIII

În ziua cînd Uniunea americană interveni în marele război european, Vida îl trimise pe Raymie într-un cantonament pentru instruirea ofițerilor — asta se întîmplă la mai puțin de un an după căsătoria lor. Raymond era bărbat silitor și voinic. Fu promovat sublocotenent de infanterie și fu printre cei dintîi care plecă pe front.

Carol rămase speriată de atitudinea doamnei Vida, cînd văzu că ea s-a dedicat cu toată pasiunea cauzei războiului, căci această pasiune nu mai avea acum posibilitatea să fie cheltuită în căsnicie: astfel devenise o femeie care nu mai putea suporta pe nimeni în jurul ei. Cînd în dorința de a descoperi la Raymie calități eroice, Carol păru emoționată, drept răspuns Vida o privi cum s-ar fi uitat la un copil prost crescut.

Între cei care se înscriseră în listele armatei sau traseră la sorți, fură și băieții lui Lyman Cas, Nat Hicks și Sam Clark. Dar cea mai mare parte dintre soldații care plecau pe front erau fii fermierilor germani și suedezi, pe care Carol nu-i cunoștea. Doctorii Terry Gould și McGanum primiră gradul de căpitani în corpul medical și fură trimiși în cantonamentele din Iowa și Georgia. Ei erau singurii ofițeri, afară de Raymie, din întreg districtul Gopher-Praerie. Docotorul Kennicott ar fi vrut să se ducă și el, dar ceilalți medici din regiune uitase de rivalitățile dintre ei și se întruniră într-un consiliu unde hotărîră ca el să aștepte și să-și vadă de pacienții lui din oraș, pînă cînd va fi nevoie de el în altă parte. Kennicott avea acum patruzeci și doi de ani; singurul doctor pe o rază de aproape treizeci de kilometri era un bărbat tînăr

şi fără experienţă. Doctorul Westlake era acum bătrîn şi, cînd se întîmpla să-l cheme cineva în timpul nopţii la ţară, se scula murmurînd şi trebuia să cotrobăiască printr-o jumătate de cutii, ca să-şi găsească gulerul şi butonii de cămaşă, căci el era om căruia îi plăcea liniştea, cum îi place pisicii căldura.

Carol nu prea ştia nici ea limpede cam ce s-ar face dacă s-ar întîmpla să plece şi Kennicott. Evident, nu se simţea deloc o soţie spartană. Ştia că el ar vrea să plece şi presimţea că dorinţa aceasta era mereu prezentă în sufletul lui, deşi îl vedea alergînd de colo pînă colo, cum făcea întotdeauna, şi nu vorbea decît despre mersul vremii. Simţea pentru el o afecţiune plină de admiraţie — dar îi părea rău că sentimentele ei se mărgineau numai la această afecţiune şi nimic altceva.

Cy Bogart era cel mai înflăcărat războinic din oraş. Nu mai era băiatul viclean care stătea ascuns în cîte un colţ şi o urmărea pe Carol, gîndindu-se la misterele dintre sexe. Avea nouăsprezece ani, era înalt voinic şi cel mai impunător băiat din oraş, neîntrecut cînd era vorba să bea o sticlă de bere, să tragă cu zarurile şi să se lege de fetele care treceau prin faţa farmaciei lui Dave Dyer. Era rumen la faţă şi aprins.

Cy spunea la toată lumea că dacă nu va putea obţine învoirea mamei sale-văduve, pentru a se înscrie în armată, atunci va fugi de acasă şi se va înscrie şi fără voia ei. Striga în gura mare că „urăşte pe toţi hunii fără alegere şi, dacă ar avea parte să-l ia pe unul în baionetă, ca să-l înveţe bunacuviinţă şi puţină democraţie, ar putea muri liniştit". Cy deveni celebru între concetăţenii săi, din cauză că-l bătuse pe un argat de fermă cu numele Adolph Pochbauer, din cauză că era „un ticălos de german"... Acesta era tînărul Pochbauer, care fu ucis în Argon, în timp ce încerca să aducă trupul căpitanului său yankeu înapoi spre liniile americane. În timpul acesta însă Cy era tot la Gopher Praerie şi făcea planuri să plece la război.

2.

Carol auzea spunîndu-se în toate părţile că războiul va provoca o profundă schimbare psihologică, va purifica şi va exalta totul, de la relaţiile conjugale, pînă la concepţiile politicii naţionale, aşa că avea motive să se simtă mulţumită. Dar nu vedea nicăieri vreo schimbare. Văzu o mulţime de femei care renunţaseră la jocul de bridge pentru a prepara pansamente, rîzînd din cauză că trebuie să renunţe la zahăr, dar care în timp ce făceau pansamente, nu vorbeau nici despre Dumnezeu, nici despre sufletul oamenilor, ci despre obrăzniciile lui Miles Bjornstam, despre raporturile scandaloase dintre doctorul Terry Gould şi o fată de la fermă, care durau de patru ani, despre felul în care se poate găti varza şi modificările rochiilor. Cînd pomeneau despre război, vorbeau numai despre atrocităţi. Ea era întotdeauna punctuală şi foarte pricepută la şedinţele de preparare a pansamentelor, dar era incapabilă să le îmbibe de ură faţă de nimic, cum făcea doamna Lyman Cass sau văduva Bogart.

Cînd încercă să protesteze faţă de Vida:

— Cele mai tinere fac toată treaba, în timp ce babele acestea clocotesc în jurul nostru fără să facă nimic, decît cel mult să ne ţină de la lucru şi să răspîndească balele urii în jurul lor, incapabile să facă altceva.

Vida se întoarse spre ea:

— Dacă nu se poate să fii reverenţioasă, nu fi cel puţin impertinentă şi încăpăţînată, mai ales acum cînd în jurul dumitale mor atîţia bărbaţi şi femei. Sînt între noi unele care au sacrificat foarte mult, cu toate acestea ne simţim fericite pentru ceea ce am făcut. Dar avem cel puţin dreptul ca voi celelalte să nu faceţi spirite pe socoteala durerii noastre.

Urmă un torent de lacrimi.

Carol dorea înfrîngerea autocraţiei prusace; încerca să se convingă pe sine că nu există altă autocraţie, afară de cea prusacă; se simţea profund emoţionată la filmele care arătau îmbarcarea trupelor la New York, dar nu se

simți deloc la îndemînă cînd se întîlni pe stradă cu Miles Bjornstam care-i strigă:

— Cum mai merge treaba? La mine, ca pe roate; mi-am mai cumpărat două vaci. Ia spune, nu cumva ai devenit patriotă? Cu siguranță ne vor aduce democrația... o democrație a morții. Sigur, mai începe vorbă; în toate războaiele, începînd cu cel din grădina raiului, muncitorii au plecat să se lupte unul împotriva altuia, pentru motive destul de temeinice, pe care le-au furnizat patronii. Cît despre mine, eu sînt un om cu scaun la cap. Sînt atît de deștept încît știu că habar n-am de ceea ce va să zică un război.

După această întîlnire cu Miles Bjornstam gîndurile ei nu mai întîrziară asupra războiului, ci în sufletul ei începu să se limpezească definitiv convingerea că ea și Vida, împreună cu toți ceilalți care erau bine intenționați și „doreau să facă ceva pentru clasa de jos", nu erau buni de nimic, pentru motivul pur și simplu că „poporul de jos" era capabil să-și facă singur tot ce trebuia făcut și că o face cu plăcere, imediat ce-și dă seama că este în stare s-o facă. Gîndul că milioane de muncitori ca Miles ar putea să pună mîna pe perete o îngrozea și alungă repede viziunea că în curînd nu va mai putea juca rolul de doamnă binefăcătoare față de cei de o seamă cu Bjornstam, Bea și Oscarina pe care ea îi iubea și-i ocrotea.

3.

Tocmai în iunie, la două luni după intrarea Americii în război, se întîmplă marele eveniment — vizita lui Percy Bresnahan, președintele milionar al Societății Velvet Motor Car Company din Boston, singurul fiu înstrăinat al acestui oraș al cărui nume era pomenit întotdeauna în fața străinilor.

Timp de două săptămîni fu o continuă frămîntare. Sam Clark îi spunea lui Kennicott:

— Ascultă Will, am aflat că vine Percy Bresnahan. Pe cinstea mea, are să fie adevărată plăcere să putem vedea din nou pe vechiul nostru tovarăș, ce zici?

Pe urmă, ziarul Dauntless tipări pe prima pagină, cu titlu uriaș, o scrisoare adresată de Bresnahan lui Jack Elder:

Dragă JACK,

Ce mai încoace și încolo; cred că voi putea veni. Va trebui să plec la Washington, convocat de Guvernul Uniunii, ca membru în Comisia specialiștilor pentru motoarele de avioane, și astfel voi avea ocazia să le spun cît sînt de nepriceput în domeniul carburatoarelor. Dar înainte de a deveni erou, aș vrea să dau o raită pînă la voi, să prind un crap uriaș, să vă înjur zdravăn, pe tine, pe Sam Clark, Harry, Haydock, Will Kennicott și tot restul bandei de pirați. Voi descinde la G. P. în ziua de 7 iunie, cu trenul nr. 7, care pleacă din Mpls. Pregătește-te pentru a primi o strîngere de mînă și spune-i lui Bert Tybee să-mi păstreze o sticlă de bere la răcitor.

Al tău sincer,

PERCE

Toți membrii grupărilor sociale, financiare, literare și sportive ieșiră în calea trenului nr. 7, să aștepte sosirea lui Bresnahan; doamna Lyman Cass era alături de bărbierul Del Snafflin și Juanita Haydock devenise aproape amabilă față de bibliotecară, domnișoara Villets. Carol îl văzu că zîmbește celor care așteptau pe peron — un bărbat care se oprise pe coridorul vagonului, înalt, foarte îngrijit, cu maxilarele puternice și ochii luminoși, proprii unui realizator. Îl auzi strigînd cu glasul în care tremura bunătatea și mulțumirea: „Ce mai faceți, băieți?" Cînd îi fu prezentată (ea lui, nu el ei) Bresnahan o privi în luminile ochilor, iar strîngerea mîinii lui i se păru caldă și stăruitoare.

Refuză să plece de la gară cu mașinile pe care i le oferiră și plecă pe jos, cu un braț petrecut în jurul umerilor lui Nat Hicks, croitorul, cu elegantul Harry Haydock, care ducea un enorm geamantan de piele galbenă, cu Del Snafflin, care ducea al doilea geamantan, cu Jack Elder, care-i luase pardesiul, și Julius Flickerbaugh, cu uneltele de pescuit. Carol băgă de seamă că deși Bresnahan purta ghete și baston, copiii nu se luară după el ca să-l petreacă, făcînd glume pe socotcala lui.

„Va trebui să-l determin pe Will să-și comande și el o jiletcă albastră la două rînduri, să poarte guler răsfrînt și cravată în formă de fluture, cum are el", își zise Carol.

În aceeași seară cînd Kennicott tocmai se apucase să taie iarba de pe aleile grădinii cu niște foarfeci de tuns oile, apăru și Bresnahan, numai singur. Era îmbrăcat în niște pantaloni de catifea, o cămașă cachi, deschisă la gît, în cap cu o pălărie albă de panama, iar în picioare avea niște admirabili pantofi de pînză și piele.

— Ce faci Will, vechiul meu prieten? Mereu la treabă! Sfinte Doamne, simt că trăiesc cu adevărat cînd mă văd din nou aici, îmbrăcat într-o pereche de pantaloni cum trebuie să poarte orice bărbat care se respectă. N-au decît să spună tot ce poftesc despre viața de la oraș, dar aceasta nici gînd să se apropie de plăcerea pe care ți-o pot pricinui cîteva zile de trîndăveală petrecute aici cu voi, și o partidă de pescuit.

Intră pe alee și i se adresă lui Carol.

— Unde este puștiul? Am auzit că aveți un băiețaș voinic de tot, cu care încercați să mă bravați!

— S-a dus la culcare, răspunse Carol, puțin cam înțepată.

— Da, știu. Regula e regulă, mai ales în zilele noastre. Copiii trebuie tratați cu aceeași îngrijire ca și motoarele. Dar ascultă, soro, eu sînt făcut anume să nu respect regulile stabilite. Haide, lasă pe unchiul Percc să-l vadă. Haide, soro!

Îi trecu brațul în jurul mijlocului; avea un braț lung și puternic, cu strînsoarea plăcută; se uită la ea și-i zîmbi seducător, în timp ce Kennicott se simțea îmbătat de mîndrie. Carol se aprinse la față și se simți intimidată de ușurința cu care acest important bărbat din marile orașe

reușea să invadeze partea cea mai tainică a personalității ei. Se simți mulțumită că poate să bată în retragere, luînd-o în fața celor doi bărbați și urcă scara care ducea în holul de la etaj, unde dormea băiatul. Îl auzi pe Kennicott care venea pe urma ei:

— Este o adevărată plăcere să te văd că ai mai venit pe la noi.

Hugh sta întins pe pîntece și dormea dus. Își ascunsese obrazul în mica perniță albastră, pentru a se feri de lumina electrică. Se trezi și se așeză în pat, un băiețaș mic și firav, îmbrăcat în pijamaua lui de lînă, cu părul ciufulit și perna strînsă la piept. Începu să scîncească, pe urmă se uită la omul străin care se oprise în fața lui și păreau că ar vrea să-l poftească să plece. Pe urmă se întoarse spre Carol:

— Tăticul nu dă voie să fie dimineață? Ce spune pernița?

Bresnahan puse brațul pe umărul lui Carol, ca și cînd ar fi vrut s-o mîngîie, și declară:

— Sfinte Doamne, ce fată cu noroc, să ai un băiat atît de voinic. Mi se pare că Will știa dinainte ce face, în ziua cînd a încercat să te convingă să faci o încercare cu un moșneag ca el. Mi s-a spus că ai venit de la St. Paul. Va trebui să vii într-o bună zi pe la Boston, pe urmă se aplecă asupra patului: Tinere, tu ești cel mai plăcut spectacol pe care l-am văzut în partea aceasta, de cînd am sosit din orașul Boston. Îmi dai voie să-ți ofer o modestă dovadă a recunoștinței mele, pentru îndelungile servicii ce le vei presta de aici înainte?

Scoase din buzunar o paiață de cauciuc roșu. Hugh întinse mîna după ea.

— Dă-mi-l mie, și după ce-l luă din mîna lui Bresnahan, îi ascunse sub învelitoarea patului și începu să se uite la el, ca și cînd nu l-ar fi văzut niciodată.

De astă dată Carol își permise luxul plăcerii intelectuale de a nu mai întreba: „Bine Hugh, ce trebuie să spui cînd cineva îți face un dar?" Străinul parcă aștepta. Rămaseră în mijlocul acestei tăceri apăsătoare, pînă cînd Bresnahan îi cuprinse în brațe și-i scoase pe amîndoi din cameră, în timp ce murmura:

— Ce-ai zice, Will, dacă am pune la cale o partidă de pescuit cu undița?

Stătu la ei o jumătate ceas și în tot timpul acesta nu conteni să-i spună că ea este o femeie încîntătoare și o măsura cu priviri de cunoscător.

„Probabil ar reuși să facă o femeie să se îndrăgostească de el, dar dragostea aceasta n-ar putea să dureze mai mult de o săptămînă. Pe mine m-ar plictisi veselia lui zgomotoasă, ipocrizia asta a lui. Din punct de vedere moral, omul acesta parcă ar vrea să te tiranizeze. Atitudinea lui mă determină să fiu grosolană cu el, pentru a mă apăra de stăruința cu care se uită la mine. Da, se vede limpede că e foarte mulțumit de prezența lui aici. Ne simpatizează. Este un foarte bun actor și reușește să se convingă pe sine însuși de ceea ce spune... În orașul Boston mi s-ar părea nesuferit. Probabil la el acasă are tot ce trebuie să aibă un om de la oraș. Limuzine; fracuri elegante și probabil se pricepe să comande un dineu complicat la cel mai mare restaurant. Salonul lui este decorat de cea mai mare firmă, dar tablourile de pe pereți trădează lipsa de gust. Prefer să stau cu Guy Pollock de vorbă, în biroul lui prăfuit... Încerc să mă amăgesc singură. Brațul lui mi-a făcut umărul să tresară și privirile lui m-au determinat să nu-l admir. Prezența lui m-ar înspăimînta. Nu pot să-l sufăr!... O, ce imaginație egoistă au femeile! Ce înseamnă analizarea aceasta minuțioasă a unui bărbat bun, cumsecade, amabil și energic, numai din cauză că a fost atent față de mine, în calitate de soție a lui Will!"

4.

Soții Kennicott, Elder, Clark și Bresnahan plecară la pescuit pe lacul Red Squaw. Drumul de patruzeci de mile pînă acolo îl făcură cu Cadillacul cel nou al lui Elder. La plecare riseră în hohote, în timp ce-și căutau lucrurile și se grăbeau să se urce de-a valma în mașină, cu coșurile

de merinzi, cu undițele, iar după ce fură gata, începură stăruitoarele întrebări, dacă doamna Carol se supără sau nu din cauza grămezii de pleduri de la picioarele ei. Cînd să dea drumul mașinii, doamna Clark începu să se vaiete :

— O, Sam, mi-am uitat revista, iar Bresnahan se întoarse spre ea și-i răspunse în bătaie de joc :

— Lăsați, doamnă, vă rog ; dacă vă închipuiți că s-ar putea să faceți și literatură, atunci n-ar trebui să plecați la drum cu oameni ca noi.

Toată lumea începu să rîdă în hohote și, după ce plecară, doamna Clark le spuse că deși probabil n-ar fi avut poftă să citească totuși poate ar fi deschis-o în timpul după-amiezii, cînd celelalte, doamne vor dormi, deoarece a început un roman — e tocmai la mijloc — și după cît se pare eroina este o dansatoare de harem (în realitate însă e fiica unei doamne din America și a unui Prinț rus), după care bărbații aleargă de parcă sînt ieșiți din minți ; totuși fata a rămas virtuoasă, și este o scenă...

În timp ce bărbații umblau cu barca pe lac și încercau să prindă crapi, femeile preparau de mîncare și căscau. Carol se simțea puțin nemulțumită de felul în care bărbații declaraseră că soțiile lor nu doresc să pescuiască : „Nu m-aș fi gîndit în nici un caz să plec cu ei, dar mi-ar fi făcut plăcere dacă mi-ar fi acordat privilegiul să le refuz invitația".

Masa dură îndelung și fu foarte plăcută. Ea servi de cadru pentru conversațiile relative la bărbatul important, care se întorsese între ai lui, la aluziile ce le făceau în legătură cu marile orașe, cu afaceri răsunătoare și oameni celebri ; pentru aluzii subtile cum că amicul lor Perce a reușit tot atît de bine ca și „înfumuratii aceia din Boston care se mîndresc a fi descendenții familiilor vechi și bogate, a fi trecut pe la universitate și toate celelalte. Crede-mă, astăzi cei mai mici oameni de afaceri, care au ieșit de curînd la suprafață, vor deveni conducătorii din Beantown, și nu moșnegii aceia care dormitează în fotoliile de piele ale cluburilor".

Carol începu să-și dea seama că el nu era unul dintre fiii orașului Gopher Praerie despre care se spune întotdeauna, dacă se întîmplă să nu rabde de foame undeva printr-un oraș din partea de răsărit, că a „reușit destul

de bine", însă dincolo de continuele lui vorbe de adulație, văzu că se ascunde o sinceră afecțiune pentru prietenii săi. Cînd începu să vorbească despre război, rămaseră încîntați și impresionați. Cu glas scăzut, iar ceilalți cu capetele apropiate de el ca să-l poată auzi mai bine — deși pînă la o depărtare de trei kilometri nu se găsea nimeni prin apropiere care ar fi putut să-i audă ce vorbeau — le spuse că atît la Boston cît și la Washington are ocazie să afle o mulțime de amănunte secrete în legătură cu războiul — știri venite de-a dreptul de la cartierele generale ale armatelor — că este în legătură cu anumiți oameni al căror nume nu li-l poate spune, dar că aceștia ocupă situații importante atît în conducerea războiului, cît și în stat — îi roagă să nu sufle nimic despre asta, căci în afară de cartierul general și dincolo de Washington nimeni nu a aflat nimic — dar fiindcă sînt între prieteni, le poate spune și lor : în sfîrșit Spania s-a decis să treacă de partea grupului Înțelegerii în marea învălmășeală din Europa. Pînă într-o lună, dragii mei, vom avea două milioane de soldați spanioli, complet echipați și instruiți, care vor lupta în Franța, umăr la umăr cu soldații noștri. Pentru Germania are să fie o surpriză nemaipomenită.

— Ce zici de eventualitatea unei revoluții în Germania ? întrebă Kennicott.

— Nici vorbă de așa ceva, răspunse autoritatea din fața lor. Dar un fapt e cert : orice s-ar întîmpla, fie că Germania va fi învinsă sau va ieși învingătoare, ei vor rămîne alături de kaiserul lor, pînă în ziua cînd dogoarea iadului se va răci și va începe să înghețe. Informația aceasta am primit-o de la unul care este introdus în cercurile cele mai secrete din Washington. Nu, dragul meu, eu nu am pretenția că m-aș pricepe cine știe ce în problemele politicii internaționale, dar un fapt e cert, că Germania va fi și de aici înainte un imperiu al Hohenzollernilor, pentru cel puțin patruzeci de ani. La urma urmelor, nu cred că ar fi tocmai rău. Kaiserul și iankeii țin în frîu pe agitatorii aceștia roșii care în orice caz ar fi mult mai răi, dacă ar reuși să pună mîna pe putere, decît un domnitor autocrat.

— Pe mine mă interesează foarte mult mișcarea, a ceasta revoluționară care a detronat țarismul în Rusia

declară Carol, care rămăsese impresionată de cunoştinţele magice ale acestui om de afaceri.

— Revoluţia din Rusia, încercă Kennicott s-o scuze, este una din slăbiciunile lui Carrie. Crezi că are vreo importanţă, Perce?

— Nu are deloc, răspunse Bresnahan categoric. Despre asta vă pot vorbi ca din carte. Dragă Carrie, sînt foarte mirat că te aud vorbind cum ar vorbi la New York un evreu imigrat din Rusia, sau unul dintre indivizii aceia care umblă cu plete lungi. Pot să-ţi spun cel mult, dar te rog să nu pomeneşti nimănui despre asta, căci am primit informaţia de la unul care este în legătură directă cu Ministerul de Interne, ei bine draga mea, ţarul va fi din nou la putere, chiar înainte de sfîrşitul acestui an. Cred că ai citit o mulţime de informaţii în legătură cu abdicarea lui şi cu pretinsa asasinare a familiei ţarului, dar eu sînt informat că are sub comanda lui o uriaşă armată şi le va arăta foarte curînd cum trebuie să se poarte, ticăloşilor acestora de revoluţionari care nu sînt decît nişte cerşetori trîndavi şi caută să profite cu ajutorul naivilor care s-au lăsat înşelaţi de ei.

Doamnei Carol îi părea rău că ţarul se va întoarce din nou pe tronul Rusiei, dar nu zise nimic. Ceilalţi rămaseră cu privirile pierute cînd îi auziră că vorbesc de o ţară atît de depărtată ca Rusia. Pe urmă se amestecară din nou în vorbă şi-l întrebă pe Bresnahan ce părere are despre automobilul Packard, despre investiţiile în terenurile petrolifere din Texas, despre meritele tinerilor născuţi în Minnesota şi Massachusetts, despre problema prohibiţiei, despre preţul cauciucurilor de automobile în viitor şi dacă este adevărat că aviatorii americani s-au dovedit superiori faţă de colegii lor francezi?

Rămaseră foarte mulţumiţi cînd constatară că este de acord cu ei, din toate punctele de vedere. Cînd îl auzi pe Bresnahan că declară:

— Sîntem dispuşi să stăm de vorbă cu membri oricărui comitet ales de lucrătorii noştri, dar nu vom admite niciodată să vină un agitator străin, să ne spună cum trebuie să ne conducem fabrica, doamna Carol îşi aduse aminte că Jack Elder (care acum asculta chitic etalarea

acestor idei noi) spusese același lucru și aproape cu aceleași cuvinte.

În timp ce Sam Clark dezgropa din fundul amintirilor lui o lungă și extrem de amănunțită întîmplare despre o ciocnire pe care a avut-o în vagonul Pullman cu unul dintre conductori, unul cu numele George, Bresnahan își adună genunchii, începu să se legene și se uită cu atenție la Carol. Ea se întrebă oare va fi în stare să înțeleagă zîmbetul cu care-l ascultase pe Kennicott, în timp ce debita „una bună despre Carrie", o scenă conjugală, puțin cam alterată, povestită de zeci de ori pînă acum, despre felul în care ea uitase să vadă de Hugh, din cauză că „bătea în tingiri", ceea ce ar fi vrut să spună că era absorbită de melodia pe care o cînta la pian. Era convinsă că Bresnahan a înțeles situația și vede limpede în sufletul ei, în momentul cînd, prefăcîndu-se că n-a auzit ce spune Kennicott, nu răspunse la invitația lui de a juca o partidă de „cribbage" — Se gîndi cu spaimă la comentariile pe care le-ar putea face și se enervă din cauza acestei spaime.

Tot așa se enervă și în timp ce automobilul trecea prin mijlocul orașului Gopher Praerie și constată că se simte mîndră de faptul că participă și ea la respectul pe care-l dovedeau trecătorii, cînd treceau descoperiți prin fața lui Bresnahan și cînd văzu pe Juanita Haydock că a ieșit la fereastră, să-i vadă.

„Parcă are vreo importanță că te vede lumea alături de acest fonograf, își zise ea, ca să adauge numaidecît: Toată lumea a constatat cît de intime sînt relațiile dintre mine și Will, și domnul Bresnahan".

Tot orașul vorbea de anecdotele, memoria lui de a reține numele oamenilor, despre amabilitatea față de toată lumea, despre hainele lui, despre nada pe care o întrebuințează la prins păstrăvi și despre generozitatea lui. Donase o sută de dolari preotului Klubock și altă sută de dolari pastorului Zitterel, de la biserica baptistă, pentru promovarea operei de americanizare.

În magazinul Bon Ton, Carol, îl auzi pe Nat Hicks spunînd:

— Prietenul nostru Perce i-a spus-o de la obraz ticălosului acestuia de Bjornstam, căruia mereu îi umblă

gura. Își închipuie că de cînd s-a căsătorit, a intrat și el în rînd cu oamenii, dar să știți de la mine că indivizii aceștia, care au pretenția că sînt atoateștiutori, nu se poate să nu-și dea în petec. În orice caz, suedezul cel roșu și-a găsit nașul. Închipuiți-vă că a avut nerușinarea să se ducă să-l vadă pe Perce în casa lui Dave Dyer și să-i spună: „Am dorit mereu să văd și eu pe bărbatul care este atît de folositor omenirii, încît i-au pus la dispoziție un milion de dolari, ca să poată trăi". Dar Perce nu i-a rămas dator, ci i-a trîntit-o: „Hm, nu mai spune, a zis Perce. Tocmai acum mi se întîmplă să caut și eu un om care să fie în stare să frece scîndurile dușumelelor, și aș fi gata să-i plătesc patru dolari pe zi. Ce zici, prietene? Primești slujba?" și Hicks începu să rîdă cu hohote. După cum bine știți, Bjornstam are gura destul de slobodă, dar de astădată n-a mai fost în stare să răspundă nimic. A încercat să se reculeagă, spunîndu-i cît este orașul acesta de infect, dar Perce i-a răspuns fără întîrziere: „Dacă nu-ți place regiunea asta, cred că ar fi bine să pleci în Germania, de unde ai venit". Ce ziceți, mi se pare că noi cei de aici n-am prea știut pînă acum, cum să-l tratăm pe acest Bjornstam? Dar Perce este un om și jumătate, cum se găsesc foarte puțini, și unde mai pui că este originar din orașul acesta!

5.

Bresnahan împrumutase automobilul lui Jack Elder și se opri în fața casei lui Kennicott: Carol se juca cu copilul pe terasă și-l auzi strigînd:

— Ar fi mai bine să vii să facem o plimbare cu mașina.

Îi venea să-l pună la locul lui, dar îi răspunse:

— Mulțumesc foarte mult, dar tocmai acum îmi fac datoria de mamă.

— Ia şi copilul ! Ia-l şi pe el !

Bresnahan coborîse de la volan şi se oprise pe trotuar, aşa că protestele ei şi nobila demnitate începu să cedeze.

Totuşi pe Hugh nu-l luă cu ea.

Pînă făcură vreo trei kilometri, Bresnahan nu scoase nici o vorbă. Dar se uita la ea într-un fel, parcă ar fi vrut să-i dea să înţeleagă că el cunoaşte toate gîndurile care o preocupă.

Carol constată că este lat în umeri.

— Cît de frumoase sînt semănăturile ! se minună el.

— Îţi plac cu adevărat ? Nu aduc nici un cîştig.

Îl văzu că începe să rîdă :

— Dragă surioară, ar fi peste putinţă să scapi atît de uşor. Eu am ghicit gîndurile dumitale. Mă consideri drept un mare farsor. De, s-ar putea să fiu cu adevărat. Dar tot farsoare eşti şi dumneata şi, pe deasupra, eşti destul de drăguţă şi aş fi dispus să-ţi fac şi curte, dacă nu m-aş gîndi că ai putea să mă pălmuieşti.

— Domnule Bresnahan, acesta este felul în care vorbeşti cu prietenele soţiei dumitale ? Ai obiceiul să le spui surioară ?

— Ca să fiu sincer, va trebui să-ţi răspund : da. Şi le silesc să le placă felul meu de a vorbi cu ele. Va să zică, două puncte în favoarea mea. Rîsul lui însă păru că nu mai este atît de vesel şi-şi concentră toată atenţia asupra indicatorului de viteză. Peste cîteva clipe porni din nou la atac, dar foarte prevăzător : ce băiat cumsecade este Will Kennicott ! Medicii aceştia rurali îndeplinesc o operă mare. Mai zilele trecute mi s-a întîmplat să stau de vorbă la Washington cu unul dintre rechinii ştiinţei : un profesor de la Facultatea de Medicină John Hopkins, şi-mi spunea că nimeni nu a fost în stare să aprecieze la justa ei valoare activitatea medicilor care practică medicina generală şi nici simpatia şi ajutorul pe care-l dau pacienţilor lor. Specialiştii şi tinerii oameni de ştiinţă sînt atît de preocupaţi de lucrările lor de laborator, încît uită cu totul de elementul uman, pe care, cînd este vorba de cercetările lor, îl ignoră. Afară de cîteva boli imaginare de care nici un om care se respectă nu şi-ar pierde timpul să se plîngă. Singur medicul rural este cel care veghează asupra integrităţii sufleteşti şi

trupești a comunității. Îmi face impresia că Will este unul dintre puținii practicieni rurali cu mintea și gîndul la locul lor, dintre toți cei pe care i-am întîlnit pînă acum. Ce zici?

— De asta sînt convinsă. El este omul care și-a pus toată puterea de muncă în serviciul realităților.

— Va să zică sîntem din nou acolo? Hm. Bine. Toate acestea, în sfîrșit, indiferent de care ar fi motivul real... Spune, dragă fetițo, dacă nu mă înșel, mi se pare că Gopher Praerie nu te prea interesează...

— Nu, nu mă interesează deloc.

— Vezi, tocmai aceasta este marea dumitale greșeală. În orașele mari nu este nimic. Te rog să mă crezi, eu știu destul de bine. Oamenii aceștia de aici, așa cum sînt ei, sînt totuși foarte cumsecade. Dumneata ai un mare noroc, că poți trăi aici. Mi-ar face plăcere să mă pot stabili și eu aici.

— Foarte bine: în cazul acesta de ce nu te stabilești?

Sfinte Doamne!... Mi-ar fi peste putință să scap de...

Dumneata nu ești obligat să trăiești în orașul acesta. Eu însă sînt obligată. Prin urmare acesta este motivul pentru care aș vrea să-l fac altfel decît este. Îți dai seama că oameni ca dumneata, oameni care au un rol în viața publică, fac o mare greșeală cînd afirmă că orașele, statele în care sînt ei născuți sînt ceva desăvîrșit. Dumneavoastră purtați vina că nici unul dintre concetățenii dumneavoastră de altă dată nu vrea să schimbe nimic din aspectul și obiceiurile orașelor. Repetă afirmațiile făcute de dumneavoastră și continuă să trăiască, închipuindu-și că sînt într-un paradis și... încleștă pumnii: Ce existență sinistru de banală este existența noastră aici!

— Hai să zicem că ai dreptate. Chiar și în cazul acesta, nu ești de părere că-ți pierzi timpul de pomană, tunînd și fulgerînd împotriva unui biet oraș speriat de violența dumitale? O localitate meschină!

— Ți-am spus o dată că existența de aici este de o banalitate sinistră.

— Locuitorii ei nu sînt de aceeaşi părre. Existenţa nu li se pare deloc banală. Familii ca Haydock se distrează foarte bine: au serate dansante, jocuri de cărţi...

— Dimpotrivă, nu se distrează deloc. Se plictisesc şi ei. Aproape toată lumea de aici se plictiseşte de moarte. Golul, manierele proaste şi bîrfelile înveninate... iată motivele care mă determină să nu pot suferi oraşul acesta.

— Evident... astfel de amănunte ar fi inevitabile într-o localitate ca aceasta. Oamenii sînt tot aşa şi la Boston, şi în oricare alt oraş. Defectele pe care le găseşti dumneata acestui oraş sînt inerente firii omeneşti şi niciodată nu vor putea fi schimbate.

— Probabil. Dar la Boston orice femeie Carol (admiţînd că eu sînt fără greşeală) dacă este femeie cumsecade îşi poate găsi o tovarăşă de seama ei, cu care să-şi treacă timpul. Aici însă, eu sînt numai singură, în mijlocul unei băltoace cu ape adormite, afară de cazul cînd vine marele Bresnahan să le tulbure.

— Sfinte Doamne, dacă ar fi să creadă cineva ceea ce spui dumneata, atunci fără să vrei te întrebi cum se poate ca oamenii aceştia de aici, trăind viaţa sinistră pe care o trăiesc, să nu se gîndească niciodată la sinucidere. Totuşi, mi se pare că ei continuă lupta cu tot curajul, ca şi pînă acum.

— Oamenii aceştia nu sînt în stare să-şi dea seama ce le lipseşte. Şi omul este în stare să suporte orice. Gîndeşte-te la oamenii care lucrează în mine şi care zac în închisori. Prin cîte suferinţe trebuie să treacă şi totuşi îşi închipuie că viaţa aşa trebuie să fie.

Îndreptă maşina spre malul de miazăzi al lacului Minniemashie. Se uită la firele de trestie care se oglindeau în apă, la tremurul undelor uşoare ce păreau a fi foi de tinichea ondulată, la malul care se vedea departe, în fundul zării, presărat cu tufe întunecate de pădure, cu holdele argintii ale ovăzului şi cu grînele ca de aur întunecat. Întinse braţul şi o mîngîie pe mînă.

— Sor... Carol, dumneata eşti o fată adorabilă, dar eşti foarte dificilă. Ştii la ce mă gîndesc?

— Ştiu.

— Hm. Probabil că ştii, dar... Umila mea (nu umilă de tot) părere, este că dumitale îţi place să fii altfel decît cealaltă lume. Îţi place să-ţi închipui despre dumneata că eşti o femeie stranie. Dacă ai şti cîte zeci de mii de femei, mai ales la New York, vorbesc exact ca dumneata, n-ai mai simţi nici o plăcere să te consideri un geniu pierdut în mijlocul deşertului, aşa că ai fi cea dintîi care s-ar urca la tribună, ca să aclame oraşul Gopher Praerie şi viaţa liniştită de familie. Întotdeauna se găsesc cam un milion de tinere fete, proaspăt ieşite din facultăţi, care ar vrea să le înveţe pe bunicile lor cum trebuie să sugă un ou crud.

— Cît eşti de mîndru de a fi debitat această veche metaforă rustică. Probabil o întrebuinţezi la banchete şi şedinţele consiliilor de administraţie, făcînd paradă de faptul că dumneata ţi-ai croit drumul plecînd dintr-o mică fermă de la ţară.

— Hm... de... s-ar putea să ai dreptate. Nu ştiu ce să zic. Dar, ascultă-mă pe mine. Prejudecăţile dumitale împotriva oraşului Gopher Praerie sînt atît de exagerate, încît întrec ţinta urmărită de dumneata; atitudinea dumitale indispune pe cei care poate ar fi de aceeaşi părere cu dumneata, din anumite puncte de vedere, dar... Ei comedie, ar fi peste putinţă ca tot oraşul acesta să fie tocmai cu fundul în sus.

— Evident, nu este deloc. Dar ar putea să fie. Dă-mi voie să-ţi spun o fabulă. Închipuie-ţi că o femeie din cavernă începe să se plîngă soţului ei. Nu-i place nimic; nu poate suferi caverna umedă, şobolanii care aleargă peste picioarele ei goale, hainele scorţoase de piele netăbăcită, carnea pe jumătate crudă, faţa bărboasă a soţului ei, încăierările continue şi cultul spiritelor care o vor prigoni pînă cînd va dărui preoţilor cea mai frumoasă salbă de gheare pe care o poartă la gît. Bărbatul ei începe să protesteze: „Nu se poate ca totul să fie rău", şi-şi închipuie că a convins-o. Acum e cazul să-ţi spun: dumneata îţi închipui că o lume care a produs un Percy Bresnahan şi Velvet Motor Company trebuie să fie numaidecît o lume civilizată. Dar este oare? Nu cumva noi am făcut abia jumătate drum, din clipa cînd am ieşit din barbarie? S-o luăm pe doamna Bogart ca exemplu, şi vom

continua să trăim în barbarie, atîta timp cît oameni ca dumneata vor stărui să apere situaţia în care ne găsim, tocmai pentru că ne găsim.

— Fată dragă, dumneata eşti un adversar loial. Dar pe cinstea mea, mi-ar face plăcere să te văd la lucru, încercînd să desenezi un nou model de eşapament sau conducînd o fabrică, unde trebuie să ţii în frîu un număr destul de mare de czechoslovenski-magyarski-aiurcala, şi pe urmă să vedem ce vei spune. Cred că vei renunţa foarte repede la teoriile dumitale. Eu nu apăr deloc situaţia în care se găsesc lucrurile astăzi. Este mizerabilă. Dar eu sînt om cu tact.

Începu să-i debiteze evanghelia credinţei lui: plăcerea de a trăi în aer liber, sinceritatea în gesturi şi loialitate faţă de prieteni. Tresări exact ca orice neofit cînd constată că atunci cînd nu sînt pe drum bătut, conservatorii nu se intimidează deloc dacă se întîmplă ca un inconoclast să se întoarcă împotriva lor, ci-i răspund cu toată îndemînarea şi încearcă să-l zăpăcească cu date statistice.

Omul acesta simboliza atît de desăvîrşit pe bărbatul, pe lucrătorul şi prietenul dezintetesat, încît dacă ar fi vrut să pornească împotriva lui la atac, i-ar fi fost peste putinţă să nu i se pară simpatic. Era un om cu o voinţă executivă atît de puternică, încît n-ar fi dorit cîtuşi de puţin ca el s-o dispreţuiască. Felul lui de a vorbi despre aşa zişii „socialişti de salon" (cu toate că expresia aceasta nu era nouă), avea calitatea s-o facă să dorească ieşirea lui din cercul administratorilor bine hrăniţi şi preocupaţi numai de problema vitezei. Cînd se întoarse spre ea şi o întrebă:

— Ţi-ar face plăcere să te asociezi cu un grup de imbecili cu gîturile tăbăcite ca de curcani şi ochelari cu rama de os, care sufăr de constipaţie şi ar trebui imediat să se tundă, care-şi petrec timpul discutînd „condiţii", fără să lucreze nici cît e negru sub unghie?

— Nu, dar totuşi... răspunse ea.

Iar cînd îl auzi afirmînd:

— Chiar dacă femeia dumitale din cavernă avea dreptate să se plîngă de ceea ce vedea în jurul ei, sînt convins că s-ar găsi un bărbat, un om care să fie în toată firea şi

nicidecum un radical, care să-i găsească o cavernă unde să nu mai simtă umezeala... Carol clătină uşor din cap, fără să ştie nici ea dacă îl aprobă sau îl contrazice.

Mîinile lui zdravene, buzele senzuale şi glasul melodios erau pentru el suportul încrederii ce o avea în sine însuşi. Prezenţa lui o făcea să se simtă tînără şi visătoare, cum o făcuse odinioară şi prezenţa lui Kennicott. Nu ştia ce să-i mai răspundă, cînd îl văzu că-şi plecă spre ea capul puternic şi porneşte la atac :

— Draga mea, îmi pare rău că trebuie să părăsesc oraşul acesta. Dumneata ai fi o fetiţă adorabilă cu care mi-aş putea pierde timpul. Eşti fată drăguţă. Într-o bună zi, la Boston, poate voi avea ocazia să-ţi arăt cum trebuie aranjată o masă. Ia te uită, mi se pare că a sosit timpul să ne întoarcem acasă.

Singurul răspuns pe care i l-ar fi putut da la peroraţia lui, îi trecu prin minte abia după ce intră în casă şi acesta se manifestă într-un fel de resemnare : „Dar totuşi...".

Nu mai avu ocazia să-l vadă înainte de plecarea la Washington.

Privirile lui însă îi rămaseră neşterse în amintire. Privirile acestea, îndreptate spre buzele, spre părul şi umerii ei o făcură să-şi dea seama că ea nu este numai soţie şi mamă, ci mai este şi femeie, şi că în lume mai există şi astăzi bărbaţi ca cei de pe vremea cînd ea era la facultate.

Admiraţia lui ostentativă o determină să-l analizeze pe Kennicott, să sfîşie vălul de intimitate dintre ei, pentru a-şi da seama de partea stranie ce se ascunde dincolo de amănuntele cele mai banale.

CAPITOLUL XXIV

În timpul acestei luni de vară Carol fu foarte sensibilă faţă de Kennicott. Îşi aducea aminte de o mulţime de caraghioslîcuri : dezamăgirea ei grotească în faţa faptului

că el a fost în stare să mestece tutun, seara cînd încercase să-i citească poezii, amănunte care păreau că au dispărut fără urmă şi fără urmări. Îşi zicea mereu că el fusese eroic de bun, în timp ce de fapt ar fi dorit să plece la [illegible] boi, în loc să stea acasă. Afecţiunea lui condescendentă se manifesta mai ales în chestiuni mărunte. Îi plăcea simplitatea cu care se ocupa de treburile casei; forţa şi priceperea lui cînd era vorba să pună obloanele la ferestre, felul lui copilăresc de a veni la ea să-i spună că a descoperit urme de rugină pe ţeava armei. Totuşi chiar şi atunci cînd se simţea mai profund impresionată de prezenţa lui, pentru ea nu era altceva decît un al doilea Hugh, dar fără temerile ce i le inspira viitorul încă necunoscut al copilului ei.

Era pe la sfîrşitul lui iunie, o zi cu atmosfera fierbinte şi încărcată de fulgere.

Din cauza obligaţiilor suplimentare pe care i le impunea absenţa celorlalţi doctori, soţii Kennicott nu putură să se mute în căsuţa lor de pe marginea lacului, ci rămaseră în oraşul prăfuit şi enervant. În după amiaza ace ea cînd se duse la magazinul Oleson & McGuire (fost Dahl şi Oleson) Carol se simţi nemulţumită de familiaritatea şi bruscheţea cuvintelor unui tînăr vînzător care venise de-a dreptul de la fermă. Tînărul nu era cu nimic mai familiar şi nici mai brusc în atitutinea lui decît alţi cel puţin o duzină de vînzători de la celelalte magazine din oraş, dar din cauza căldurii Carol era într-o stare de surescitare neobişnuită.

Cînd îi ceru o bucată de morun pentru masă, vînzătorul murmură printre dinţi:

— La ce naiba iei cureaua asta uscată; ce vrei să faci cu ea?

— Îmi place!

— Mofturi. Cred că doctorul îşi poate permite să mănînce ceva mai bun decît coada asta de peşte. Încercaţi nişte cîrnaţi dintre ăştia proaspeţi, pe care abia i-am primit. Au luat şi soţii Haydock.

— Ascultă, tinere, te poftesc să nu mă înveţi pe mine ce să mănînc la masă şi, de altfel, nu mă interesează cîtuşi de puţin ce mănîncă familia Haydock, se răsti Carol.

Vînzătorul rămase jignit și se grăbi să-i împacheteze bucata de pește lepros de pe tejghea; Carol mai clocotea cînd ieși din magazin, dar se gîndi: „N-ar fi trebuit să-i răspund pe tonul acesta. El n-a vorbit cu mine ironic și nici nu și-a dat seama că a comis o insolență".

Dar părerile ei de rău se dovediră fără efect, în fața unchiului Whittier, cînd se opri la băcănia lui să cumpere sare și un pachet de chibrituri. Unchiul Whittier era numai în cămașă, fără guler și leoarcă de sudoare. Îl găsi răstindu-se la un vînzător.

— Haide, dă mai repede și împachetează marfa pentru doamna Cass. În orașul acesta oamenii își închipuie că un negustor n-are altă treabă decît să execute comenzi date prin telefon... Hello, Carrie. Rochia ta mi se pare prea decoltată. Ai putea fi mai cuviincioasă și mai modestă. S-ar putea ca eu să fiu un demodat... dar n-am fost niciodată de părere că o femeie trebuie numaidecît să-și arate bustul tuturor oamenilor din oraș. Hehehihi! ... Bună ziua, doamnă Hicks! Slavie? Tocmai acum s-a terminat. Dați-mi voie să vă dau un alt condiment. Huih? Unchiul Whittier părea indignat: Sigur că da! Am tot felul de condimente, tot atît de bune ca și saliva. Adică ce-i lipsește cimbrului? După ce pleacă doamna Hicks, începu să se înfurie: Oamenii nu mai știu nici ei ce vor.

„Unchiul soțului meu este un tiran care asudă din gros" își zise Carol.

Cu mare greutate ajunse pînă la Dyer. Acesta, cînd o văzu, ridică brațele în aer și strigă:

— Nu trage, că mă predau!

Zîmbi, deși își aducea aminte că sînt cinci ani încheiați de cînd Dyer îi repeta aceleași cuvinte, de cîte ori se întîlnește cu ea.

În timp ce-și continua drumul de-a lungul străzii care clocea sub dogoarea soarelui, se gîndea că un cetățean din Gopher Praerie nu are la îndemînă posibilitatea să facă glume, din cauză că el însuși este subiect de glumă. De cinci ani de zile la rînd, cînd se întîmpla să fie ger, Lyman Cass spunea: „Aspru... aspru de tot; se va face și mai rău, înainte de a se face bine". De cincizeci de ori Ezra Stowbody le repetase prietenilor lui vorba spu-

să de ea: „Să andosez cecul pe dos?" Sam Clark o întrebase de cel puţin cincizeèi de ori: „De unde ai furat pălăria asta pe care o ai pe cap?"

Se întoarse acasă pe acelaşi drum care nu se schimba niciodată. Cunoştea fiecare frunton de casă, fiecare răscruce, fiecare afiş, fiecare copac şi fiecare cîine. Cunoştea fiecare coajă putredă de banană şi fiecare cutie goală de ţigări pe care le vedea în şanţ. Cunoştea fiecare salut. Dacă se întîmpla ca Jim Howland să-i iasă în cale, ar fi fost peste putinţă să-i spună altceva decît: „Ei ce mai faci azi?".

Toată viaţa ei de aici înainte va fi marcată de aceeaşi pîine vopsită în roşu pe firma brutăriei, aceeaşi plesnitură şerpuită în cimentul trotuarului, la cîţiva metri depărtare de stîlpul de granit pe care reclama lui era Stowbody...

Fără să zică nimic, îi întinse Oscarinei cumpărăturile şi, la rîndul ei, nici ea nu zise nimic. Se aşeză pe terasă şi începu să se legene şi să-şi facă vînt, enervată de ţipetele lui Hugh.

Kennicott, care tocmai atunci se întorcea acasă, începu să protesteze:

— Ce naiba are copilul de urlă în felul acesta?

— Dacă eu pot să-l suport cît e ziua de lungă, cred că timp de zece minute îl vei putea suporta şi tu.

La masă veni numai în cămaşă, cu jiletca pe jumătate descheiată, încît şi se vedeau bretelele ieşite de soare.

— De ce nu îmbraci halatul cel frumos Palm Beach, în loc să umbli cu jiletca aceasta îngrozitoare? protestă Carol.

— Prea multă bătaie de cap; şi e prea cald, să mă mai urc pînă la etaj.

Constată că se împlinise aproape un an de zile de cînd proprii zis nu se mai uitase la soţul ei. Îl urmări în timpul mesei să-l vadă cum mănîncă. Kennicott ţăcăna cu cuţitul după bucăţelele de peşte din farfurie şi, după ce le înghiţea cu lăcomie, lingea sosul de pe cuţit. Se simţi uşor enervată, dar încercă să se liniştească. „Sînt ridicolă. Ce importanţă poate avea un astfel de amănunt. N-ar trebui să mă ocup de nimicuri". Dar ştia că pentru ea aceste nimicuri aveau o semnificaţie; bădărănia ma-

nifestată în timpul mesei era un amănunt de mare importanță pentru ea.

Constată cu nu prea au să-și spună nimic și că sînt exact perechile acelea de oameni tăcuți, pe care îi compătimea întotdeauna cînd îi vedea prin restaurante.

Bresnahan ar fi discutat acum foarte animat despre lucruri emoționante și pe un ton amabil...

Se gîndi în același timp că hainele lui Kennicott nu erau decît rareori trimise la călcat. Haina de pe el era toată boțită, iar cînd se ridica în picioare pantalonii făceau pungi la genunchi. Ghetele din picioare nu erau bine lustruite și păreau vechi și deformate. Nu voia să poarte pălării de fetru, ci umbla cu gambetă, convins că pălăria tare e simbol de virilitate și bunăstare, iar uneori uita să și-o mai scoată din cap, după ce intra în casă. Se uită la mînușetele lui și constată că sînt roase de purtare și că din țesătura scrobită, atîrnau firicele de bumbac. I le întoarse o dată și i le controla în fiecare săptămînă, dar săptămîna trecută, în timpul dimineții — în timpul grelelor clipe ale băii săptămînale — cînd îi rugase să arunce cămașa asta, el îi răspunsese fără nici o convingere :

— Cred că o voi mai purta o bucată de vreme.

Se rădea (fie singur, fie la Del Snafflin) numai de trei ori pe săptămînă. Dimineața aceasta însă nu fusese una dintre cele trei dăți.

Totuși era mîndru de gulerele lui duble și de cravatele de mătase pe care le avea și vorbea destul de des despre neglijența cu care se îmbrăcă doctorul McGanum, sau rîdea de oamenii mai în vîrstă care purtau și acum mînușete detașabile și gulere Gladstone.

În seara aceea, Carol nu prea dădu atenție peștelui cu sos servit la masă.

Constată de asemenea că unghiile lui erau rupte și prost formate din cauză că se obișnuise să și le taie cu briceagul și nu întrebuința pila, afirmînd că aceasta este ceva femeiesc, nedemn de un bărbat. Faptul că mîinile lui erau întotdeauna curate, cu degete impecabile, de chirurg capabil, făcea ca neglijența lui înnăscută să pară și mai revoltătoare. Mîinile lui erau mîini bune și pricepute, dar nu erau mîini predestinate pentru dragoste.

Îşi aducea aminte de ele de pe vremea cînd îi făcea curte. Încercase să-i placă şi s-o impresioneze, purtînd o panglică colorată la pălăria de paie. Era oare posibil ca vremurile acelea, cînd fiecare dintre ei îşi dăduse toată silinţa să placă celuilalt, să fi trecut cu desăvîrşire, fără să lase nici o urmă? Citise cărţi, pentru a se conforma dorinţelor ei; îi spusese (şi-şi aducea aminte zîmbind de acest amănunt) să-i atragă atenţia asupra fiecărei greşeli pe care va constata că o face; stăruise, în ziua aceea cînd se aşezaseră alături sub zidurile fortului Snelling...

Îşi zăgăzui vîltoarea gîndurilor. Scena aceea dintre ei se petrecuse pe pămînt sfînt. Dar ce păcat că...

Cu un gest de enervare împinse castronul cu compotul de caise spre mijlocul mesei şi lăsă din mînă bucata de prăjitură.

După terminarea mesei, cînd ţinţarii îi alungară în casă şi Kennicott îi spuse cel puţin pentru a doua sută oară în timp de cinci ani: „Ar trebui să ne comandăm nişte perdele noi pe terasă, căci acestea pe care le avem, lasă să intre tot felul de gîngănii", se aşezară cu cîte o carte în mînă, ca să citească. Constată imediat, şi se condamnă pentru această constatare, pe care totuşi nu o putea evita, cît este de stîngaci. Se trînti nepăsător într-un fotoliu, iar picioarele şi le ridică pe celălalt şi începu să se scobească în urechea stîngă cu degetul cel mic... auzi plescăitul uşor al degetului care se învîrtea tot mai adînc în ureche... clip-clip-clip... Pe urmă se întoarse spre ea şi-i spuse pe nerăsuflate:

— O, am uitat cu totul. Astă seară vor veni cîţiva prieteni, să jucăm pocher. Cred că se găsesc în casă cîţiva pesmeţi, puţină brînză şi cîteva sticle de bere?

Dădu din cap în semn de aprobare: „În orice caz, putea să mă anunţe mai devreme. Dar, la urma urmei, e casa lui".

Jucătorii de pocher veniră grămadă: Sam Clark, Jack Elder, Dave Dyer, Jim Howland şi fiecare dintre ei îi adresă în mod automat cîte un „M-seara!", dar Kennicott le ieşi numaidecît în cale şi-i întîmpină cu un energic:

— Ei, ce facem? Ne așezăm imediat la joc? Am o presimțire că astăzi vă voi bate pe toți, cum nu v-am mai bătut pînă acum niciodată.

Nici unul dintre ei nu-i propuse să joace și ea. Își zise că probabil ea poartă vina, din cauză că nu e destul de amabilă față de ei, dar își aduse aminte că nici pe doamna Sam Clark. nu o invitau niciodată să joace cu ei.

Dacă ar fi fost de față Bresnahan, cu siguranță ar fi poftit-o și pe ea.

Se așează în salon și se uita la ei cum se instalaseră în jurul mesei din sufragerie. Erau numai în cămașă: toți fumau, morfoleau mucurile țigărilor de foi și scuipau continuu; cîteva clipe vorbiră cu glasul scăzut, ca să nu poată fi auziți de ea, pe urmă începură să rîdă pe înfundate. întrebuințînd obișnuitele lor expresii stereotipe. Fumul țigărilor era acru și iute. Energia cu care-și învîrteau țigările între dinți făcea ca partea de jos a obrazului lor să pară lipsită de expresie, rigidă și fără farmec. Aveau aceeași înfățișare respingătoare, ca și politicienii cînd se așezară să-și împartă prada.

Cum s-a putea ca astfel de oameni să poată înțelege lumea gîndurilor ei?

Oare lumea aceea delicată și subtilă o fi existînd cu adevărat? Nu cumva ea era o proastă? Începu să se îndoiască de existența acestei lumi, de ea însăși și simțea că-i vine ameteală în mijlocul acestei atmosfere îmbibate de mirosul acru al tutunului.

Se pomeni pe neașteptate copleșită din nou de gîndurile obișnuite ale gospodăriei.

Kennicott își avea obiceiurile lui, caracteristice oamenilor bătrîni și necăsătoriți. La început încercase să se supună capriciilor ei experimental gastronomice — singurul domeniu unde putea ea să-și dea drumul imaginației — dar acuma nu primea să i se servească decît mîncărurile lui obișnuite: costițe, rosbif, picioare de porc opărite, cir de ovăz și mere coapte pe plită. I în cauză că un timp renunțase la portocale, pentru a le înlocui cu struguri, se considera pe sine drept epicurean.

În timpul celei dintîi toamne ale căsătoriei lor, începuse să zîmbească văzîndu-l cu cîtă dragoste se uita la haina de piele cu care se îmbrăca la vînătoare, dar acum,

cînd era toată ferfeniță și i se vedea căptușeala de pînză galbenă, sfîșiată și plină de pete de noroi și de vaselina cu care-și ungea carabina, nu mai era în stare să se uite la ea, cînd o vedea spînzurată în cuier.

Oare viața pe care o ducea ea acum nu semăna și ea cu o haină veche de vînătoare, pe care nu o mai poți suferi?

Cunoștea fiecare ciobitură și fiecare pată cafenie de pe serviciul de porțelan cumpărat de mama lui Kennicott în anul 1895 — un serviciu discret, cu o cununiță palidă de Nu mă uita și pe margini cu o linioară subțire, aurie; castronul pentru sos, în formă de barcă, nepotrivit cu restul pieselor din serviciu, farfuriile solemne și cu citate din evanghelie, pentru desert, și cele două tăvi.

Kennicott oftase pînă acum cel puțin de douăzeci de ori din cauză că Bea spărsese tava de mărime intermediară.

Venea bucătăria.

Un bazin de fontă în care se spălau vasele; poliţele de scîndură, gălbui și decolorate, care din cauza frecatului se muiaseră, iar fibrele lemnului erau tot atît de flexibile ca bumbacul, masa cu tăblia albă, ceasornicul de alarmă, plita pe care Oscarina o lustruia cu grijă, dar care nu mai era bună de nimic, deoarece ușile erau cu țîțînile rupte, grătarul se sparse iar cuptorul nu dădea niciodată căldură constantă.

Carol se silise din răsputeri să dea bucătăriei o înfățișare mai simpatică; o spoise în alb, pusese perdele la fereastră, înlocuise calendarul din perete, care era vechi de șase ani, cu o gravură colorată. Crezuse că va pune faianță și-și va procura o mașină de gătit cu petrol pentru timpul verii, dar Kennicott amînase mereu aceste cheltuieli.

Lucrurile de la bucătărie le cunoștea mult mai îndeaproape decît pe Vida Sherwin sau Guy Pollock. Cuțitul de deschis conserve, al cărui mîner era puțin strîmbat din cauză că încercaseră să deschidă cu el o fereastră înțepenită, era pentru ea mult mai impresionant decît arhitectura oricărei catedre din Europa; mult mai semnificativă decît viitorul popoarelor din Asia era pentru ea problema pusă în fiecare săptămînă, dar rămasă în-

totdeauna nerezolvată, dacă e mai uşor de tăiat cu cuţitul cel mic de la bucătărie sau cu cel cu mîner de corn, cînd trebuia să despice friptura de pui rece, pentru masa de Duminică seara.

2.

Bărbaţii o ignorară cu desăvîrşire pînă la miezul nopţii, cînd îl auzi pe soţul ei că o strigă :

— Carrie, ce-ar fi să ne dai ceva de mîncare?

Cînd trecu prin sufragerie, bărbaţii se uitară la ea şi-i zîmbiră : zîmbetele stomacului. Nimeni nu mai ţinu seama de ea, după ce aduse la masă pesmeţii, brînza, sardelele şi berea. Starea lor psihologică era o confirmare a atitudinii lui Dave Dyer, care stătu timp de două ceasuri fără să scoată nici o vorbă, după ce încercase să plaseze o glumă răsuflată.

După plecarea lor i se adresă lui Kennicott :

— Prietenii tăi se poartă ca la cîrciumă. Îşi închipuie că sînt obligată să-i servesc, întocmai ca o slujnică. Nu se interesează de mine nici atît cît s-ar interesa de o chelneriţă de la bar, din cauză că mie nu sînt obligaţi să-mi dea bacşiş. Din nenorocire, nici cel puţin atîta ! În sfîrşit, noapte bună !

Se întîmpla atît de rar s-o audă vorbind în felul acesta plin de răutate, încît el rămase mai mult mirat decît furios :

— Ei, ia spune, ce sînt vorbele acestea? Sînt incapabil să te înţeleg. Băieţii . . . Ce tot vorbeşti de cîrciumă? Perce Bresnahan spunea că ar fi peste putinţă să se mai găsească un grup de oameni atît de cumsecade ca tocmai aceşti prieteni care au fost la noi în seara asta.

Erau în holul de jos şi Kennicott era prea consternat ca să mai poată fi în stare să îndeplinească obişnuitul ritual de fiecare seară ; zăvorîrea uşii de la intrare şi întoarcerea ceasornicului său de buzunar şi a pendulei.

— Bresnahan? Mi-e silă să-i mai aud numele! țipă ea, fără să fi urmărit ceva anume cu aceste cuvinte.

— Cum se poate Carrie? este unul dintre cei mai mari oameni ai țării. Tot orașul Boston îi cade la picioare.

— Nu știu zău dacă-i cade. De unde putem noi ști că oamenii cumsecade din Boston nu-l consideră drept un bădăran, cînd apare între ei? Obiceiul lui de a spune femeilor „sorioară" și felul în care...

— Ei, ascultă draga mea! Ajunge! Evident, știu că nu spui aceste cuvinte la modul serios — că ești supărată și obosită și încerci să-ți verși supărarea pe capul meu. Cu toate acestea nu voi admite să-ți bați joc de Perce. Tu... Este exact ca atitudinea ta în legătură cu războiul — ești grozav de speriată, nu cumva America să devină o țară militaristă...

— Iar tu... Ești un patriot ireproșabil!

— Sigur că sînt!

— Firește, te-am auzit tocmai ascară vorbind cu Sam Clark și discutînd despre posibilitatea de a evita impozitul asupra venitului.

Se liniștise îndeajuns pentru a-și aduce aminte că trebuie să încuie ușa; o luă pe scară înaintea ei și mormăi:

— Habar n-ai despre ce vorbești. De fapt eu sînt de acord să-mi plătesc impozitul pe venit — eu sînt partizan al acestui impozit — deși îl consider ca un act de penalizare a economiei particulare și a spiritului de întreprindere, ca un cuvînt impozit prostesc și nedrept. Dar cu toate acestea îl voi plăti. În orice caz nu voi fi atît de prost, să plătesc mai mult decît mi-ar cere statul și din cauza aceasta discutam cu Sam dacă n-ar fi cazul ca cheltuielile de întreținere ale automobilului să fie deduse din suma totală a venitului. Aș fi în stare să primesc orice din partea ta, dragă Carrie, dar nu voi admite nici o clipită să-mi spui că nu sînt patriot. Știi foarte bine că eu am vrut să plec și să mă înscriu în listele armatei. De asemenea, știi foarte bine că am declarat de la începutul războiului că noi ar fi trebuit să intrăm în acest conflict, chiar din ziua cînd Germania a invadat teritoriul Belgiei. Tu însă ești o femeie care nu mă înțe-

lege. Nu eşti în stare să apreciezi munca depusă de un bărbat. Tu eşti o femeie anormală. Faci atîta caz de romanele acestea prosteşti şi de cărţile pe care le-ai citit, pe urmă pretenţiile tale de superioritate, mofturile acestea pe care le faci... În sfîrşit, ţie-ţi place să discuţi!

Terminară la un sfert de ceas după aceea, cînd el îi spuse că este nevropată, şi-i întoarse spatele, prefăcîndu-se că doarme.

Li se întîmpla pentru prima dată să nu se împace înainte de culcare.

„Sînt două rase de oameni, numai două, şi trăiesc una lîngă alta. A lui mă numeşte nevropată, a mea îmi zice că sînt proastă. Nu vom reuşi să ne înţelegem niciodată, niciodată. E cea mai mare prostie din partea noastră să începem să discutăm... să stăm întinşi unul lîngă altul în patul cald din camera aceasta fără aer... doi duşmani care trag la acelaşi jug.

3.

Gîndul că va trebui să aibă o cameră a ei separată începea să prindă rădăcini tot mai adînci într-însa.

— Cît timp vor ţine căldurile acestea, cred că va fi mai bine ca eu să mă duc şi să dorm în camera musafirilor, zise ea a doua zi.

— Ideea nu e rea, răspunse el, vesel şi bine dispus.

În camera de oaspeţi era un pat mare, demodat şi o masă de lemn de brad. Duse patul în pod, iar în locul lui aduse o canapea cu o saltea, peste care în timpul zilei era întinsă o învelitoare de creton; mai aduse o masă de toaletă, un fotoliu tapiţat cu acelaşi creton, în culori vesele şi-i spuse lui Miles Bjornstam să-i facă nişte poliţe pe care să-şi aşeze cărţile pe care le avea.

Kennicott începu să-şi dea seama că ea înţelege să menţină permanent această separaţie. Cînd o întrebă:

— Vrei să schimbi aranjamentul camerei? Văd că ţi-ai adus şi cărţile? ea înţelese numaidecît dezamăgirea

lui, dar era atît de uşor să uite de mîhnirea lui, după ce închidea uşa camerei. Se simţea totuşi mîhnită văzînd cît de uşor îi venea să-l elimine din preocupările ei.

Mătuşa Beesie Smail se revoltă împotriva acestei anarhii şi o luă în bătaie de joc:

— Cum se poate Carrie; doar nu ai de gînd să dormi singură în pat separat? Mi-ar fi peste putinţă să-mi închipui aşa ceva. Oamenii căsătoriţi trebuie să aibă o cameră comună, cum e şi firesc. Nu-ţi băga în cap prostii de felul acesta. Cred că nu mai e nevoie să-ţi spun unde ar putea duce o astfel de faptă. Închipuie-ţi că într-o bună zi mi-ar căşuna şi mie să-i spun unchiului Whit că vreau să am o cameră separată, care să fie numai a mea.

Carol începu să vorbească despre reţetele pentru prepararea budincii de făină.

Dar cuvintele doamnei doctor Westlake îi dădură curaj. Într-o după amiază se duse la ea în vizită. Fu introdusă pentru prima dată în apartamentul de la etaj unde o găsi pe bătrîna aceasta suavă cosînd în mijlocul unei camere albe, cu mobilierul de acaju, în care era un pat pentru o singură persoană.

— Va să zică ai propriul dumitale apartament regal, deosebit de al doctorului? întrebă Carol.

— Sigur că da. Doctorul spune că-i ajunge să mă suporte în timpul mesei. Dar... Doamna Westlake se uită la ea cu atenţie: Dumneata de ce nu procedezi la fel?

— M-am gîndit şi eu la aşa ceva. (Carol începu să rîdă sfioasă). Dar, nu m-ai considera drept o nebună, dacă ţi-aş spune că din cînd în cînd simt şi eu nevoia să fiu singură?

— Bine draga mea, orice femeie are dreptul să se poată retrage într-o cameră unde să fie numai ea singură şi să se poată gîndi în linişte la copiii ei şi la Dumnezeu, la felul în care arăta, la imposibilitatea bărbaţilor de a înţelege preocupările unei femei şi la răbdarea de care are nevoie pentru a putea suporta anumite amănunte

din dragostea bărbatului față de soția lui, la treburile ce o așteaptă în gospodărie și atîtea altele.

— Da ! aprobă Carol frămîntîndu-și mîinile. Ar fi vrut să-i povestească nu numai despre revolta pe care i-o inspira mătușa Beesie, ci să-și verse și supărarea stăpînită pe care i-o pricinuiau toți cei care-i erau dragi : înstrăinarea ei de Kennicott, dezamăgirea pe care i-o pricinuise Guy Polloc. și sfiala ce o cuprindea în fața Videi Sherwin. Dar avu suficientă stăpînire de sine pentru a se mulțumi să-i răspundă : Da ! Așa sînt bărbații. Ființe zăpăcite, de care trebuie să ne depărtăm, pentru ca să putem rîde și noi în tihnă.

— Sigur că da ! Nu pentru că ai avea nu știu ce motive ca să rîzi de doctorul Kennicott, dar, Doamne, n-ai ideea ce maniac este bărbatul meu. Stă toată ziua și citește romane, în loc să-și vadă de treburi. Marcus Westlake, strig eu din cealaltă cameră, tu ești un romantic bătrîn și caraghios. Dar ce, crezi, că se supără ? Da de unde ! Începe să rîdă și-mi răspunse : „De, draga mea, se spune că oamenii căsătoriți sfîrșesc prin a se asemăna unul cu altul". Auzi, afurisitul ! și doamna Westlake începu să rîdă mulțumită.

După această declarație nu-i mai rămase altceva decît să-i răspundă că soțul ei, drăguțul, nu prea este o fire romantică. Înainte de a pleca încercă să-i vorbească doamnei Westlake despre nemulțumirile pe care i le pricinuiește mătușa Bessie, să facă aluzie la faptul că soțul ei cîștigă acuma ceva mai bine de cinci mii de dolari pe an, să-și spună părerea despre motivele care au determinat-o pe Vida să se căsătorească cu Raymie (în care incluse o apreciere cu totul neîntemeiată, relativ la admirabilul caracter al lui Ramye) părerea ei despre comitetul bibliotecii municipale, despre ceea ce-i spusese Kennicott în legătură cu diabetul doamnei Carthal și părerea pe care o avea el despre chirurgii din marile orașe.

Se întoarse acasă ceva mai liniștită pe urma acestei spovedanii și mulțumită că a putut să-și găsească o nouă prietenă.

4.

Comedia tragică a vieţii conjugale.

Oscarina plecase la ţară, să ajute la lucrul pe care-l aveau la fermă, şi Carol avu mai multe servitoare, una după alta, cu cîteva intermitenţe. Lipsa de slugi devenise una dintre problemele cele mai acute care bîntuia viaţa acestui oraş din mijlocul preeriei. Fetele fermierilor începuseră să se plîngă tot mai stăruitor împotriva uniformităţii vieţii de la oraş şi a purtării Juanitelor faţă de slugi. Începuseră să plece să se angajaze ca bucătărese în marile oraşe din intrior şi chiar la fabrici, pentru ca după terminarea orelor de lucru să fie libere şi unde eventual să aibă şi ele dreptul să trăiască omeneşte.

Doamnele de la Jolly Seventeen rămaseră încîntate cînd auziră că fidela Oscarina a plecat din serviciu. Îi aduseră aminte de propriile ei cuvinte: „Eu nu am nici o mulţumire din pricina servitoarelor; Oscarina îşi vede de treabă şi nu pleacă din serviciu".

Carol avusese ca servitoare, succesiv, finlandeze din regiunile păduroase de la miază noapte, nemţoaice din preerie şi, din cînd în cînd, suedeze, norvegiene sau chiar islandeze, iar cînd se întîmpla ca servitoarea să plece, pînă să găsească alta, făcea singură toate treburile casei şi suporta cu răbdare sîciielile mătuşii Bessie care venea să-i spună cum trebuie să ude mătura cînd curăţă praful, cum se presară zahăr pe gogoşi, cum trebuie pregătită o friptură de gîscă în abur, după ce ai îndopat-o. Carol era femeie îndemînatică şi primi cuvintele de sfioasă laudă ale lui Kennicott cu mulţumire, dar cînd începu să simtă o durere în spate, se întrebă oare cîte milioane de femei încercaseră să se amăgească pe ele însele, afirmînd în cursul nenumăraţilor ani chinuitori că le face plăcere să-şi îndeplinească obligaţiile de gospodine.

Începu să se îndoiască de utilitatea şi, în consecinţă, în mod firesc şi de sanctitatea vieţii conjugale izolate şi monogamice, pe care pînă acum o considerase ca temelie a concepţiei sănătoase şi cinstite despre viaţă.

Îndoielile acestea sînt un fel de perversitate din partea mea, îşi zicea ea. Nu voia să se gîndească la numărul femeilor din cercul Jolly Seventeen care-şi cicăleau bărbaţii sau care erau cicălite de ei.

Se lupta din toate puterile să nu-i spună lui Kennicott nimic. Dar începură s-o doară ochii; astăzi nu mai era fetiţa în pantaloni de călărie şi cu cămaşa de flanelă deschisă la gît, care acum cinci ani îi făcuse de mîncare, în timpul unui popas din Colorado. Singura ei ambiţie de acuma era să se poată duce la culcare, la orele nouă, şi singura supărare, faptul că trebuia să se scoale la şase jumătate, ca să vadă de Hugh. Cînd se trezea, simţea dureri în ceafă. Începuse să se gîndească cu tot cinismul la plăcerile pe care ţi le poate pricinui o viaţă normală şi plină de muncă şi înţelese motivul pentru care lucrătorii şi soţiile acestora nu simt nici un grăunte de recunoştinţă faţă de stăpînii lor.

În timpul zilei, cînd durerile din ceafă şi dintre spete o mai lăsau, se simţea pentru cîteva clipe mulţumită de treburile pe care le făcea în casă. Ceasurile treceau repede şi fără nici o variaţie. Dar nu mai simţea cîtuşi de puţin dorinţa să citească articolele pline de ditirambi pe care le scriau zilnic în reviste profeţii cu frunţile de fildeş din redacţiile acestor publicaţii, cînd vorbeau despre măreţia muncii. Se simţea independentă şi puţin nemulţumită (deşi încerca să-şi ascundă această nemulţumire).

În timp ce deretica prin casă, începu să se gîndească la camera în care dormea servitoarea. Era o cameră cu acoperişul în pantă, cu o fereastră mică, deasupra bucătăriei, în care te sufocai în timpul verii şi iarna îngheţai de frig. Începu să-şi dea seama că în timp ce ea se considerase drept o stăpînă foarte cumsecade. prietenele ei Bea şi Oscarina fuseseră obligate să trăiască într-o astfel de celulă. Se duse şi-i spuse şi lui Kennicott: „Ce are camera aceasta?", întrebă el, după ce se opri pe scara primejdioasă care ducea din bucătărie în camera servitoarei. Îi arătă tavanul înclinat, făcut din scînduri netencuite, pe care se vedeau urmele de ploaie, duşumelele putrede şi mindirul cu pernele fleşcăite sub pătura aspră, scaunul cu picioarele rupte şi oglinda cu pete de rugină.

— Admit că nu seamănă cu o cameră de la Hotel Radisson, dar în orice caz este mult mai bună decît came-

rele cu care sînt obișnuite la ele acasă și pe care totuși le găsesc foarte frumoase. Cred că ar fi cea mai mare prostie să cheltuim bani buni pentru lucruri pe care servitoarele și așa nu ar fi în stare să le aprecieze.

Dar în aceeași seară se uită la ea și-i spuse pe același ton indiferent, al omului stăpînit de dorința de a-i face o surpriză plăcută :

— Carrie, nu știu nici eu ce să zic, dar ce-ar fi să începem și noi să ne gîndim la eventualitatea de a ne clădi o casă nouă? Ce zici de asta?

— De... eu...

— Am ajuns la punctul cînd am început să-mi dau seama că noi ne putem astăzi permite să avem o casă nouă... și încă una frumoasă. Aș vrea să arăt orașului acestuia ce înseamnă o casă adevărată. Vom face o casă mult mai frumoasă decît a lui Sam sau Harry, așa că prietenii noștrii vor trebui să se oprească în drum și să ia cunoștință de existența ei.

— Da, răspunse ea.

Kennicott nu mai continuă.

Dar în fiecare zi aducea din nou vorba despre casa lor cea nouă, fără să-i dea nici un amănunt asupra datei cînd va începe clădirea și nici a stilului ei. La început îl crezu și-l luă în serios. Începu să-i vorbească despre o casă joasă de piatră, cu ferestrele în ochiuri mici, de formă pătrată, și straturi de lalele ; de o casă de cărămidă colorată, de o vilă albă cu obloane verzi la ferestre. La cuvintele ei pline de entuziasm, el îi răspundea :

— Da, am putea să ne gîndim la așa ceva. Nu-ți aduci aminte unde mi-am pus luleaua? iar cînd ea stărui să-i spună ce are de gînd, el declară cu sfială : Nu știu ce să zic, dar mi se pare că acest fel de case despre care vorbești tu prea sînt obișnuite și demodate.

Constată că el ar vrea să aibă o casă exact ca a lui Sam Clark și care, la rîndul ei, era exact ca tot a treia casă nouă pe care o puteai găsi în toate orașele din Uniune : o clădire de formă pătrată, de culoare galbenă, cu streașini largi și drepte, o terasă largă și închisă, pajiști îngrijite, alei pietruite, o casă conformă concepțiilor unui negustor

care votează fără să ezite cu partidul, se duce o dată pe lună la biserică și are un automobil bun.

— Admit, continuă el, că o astfel de casă să nu fie tocmai artistică, dar... De fapt eu nu aș vrea ceva întru totul asemănător cu ceea ce are Sam. Probabil aș suprima turnulețul acela tîmpit pe care-l are casa lui și cred că ar arăta mult mai bine dacă fațada ar fi spoită în galben deschis. Galbenul cu care este vopsită casa lui Sam, mi se pare prea țipător. Pe urmă, mai sînt un fel de case care mi se par foarte drăguțe, și confortabile, cu acoperișul de șindrilă de culoare cafenie, în loc de scînduri, am văzut cîteva la Minneapolis. Așa că greșești foarte mult cînd îți închipui că mie-mi place un singur fel de case.

Într-o seară, tocmai cînd Carol pleda pentru o casă care să aibă și o grădină de trandafiri, se întîmplă să fie de față și soții Whittier Smail.

— Mătușă Bessie, întrebă Kennicott, dumneata care ai mai multă experiență despre felul cum ar trebui să fie o casă, spune, nu ești de părere că ar fi preferabil să ai o casă drăguță, de formă pătrată, în care esențialul să fie sistemul de încălzire, căruia trebuie să-i acorzi mai mult atenție decît stilului arhitectural?

Mătușa Bessie își țuguie buzele, de păreau făcute din cauciuc, și răspunse:

— Sigur că da, eu știu foarte bine, dragă Carrie, care este meteahna oamenilor tineri ca voi; vrei turnulețe și ferestre care să se deschidă pînă jos, piane și mai știu eu ce, dar esențialul este ca o casă să fie bine închisă și ferită de curenți, să aibă un calorifer bun și loc de-ajuns pentru întins rufele, cînd le speli; cum va fi restul, are mai puțină importanță.

Unchiul Whitie se frămîntă puțin, pe urmă își apropie obrazul de al lui Carol:

— Sigur că n-are importanță. Ce te interesează pe tine ce crede lumea despre felul în care arată casa ta pe dinafară? Tu trăiești înăuntru. Nu e treaba mea să mă amestec, dar trebuie să-ți spun că voi, tinerii, care preferați o prăjitură atunci cînd ar trebui să mîncați cartofi, ați început să mă scoateți din fire.

Reuși să ajungă la ea în cameră înainte de a se înfuria. La parter mai putea auzi ciripitul mătușii Bessie și zum-

zetul de bondar al unchiului Whittier. Se temea, fără motiv vizibil, că ar putea veni după ea aici în cameră, că va fi determinată să adopte concepţia oraşului Gopher Praeric, din datorie faţă de mătuşa Bessie, şi că va coborî la parter pentru a dovedi că e fată „cuminte". Simţea cum se urcă spre ea în valuri cererea mută a tuturor celor care veneau în casa ei ; dorinţa de a le dovedi că are o purtare standard şi că-i ascultă cu atenţie şi încredere. Nu mai putu suporta şi mormăi : „Bine, voi coborî" şi după ce-şi dădu cu puţină pudră pe obraz, îşi aranjă gulerul bluzei şi coborî foarte demnă. Cei trei o ignorară. Nu mai vorbeau despre casa cea nouă, ci trecuseră la subiecte mult mai banale. Mătuşa Bessie spunea pe un ton care se auzea pîrîind, întocmai ca atunci cînd sfărîmi pesmeţi între dinţi :

— Cred că nu e just ca domnul Stowbody să-şi pună jgheabul de scurgere de la streaşină tocmai în pragul prăvăliei noastre. Marţi dimineaţă, pe la orele zece, adică nu, era ceva după zece, m-am dus să stau de vorbă cu el — în orice caz a fost înainte de douăsprezece, căci de la bancă m-am dus în piaţă ca să cumpăr puţină carne... Ce să vă spun, cred că preţurile pe care Oleson & Mc Guire le cer pentru carne sînt de-a dreptul revoltătoare, dar nici nu dau carne de prima calitate, ci marfă veche şi proastă — am avut prin urmare timp să-mi fac cumpărăturile şi să mă opresc şi pe la doamna Bogart, s-o întreb cum îi mai merge cu reumatismul...

Carol îl urmărea pe unchiul Whittier. După expresia feţei lui vedea că el n-o ascultă ce spune, ci caută ca să-şi adune propriile gînduri şi că o va întrerupe imediat. Aşa se şi întîmplă :

— Ascultă Will, unde aş putea să-mi cumpăr o pereche de pantaloni pentru haina şi jiletca asta? Dar n-aş vrea să plătesc un preţ prea mare.

— Eu cred că Nat Hicks ar putea să-ţi facă o pereche. Dar dacă aş fi în locul dumitale, m-aş duce la Ike Rifkin — preţurile la el sînt mult mai reduse decît la Bon Ton.

— Hîm... Ţi-ai montat altă sobă în cabinet?

— Nu, dar am trecut pe la Sam Clark să-mi aleg una şi...

— Va trebui să-ţi cumperi una. Nu sta pe gînduri toată vara, fără să faci nimic, şi pe urmă la toamnă să te pomeneşti că dă frigul peste tine şi n-ai sobă...

Carol se uită la ei binevoitoare :

— Dragii mei, nu vă supăraţi dacă eu mă duc să mă culc? Mă simt obosită, căci astăzi am scuturat prin camerele de la etaj.

Se retrase din nou în camera ei. Era convinsă că acum au început să vorbească despre ea şi că au iertat-o din cauza gestului ei. Stătu trează pînă cînd auzi undeva departe că scîrţîie droturile unui pat şi înţelese că şi Kennicott s-a dus la culcare. Pe urmă se simţi în siguranţă.

A doua zi dimineaţa Kennicott aduse vorba despre vizita soţilor Smail din ajun, declarînd fără nici o intenţie vizibilă :

— Unchiul Whit este un om cam încet la gîndire, dar cu toate acestea este un om destul de priceput. Cred că face afaceri bune cu prăvălia lui.

Carol zîmbi şi Kennicott se simţi mulţumit văzînd-o că s-a liniştit.

— La urma urmelor, cum spune şi Whit, esenţialul este ca o casă să fie dinăuntru aşa cum trebuie să fie, indiferent de părerea oamenilor care o văd numai pe dinafară.

Părea că este definitiv hotărît ca noua lor casă să fie o copie fidelă a casei lui Sam Clark. Kennicott stăruia asupra faptului că această casă va fi făcută exclusiv ca ea şi băiatul lor să se simtă bine într-însa. Vorbea despre dulapuri în care să-şi poată păstra rochiile şi despre o cameră confortabilă în care să ţină rufăria şi unde să poată să coasă tot ce-i trebuie în gospodărie. Dar cînd începu să deseneze pe foile unui registru vechi (îi plăcea să adune hîrtiile şi bucăţelele de sfoară) planul de garaj, păru că se interesează mai mult de podirea garajului cu beton, de instalarea unui banc de lucru şi a unui rezervor de benzină, decît de camera pentru rufărie.

Se lăsă în spătarul fotoliului şi rămase înspăimîntată.

În casa lor de acum erau cîteva amănunte pline de ciudăţenii — o treaptă care despărţea nivelul holului de sufragerie, o nuanţă de pitoresc pe care-l oferea şopronul din curte şi tufele de liliac neîngrijite. Casa lor cea nouă însă trebuia să fie o clădire cu forme regulate şi standardizate.

Probabil că acuma, cînd Kennicott împlinise patruzeci de ani, pentru el aceasta era ultima ocazie cînd mai risca să clădească o casă nouă, ultima aventură. Atîta vreme cît ea va mai locui în această casă, va mai avea posibilitatea să spere că va veni o schimbare, dar o dată mutată în casa nouă — va trebui să-şi petreacă într-însa toată viaţa şi într-însa va trebui să şi moară. Dorea din adîncul deznădejdii sufletului ei să amîne cît mai mult realizarea acestei clădiri, deşi nu credea că se mai pot întîmpla minuni. În timp ce Kennicott vorbea foarte calm despre eventualitatea unor uşi practice cu grilaj de fier pentru garajul său, ea părea că vede drugii de fier ai uşilor unei închisori.

Din ziua aceea nu mai încercă niciodată, de bunăvoie, să vorbească despre acest subiect. Kennicott, mîhnit, nu mai desenă nici el planuri şi, peste zece zile, uitară cu totul de casa lor cea nouă.

5.

În fiecare an, din ziua cînd se căsătorise, Carol se gîndea cu jind la o călătorie în partea de răsărit. În fiecare an Kennicott îi spunea că ar vrea să participe la congresul anual al Asociaţiei Medicale Americane şi pe urmă „să cutreierăm partea de răsărit a Statelor de-a lungul şi de-a latul. New Yorkul îl cunosc destul de bine, căci am petrecut în oraşul acesta aproape o săptămînă — dar aş vrea să mă duc în New England şi să văd toate locurile acelea istorice, şi să profit de apropierea mării". Vorbea mereu despre aceste planuri ale lui din februarie pînă în mai, dar de fiecare dată în luna mai declara că din cauza unor naşteri apropiate şi a afacerilor lui de terenuri „anul acesta" nu se va putea depărta de casă, prin urmare nu are nici un rost să plece la drum, dacă nu pot să lipsească timp mai îndelungat.

Plictiseala pricinuită de spălatul zilnic al vaselor contribuise şi ea la dorinţa de a pleca de acasă. Se vedea pe sine contemplînd casa de la ţară a lui Emerson, făcînd baie

în undele de jad și fildeș ale mării, îmbrăcată într-un costum de oraș și cu o etolă de vară pe umeri, sau făcînd cunoștința unui străin aristocrat. Primăvara, următoare Kennicott îi spuse într-o zi pe un ton cît se poate de impresionant :

— Cred că vara asta tu ai fi dispusă să faci o lungă călătorie, dar în absența lui Gould și a lui Mac am atîția pacienți pe care sînt obligat să-i îngrijesc, încît nu văd cum aș putea să plec de acasă. Pe cinstea mea, nu mă simt deloc la îndemînă, din cauză că nu pot să-ți ofer această plăcere.

Deși în timpul acestei luni de iulie, care pentru ea a fost foarte obositoare, mai ales după ce a luat contact cu emanațiile de aventură, de călătorii și de veselie, datorită prezenței lui Bresnahan, ar fi dorit din tot sufletul să plece de acasă, totuși nu zise nimic. Începură să vorbească despre eventualitatea unei plecări la Minneapolis și St. Paul, dar pe urmă amînară și această plecare. Cînd ea îi spuse mai mult în glumă :

— Ce-ai zice ca eu și copilul să ne facem bagajele și să plecăm numai singuri pînă la Cape Cod, Kennicott îi răspunse :

— De, nu știu ce să zic ; aproape îmi vine și mie să cred că va trebui să pleci, în cazul cînd nu am reuși nici anul viitor să plecăm împreună.

Pe la sfîrșitul lui iulie veni și-i spuse :

— Ascultă, Asociația Castorilor își ține anul acesta congresul la Joralemon ; va fi un bilci și toate distracțiile obișnuite. Am putea pleca chiar mîine, dacă vrei. Dar aș vrea să vorbesc și cu doctorul Calibree despre niște afaceri. Drumul va dura o zi întreagă, așa că în parte ar putea compensa călătoria noastră. Doctorul Calibree este un băiat foarte cumsecade.

Joralemon era un oraș în preerie, asemănător cu Gopher Prairie.

Mașina lor era la reparație și în timpul dimineții nu circula nici un tren de pasageri. Luară un tren de marfă, după prealabile recomandații și tratative cu mătușa Bessie, căreia i-l încredințară pe Hugh. Carol nu-și mai găsea locul din cauza mulțumirii pe care i-o pricinuia această escapadă neașteptată. Era primul eveniment mai

de seamă în viaţa ei, afară de vizita lui Bresnahan, din ziua cînd se născuse Hugh. Drumul îl făcură în vagonetul cu acoperişul în formă de cupolă, aflat la coada trenului. Era un fel de bordei pe roate, cabina unei şalupe care circulă numai pe uscat, cu bănci acoperite de o pînză dată prin catran, pe ambele părţi laterale şi o masă de brad care putea fi coborîtă în poziţie verticală, datorită balamalelor cu care era prinsă de un perete. Kennicott începu să joace cărţi cu mecanicul locomotivei şi doi frînari. Lui Carol îi plăcură şalurile albastre pe care le purtau frînarii la gît şi-i plăcură şi gesturile şi atitudinea lor de oameni independenţi. Neavînd alături de ea alţi călători care să asude şi să o înghesuiască, încetineala cu care mergea trenul îi făcu plăcere. I se părea că s-a înfrăţit cu lacurile acestea şi cu semănăturile de grîu care se aşterneau în faţa ei. Îi plăcea mirosul pămîntului încălzit de soare, mirosul de smoală al roţilor care ţăcăneau şi a căror melodie i se părea că este un imn ridicat spre soare.

Îşi imagina că se duce spre Rocky Mountains. Cînd ajunseră la Joralemon, se simţi extaziată de această vacanţă.

Entuziasmul ei însă începu să se domolească, pe măsură ce se apropiau de clădirea mică şi roşie a gării, care semăna pînă în cele mai mici amănunte cu gara din Gopher Praerie, şi auzi pe Kennicott căscînd:

— Am sosit fără să avem nici o întîrziere. Exact la timp, pentru a ne putea duce să luăm masa la Calibree. I-am telefonat de la Gopher Praerie că vom sosi. I-am spus că vom lua trenul de marfă, care soseşte înainte de douăsprezece. Mi-a făgăduit că va veni să ne ia de la gară şi să ne conducă la el acasă. Calibree este un om cumsecade, iar soţia lui o femeie foarte inteligentă şi strălucitoare, ca un ban nou nouţ. Ei comedie, ia te uită, e acolo şi ne aşteaptă.

Doctorul Calibree era un bărbat mic de statură, voinic, cu obrazul complet ras, un om sfios, cam de vreo patruzeci de ani. Constată imediat o ciudată asemănare între el şi automobilul lui de culoare cafenie, cînd se uită la ochelarii lui care-i ţineau loc de parbrize.

— Vino încoace, doctore, să te prezint soţiei mele, Carrie, iată-l pe doctorul Calibree, zise Kennicott.

Calibree se plecă în faţa ei foarte liniştit, îi strînse mîna şi i-o scutură, dar, înainte de a-i da drumul, atenţia lui se concentră din nou asupra lui Kennicott.

— Îmi face multă plăcere să te văd, dragă doctore. Dar înainte de toate să nu uit să te întreb, cum ai procedat în cazul acela de guşă exoftalmică al cehoaicei din Wahkeenyan?

Aşezaţi alături, pe bancheta din faţă a maşinii, începură să vorbească despre cazurile de guşă şi uitară cu totul de ea. Dar Carol nici nu-şi dădu seama de lipsa lor de atenţie. Încerca să-şi molcomească dorul de aventură, examinînd casele necunoscute pe lîngă care trecea... căsuţe fără gust, bungalouri cu pereţii din imitaţie de piatră, simple cuburi, colorate, cu intrările curate, terase largi închise şi pajişti îngrijite.

Calibree o dădu în grija soţiei lui, o femeie care-i spunea „drăguţa mea", o întreba dacă nu i-a fost prea cald şi se vedea cît de colo că se căzneşte să inventeze un subiect de conversaţie, apoi dintr-o dată îşi dădu drumul:

— Ia stai să vedem, mi se pare că dumneata şi doctorul aveţi un copilaş, nu-i aşa?

La masă doamna Calibree le dădu friptură cu varză, dar din pricina căldurii îi făcea impresia că şi din trupul ei se ridică aburi, întocmai ca din varza fierbinte. Bărbaţi nu mai ţinură seama de prezenţa soţiilor lor şi începură săi discute obişnuitele subiecte din Main Street, despre mersul vremii, despre semănături, automobile, pe urmă, cu oarecare sfială, trecură în domeniul subiectelor pur tehnice ale profesiunii lor. În timp ce-şi freca bărbia încîntat de erudiţia lui, Kennicott întrebă:

— Ia spune, doctore, ce rezultate ai obţinut cu injectarea de tiroidină, pentru calmarea durerilor de picioare în timpul sarcinii?

Carol nu se supără că ei o considerau prea ignorantă pentru a o admite în conversaţia aceasta plină de mistere masculine. Dar lupta din toate puterile ca să nu se lasă buimăcită de somn, în timp ce o auzea pe doamna Calibree spunîndu-i cu glasul monoton:

— Nu ştiu ce ne vom face cu dificultăţile pe care le avem cu servitorii.

Ca să se mai dezmeticească, se adresă lui Calibree cu exagerată veselie :

— Spune, doctore, corpul medical din Minnesota n-a militat niciodată pentru votarea unei legi care să prevadă ajutorarea femeilor lăuze?

Calibree se întoarse încet spre ea :

— Hm... eu nu,... hm... nu m-am interesat de această chestiune. Sînt exact omul care ştie dinainte că nu se poate să obţii prea mult, dacă încerci să te amesteci în politică, pe urmă îi întoarse spatele, fără să-i mai dea atenţie, şi-şi continuă conversaţia cu Kehnicott : Ia spune, doctore, ce ai constatat în cazurile de pyelonefrită laterală? Buckburn din Baltimore pledează pentru decapsulare şi nephrotomie, dar mie mi se pare...

Nu se ridicară de la masă decît după orele două. În mijlocul acestor trei oameni, gravi ca nişte stane de piatră, Carol se îndreptă spre bîlciul care încerca să împrumute nota lui de trecătoare veselie ritualului anual al Ordinului Frăţesc şi Prietenesc al Castorilor. Specimene ale acestori castori, castori omeneşti, se vedeau în toate părţile : castori de gradul treizeci şi doi, îmbrăcaţi în haine cenuşii şi în haine de vară şi cu pălării de paie; castori rurali, care-şi duceau haina pe braţ iar bretelele le atîrnau în vine, dar abstracţie făcînd de aceste simboluri caracteristice ale castei, fiecare castor putea fi recunoscut de departe, datorită unei uriaşe panglici roşii pe care era scris cu litere de culoarea argintului : Cavaler şi Frate în O.F.P.C., Congresul Anual. În jurul taliei impunătoare al soţiilor lor era încinsă o panglică pe care scria : „Soţia Cavalerului. Delegaţia castorilor din Duluth adusese şi celebra lor fanfară, îmbrăcată în costume de zuavi, cu ilice verzi de catifea, pantaloni albaştri şi fesuri roşii. Amănuntul cel mai ciudat al acestui spectacol era acela că sub fesurile roşii şi provocatoare, feţele zuavilor, erau exact ca ale adevăraţilor negustori americani, trandafirii, complet rase cu ochelarii încălecaţi pe nas şi, în timp ce se aşezară roată, la încrucişarea Străzii Mari cu Strada a Doua, ca să cînte din piculine şi să sufle cu fălcile umflate în pistoane, ochii lor bulbucaţi păreau aceeaşi ochi de bufniţă speriată, ca şi cînd ar fi stat pe fotoliul din faţa birourilor lor, deasupra capului pe care scris cu cartonul : „Astăzi am o zi grea".

Carol își închipuise pînă acum că acești Castori sînt niște cetățeni cumsecade, care s-au organizat între ei, pentru a obține reducerea primelor la polițele de asigurare pe viață și pentru a juca pocher în sălile spațioase ale clubului lor, tot a doua miercure din fiecare lună, dar de astă dată văzu un afiș uriaș pe care scria :

CASTORI
O.F.P.C.

Cea mai mare Asociație entru menținerea bunelor raporturi între concetățenii acestei țări. Grupareă cea mai veselă a oamenilor cumsecade, cu sîngele în clocot, cu gesturi spontane și generoase și gata oricînd de zgomotoasa expansiune. Joralemon vă urează bună venire în acest oraș ospitalier!

Kennicott citi afișul și, întorcîndu-se spre Calibree, declară extaziat :

— Castorii aceștia au o lojă foarte puternică. Eu nu m-am înscris pînă acum între membrii ei dar cred că am să mă înscriu în curînd.

Calibree îi răspunse :

— E un grup de oameni distinși. Au o lojă puternică. Ia uită-te la cele de colo, care cîntă la bombadon. Îl vezi? Este cel mai bogat negustor de coloniale cu ridicata din Duluth. Cred că face să te înscrii. Ia spune, faci multe examinări medicale pentru societățile de asigurare?

Își continuară drumul printre barăcile negustorilor veniți la bîlci.

Dincolo de un bloc de case din Strada Mare erau „atracțiile" două corturi unde se vindeau cîrnați proaspeți, una cu limonată, una cu turte și una unde puteai trage la țintă în păpuși de cîrpe, dacă se întîmpla să-ți vină pofta să tragi la țintă în păpuși. Delegații congresului nu se prea apropiau de aceste șatre, dar flăcăii de la țară, cu gîturile roșii din cauza soarelui, cu basmale albastre la gît și în picioare cu ghete galben deschis, care-și aduseseră drăgușele la oraș în Fordurile lor hodorogite și pline de praf, înfulecau din sandviciuri, trăgeau cîte un gît din sticla cu sirop de zmeură și încălecau călușeii vopsiți în roșu și auriu care se învîrteau roată. Chiuiau și rîdeau din

toată inima ; de la căluşei se auzea o muzică monotonă, care trepida împrejur ; cei de la leagănul cu bărci strigau cît îi lua gura : „Asta este ocazia unică, acum ori niciodată, încearcă-ţi norocul ; adu-ţi drăguţa să se distreze şi ea — ocazie unică să cîştigi un ceasornic de aur veritabil cu un bilet de cinci cenţi, o jumătate dimirlie, a douăzecea parte dintr-un dolar", Soarele preeriei arunca puzderie de raze asupra străzii, ca nişte ghimpi otrăviţi ; streaşinile de tablă ale clădirilor dogoreau încinse de căldură ; o boare uşoară de vînt fierbinte împroşca pe Castorii asudaţi cu nori de praf, în timp ce se tîrau în lungul străzilor, torturaţi de ghetele noi prea strîmte pe care le încălţaseră ; parcurgeau distanţa a două corpuri de case, apoi se întorceau înapoi şi iarăşi în sus şi în jos, gîndindu-se la ce să facă şi căznindu-se din toate puterile să se distreze.

Carol era chinuită de o groaznică durere de cap în timp ce se tîra cu greutate în urma grupului lui Calibree, prin faţa corturilor cu negustori. Kennicott tresări, cînd o auzi spunînd :

— Hai să ne facem de cap. Să ne dăm în căluşei şi să cîştigăm şi noi un inel de aur.

Kennicott stătu cîteva clipe şi se gîndi, pe urmă îi şopti lui Calibree :

— Ce-aţi zice să ne dăm şi noi in căluşei ?

Calibree stătu şi se gîndi, pe urmă se adresă soţiei lui :

— Nu vrei să te opreşti şi să te dai în căluşei ?

Doamna Calibree zîmbi resemnată şi oftă :

— Pe mîne nu cred să mă intereseze aşa ceva, dar voi n-aveţi decît să încercaţi.

Calibree se întoarse spre Kennicott şi-i spuse :

— Nu cred că pe noi ne-ar interesa aşa ceva, dar dacă vă face plăcere, puteţi să încercaţi dumneavoastră.

Prin urmare Kennicott rezumă răspunsul indicat pentru o astfel de nebunie :

— Mai bine să lăsăm pentru altă dată, dragă Carrie.

Renunţă să-i mai facă de cap. Începu să examineze orarul. Constată că aventurîndu-se din Main Street, oraşului Gopher Praerie, pînă în Main Street din Joralemon, n-a găsit nimic nou. Şi aici erau aceleaşi băcănii cu două etaje şi cu firmele sub streaşină ; aceeaşi modistă instalată

în casa cu un singur etaj; aceeași preerie la fiecare capăt al străzilor largi; aceeași oameni respectabili care se întrebau oare n-ar fi o necuviință dacă ar mînca o bucată de cîrnat proaspăt cu franzelă.

În aceeași seară, la orele nouă, era din nou în Gopher Praerie.

— Mi se pare că te-ai încălzit? întrebă Kennicott.

— Da!

— Ce zici? Orașul Joralemon este plin de viață.

— Dimpotrivă, respiră ea ușurată că în sfîrșit poate să-și dea drumul; orașul tău mi s-a părut un morman de cenușă.

— Carrie, cum se poate să spui așa ceva?

O săptămînă întreagă se gîndi mereu la acest răspuns al ei, și în timp ce scîrțîia cu cuțitul fundul farfuriei, ca să prindă o bucățită de șuncă prăjită, se uita la ea pe furiș.

CAPITOLUL XXV

„Carrie este o fată la locul ei. E cam pretențioasă dar îi va trece și asta. Numai de i-ar trece mai repede! Ceea ce ea nu este în stare să înțeleagă, e tocmai amănuntul că un om care practică medicina într-un orășel atît de mic ca acesta, trebuie să renunțe la pretențiile de superioritate și să nu-și piardă tot timpul alergînd pe la concerte și lustruindu-și ghetele". (Fără să mai adaug că un astfel de om s-ar pricepe la fel de bine ca ceilalți, și în domeniul artistic și intelectual, dacă ar avea timpul necesar să se gîndească la așa ceva).

Cam acestea erau gîndurile lui Will Kennicott, în după-amiaza aceea de vară, cînd rămase pentru cîteva clipe numai singur în cabinetul său. Se lăsă în spătarul scaunului pe care-l propti numai în picioarele dinapoi, își descheie un nasture de la cămașă, aruncă o privire asupra coloanei cu știrile politice din Journal of the American Medical Association, lăsă revista din mînă și, îndreptîndu-se în

scaun, își bagă degetul mare al dreptei în subțioara jiletcii, iar cu cel de la stînga își netezi părul de la ceafă.

„În orice caz are mult curaj cînd îndrăznește să încerce cu mine astfel de tertipuri. Probabil va veni și timpul cînd se va putea convinge că eu nu sînt omul care ar putea să devină așa, dintr-o dată, individul predestinat să-și piardă vremea prin saloane. Spune că noi facem tot ce ne este posibil pentru a o determina să se plece în fața voinței noastre. Adevărul este că tocmai ea încearcă mereu să mă transforme într-un poet și să mă determine să port o cravată socialistă. Oare ce mutră ar face, dacă ar ști că se găsesc atîtea femei care ar fi dispuse să se lase consolate de nea Will și să-i facă viața mai plăcută, dacă el ar fi dispus să le dea ocazie. Mai există și astăzi cîteva doamne care sînt de părere că Moșul nu este tocmai atît de nesuferit. Sînt foarte mulțumit că am pus capăt acestor posibilități, din ziua cînd m-am căsătorit, dar... Dar să fiu afurisit, dacă nu-mi vine pofta din cînd în cînd să ciupesc puțină curte unei fete, care este destul de deșteaptă ca să primească viața așa cum ți se oferă; unei codane care să nu vorbească tot timpul despre Longfellow, ci să mă țină frumușel de mînă și să-mi spună: „Pari cam abătut, dragul meu; dar nu face nimic, stai liniștit și nu încerca să vorbești, dacă nu ai poftă de vorbă".

Carrie își închipuie că este neîntrecută în felul ei de a înțelege oamenii. Cît ai bate din palme îți dă gata tot orașul. Vrea să ne învețe pe noi cum trebuie să trăim. Cred că nu i-ar conveni deloc să afle cîte ocazii se oferă aici unui bărbat, dacă ar vrea să fie necredincios soției sale. Dar eu sînt un soț credincios, și în tot orașul acesta și nici chiar în Minneapolis nu există o femeie care să fie atît de drăguță, de loială și de inteligentă ca soția mea ... Ar merita să fie o artistă, o scriitoare sau ceva asemănător. Dar de vreme ce s-a hotărît să trăiască în orașul acesta, va trebui să meargă înainte. E drăguță ... sigur că da. Dar e o femeie rece. Ea nu știe ce este pasiunea. Habar n-are ce va să zică pentru un bărbat cu temperamentul meu cînd trebuie să se prefacă mulțumit, deși în realitate e, știe limpede că este numai tolerat de soția lui. E insuportabil să te simți ca un criminal, cînd în realitate tu ești un om normal. A devenit atît de indiferentă, încît nici

nu se mai sinchiseşte că sînt lîngă ea şi am început s-o sărut. Ei bine ...

Cred că voi reuşi să suport şi această situaţie, ca atunci cînd am terminat facultatea şi a trebuit să-mi croiesc drumul în carieră, pentru a-mi cîştiga existenţa. Dar aş vrea să ştiu, cît voi mai fi în stare să suport această situaţie, de a fi considerat drept un străin în propria mea casă?".

Cînd văzu că apare doamna Dave Dyer, se ridică în picioare. Doamna luă un fotoliu şi începu să respire cu greutate din cauza căldurii. Se uită la ea şi zîmbind, apoi îi spuse mai mult în glumă:

— Foarte bine, foarte bine, Maud. Scoate lista de subscripţie. Care este motivul pentru care ai venit la mine să mă jefuieşti?

— N-am nici o listă de subscripţie Will. Am venit să te văd din motive profesionale.

— Cum se poate; tocmai dumneata care eşti o adeptă a Ştiinţei Creştine? Va să zică ai renunţat la convingerile de pînă acum? La ce grupare ai aderat? La Gîndirea Nouă sau la Spiritualitate?

— Nu, n-am renunţat deloc la convingerile mele.

— Mă miră foarte mult, căci această purtare este un fel de trădare a colegelor din gruparea dumneavoastră, dacă vii să consulţi un doctor.

— Nu este nici asta, motivul constă în aceea că eu nu am destulă credinţă pentru a putea rezista ispitei. Uite despre ce este vorba. Dar, afară de asta, dumneata Will eşti un fel de consolare pentru mine. Vreau să spun, ca bărbat, nu ca doctor. Eşti atît de voinic şi de calm ...

Se aşează pe marginea biroului, fără haină, cu jiletca deschiată şi cu lanţul de la ceasornic întins ca o vargă de aur peste pieptul cămăşii, cu mîinile în buzunarele pantalonilor şi braţele lungi uşor îndoite din coate. Cînd o auzi gîngurind, clipi din ochi. Maud Dyer era o femeie nervoasă, egocentrică şi ofilită; emoţiile ei erau lacrimogene şi silueta greoaie — pulpe şi braţe admirabile, cu glezne groase şi trupul greoi, cu proeminenţe tocmai acolo unde n-ar fi trebuit. Dar pielea lăptoasă a trupului ei era adorabilă, avea ochi strălucitori, un păr castaniu lucitor,

şi de sub ureche pînă sub bărbie, avea un val care te impresiona.

Cu o solicitudine neobişnuită, îşi debită fraza profesională.

— În cazul acesta, dragă Maud, să vedem cam despre ce este vorba?

— Tot timpul mă ţin nişte dureri în spate. Mi se pare că tulburările organice de care m-ai tratat înainte de asta, au început să se manifeste din nou.

— Ai constatat ceva simptome?

— Nu, dar cred că va fi mai bine să mă examinezi.

—Nu; căci nu văd necesitatea, dragă Maud. Ca să fiu sincer, cum se cuvine să fie un prieten vechi, neliniştea dumitale mi se pare că este mai mult imaginară. Nu sînt de părere că ar trebui să te supui unui examen medical.

Femeia se roşi şi se uită pe fereastră, iar el îşi dădu seama că vorbele spuse adineauri, nu au fost nici impersonale şi nici indiferente.

— Will, îmi spui mereu că neliniştea mea este imaginară, zise ea întorcîndu-se repede şi uitîndu-se la el. De ce nu vrei să consideri această chestiune din punct de vedere ştiinţific? Am citit un articol despre specialiştii de boli nervoase, ori ei afirmă că o mulime dintre bolile aşa zise imaginare, da, şi o mulţime dintre suferinţele reale se datoresc psihozei şi prescriu o schimbare în felul de viaţă al temeii, aşa că are posibilitatea ...

— Stai, stai, stai, n-o lua aşa repede. Nu face confuzie între principiile Ştiinţei Creştine şi psihologie. Acestea sînt două chestiuni cu totul diferite. În curînd te vei amesteca şi în socialism. Mi se pare că dumneata cu psihoza aceasta nu eşti cu nimic mai bună decît Carrie. Ei bine, află, dragă Maud, că eu sînt în stare să-ţi vorbesc despre nevroză, despre psihoză, despre inhibiţii şi despre complexe ca oricare specialist, dacă mi s-ar plăti o astfel de consultaţie, dacă s-ar întîmpla să fiu în oraş şi aş avea neruşinarea să dau astfel de consultaţii, cum fac caraghioşii aceştia. Dacă s-ar întîmpla ca un specialist să-ţi pună în socoteală o sută de dolari şi să te sfătuiască să pleci la New York, pentru a scăpa de sîcîielile lui Dave, cu siguranţă ai pleca, pentru ca să justifici cheltuirea celor o sută de dolari daţi pentru consultaţie. Pe mine însă mă

cunoşti — sînt vecinul dumitale — mă vezi că tund iarba din jurul casei şi-ţi închipui despre mine că nu sînt decît un doctor rural care nu prea ştie multe. Dacă ţi-aş spune: „du-te la New York", atît dumneata cît şi Dave v-aţi strica de rîs şi aţi zice: „Ia te uită ce aere îşi dă Will! Adică ce crede, cine este el?

În fond dumneata ai toată dreptate. La dumneata este un caz de represiune a instinctului sexual şi faptul acesta provoacă o revoltă a organismului. Dumneata ai nevoie să pleci de lîngă Dave, să faci o călătorie şi să participi la toate întrunirile grupărilor extravagante pe care le vei întîlni în cale. Toate acestea eu le ştiu tot atît de bine ca şi dumneata. Dar pot eu să-ţi dau un astfel de sfat? Dave ar fi în stare să vină aici la mine şi să mă jupoaie de viu. Eu pot fi tot ce pofteşti, medic al familiei, preot, avocat, tinichigiu, dădacă, dar refuz să mă asociez la orice încercare de a-l jefui pe Dave de bani. Ar fi o meserie prea dificilă pe o căldură ca asta! Ai înţeles, draga mea? Cred că dacă mai ţine căldura, va trebui să vină şi ploaia ...

— Bine, Will, dar el nu se învoi în niciun caz să mă lase să plec, numai pe simple afirmaţii făcute de mine. Ştii soarte bine ce fel de om este Dave; vesel şi generos, cînd fste în societate, iar cînd se întîmplă să piardă la cărţi, eămîne indiferent. Dar acasă ar fi în stare mai curînd să-şi rmulgă măselele, decît să cheltuiască un ban. Îmi face zile fripte pentru fiecare dolar de care am nevoie.

— Sigur că da, eu le ştiu toate acestea, dar datoria dumitale este să-l combaţi. Ţine-te de capul lui. Dacă m-aş amesteca eu în aşa ceva, cu siguranţă s-ar supăra pe mine·

Se apropie de ea şi o bătu pe umăr. Dincolo de fereastra cu plasa metalică pentru muşte, tăbăcită de praf şi de fulgii florilor de plopi, Main Street părea adormită şi nu se auzea altceva decît trepidaţia motorului unui automobil care se aprinse pe aproape. Maud îl apucă de mînă şi-şi lipi obrazul de ea.

— O, Will, Dave este atît de meschin, de mititel şi de guraliv — o ciosvîrtă de bărbat. Dumneata eşti atît de calm. Cînd se întîmplă ca la cîte o serată să înceapă să vorbească, te văd stînd în dosul lui şi urmărindu-l exact cum ar urmări un zăvod o javră de maidan.

Încercă să-şi asume din nou demnitatea profesională şi-i răspunse :

— Dave nu-i băiat rău.

Cu regret îi dădu drumul mîinii.

— Will, treci astă seară pe la noi şi ceartă-mă puţin. Fă-mă să fiu din nou bună şi să-mi bag mintile în cap. Sînt atît de singură!

— Dacă aş veni, l-aş găsi pe Dave şi ar trebui să ne aşezăm la joc de cărţi. Astă seară nu trebuie să stea la farmacie.

— Nu, ajutorul lui a plecat la Corinth, din cauză că mama lui e bolnavă, aşa că Dave va trebui să stea la farmacie pînă la miezul nopţii. Te rog, vino! Te voi aştepta cu cîteva sticle de bere la gheaţă ; vom sta împreună pe răcoare şi vom trîndăvi. Cred că nu facem nici un rău cu asta, nu-i aşa?

— Nu, sigur că nu, dar nu crezi că ar fi mai bine ...

Prin faţa lui trecu imaginea lui Carol, zveltă, întunecată şi palidă, rece şi tremurînd de nemulţumire.

— Foarte bine. Dar să ştii că voi fi singură.

Gîtul ei părea atît de fraged în ţesătura bluzei de muselină cu gulerul de dantelă făcută la maşină.

— Uite ce, Maud ; voi trece pe la dumneata, pentru un singur minut, dacă se va întîmpla să fiu chemat la vreun pacient în partea aceea.

— Dacă-ţi face plăcere, zise ea cu sfială. O, Will, nu vreau altceva decît să vii să-mi spui cîteva cuvinte de îmbărbătare. Ştiu că eşti căsătorit şi că eşti părintele foarte mîndru al unui băieţaş, toate acestea le ştiu ... Dar aş fi atît de mulţumită să pot sta alături de dumneata pe întuneric, să nu spun nimic şi să uit pe Dave. Vrei să vii?

— Sigur că vreau.

— Te voi aştepta. Dar dacă nu vii, să ştii că am să mă simt singură şi tristă. La revedere!

„Ce idiot, mormări el după plecarea doamnei Maud. Cine m-a pus să-i făgăduiesc că mă voi duce? Va trebui să-mi respect cuvîntul, căci altfel se va simţi jignită. Este o fată bună, o fată cumsecade şi plină de afecţiune şi e adevărat că nu prea e nu ştiu ce de capul lui Dave. Este mult mai vioaie decît Carol. În orice caz, eu sînt

vinovat. De ce adică să nu fiu şi eu bărbat la locul meu, cum este Calibree şi Mc Ganum şi ceilalţi doctori? Nu-i vorbă, sînt eu, dar Maud este o idioată atît de încăpăţînată. A venit la mine anume ca să mă determine să mă duc astă seară la ea. Chestiune de principiu: n-ar fi trebuit să admit ca lucrurile să ajungă atît de departe. Nu mă voi duce. O voi chema la telefon şi-i voi spune că nu pot. Auzi, frate, să am acasă o femeie ca a mea, cea mai drăguţă femeie din lume, şi să stau de vorbă cu o sperietoare ca Maud Dyer... pentru numele lui Dumnezeu. În orice caz nu e nevoie s-o jignesc. Mă voi duce la ea pentru o clipă şi-i voi spune că mi-e peste putinţă să întîrzii. Toată vina este a mea, n-ar fi trebuit ca înainte de căsătorie să încep să-i fac curte. E vina mea şi nu am dreptul s-o condamn pe Maud. Aş putea să trec pentru un singur minut şi să-i dau să înţeleagă că am o vizită la ţară şi să plec imediat. Ce situaţie ridicolă; auzi, la vîrsta mea să caut să inventez scuze. Cum e posibil ca femeile să nu te lase în pace, Doamne? Numai pentru motivul că acum cîteva milioane de ani ai avut un moment de slăbiciune, datorită prostiei? Adică de ce să nu te lase în pace, ca să poţi uita? Vina este numai a lui Maud. Nu mă voi duce la ea. O voi lua pe Carrie la cinematograf şi voi uita... Dar astă seară cred că trebuie să fie foarte cald la cinematograf".

Reuşi să scape de gînduri, plecînd din cabinet. Îşi puse pălăria pe cap, luă haina pe braţ, trînti uşa şi o încuie, apoi începu să coboare scara. „Nu mă voi duce", murmură el categoric, dar imediat ce rosti aceste cuvinte, ar fi fost în stare să dea nu ştiu ce pentru a şti cu certitudine dacă se va duce sau nu.

Se simţi, ca întotdeauna, mai liniştit la vederea ferestrelor şi a trecătorilor de pe stradă. Gîndurile i se mai limpeziră, cînd îl auzi pe Sam Clark strigîndu-i cu toată încrederea;

— Doctore, ar fi bine ca astă-seară să plecăm pe malul lacului şi să facem o baie. Anul acesta nu ai de gînd să te muţi în casa de vară? Ai început să ne lipseşti.

Constată că au înaintat cu clădirea noului garaj. Simţea o mare mulţumire la fiecare rînd de cărămizi cu care

se înălțau pereții, deoarece pentru el clădirea aceasta nouă reprezenta o parte din prosperitatea orașului. Mîndria lui tresări plină de demnitate, la cuvintele respectuoase ale lui Ole Sudguist:

— ... seara doctore! Baba se simte mai bine; se vede că i-ai ghicit boala, căci doctoria pe care i-ai dat-o i-a fost de folos.

Treburile obișnuite pe care le făcea acasă în fiecare zi, după ce se întorcea de la birou, reușiră să-l liniștească pe deplin: arse pînza omidei care se cuibărise între ramurile merișorului din fața casei; cîrpi cu cauciuc o tăietură la roata dreaptă din față a automobilului și începu să stropească aleea din fața casei. Simțea în mînă răcoarea furtunului și, pe măsură ce creștea susurul apei limpezi în jurul lui, în praful aleii se forma o pată întunecată de umezeală.

Dave Dyer tocmai trecea prin fața porții.

— Unde te duci Dave?

— La farmacie. Abia m-am ridicat de la masă.

— Bine, dar marți seara ești liber.

— Sigur că sînt, dar Pete a plecat azi acasă. Mi se pare că s-a îmbolnăvit maică-sa. Ce să-i faci... funcționarii din ziua de astăzi... îi plătești cît nu fac și nici nu lucrează nimic.

— Asta așa e, Dave. Va să zică vei fi ocupat pînă la miezul nnopții.

— Mda. Dacă se întîmplă să treci prin oraș, intră să fumăm o țigară împreună.

— S-ar putea foarte bine să trec. Va trebui să ies în oraș s-o văd pe doamna Champ Perry, căci e bolnavă. La revedere, Dave.

Kennicott încă nu intrase în casă. Simțea că doamna Carol se afla în apropierea lui, că pentru el faptul acesta era important și că se teme de dezaprobarea ei, dar totuși se simțea mai mulțumit, că deocamdată e singur. După ce termină cu stropitul, intră în casă și se duse de-a dreptul în camera lui Hugh.

— E ceasul basmelor, băiete, ce zici?

Carol se așezase pe un scăunel și părea încadrată de aureola ferestrei din spatele ei, întocmai ca imaginea aurului palid. Băiatul i se cuibărise în poală și-și culcase

capul pe brațele ei, ascultînd foarte serios la melodia versurilor lui Gene Field, pe care i le cînta :

Leagănă-te copilaș,
Puiul mamei îngeraș.
Dimineața-n zori,
Seara, într-amurgit,
Băiat mititel,
Mult ești frumușel.

Kennicott rămase ca vrăjit : Maud Dyer ? Ia mai dă-o încolo.

Cînd se auzi servitoarea strigînd : „poftiți la masă", Kennicott era întins pe spate și bătea cu nădejde din mîini, încercînd să imite o focă speriată de loviturile îndesate de picioare pe care i le trăgea fiul său. Își trecu brațele în jurul umerilor lui Carol și coborî la parter, mulțumit că a reușit să scape dintr-o mare încurcătură. Pînă ce Carol așează copilul în pat, el ieși pe treptele scării de la intrare. Nat Hicks, de meserie croitor și intrigant, veni și se așeză alături de el. Bătînd cu nădejde din mîini, ca să se apare de țînțari, Nat îi șoptă :

— Ia spune, doctore, nu te simți din nou holtei, ca să putem ieși amîndoi la o petrecere în oraș, ce zici ?

— Ca ce să mă simt ?

— Cunoști pe noua croitoreasă, doamna Swiftwaite — o femeie cu un admirabil păr blond ? Trebuie să știi că e o fată bună. Eu și Harry Haydock o vom lua pe ea și prietena ei, fata aceea grasă care lucrează la Bon Ton, să facem o plimbare cu mașina. Probabil ne vom duce pînă la ferma pe care a cumpărat-o Harry, acum de curînd. Luăm cu noi și ceva bere și o sticlă de coniac, cum n-am mai gustat de multă vreme. Nu vreau să fiu profet, dar cred că aș fi în stare să-mi mănînc căciula, dacă nu o vom face lată.

— N-aveți decît să vă duceți ; de mine nu se prinde așa ceva, Nat, căci nu vreau să fiu a cincea roată la car.

— Nu e vorba de asta ; ascultă, domnișoara Swiftwaite va lua cu ea și o prietenă care a venit de la Winona, o fetiță drăguță și foarte veselă, așa că Harry și eu ne-am gîndit că poate ai avea poftă s-o ștergi de acasă astă seară.

— Nici prin gînd nu-mi trece așa ceva...

— Mofturi, doctore; mai uită de demnitatea dumitale obișnuită. Îmi aduc aminte că pe vremea cînd erai holtei nu te dădeai înapoi de la așa ceva.

Fie faptul că-i pomeni despre prietena domnișoarei Switwaite, despre care Kennicott auzise cîte ceva nu tocmai bine, fie glasul doamnei Carol care se auzea domolit în lumina serii, cîntînd în camera lui Hugh, dar putea să fie și datorită unei virtuoase porniri înăscute, destul că doctorul Kennicott îi răspunse categoric:

— Nu, dragul meu, eu sînt om căsătorit. Nu am de loc pretenția să fiu considerat drept un sfînt. Îmi place și mie să-mi fac din cînd în cînd de cap. Dar omul mai are și obligații. Ia să-mi spui limpede, cam cum te vei simți în fața soției dumitale, după ce te vei întoarce de la această jamboree?

— Eu? Principiul meu în viață este: „Ceea ce nu pot vedea, nu le poate supăra". Știi vorba ceea, pe o femeie trebuie s-o iei repede, s-o zăpăcești cu gura, dar de spus să nu-i spui nimic".

— În sfîrșit, cred că asta este treaba dumitale cum procedezi. Eu însă nu mă voi duce cu dumneata. Pe urmă să știi că din astfel de afaceri ai întotdeauna numai de pierdut. Dacă se întîmplă să pierzi, începi să te frămînți și-ți dai seama că ai fost un dobitoc, iar dacă cîștigi, după ce vezi cît de puțin ai beneficiat în raport cu străduințele și sacrificiul pe care l-ai făcut, înseamnă că ai pierdut de două ori. Pornirile ne dau ghes tuturor. Cred că femeile din acest oraș ar fi totuși foarte mirate dacă ar avea posibilitatea să afle ce se întîmplă, fără ca ele să știe; ce zici Nattie?

— Mai încape vorbă? Adică de ce să nu fie mirate? Dacă femeile ar ști ce fac bărbații lor, cînd se întîmplă ca ele să plece la oraș, sînt sigur că nu le-ar mai da voie că facă un pas de acasă. Va să zică, doctore, e sigur că nu vii? Ia gîndește-te ce răcoare, să faci un drum cu automobilul și pe urmă domnișoara Swiftwaite să-ți prepare un cocktail cu mîinile ei albe și frumoase.

— Nu, mulțumesc. Îmi pare rău. Nu cred... murmură Kennicott.

Se simți mulțumit cînd văzu că Nat se pregătește să plece. Dar era neliniștit. O auzi pe Carol coborînd scara de la etaj;

— Haide și stai și tu afară, astăzi tot pămîntul este al nostru, strigă el mulțumit.

Ea nu răspunse la exuberanța lui. Se așeză pe terasă și, după ce se legănă în scaun, oftă melancolică:

— Sînt foarte mulți țînțari afară. De ce n-ai pus plasa?

— Te-a apucat din nou durerea de cap? întrebă el, parcă vrînd s-o pună la încercare.

— O, nu tocmai... Dar servitoarea noastră este atît de grea de cap și nu se poate obișnui cu ordinea din casă. A trebuit să mă apuc să frec aproape toată argintăria. Iar astăzi după amiază Hugh a fost grozav de neastîmpărat și a plîns tot timpul. Săracul de el, i-a fost cald, iar eu sînt moartă de oboseală.

— Hm... Tu de obicei te duci la plimbare. N-ai vrea să ne ducem pînă la lac? Fata ar putea să aibă grijă de casă, pînă ne întoarcem. Sau să ne ducem la cinematograf? Hai să mergem. Sau să luăm mașina și să ne ducem pînă la Sam, să facem o baie?

— Dragă, dacă nu te superi, eu aș prefera să stau acasă, căci mă simt obosită.

— De ce nu te culci în noaptea aceasta la parter, pe canapea? Ar fi mai multă răcoare. Îmi voi aduce și eu salteaua. Haide, așterne-ți patul aici. Ar trebui să mai ții tovărășie bărbatului tău din cînd în cînd, căci de... s-ar putea să-mi fie frică de hoți. Auzi, să lași pe un biet naiv ca mine, să stea toată noaptea singur.

— E foarte drăguț din partea ta că te-ai gîndi la așa ceva dar mie-mi place foarte mult camera mea. Tu n-ai decît să dormi aici, dar de ce nu te culci mai bine pe canapea, decît să-ți aduci salteaua și să o întinzi pe dușumele? Acum eu plec... să citesc cîteva pagini din ultimul număr al revistei Vogue... și pe urmă mă culc. Dacă cumva nu ai nevoie de prezența mea? Dacă se întîmplă să ai nevoie de ceva...

— Nu, n-am nevoie de nimic. De altfel va trebui să mă duc în oraș, s-o văd pe doamna Champ Perry, care e bolnavă. Te duci în camera ta?... Va trebui să trec și

pe la farmacie. Dacă nu m-am întors pînă cînd te vei culca, stinge lumina şi nu mă mai aştepta.

O sărută şi plecă de acasă; îl salută de departe pe Jom Howland şi se opri în drum să schimbe cîteva cuvinte indiferente cu doamna Terry Gould. Simţea inima cum îi bate speriată şi stomacul cum i se contractează. Începu să umble mai încet. Ajunse în faţa casei lui Dave Dyer. Se opri şi se uită cu atenţie. Pe terasă, în umbra viţei sălbatice, văzu silueta albă a unei femei. Auzi scîrţîitul droturilor, cînd se îndreptă în fotoliu, să vadă cine trece, pe urmă o auzi că se lasă mulţumită în spătarul scaunului.

— Un pahar de bere de la gheaţă mi-ar face multă plăcere. Am trecut pe aici şi m-am gîndit să intru pentru cîteva clipe, zise el deschizînd portiţa.

2.

Doamna Bogart venise în vizită la Carol, însoţită de mătuşa Bessie.

—Ai auzit de scorpia aceea de femeie care a venit şi s-a instalat la noi în oraş, sub pretext că are un atelier de croitorie — una care-şi zice doamna Swiftwaite şi umblă cu părul oxigenat? gemu doamna Bogart. Se spune că în casa ei se petrec lucruri îngrozitoare — în fiecare seară se strecoară în casa ei tot felul de tineri imberbi şi oameni mai în vîrstă, ca să se îmbete şi să facă tot felul de blestemăţii. Noi femeile nu sîntem niciodată în stare să ne dăm seama de gîndurile josnice care mocnesc în sufletul bărbaţilor. Să-ţi spun adevărul, deşi eu îl cunosc pe Kennicott de pe vremea cînd eram copil, nu ştiu zău dacă aş fi în stare să am încredere în el. Cine ştie ce-ar fi în stare să facă dintr-însul o femeie ticălcasă. Mai ales cînd gîndeşti că în cabinetul unui doctor circulă tot felul de femei. Nu vreau să fac nici un fel de aluzie, dar spune drept, dumneata nu te-ai gîndit niciodată ...

Carol se înfurie:

— Nu am pretenția ca Will să fie un bărbat inocent. Dar în orice caz sînt convinsă că în privința „celor ce se întîmplă", cum spui dumneata, soțul meu este tot atît de inocent ca un copil în față. Iar dacă se va întîmpla vreodată ca să-l ispitească vreo femeie, sînt convinsă că primul pas îl va face el și că nu se va lăsa îmbrobodit de nimeni.

— Vai de mine, ce vorbe sînt astea, Carrie? protestă mătușa Bessie.

—Vă spun ceea ce gîndesc. În nici un caz nu cred să fie ceva serios și nici cuvintele spuse de mine nu le iau în serios. Îi cunosc pînă și cele mai ascunse colțuri ale sufletului, așa că chiar dacă s-ar întîmpla să se ferească de mine, i-ar fi peste putință să-mi ascundă ceva. Aseară a plecat în oraș, s-o vadă pe doamna Perry care era bolnavă, pe urmă a trebuit să vadă un pacient care și-a rupt o mînă, iar azi dimineață era foarte liniștit și preocupat... (se plecă spre cele două scorpii și se uită la ele trufașă). La ce credeți că se gîndea, în timp ce stătea la masă?

— La ce se gîndea? întrebă doamna Bogart, tremurînd de emoție.

— La iarba din fața casei care ar trebui tunsă. Ei, haide, haide, nu te supăra din cauza răutății mele. Stați, că am niște prăjituri cu struguri pe care abia adineauri le-am scos de la cuptor.

CAPITOLUL XXVI

Cea mai plăcută dintre preocupările lui Carol era plimbările pe care le făcea împreună cu copilul. Hugh ar fi vrut să știe ce spune ulmul cel bătrîn, ce crede garajul Ford și ce spune norul acela care trece pe deasupra lor. Ea îi răspunde în cuvinte care nu erau deloc inspirate de

9—c. 528

poveștile cu zîne, ci de semnificația pe care o bănuia în lucrurile dimprejurul ei. Mai mult decît orice, amîndoi se interesau de stîlpii din fața morii, de care se prinoneau caii celor care veneau la oraș. Erau stîlpi frumoși la vedere și trainici, pe care se frîngeau razele soarelui, iar în partea de sus se vedeau urmele lucii lăsate de curelele frîului călăreților. Carol nu se gîndise pînă acum la pămîntul din jurul ei decît ca la un caleidoscop de culori sau la niște întinderi odihnitoare pentru ochi; pînă acum trăise în mijlocul unei lumi cu oameni imaginari, și de idei; întrebările lui Hugh însă îi îndreptară atenția asupra vrăbiilor cu pene albastre în aripi și a sturzilor aurii. Simțea o adevărată plăcere să urmărească zborul arcuit al rîndunelelor, făcînd-o să se gîndească înduioșată la ciuburile lor, și la ciripitul puișorilor. Uită cu totul de lungile săptămîni de plicitiseală pe care le trăise și-i spunea micului Hugh: „Noi sîntem doi trubaduri rătăcitori prin lume", și băiețașul repeta de mai multe ori la rînd: „ătăcitori... 'ătăcitori... 'ătăcitori".

Marea lor aventură, locul tainic spre care se duceau întotdeauna cu cea mai mare plăcere era casa în care locuia Bea și Miles Bjornstam cu micul Olaf.

Kennicott era categoric împotriva soților Bjornstam și-i spunea mereu:

— Ce nevoie ai să stai de vorbă cu nebunul acela?

Făcea fel de fel de aluzii spunînd că „o fostă servitoare" nu prea este o tovarășă indicată pentru fiul doctorului Will Kennicot. Nu-i răspundea nimic. Nici ea nu prea era în stare să-și explice adevăratul motiv al acestei simpatii; nu știa că în casa lui Bjorstam erau prietenii ei, clubul, simpatiile și ocazia de a-și descărca cinismul care o stăpînea. Pentru un timp clevetelile Juanitei Haydock și a doamnelor de la Jolly Seventeen fuseseră pentru ea un fel de refugiu din calea sforăitoarelor cicăleli ale mătușii Bessie, dar ușurarea procurată de acest refugiu nu putea să dureze prea îndelung. Tinerele matroane o enervau. Vorbeau întotdeauna cu glasul prea ridicat, prea sforăitor. Camera răsuna de glasurile lor ascuțite, iar glumele și cuvintele de haz pe care le spuneau continuau să le repete de cîte nouă ori la rînd. Fără intenție preconcepută, se depărtă de cercul Jolly Seventeen, de Guy

Pollock, Vida şi toată lumea, afară de doamna dr. Westlake şi prietenii despe care nu ştia limpede că-ţi sînt prieteni — soţii Bjornstam.

Suedezul cel Roşu era pentru Hugh omul cel mai îndrăzneţ şi mai puternic din lume. Cuprins de sinceră admiraţie, se ţinea după Miles prin curte, cînd se ducea să dea fîn la vite, alerga după porcul care era singurul animal liber şi pribeag în jurul casei, sau cînd îl vedea masacrînd cu gesturi dramatice cîte un pui. Olaf era pentru el un fel de nobil printre muritorii de rînd, ceva mai puţin voinic şi impunător decît bărbatul monarh, Regele Miles, dar mult mai înţelegător faţă de legătura şi valoarea lucrurilor, cum erau surcelele, cărţile de joc despecheate şi coşurile pe care nu le mai întrebuinţa nimeni.

Carol constată, dar fără să fie în stare să admită că aşa ceva ar fi posibil şi în realitate, că Olaf era nu numai mult mai frumos decît copilul ei cu părul negru, dar era şi mult mai graţios. Olaf era un splendid specimen de şef de trib scandinav : cu trupul drept, cu părul auriu ca razele de soare, cu membrele flexibile şi foarte îngăduitor faţă de supuşii săi. Micul Hugh era mai banal, exct ca un gălăgios om de afaceri. Hugh era cel care spunea întotdeauna pe un ton impetuos : „Hai să ne jucăm", iar Olaf se uita la el cu ochii albaştri şi luminoşi, apoi îi răspundea : „Bine, hai să ne jucăm". Dacă se întîmpla ca Hugh să-l ia la bătaie, (ori asta se întîmpla destul de des), Olaf nu se speria, ci ce uita la el profund jignit. În atitudinea lui măreaţă şi jignită, cînd se îndrepta spre casă, era ceva care-l făcea pe Hugh să regrete păcatul făptuit şi favoarea augustă pierdută.

Se jucau amîndoi cu o trăsură imperială pe care Miles le-o făcuse dintr-o cutioasă în care fusese scrobeală şi pusese roţi din mosorele ; împreună băgau surcele în găurile făcute de şoareci şi se simţeau foarte mulţumiţi, dar fără să bănuiască dinainte care ar putea să fie rezultatul faptei lor.

Bea, femeia aceasta rotunjoară şi mereu veselă, împărţea ambilor copii, fără deosebire, prăjituri şi cîte o vorbă de ocară, iar dacă se întîmpla ca doamna Carol să refuze

ceaşca de cafea şi felia knackebrod unsă cu unt, rămînea profund mîhnită.

Miles reuşise foarte bine cu lăptăria lui. Avea şase vaci, două sute de găini, un separator şi un camion Ford. Primăvara trecută mai adăugase două camere la bordeiul lui. Această clădire ilustră îi pricinui lui Hugh o plăcere cu totul neaşteptată. Unchiul Miles făcea lucruri surprinzătoare şi impresionante : se urca pe scară şi încăleca pe o grindă, unde gesticula cu ciocanul şi cînta cît îl ţinea gura ceva despre „La arme, cetăţeni!" ; bătea cuie în şindrilele acoperişului, mult mai repede decît ar fi fost în stare mătuşa Bessie să calce batiste, şi ridica o grindă la capătul căreia era încălecat Hugh, iar la celălalt Olaf. Dar cel mai neaşteptat truc pe care-l făcea unchiul Miles erau cifrele pe care le scria, nu pe hîrtie, ci de-a dreptul pe scîndurile de brad, cu cel mai mare şi mai moale creion din lume. Aşa ceva merita să fie văzut.

Cît despre scule! În cabinetul tatălui său erau tot felul de instrumente lucitoare şi de forme ciudate, dar acelea erau ascuţite şi aveau un nume care suna cam a „sterizate" şi nu era îngăduit unui copil să se atingă de ele. De fapt era foarte frumos cînd spuneai dinainte „pe acestea nu am voie să pun mîna", cînd le vedeai pe policioarele de sticlă din cabinetul doctoului. Dar unchiul Miles, care mult mult superior tatălui său, îţi dădea voie să pui mîna pe toate sculele, afară de ferăstraie. Avea un ciocan cu capul de argint şi ceva de metal în formă de L ; mai avea şi un instrument foarte preţios, care era făcut dintr-o bucată de lemn roşu, cu o placă de aur, iar în a ceasta era un tub cu o picătură . . . era un fel de „nimic", şi în acest nimic, ceva care trăieşte în apă şi alerga de colo pînă colo în lungul tubului, indiferent de felul şi băgarea de seamă cu care ţineai instrumentul în mînă. Mai avea şi cuie de toate felurile şi formele . . . piroane groase şi cuie mai mici, care nu erau prea frumoase, şi pe urmă cuie pentru bătut şindrila, mult mai frumoase decît încurcatele poveşti cu zîne din cartea acea galbenă.

2.

În timp ce lucra la dulgheria dependinţelor pe care le ridicase, Miles vorbea cu doamna Carol foarte deschis. Recunoştea că atîtă vreme cît va fi nevoit să trăiască în Gopher Praerie, el va rămîne un paria. Prietenii luterani ai Beei se simţeau tot atît de jigniţi de ereziile lui în domeniul religios, pe cît de jigniţi se simţeau negustorii din cauza părerilor lui radicale.

— Cred că mi-ar fi peste putinţă să tac din gură. Îmi închipui că sînt mai inocent decît un mieluşel care behăie şi că vorbele mele sînt foarte sfioase, dar după ce pleacă cei cu care am stat de vorbă, încep să-mi dau seama că i-am călcat puţin pe bătături. Mecanicul şef de la moară mai vine şi astăzi pe la noi, tot aşa cizmarul acela care este danez, şi unul din fabrica lui Elder, împreună cu cîţiva suedezi, dar dumenata ştii foarte bine ce fel de femeie este Bea : o femeie cu sufletul de aur ca al ei simte nevoia să se vadă înconjurată mereu de prieteni — îi place să se ocupe de ei şi nu e în stare să stea locului cînd e vorba să prepare pentru cineva o cafea.

Într-un rînd m-a zăpăcit cu totul de cap şi nu s-a lăsat pînă nu m-a dus la biserica metodistă. Am intrat tot atît de cucernic ca şi văduva Bogart şi am tăcut chitic, fără să scap un zîmbet tot timpul cît pastorul metodist ne-a aiurit cu afirmaţiile lui despre evoluţie, dar la plecare, cînd fruntaşii parohiei se aşezară la ieşirea ca să strîngă mîna credincioşilor şi să le spună „frate" şi „soră" pe mine m-au lăsat în pace, fără să mă deranjeze. Îşi închipuie despre mine că sînt cel mai ticălos om din oraş. Cred că aşa voi rămîne toată viaţa. De aici înainte va trebui ca Olaf să-mi ia locul. Dar să fiu afurisit dacă nu-mi vine uneori să mă duc la ei şi să le spun : Pînă acum am fost conservator, dar mi-am dat seama că nu-i nici o pricopseală. Am de gînd să mă duc să pun ceva la cele în cantonamentele acelea ticăloase ale tăietorilor de păduri din partea de răsărit a oraşului". Dar Bea m-a hipnotizat. Doamne, doamnă Kennicott, nici nu gîndeşti ce femeie cumsecade vrednică şi credincioasă este soţia aceasta

a mea. Şi mi-e drag Olaf... O, mie mi se pare că am început să devin sentimental faţă de dumneata.

Evident m-am gîndit să-mi iau catrafusele şi să plec mai departe, spre apus. Acolo, dacă nu se va găsi cineva să le pună dinainte, poate n-ar reuşi să afle niciodată că a fost o vreme cînd mi-a plăcut şi mie să judec lucrurile aşa cum mă taie capul. Dar... am muncit din greu pînă cînd am reuşit să pun pe roate lăptăria astea, şi mi-ar veni atît de greu să încep din nou de la capăt şi să-i oblig pe Bee şi copilul să trăiască din nou într-un bordei cu o singură încăpere. Acesta este mijlocul cu care reuşesc să pună stăpînire pe noi; ne încurajează la început să avem casele noastre, ştiind că o dată ridicaţi pe picioare, nu vom mai îndrăzni să riscăm totul, comiţînd o les... cum îi zice, les-majestate? ceea ce înseamnă că nu vom mai îndrăzni să le spunem tuturor că dacă am avea o cooperativă în oraş, nu am avea nevoie de un om ca Stowbody. În sfîrşit... atîta timp cît voi putea juca şi eu cărţi împreună cu Be şi voi putea povesti micului Olaf aventurile tatălui său în pădurile seculare, şi cum prindea fiarele sălbatice în curse, şi că l-a cunoscut pe Paul Bunyan, nu am nimic împotrivă să fiu considerat drept un burghez. Eu nu mă gîndesc decît la ei. Ascultă, dar să nu-i spui nimic lui Be; după ce voi termina cu baraca asta, să ştii că-i cumpăr un gramofon.

Aşa şi făcu.

În timp ce era ocupată cu lucrul, pe care mîinile ei harnice îl căutau mereu — cu spălatul, călcatul, cîrpitul, frămîntatul pîinii, scuturatul, cu murăturile şi jumulitul găinii, spoitul plitei, trebuiri care, din cauză că era soţia desăvîrşită a lui Miles, îi făceau plăcere — asculta plăcile de gramofon cu mulţumirea pe care o resimt animalele cînd se ştiu în grajdul cald. Aripa cea nouă pe care o clădise Miles avea o bucătărie şi, la catul de sus, un dormitor. Casa cea veche, cu o singură cameră era acum salonul în care era aşezat gramofonul, un fotoliu turnat de stejar tapiţat cu piele veritabilă şi un portret a guvernatorului John Johnson.

Pe la sfîrşitul lui iulie, Caro se duse la Bjornstam, nerăbdătoare să vorbească cu cineva despre părerea ce

şi-o formase cu cineva despre Castori, despre Calibree şi despre oraşul Joralemon. Îl găsi pe Olaf în pat, scuturat de friguri uşoare, în timp ce Bea, aprinsă la faţă şi puţin ameţită, încerca totuşi să-şi vadă de treburile casei. Îl trase pe Miles la o parte şi-l întrebă înspăimîntată :

— Nu arată bine deloc. Ce s-a întîmplat ?

— Mi se pare că şi-au deranjat stomacul. Am vrut să-l chem pe doctorul Kennicott, dar Bea este de părere că doctorul nu ne poate suferi — îşi închipuie că doctorul e supărat din cauză că dumneata vii la noii Eu însă am început să mă neliniştesc.

— Mă duc imediat să-l chem.

Cînd se apropie de Olaf fu cuprinsă de neliniştc. Ochii lui frumoşi se tulburaseră şi-şi ducea mereu mîna la frunte.

— Nu cumva au mîncat ceva ce le-a făcut rău ? îl întrebă ea pe Miles în şoaptă.

— Probabil apa pe care au băut-o. Uite ce, noi pînă acum aduceam apa din fîntîna lui Oscar Eklund, care e peste drum de noi. Dar de la o vreme încoace Oscar mereu îmi făcea aluzii că sînt un zgîrcit, din cauză, că nu-mi sap o fîntînă în curte. Acum în urmă mi-a spus limpede : „Singur, vouă socialiştilor vă place să vă hrăniţi din banii altora şi să beţi apă din fîntîna vecinilor". Mi-am dat imediat seama că dacă mai continuă în felul acesta, o să se iste o ceartă şi mai ştiam că nu e bine ca eu să fiu prin apropiere în astfel de cazuri, căci, o dată pornit, nimic nu mă mai poate opri. Îmi uit de mine cît ai clipi şi mă reped cu capul în piept, fără să mai ţin seama de urmări m-am oferit să-i plătesc pentru apa pe care o au de la el, dar a refuzat, căci prefera să aibă oczie să-şi bată joc de mine. Aşa că am început să aduc apă de la balta doamnei Fageros, dar mi se pare că nu prea e bună de băut. M-am gîndit ca toamna viitoare să-mi sap şi eu o fîntînă.

Prin faţa ochilor doamnei Carol începu să joace un cuvînt cu litere de flăcări. Alergă într-un suflet la cabinetul lui Kennicott. El o ascultă încruntat pînă termină ce avea de spus, pe urmă dădu din cap şi răspunse :

— Mă duc într-un suflet la ei.

Îi examină pe Bea şi Olaf şi începu să clatine din cap.

— De, mi se pare că e febră tifoidă.

— Sfinte Doamne, am avut ocazia să văd oameni bolnavi de febră tifoidă în cantonamentul tăietorilor de păduri, murmură Miles şi simţi că i s-au muiat picioarele. E în stadiu înaintat...

— Nu face nimic, îi vom îngriji cît se poate de bine, zise Kennicott, şi i se întîmplă pentru prima oară să zîmbească lui Miles şi să-l bată pe umăr.

— N-aveţi nevoie de o infirmieră? întrebă Carol.

— De... zise Kennicott, adresîndu-se lui Miles. Ce-ar fi s-o aduceţi pe Tina, verişoara soţiei úumitale?

— A plecat la părinţii ei, la ţară.

— În cazul acesta dă-mi voie să mă ocup eu de ei, zise Carol. Vor avea nevoie de cineva ca să le gătească; afară de asta, va trebui ca cineva să le pregătească compresele cu apă rece.

— Sigur, foarte bine! răspunse Kennicott maşinal, asumîndu-şi rolul de medic în exerciţiul funcţiunii. De altfel cred că ar fi greu ca tocmai acum să găsim în oraş o infirmieră. Doamna Stiver este foarte ocupată cu un caz de naştre şi afurisita de infirmieră pe care ai adus-o tu este plecată în concediu. Aşa că vei veni să-i îngrijeşti, iar în timpul nopţii te va schimba Bjornstam.

Toată săptămîna următoare Carol îi îngriji de la opt şi jumătate dimineaţa, pînă la miezul nopţii, le făcea comprese, aşeza aşternutul, le lua temperatura, dar Mile nu o lăsă să gătească. Îngrozit şi cu obrazul palid, fără o vorbă, vedea de bucătărie, făcea curăţenie, mătura prin casă şi mîinile lui uriaşe şi roşii se dovedră extrem de îndemînatice. Kennicott venea de trei ori pe zi să vadă bolnavii şi de fiecare dată se purta foarte amabil cu Miles.

În acest timp Carol îşi dădu seama cît de mult ţine la aceşti prieteni ai ei. Dragostea ce le-a purta îi dădu putere şi o făcea să nu-i obosească braţele cînd trebuia să le facă baia şi să-i întoarcă în pat. Ceea ce o făcea să-şi piardă curajul, era tocmai aspectul lui Bea şi al lui Olaf, care erau măcinaţi de boală şi, după ce gustau ceva mîncare, se zbuciumau chinuiţi, ca să nu se liniştească decît o dată ce somnul care nu prea voia să vină.

În a doua săptămînă de zăcere picioarele puternice ale lui Olaf parcă se muiaseră, iar pe piept şi pe spate începură să-i apară pete roşii. Obrazul i se scofîlci şi ochii păreau speriaţi. Limba i se îngroşase şi era cafenie, încît te înspăimînta. Glasul lui fermecător deveni un murmur care nu se mai termina şi-ţi sfîşia nervii chinuiţi.

Bea purtase boala pe picioare timp prea îndelungat În ziua cînd Kennicott îi porunci să nu se mai dea jos din pat, picioarele nu o mai puteau purta. Într-o zi pe înserat începu să se vaite de dureri atroce în pîntece, iar peste jumătate de ceas începu delirul. Carol rămase lîngă ea pînă la ziuă, dar o chinuiră nu atît ţipetele bolnavei, cît privirile deznădăjduite ale lui Miles care stătea în capul scării şi se uita la soţia lui cum se chinuieşte. În ziua aceea dormi timp de trei ceasuri, şi după ce se trezi, veni în fugă să vadă cum merge. Bea delira mereu, dar acum nu se mai văita, ci murmura necontenit: „Olaf... cît de frumos ne-am jucat noi împreună... şi cît am rîs".

La ora zece, cînd Carol tocmai pregătea la bucătărie o pungă cu gheaţă, se auzi cineva bătînd la uşă şi Miles se duse să deschidă. În faţa uşii de la intrare era Vida Sherwin, Maud Dyer şi doamna Zitterel, soţia pastorului baptist. Aduceau struguri şi reviste cu scoarţe colorate ţipător şi cu roamne optimiste.

— Am aflat abia acum că soţia dumitale este bolnavă şi am venit să vedem nu cumva ar fi nevoie de noi, ciripi Vida.

Miles se uită la ele fără să clipească:

— Veniţi prea tîrziu. Acum nu ne mai puteţi ajuta cu nimic. Bea a tras mereu nădejde că poate într-o bună zi veţi veni la ea. Ar fi vrut să aibă ocazie să se împrietenească cu dumneavoastră. A aşteptat zile întregi, poate va veni cineva să bată la uşă. Am văzut-o de atîtea ori stînd aici pe scaun şi aşteptînd... Acum... O, dumneavoastră nu sînteţi vrednice nici de pedeapsa pe care ar trebui să v-o trimită Dumnezeu... şi le închise uşa în faţă, fără să mai adauge nimic.

Cît fu ziua de lungă doamna Carol urmări cum se scurge puterea din trupul şubred al lui Olaf. Obrazul lui mititel era supt. Coastele erau ca nişte sîrme albe peste care se vedea piele întinsă şi umedă, pulsul bătea slab,

dar înspăimîntător de repede. Bătea... bătea... bătea cu deznădejde, ca o răpăială de tobe ale morții. Tîrziu, după amiază, oftă o dată adînc și se stinse.

Bea nu știa nimic, deoarece era mereu în delir. A doua zi dimineața, cînd se duse și ea, încă nu știa că de aici înainte Olaf nu se va mai opri în pragul casei, cu sabia lui de șindrilă în mînă, și nici nu-și va mai mustrului robii din curtea unde erau găinile, nici că fiul lui Miles nu se va duce să învețe la Universitățile din răsărit.

Miles, Kennicott și Carol spălară împreună trupurile celor doi morți, și toți trei erau cu ochii împăienjeniți de lacrimi.

— Du-te acum acasă și culcă-te. Trebuie să fii foarte obosită. Dacă ți-aș robi toată viața, tot n-aș fi în stare să-ți răsplătesc ceea ce ai făcut pentru mine, șopti Miles, apropiindu-se de Carol.

— Mă duc, dar mîine dimineață mă întorc din nou, să mergem împreună la înmormîntare, răspunse ea chinuită.

A doua zi, cînd fu înmormîntare, Carol era în pat, incapabilă să se mai miște. Se gîndi că poate se vor duce vecinii. Nu-i spuse nimeni că vorbele pe care Miles le trîntise în obrazul Videi Sherwin provocaseră în oraș o revoltă violentă ca un ciclon.

Fu o simplă întîmplare că, ridicîndu-se într-un cot în pat, putu să vadă cortegiul de înmormîntare al lui Olaf și Bea, cînd trecu prin fața casei lor. Nu erau nici muzică, nici trăsuri. Nu era nimeni, decît Miles Bjornstam, îmbrăcat în costumul lui negru cu care se căsătorise: mergea cu capul plecat în pămînt, după dricul sărac în care erau trupurile soției și ale fiului său.

La un ceas după aceea Hugh intră plîngînd în camera ei și, cînd încercă să-l liniștească, întrebîndu-l: „Ce s-a întîmplat, drăguțule?" copilul îngînă printre lacrimi: „Mămică, aș vrea să mă duc să mă joc cu Olaf".

În aceeași după amiază Juanita Haydock veni să mai stea de vorbă cu ea și-i spuse fără înconjur:

— Păcat de Bea asta care a fost servitoarea dumitale. Dar nu simt nici un fel de milă pentru omul care a fost soțul ei. Toată lumea spune că se ținea de beții și că-i trata pe ai lui într-un mod lipsit de omenie, așa că el este vinovat de moartea lor.

CAPITOLUL XXVII

O scrisoare din Franța, de la Rymie Wutherspoon, anunță că a fost trimis pe front, unde a fost rănit ușor și că a fost înaintat căpitan. În mîndria doamnei Vida, Carol încercă să găsească un îndemn a scăpa de gîndurile negre care o chinuiau.

Miles își vîndu lăptăria, așa că acum avea cîteva mii de dolari. Veni la Carol ca să-și ia rămas bun și, după ce-i strînse mîna cu putere, murmură printre dinți :

— Mă duc să-mi cumpăr o fermă în partea de miază-noapte a Statului Alberta, cît mai departe de oameni, să nu trebuiască să-i mai văd.

Pe urmă se întoarse în loc și-și văzu de drum. Dar nu mai mergea săltat, ca mai înainte, iar umerii parcă îi căzuseră ca de o povară grea.

Se spune că înainte de plecare a blestemat orașul. Umbla vorba că vor să-l aresteze și să-l aducă în fața Comitetului Cetățenilor. Se mai spunea că la gară bătrînul Champ Perry l-ar fi ocărît, spunîndu-i :

— Ar fi mult mai bine să nu te mai întorci niciodată aici. Față de morții dumitale vom păstra tot respectul, dar ar fi peste putință să te respectăm pe dumneata, care blasfemiezi și ești un trădător, refuzînd să facă ceva pentru patrie, căci nu ai cumpărat decît un singur Bon al Apărării Naționale.

Unii, despre care se spunea că au fost de față la gară în timpul acestei scene, afirmau că Miles i-ar fi răspuns bătrînului veteran cu o insolență jignitoare : anume că lui îi plac mult mai mult fermierii germani decît bancherii americani ; alții spuneau că a fost incapabil să răspundă și, că s-a urcat pe scara vagonului, fără să scoată o vorbă. Toată lumea era de acord că trebuie să se fi simțit vinovat, căci în timp ce trenul ieșea din oraș, un fermier l-a văzut stînd pe culoarul vagonului și uitîndu-se afară.

Casa, cu cele două camere pe care le clădise cu patru luni în urmă, era foarte aproape de linia ferată.

Cînd doamna Carol intră pentru ultima dată în curtea lui, văzu trăsurica lui Olaf cu roțile din mosorele roșii

proptită cu oiştea în sus, de peretele grajdului, în colţul unde bătea soarele. Se gîndi, oare dacă cineva care trece cu trenul prin partea asta, ar putea-o vedea de pe culoarul unui vagon?

În ziua aceea şi toată săptămîna următoare se duse, deşi fără nici o plăcere, la şedinţele comitetului Crucii Roşii, unde cosea în tăcere şi făcea pachete, în timp ce Vida citea comunicatele oficiale de pe front. Nu scoase nici o vorbă cînd îl auzi pe soţul ei spunînd:

— Din ceea ce spune Champ, am început să-mi dau seama că Bjornstam acesta era un om de nimic. Cu toate că nu ştiu ce să zic de Bea, dar cred că Comitetul Cetăţenilor l-ar fi putut sili să se poartă cum se cuvine unui patriot — cred că l-ar fi putut băga la închisoare, dacă nu s-ar fi înscris ca voluntar în armată, sau dacă n-ar fi subscris bonuri pentru Apărarea Naţională şi nu ar fi dat concursul Societăţii Y.M.C.A. Mişcarea acestora, împotriva fermierilor germani, a reuşit foarte bine.

2.

Fără a avea vreun elan în relaţiile ei cu doamna Westlake, găsea totuşi aici o bunătate sinceră. În faţa simpatiei pe care i-o arăta această femeie, începu să-şi descarce sufletul şi să-i povestească, plîngînd cu sughiţuri, toată tragedia lui Bea.

Pe Guy Pollock îl întîlnea adeseori pe stradă, dar el nu reprezenta pentru ea decît un glas plăcut, care vorbea despre George Lamb şi despre apusuri de soare.

Momentul cel mai de seamă în timpul acestor săptămîni fu pentru ea ziua cînd „o descoperi" pe doamna Flickerbaugh, o femeie înaltă, subţire şi guralivă, soţia avocatului cu acelaşi nume, pe care o întîlni la farmacie.

— Ai ieşit la plimbare? întrebă doamna Flickerbaugh, fără nici un fel de introducere.

— Da... întocmai.

— Hm. Mi se pare că în orașul acesta dumneata ești singura femeie care mai știe la ce sînt bune picioarele. Hai cu mine pînă acasă să luăm un ceai împreună.

Neavînd nimic altceva de făcut, Carol plecă cu ea. Dar nu se simți deloc la îndemînă din cauza privirilor ironice ale trecătorilor care se uitau la felul cum era îmbrăcată doamna Flickerbaugh. În acea călduroasă zi de august ea purta o bonetă bărbătească, pe umeri o blană tăbăcită ca de pisică, o bluză îngrozitoare din satin și niște foi de stofă groasă, înalte în talie.

— Poftim înăuntru. Ia loc. Așează copilul în fotoliul de colo. Cred că nu te superi că la noi casa arată ca un culcuș de șobolani. Dumitale nu-ți place orașul acesta. Nici mie, declară doamna Flickerbaugh dintr-o răsuflare.

— Dragă doamnă...

— Evident, cum ar putea să-ți placă!

— Ei bine, nu-mi place, dar sînt sigură că într-o bună zi voi găsi o soluție. Probabil că sînt un piron în șase colțuri.

Carol vorbea foarte animat.

— De unde știi că vei fi în stare să găsești o soluție?

— S-o luăm de pildă pe doamna Westlake. Este o ființă care aparține marilor orașe — prin însăși firea ei ar fi trebuit să aibă o casă veche și adorabilă, la Philadelphia sau Boston, dar a reușit să evadeze din mijlocul preocupărilor acestui oraș, refugiindu-se în lumea cărților.

— Dumneata ai fi mulțumită, dacă n-ai fi obligată să faci altceva, decît să citești?

— Nu, dar ... Ce să vă spun ... cred că ar fi peste putință ca omul să continue să urască un oraș la infinit.

— De ce nu? Eu urăsc orașul acesta de treizeci și doi de ani. Voi muri aici și îl voi urî pînă în clipa morții mele. În ce mă privește, ar fi trebuit să fiu femeie de afaceri. Am avut un talent deosebit pentru cifre. Acum toate acestea s-au terminat. Sînt unii oameni care mă cred nebună. Probabil au dreptate. Stau cu soțul meu și mă frămînt. Mă duc la biserică și cînt psalmi. Lumea își închipuie despre mine că sînt o femeie religioasă. Mofturi! Caut să mai uit de spălatul rufelor, de călcat și de cîrpit

ciorapi. Aş vrea să am un magazin al meu în care să pot vinde diverse articole. Iulius n-a vrut niciodată să audă de aşa ceva. Acum e prea tîrziu.

Carol, aşezată pe canapeaua tare, se simţi din nou cuprinsă de spaimă. Va să zică s-ar putea ca viaţa aceasta îngrozitoare să continue la infinit? Va veni oare şi pentru ea ziua cînd se va dispreţui atît de mult, nu numai pe ea însăşi, ci pe toţi cei din jurul ei, încît să fie în stare să se plimbe pe Main Street, îmbrăcată ca o sperietoare şi la gît cu o blană de pisică? În timp ce se ducea încet spre casă, îşi dădu seama că în clipa aceea cursa întinsă în calea ei începe să se închidă. Intră în casă, o femeie mică şi drăguţă cînd te uitai la ea, dar cu privirile speriate şi legănîndu-se pe picioare din cauza greutăţii copilului adormit pe care-l purta în braţe.

În seara aceea rămase singură şi se aşeză pe terasă, deoarece Kennicott trebuia să se ducă pînă la doamna Dave Dyer.

Ascunsă sub ramurile copacilor şi jocul norilor prafului negru al preeriei, strada care trecea prin faţa casei lor părea îngropată în linişte. Nu se auzea decît susurul uşor al cauciucului roţilor unui automobil care trecea, scîrţîitul unui fotoliu pe terasa casei lui Howland, plescăitul unei palme repezite pe un obraz, pentru a omorî un ţînţar, o conversaţie între doi oameni toropiţi de căldură, ale căror glasuri domoale se ridicau şi se stingeau, zumzetul ritmic al bondarilor şi susurul moliilor care se loveau de plasa metalică din jurul terasei, sunete în care se distila tăcerea. Era o stradă de dincolo de capătul lumii, dincolo de posibilităţile oricărei nădejdi. Chiar dacă ar sta aici pe terasă o veşnicie, ar fi peste putinţă să vadă trecînd un cortegiu de eroi sau un om care s-o poată interesa. Aici plictiseala era materializată, o stradă făcută din banalitate şi zădărnicie.

Din fundul înserării apăru Myrtle Cass, împreună cu Cy Bogart. Fata începu să rîdă şi se feri din calea lui cînd Cy o gîdilă după ureche, cum fac îndrăgostiţii de la ţară. Se plimbau legănîndu-se în mers, zvîrlind cu picioarele sau tîrîndu-şi-le încet, ca în ritmul unui dans, în tact de doi timpi. Glasurile lor parcă tulburau tăcerea. Apoi, cu

totul pe neașteptat, în jurul femeii așezate pe terasa casei doctorului noaptea păru că a început să învie și din fundul întunericului veni vertiginos un fluid al porniriler de dragoste, care în clipa cînd se lăsă în spătarul scaunului, începură să pună stăpînire și pe ea, ca și cînd ar fi așteptat ceva ... Fluidul acesta avea o semnificație.

CAPITOLUL XXVIII

În timpul unui supeu dat de cercul Jolly Seventeen în luna august, Carol o auzi pe Maud Dyer pentru prima dată vorbind despre „Elizabeth".

Carol ținea la Maud Dyer, mai ales că în timpul din urmă devenise foarte amabilă cu ea : probabil începuse să-i pară rău de antipatia violentă pe care i-o arătase la început. Cînd se întîlneau acum, Maud o mîngîia pe mînă și o întreba de Hugh.

Kennicott spunea că-i „pare rău" de biata fată ; este o fire prea emotivă, dar cu toate acestea, Dave nu se poartă în nici un caz frumos cu ea". Era foarte politicos față de biata Maud, de cîte ori se întîmpla să se ducă împreună la căsuțele lor de pe marginea lacului. Carol se simțea măgulită de această simpatie și-și dădu toată silința să fie cît mai atentă față de această nouă prietenă a lor.

Doamna Maud Dyer începu să le spună :

— Ascultați, n-ați auzit pînă acum de tînărul acela care a sosit în orașul nostru și pe care băieții îl numesc „Elizabeth"? Lucrează la atelierul lui Nat Hicks. Pariez că nu cîștigă nici optsprezece dolari pe săptămînă, dar cu toate acestea umblă îmbrăcat ca cea mai cochetă femeie. Vorbește foarte ales — i să vezi ce aere își dă — are o haină cu buzunare aplicare, guler de pichet cu un ac de aur și ciorapi asortați cu cravata — pe cinstea mea, poate nu mă credeți, dar e adevărat totuși — tînărul acesta stă

la vechea pensiune familială a doamnei Gurey : ei bine, se spune c-ar fi întrebat pe doamna Gurey dacă este necesar ca seara în timpul mesei să-şi îmbrace smochingul. Închipuie-ţi ; Aţi mai auzit aşa ceva ? Căci nu e altceva, decît un simplu croitor suedez — îl cheamă ErikValborg. A fost pînă acum la un mare salon de croitorie din Minneapolis (se mai spune că este un foarte bun lucrător) şi din toată purtarea lui se vede că este un om de la oraş. Se mai spune despre el că-şi dă aere de poet şi umblă la subbraţ cu fel de fel de cărţi, pe care are pretenţia că le citeşte. Myrtle Cass l-a cunoscut la un bal ; umbla de colo pînă colo prin sală şi a întrebat-o dacă-i plac florile, poezia şi muzica în toate celelalte ; îi vorbea de parcă ar fi fost un senator al Uniunii ; Myrtle Cass, care este o fată afurisită, l-a făcut să creadă tot ce poftește şi l-a lăsat să vorbească. Cam ce credeţi că i-a spus ? Că nu este în stare să lege nici o prietenie intelectuală în tot oraşul. Aţi mai auzit aşa ceva ? Ia gîndiţi-vă. Un simplu croitor suedez. Se spune că arată întocmai ca o fată. Băieţii îi zic „Elizabeth" ; îl opresc în stradă şi-l întreabă despre cărţile pe care el afirmă că le-ar fi citit ; ei se prefac că-l ascultă, ca să-şi bată joc de el, dar tînărul nu bagă de seamă şi-şi închipuie că este luat în serios. Ce caraghios !

Doamnele de la Jolla Seventeen începură să rîdă şi Carol rîse împreună cu ele. Doamna Jack Elder adăugă că acest Erik Valborg i-a spus doamnei Gurey că ar fi încîntat să poată desena modele de rochii pentru doamne. Închipuiţi-vă ! Doamna Harvey Dillon l-a văzut o dată în trecere ş vă spun sincer, i s-a părut că tînărul este foarte frumos. Afirmaţia aceasta fu imediat pusă la îndoială de doamna B. J. Gouerling, soţia bancherului, care afirmă că l-ar fi văzut şi ea pe acest Valborg. Ieşise să se plimbe cu automobilul, împreună cu B. J., şi l-au întîlnit pe „Elizabeth" în drum, nu departe de podul McGruder. Era îmbrăcat într-un costum foarte caraghios, cu haina strînsă în talie, ca fetele. Stătea aşezat pe o piatră şi nu făcea nimic, dar cînd a auzit că se apropie automobilul lor, a scos din buzunar o carte şi s-a prefăcut că citeşte, ca să-i impresioneze. Nu e deloc frumos, ci puţin efemerizat cum a spus şi Gougerling, imediat după ce l-a văzut.

După ce sosiră bărbaţii, intrară şi ei în conversaţie:

— Pe mine mă cheamă „Elizabeth". Eu sînt celebrul croitor muzicant. Femeile îmi cad în braţe, ca muştele sub felinare. Mai daţi-mi o felie de peşte, strigă Dave Dyer, făcînd haz. Pe urmă începu să le spună o mulţime de farse pe care tinerii din oraş le-au făcut acestui Valborg. Îi băgase în buzunar o coadă de peşte stricat şi-i prinseseră pe haină, la spate, o inscripţie care spunea: „Premiul întîi la concursul caraghioşilor". Mulţumită de această veselie a lor, Carol începu să rîdă împreună cu ele şi rămase mirată cînd le auzi ţipînd:

— Dave, eşti un bărbat adorabil, de cînd te-ai decis să te tunzi!

Aceasta fu o glumă excelentă şi toată lumea începu să aplaude. Kennicott părea mîndru de sine.

Se gîndi că va trebui să facă un înconjur, în drumurile ei zilnice, pentru a trece prin faţa prăvăliei lui Nat Hicks, să-l poată vedea şi ca pe acest fenomen.

2.

Se dusese într-o duminică la slujba ce se oficia înainte de masă în biserica baptistă şi se aşezase în rîndul, impunător de credincioşi, pe care-l formau soţul ei, Hugh, unchiul Whittier şi mătuşa Bessie.

Cu toate cicălelile mătuşii Bessie, soţii Kennicott nu se duceau decît rareori la biserică. Doctorul spunea:

— Fără îndoială, religia exercită o influenţă salutară asupra omului — trebuie menţinută pentru a putea ţine în frîu clasele de jos — de fapt este singurul mijloc cu care poţi determina o anumită grupare de oameni să respecte dreptul de proprietate. Cred de asemenea că teologia este ceva la locul ei; a fost făcută de o mulţime de buchinişti bătrîni care, fără îndoială ştiau ceva mai mult decît ştim noi în acest domeniu.

Credea în principiile religiei creştine, dar nu se gîndise niciodată mai îndeaproape la ele; credea în biserică,

dar numai rareori i se întîmpla să-i treacă pragul; era consternat de lipsa de credinţă pe care o constata la Carol, dar nu era nici el tocmai sigur de natura credinţei pe care ea nu o avea.

Carol era în realitate o anagnostică, neliniştită şi frămîntată de tot felul de gînduri.

Cînd îndrăznea să se ducă şi ea la şcoala duminecală şi-l auzea pe profesor zbierînd că genealogia lui Shamsherai este o problemă etică de mare valoare pentru copii; cînd se ducea la adunările de rugăciune de miercuri seara şi-i asculta pe bătrînii negustori debitînd invariabilul lor testimonial săptămînal despre simboluri erotice primitive sau fraze respingătoare caldeene, ca „spălat în sîngele mielului" sau „un Dumnezeu al războinicului"; sau pe doamna Bogart, care se mîndrea că i-a dat lui Cy o astfel de educaţie, încît pe toată durata copilăriei lui s-a spovedit în fiecare seară, pe temeiul celor Zece porunci, doamna Carol rămînea consternată de constatarea că în secolul al douăzecilea religia în America era o doctrină tot atît de anormală ca cea a lui Zoroastru, doar că nu era atît de pompoasă. Iar cînd se întîmpla să participe la mesele parohiale, unde „surorile" serveau invitaţilor şuncă rece şi cartofi fierţi curăţaţi, sau cînd o auzea pe doamna Champ Perry în timpul unei vizite pe care i-o făcea, spunîndu-i: „Draga mea, dacă ai putea înţelege cît de bine te simţi după ce ai intrat în domiciliul milei şi iertării păcatelor", în astfel de cazuri era în stare să descopere şi puţină umanitate, dincolo de principiile sanguinare ale acestei tehnologii străine. Vedea în fiecare zi că bisericile — metodiste, baptiste, congregaţionale, catolice şi ale tuturor celorlalte rituri — care pe vremea copilăriei petrecute în casa tatălui ei aveau atît de puţină importanţă şi erau atît de departe de lupta pe care o dădea oraşul St. Paul pentru progres, aici, la Gopher Praerie, erau şi astăzi forţe irezistibile care te obligau să te supui principiilor tradiţionale, de respectabilitate.

În duminica aceea de august fusese ispitită să se ducă la biserică, din cauză că aflase despre pastorul Zitterel că va ţine o predică despre America în faţa noilor probleme. O dată cu războiul mondial, cînd toţi lucrătorii naţiunilor începeau să se mişte, mînaţi de dorinţa de a controla

marile industrii, cînd Rusia pregătea o contrarevoluţie împotriva lui Kerensky, cînd votul femeilor era pe drum, pastorul Zitterel avea posibilitatea să vorbească despre o mulţime de probleme care se puneau acum în faţa Americii. Carol îşi adună toată familia şi se duse la biserică, umblînd sfioasă pe urmele unchiului Whittier.

Enoriaşii luptau fără nici un fel de ceremonie împotriva căldurii. Bărbaţii, cu părul pomădat şi raşi cu atîta minuţiozitate încît păreau a avea feţele jupuite, îşi scoseseră haina, oftară, se descheiară la doi nasturi ai jiletcii-imaculate de duminică şi aşteptau. Matroane pieptoase cu bluze albe şi gîtul inundat de sudoare, cu ochelarii încălecaţi pe nas — Mamele Seminţiei lui Israil, pionierii şi prietenele doamnei Champ Perry — agitau frunzele de palmier, făcîndu-şi vînt cu mişcări ritmice. Copiii rău năraviţi se furişau pe sub băncile din fund şi chicoteau, iar fetiţele, îmbrăcate în alb, erau alături de mamele lor, în băncile din faţă şi nici nu îndrăzneau să întoarcă privirea.

Biserica semăna pe jumătate a şură, pe jumătate a salon al unei case din Gopher Praerie. Tapetul trist, cafeniu întins pe pereţi, nu era înviorat decît ici colo de cîte un fragment de text biblic: „Veniţi la mine cei însetaţi" sau „Domnul este Stăpînul", de o listă de psalmi, de un desen în tonalităţi de roşu şi verde care ar fi vrut să arate înspăimîntătoarea uşurinţă cu care un tînăr poate ajunge din Casa Plăcerilor de-a dreptul în Focul cel de Veci. Dar băncile noi de stejar vopsit şi cele trei fotolii de pe covorul roşu cu care era acoperită estrada, în faţa amvonului fără nici o podoabă, aveau o înfăţişare cu totul burgheză.

Era o zi în care Carol se simţea pătrunsă de spirit patriotic, de dragostea pentru aproapele; se prosterna şi se închina, cîntînd cu ceilalţi din jurul ei:

Fericită dimineaţă de Sabath,
Cînd să ne închinăm venim:
De toate relele-am uitat,
Ca fraţi cu toţii ne iubim.

Cu un foşnet de fuste scrobite şi plastroane de cămaşă care se îndoaie, lumea se aşează pe bănci; toată adunarea credincioşilor întoarse privirea spre pastorul Zitterel,

gata să-l asculte. Pastorul era un tînăr subţirel, înalt nervos şi cu ochii aprinşi. Era îmbrăcat într-un costum, negru, iar la gît avea cravată violentă. Întinse mîna şi mîngîie Biblia uriaşă de pe amvon şi strigă :

— Să începem împreună, şi începu să recite o rugăciune în care îl puse la curent pe Atotputernic cu evenimentele petrecute săptămîna trecută, după care începu să vorbească.

Constatară că singurele probleme care interesează America era Mormonismul şi Prohibiţia.

— Să nu vă lăsaţi ademeniţi niciodată de indivizii aceştia vanituoşi, care încearcă să provoace tulburării afirmînd că la baza mişcării cooperatiste şi a Asociaţiei Fermierilor Nesindicalizaţi ar putea să fie ceva care să distrugă iniţiativa şi încercările noastre de a hotărî limita salariilor şi ale preţurilor. Nici o mişcare nu poate să-şi ajungă scopul, dacă nu are o justificare morală. Daţi-mi voie să vă mai spun că în timp ce oamenii se gîndesc la ceea ce ei numesc „economie politică" sau „socialism", sau „ştiinţă" şi o mulţime de alte bazaconii care în realitate nu sînt decît diverse înfăţişări ale ateismului, diavolul a început să-şi întindă năvodul şi ghearele asupra Statului Utah şi, sub înfăţişarea lui Joe Smith sau Brigham Joung, sau indiferent cum i-ar chema pe conducătorii lor actuali, amănuntul acesta nu are importanţă de vreme ce-şi bat joc de Vechea noastră Biblie care a condus poporul american prin atîtea vitregii şi l-a scăpat de atîtea neajunsuri, pînă cînd a putut să ajungă instituţia pe care o are astăzi şi care îi asigură locul recunoscut — aşa cum a fost proorocit — de conducător al tuturor naţiunilor. Aşează-te în dreapta mea pînă cînd voi supune picioarelor mele pe vrăjmaşii tăi, a spus Domnul în Cartea Regilor, capitolul XI, versetul paisprezece — şi daţi-mi voie să vă mai spun că în fiecare zi va trebui să vă sculaţi, mai de dimineaţă, decît în zilele cînd vă duceţi la pescuit, căci nu puteţi voi fi mai buni decît părintele vostru care v-a arătat drumul, iar cei ce se vor abate de la drumul acesta, vor fi în mare şi veşnică primejdie — iar ca să ne întoarcem la acelaşi subiect îngrozitor despre care v-am spus că este Mormonismul — căci este o constatare groaznică să vezi cu cîtă indiferenţă este admis ca această

mişcare să se instaleze chiar pe treptele caselor noastre — şi este adevărată ruşine că acest Congres American îşi pierde timpul discutînd chestiuni materiale, fără nici o legătură cu realitatea, cînd de fapt astfel de chestiuni ar trebui lăsate în sarcina Tezaurului — după cîte pot eu înţelege — în loc să întrebuinţeze autoritatea lui pentru a vota o lege care să decreteze că orice cetăţean care declară că este mormon să fie pur şi simplu deportat şi alungat din ţara aceasta liberă, în care noi nu avem loc pentru poligamie şi tirania lui Satan.

Şi ca să facem o mică digresiune, deoarece astfel de cazuri sînt mai numeroase decît mormonii, nu ştiu ce se va alege de generaţia actuală a tinerelor fete, care se gîndesc mai mult la ciorapii de mătase, cînd ar trebui să se gîndească la cîrpitul ciorapilor celor vechi ai mamelor lor, şi la felul cum trebuie frămîntată o covată de pîine bună, şi care fac marea greşeală că ascultă la vorbele ispititoare ale agenţilor mormoni — am aflat că acum un an, la Duluth, unul a vorbit în plină stradă, fără ca poliţia să fi intervenit — dar totuşi fiindcă astfel de cazuri sînt foarte puţin numeroase — daţi-mi voie să mă ocup de Adventiştii din Seventh Day. Nu vreau să spun că oamenii aceştia ar fi imorali, dar cînd o grupare de oameni continuă să afirme că sîmbăta este ziua Sabathului, cînd însuşi Christos ne-a dat pildă legea cea nouă, cred că autorităţile ar putea să-şi spună şi ele cuvîntul, intervenind...

Cînd pronunţă aceste cuvinte, Carol se trezi.

Primele trei minute ce urmează după această trezire le petrecu examinînd o fată tînără aflată în banca din faţa ei: o biată fată sentimentală, a cărei adoraţie faţă de pastorul Zitterel se vedea destul de limpede din felul în care se uita la el şi-l asculta vorbele. Se întrebă cine ar putea să fie fata. O mai văzuse şi la celelalte serbări parohiale. Rămase mirată cînd se gîndi cît de puţini oameni cunoşteau ea dintre cei trei mii de locuitori ai oraşului; pentru cîţi dintre aceştia cercul Thantopsis şi Jolly Seventeen nu erau altceva decît piscuri sociale înaccesibile şi îngheţate; cîţi dintre aceştia munceau din greu, în mijlocul unei plictiseli mult mai cumplite decît cea care

o chinuia pe ea și totuși își făceau datoria cu mai mult curaj.

Își examină unghiile. Citi doi psalmi și se simți mai ușurată, după ce se frecă puțin la încheietura unui deget care o durea. Pe urmă își potrivi umărul, ca micul Hugh să se poată propti de ea și să doarmă, după ce pînă acum se frămîntase tot atît de neliniștit ca și mama lui. Citi introducerea, coperta interioară și adresa editorilor care tipăriseară cartea de psalmi pe care o avea în mînă. Se gîndi să inventeze ceva care să-i explice motivele pentru care Kennicott era incapabil să-și lege cravata, așa fel încît nodul să stea în partea de sus a gulerului său dublu.

Nu mai găsi nimic pentru a-și distrage privirile. Se gîndi că poate ar fi un gest de atențiune din partea ei să se întoarcă și să dea din cap spre soții Perry.

Începu să întoarcă capul, apoi dintr-o dată rămase încremenită.

Pe cealaltă parte a naosului, cu două bănci mai în urmă, văzu un tînăr străin care se deosebea de ceilalți credincioși, întocmit ca un om căzut din soare — cu părul lucitor ca chihlimbarul, fruntea luminoasă, nasul fin iar bărbia fără scrijelirea obișnuită a briciului folosit în zi de sărbătoare. Forma gurii lui o făcu să tresară. Gura oamenilor din Gopher Praerie era cu buzele strînse și triste. Buzele acestui tînăr erau frumos arcuite, iar cea de sus era mai scurtă. Purta o haină cafenie de postav, o cămașă albă de mătase cu o cravată de culoare albastru închis și pantaloni albi de flanelă. Înfățișarea lui îți aducea aminte de litoralul mării, de jocul de tenis, și de tot ce ți-ar putea trece prin minte, în afară de Main Street sub dogoarea razelor soarelui.

Să fie un vizitator din Minneapolis, venit în oraș pentru afaceri? Dar nu, el nu putea fi om de afaceri. O fi un poet. Înfățișarea lui îți aducea aminte de Keats și de Shelly și Arthurhupson pe care-l văzuse într-un rînd la Minneapolis. I se părea un om prea sensibil și prea delicat pentru a putea face parte din lumea oamenilor de afaceri, așa cum îi știa ca pe cei din Gopher Praerie.

Cu o veselie stăpînită, asculta atentă cuvintele zornăitoare ale pastorului Zitterel. Carol se simți umilită văzînd această iscoadă a lumii din Afară ascultînd bîl-

băieţilor pastrorului. Se simţea responsabilă pentru prestigiul oraşului şi rămase nemulţumită văzîndu-l că încearcă să urmărească ritualul misterios ce se desfăşura în biserică. Se aprinse la faţă şi întoarse capul. Continuă totuşi să-i simtă prezenţa invizibilă în apropierea ei.

Cum ar putea oare să stea de vorbă cu el? Trebuie să-i vorbească. Cel puţin un ceas. Aceasta este singura ei dorinţă. Ar fi fost peste putinţă să-l lase să plece din oraş, fără să schimbe o singură vorbă cu el — şi cu toate acestea nu se putea altfel.Se vedea pe sine îndreptîndu-se spre el — îi venea să rîdă de purtarea ei — ca să-i spună: „M-am săturat de suferinţa ce mi-o pricinuieşte Virusul oraşului. Te rog, spune-ţi ce fac şi la ce se gîndesc oamenii din New York?" În acelaşi timp i se păru că aude pe Kennicott murmurînd, în cazul cînd ar îndrăzni să-i sugereze: „Ascultă, draga mea, nu crezi că ar fi bine să inviţi astă seară la noi la masă pe tînărul acela străin, îmbrăcat în haină cafenie?"

Începu să se gîndească, fără să se mai uite înapoi. Îşi zicea că probabil a început să exagereze; ar fi peste putinţă să se găsească vreun tînăr care să întrunească atîtea calităţi neobişnuite. Nu cumva eleganţa înfăţişării lui era prea ţipătoare, prea strălucit de nouă şi de căutată? Ceva care aduce cu înfăţişarea unui actor de cinematograf. O fi probabil un agent comercial, cu glas de tenor, care umblă îmbrăcat elegant şi propune negustorilor „cea mai formidabilă afacere din tot ce s-a pomenit: o bombă". Se întoarse speriată şi se uită la el. Nu se poate ca un tînăr ca acesta cu profil grecesc şi cu ochii luminoşi şi gravi să fie un agent comercial vorbăreţ.

După ce slujba luă sfîrşit, se ridică în picioare, îl privi pe Kennicott la braţ şi ridică privirea spre el zîmbind, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună că ea îi va rămîne soţie devotată, indiferent ce s-ar întîmpla de aici înainte. Cu privirea urmări misterioase haină cafenie, pînă cînd o văzu ieşind din biserică.

Fatty Hicks, gălăgiosul şi rumenul fiu al lui Nat, îi puse mîna pe umăr şi strigă:

— Ce face băieţaşul nostru? S-a împopoţonat ca un cal dus la paradă?

Carol simţi că-i vine ameţeala. Eroul ei, care tocmai ieşise din biserică, era Erik Valbourg, „Elizabeth". Lucrător de croitorie care mirosea a benzină şi a fier de călcat. Un om care cîrpea hainele murdare, rupte în coate. Unul care se învîrtea cu centimetrul elastic, în jurul unui client cu pîntece.

Totuşi ceva în adîncul fiinţei ei, ceva parcă îi spunea că tînărul acesta trebuie să aibă vreo legătură cu eroul pe care-l visa ea.

3.

Duminica aceea luară masa împreună cu soţii Smail, în mijlocul unei sufragerii cu tapete pe care erau imprimate fructe şi flori şi în care mai era un desen în cărbune al fotografiei mărite a unchiului Whittier. Carol nu dădu atenţie exclamaţiilor mătuşii Bessie în legătură cu mărgelele pe care doamna Robert B. Sminke le avea la gît şi nici pantalonilor vărgaţi pe care unchiul Whittier îi îmbrăcase tocmai într-o zi ca aceasta. Nu gustă nici din muşchiuleţul de porc la grătar. Se întoarse spre Kennicott şi-l întrebă distrată:

— Ascultă, Will, nu cumva tînărul acela cu pantalonii albi de flanelă pe care l-am văzut la biserică este Valborg despre care vorbeşte toată lumea din oraş?

— Hm! Ai ghicit, el este! Ce zici de felul în care era îmbrăcat, frumos, ai! răspunse Kennicott şi începu să zgîrîie cu unghia o pată albă de pe mîneca hainei.

— Nu era tocmai rău. De unde o fi venit oare? Face impresia că a trăit multă vreme la oraş. O fi din partea de răsărit?

— Din răsărit? El? Da de unde; este fiul unui fermier care trăieşte prin apropiere de Jefferson. Îl cunosc pe tatăl său, mai mult în treacăt — Adolph Valborg — este prototipul fermierului suedez încăpăţînat.

— Oooo, serios, răspunse ea cu inocenţă.

— Totuşi, cred că a stat un timp şi la Mineapolis. Acolo a învăţat meseria. Pot să-ţi spun că în felul său este un tînăr destul de priceput. Citeşte mult. Pollock spune că la bibliotecă citeşte mai multe cărţi decît oricare dintre oamenii din oraş. Ce zici, în privinţa aceasta seamănă puţin cu tine.

Soţii Smail şi Kennicott rîseră cu poftă de această glumă inocentă. Pe urmă unchiul Whittier continuă conversaţia întreruptă:

— Tînărul acela care lucrează la Hicks? Un afemeiat nimic altceva. Mi-e silă să mă uit la un tînăr ca el care ar trebui să fie undeva pe cîmpul de luptă sau afară, la fermă, să-şi cîştige existenţa în mod cinstit, în loc de asta, el face treburi de femeie şi se îmbracă cum se îmbracă actorii de cinematograf. Eu cînd eram de vîrsta lui...

Carol se uită la cuţitul de bucătărie de pe masă şi-şi zise că ar fi foarte bun pentru a-l înjunghia cu el pe unchiul Whittier, căci semăna cu un pumnal. Ar pătrunde foarte uşor. Titlurile ziarelor de a doua zi ar fi senzaţionale.

Kennicott adăugă pe un ton împăciuitor:

— Nu vreau să fiu nedrept cu el. Cred că s-a prezentat în faţa comisiei de reformă. Băiatul suferă de varice, nu în formă gravă, dar îndeajuns pentru a nu fi bun de serviciu militar. Totuşi nu-mi face de loc impresia că ar muri de nerăbdare să bage baioneta în măruntaiele unui hun.

— Will! Te rog!

— Ei bine, nu. Îmi face impresia că prea este molîu. Pe urmă se zice că sîmbătă seara, cînd s-a dus să se tundă, ar fi spus lui Del Snafflin că i-ar face plăcere să poată cînta la pian.

— Mi se pare extraordinar cîte sînt în stare oamenii de aici să afle în legătură cu semenii lor, declară Carol inocentă.

Kennicott se uită la ea bănuitor, dar mătuşa Bessie care tocmai atunci începu să împartă budinca cu cremă, adăugă:

— Da, este extraordinar. În marile oraşe lumea poate să-şi continue viaţa ascuzîndu-şi josnicia şi păcatele, dar aici aşa ceva ar fi peste putinţă. Am văzut pe croitorul

acesta la biserică, tocmai în momentul cînd doamna Riggs i-a oferit cartea ei de psalmi, dar el a dat din cap şi, în timp ce noi cîntam cu toţii, el stătea ca un buştean şi nici n-a deschis gura. Toată lumea afirmă despre el că-şi închipuie că este mult mai manierat decît noi ceilalţi, dar aş vrea să ştiu şi eu dacă o astfel de purtare înseamnă să fii manierat.

Privirile lui Carol se fixară din nou asupra cuţitului de bucătărie. Clocotul sîngelui roşu care gîlgîia pe o faţă albă de masă trebuie să fie un spectacol impresionant. Pe urmă începu să-şi facă reproşuri : „Tîmpito ! Nu vezi că eşti o isterică ! Să te mai încinţi cu poveşti cu zîne ... la vîrsta de treizeci de ani ... Sfinte Doamne ! Va să zică e adevărat ; am treizeci de ani ? Băiatul acesta nu poate avea mai mult de douăzeci şi cinci".

4.

Pleacă să facă vizite în oraş.

Domnişoara Fern Mullins, o tînără profesoară de douăzeci şi doi de ani, care la începutul noului an şcolar urma să ocupe catedra de engleză, franceză şi gimnastică la şcoala superioară, se mutase în pensiune la doamna Bogart. Domnişoara Fern Mullins sosise în oraş mai de vreme, pentru a participa la cursurile obişnuite de şase săptămîni care li se cer profesorilor de la ţară. Carol o văzuse trecînd pe stradă şi auzise vorbindu-se despre ea cam tot atît de multe ca şi despre Erik Valborg. Era o fată zveltă, înaltă şi drăguţă şi uremediabil entuziastă. Fie că umbla într-o rochie decoltată, fie că era îmbrăcată în foi negre şi bluză cu gulerul închis pînă sus, cum mergea la şcoală, îţi făcea impresia unei fiinţe eterice şi provocatoare. „Umblă îmbrăcată ca o nebună", spuneau toate doamnele „Sam Clark" nemulţumite şi toate „Juanitele Haydock", otrăvite de invidie.

In seara aceea de duminică, după ce terminară cu masa şi se aşezară în scaunele de pînză, întinse pe pajiştea din faţa casei, soţii Kennicott o văzură pe domnişoara Fern stînd de vorbă şi rîzînd cu Cy Bogart, care, deşi era acuma un băiat abia intrat în şcoala superioară, era totuşi abia cu doi ani mai mic decît domnişoara Fern. Cy trebuia să plece în oraş pentru nişte treburi care, după toate aparenţele, erau în legătură cu sala de biliard. Fern rămase în pragul porţii, cu coatele sprijinite în palme.

— Se pare că îi vine greu să stea singură, zise Kennicott.

— Da, sărăcuţa de ea. Cred că ar fi bine să mă duc să stau de vorbă cu ea. Am făcut cunoştinţă la Dave, dar pînă acum încă nu m-am dus la ea.

Carol o porni încet în lungul pajiştei, silueta albă în mijlocul luminii tulburi a serii, şi părea că abia atinge cu picioarele iarba umedă de rouă. Se gîndea la Erik şi la faptul că picioarele i se umeziseră de rouă, aşa că se apropie de ea şi o salută mai mult cu un fel de indiferenţă.

— Hello, doctorul şi cu mine tocmai ne gîndeam la dumneata că trebuie să te simţi foarte singură.

— Ei da, mă simt, răspunse fata, nemulţumită.

Carol îşi concentră gîndurile asupra ei:

— Dragă domnişoară, se vede imediat, după tonul cuvintelor dumitale. Eu cunosc această senzaţie. Pe vremea cînd eram în slujbă, aveam şi eu clipele mele de plictiseală... am fost pe vremuri funcţionară la o bibliotecă. Dumneata unde ai terminat facultatea? Eu mă fost la Blodgett.

Fata păru că se mai înviorează puţin:

— M-am dus la in (voia să spună Universitatea din Minnesota).

— Cred că acolo te-ai distrat foarte bine. Noi ne plictiseam la Blodgett.

— Unde ai fost dumneata bibliotecară?

— La biblioteca centrală din St. Paul.

— Serios! Doamne, cît aş vrea să mă pot întoarce din nou la oraş. Acesta este primul meu an de învăţămînt şi mă simt îngrozită. Cînd mă gîndesc ce bine trăim la Universitate jucam piese de teatru, baschet, făceam tot felul tot felul de nebunii şi dansam. Eu sînt nebună după

dans. În orașul acesta însă, afară de cazurile cînd sînt cu copii la lecția de gimnastică sau cînd conduc echipa de baschet, undeva pe un teren afară din oraș, nu îndrăznesc nici să suflu cel puțin. Cred că lumea de aici se interesează prea puțin de activitatea pe care o desfășori în calitate de profesoară la catedră, cîtă vreme în afară de școală ești model de modestie, adică nu faci nimic din ce te-ar îndemna inima. Cursul acesta preparatoriu este el însuși destul de greu, dar după ce vor începe cursurile școlii superioare, va fi îngrozitor. Dacă n-ar fi prea tîrziu pentru a-mi putea găsi o slujbă la oraș, îți jur că mi-aș da imediat demisia de aici. Fac pariu că nu voi îndrăzni să mă duc la un singur bal, cît va fi iarna de lungă. Dacă aș începe să dansez, așa cum înțeleg eu dansul, și-ar închipui că sînt un demon, sărăcuța de mine. Vai... n-ar trebui să vorbesc în felul acesta cu dumneata. Domnișoară Fern, nu vei învăța niciodată cum trebuie să te porți!

— Nu te speria, dragă fetiță!... Iartă-mă că vorbesc exact cum vorbește doamna Westlake cu mine. Cred că asta se datorește faptului că sînt măritată și am o bucătărie. Dar mă simt și eu tînără și aș vrea și eu să dansez ca un demon, cum spui dumneata. Prin urmare te înțeleg și sînt de acord cu dumneata.

Fern îngînă cîteva cuvinte de recunoștință și Carol o întrebă:

— Ce impresie ți-au făcut piesele de teatru pe care le-ai jucat împreună cu colegii de facultate? Am încercat să înființez aici un fel de Societate Dramatică. A fost ceva groaznic. Va trebui să-ți povestesc despre asta într-o...

La două ceasuri după aceea, cînd se apropie și Kennicott s-o salute pe domnișoara Fern și să întrebe căscînd: „Ascultă, Carrie, nu ești de părere că ar fi bine să ne ducem la culcare? Mîine mă așteaptă o zi grea", începuseră să vorbească atît de însuflețite, încît se întrerupeau mereu una pe alta.

În timp ce se întorcea acasă, însoțită de bărbatul ei, Carol își ridică foarte pompos fustele în jurul picioarelor și-și zise mulțumită: „Totul s-a schimbat acum. Am doi prieteni, pe Fern și... Dar cine o fi al doilea?... Foarte ciudat, totuși mi s-a părut că... O, cît sînt de absurdă!

5.

Pe Erik Valbourg îl întîlni în mai multe rînduri pe stradă; haina cafenie cu care fusese îmbrăcat nu o mai văzu niciodată. Într-o seară, devreme, cînd se duse împreună cu Kennicott cu automobilul, îl văzu pe marginea lacului citind un volumaş mic care putea să fie eventual o carte de poezii. Constată că în tot oraşul acesta motorizat el era singurul om care făcea lungi plimbări pe jos.

Se gîndi că fiind fiică de magistrat şi soţie de doctor, puţin o interesează cunoştinţa unui tînăr croitor maniac. Îşi zise că ea nu este femeia care să atragă în jurul ei bărbaţi nici chiar pe unul ca Percy Bresnahan. La vîrsta de treizeci de ani o femeie care se interesează de un tînăr de douăzeci şi şase înseamnă că vrea să se facă de rîs. Într-o vineri, după ce reuşi să se convingă pe ea însăşi că trebuie să facă acest drum, se îndreaptă spre atelierul lui Nat Hicks, la subraţ cu un pachet foarte puţin romantic, o pereche de pantaloni ai soţului ei. Hicks tocmai se afla în camera din spate. Se pomeni faţă de faţă cu zeitatea greacă, iar acesta stătea la o maşină, într-o atitudine nu tocmai demnă de o zeitate, şi cosea o haină, în mijlocul unei camere cu pereţii spoiţi în alb.

Constată de asemenea că mîinile lui nu se potriveau deloc cu chipul de zeu fiind nişte mîini pline de înţepături de ac şi bătucite de fierul de călcat şi de coarnele plugului. Dar pînă şi aici, în atelier, era îmbrăcat elegant. Purta o cămaşă de mătase, cravată de culoarea topazului şi pantofi uşori, din piele de căprioară.

Toate aceste amănunte le constată dintr-o singură privire, în timp ce-l întrebă:

— Vă rog, aţi putea să-mi călcaţi pantalonii aceştia?

Fără să se ridice de la maşina de cusut, întinse braţul spre ea şi luă pantalonii, apoi întrebă:

— Cînd doriţi să-i aveţi gata?

— O, lunea viitoare.

Aventura se termină şi începu să se apropie de ieşire.

— Pe ce nume să-i trec? strigă el după ea.

se ridicase în picioare şi, cu tot caraghioslîcul atitudinii sale, datorită pantalonilor burduşiţi ai doctorului Will Kennicott pe care-i avea pe braţ, părea de o graţie felină.

— Kennicott.

— Kennicott. Oooo ! Vă rog, va să zică dumneavoastră sînteţi doamna doctor Kennicott, nu-i aşa?

— Da.

Se oprise în faţa uşii, dar în clipa aceea — după ce-şi satisfăcuse neînţeleasa dorinţă de a-l vedea cum arată la faţă — se simţea destul de tare să respingă orice familiaritate din partea lui, cu aceeaşi energie ca a virtuoasei Ella Stowbody.

— Am auzit despre dumneavoastră. Mi-a spus Myrtle Cass că aţi înfiinţat o asociaţie dramatică şi că aţi jucat o piesă foarte bună. Am dorit întotdeauna să fac şi eu parte dintr-o asociaţie teatrală, ca să pot juca în piesa unui autor european, sau o comedie a lui Barrie, eventual o revistă.

Cuvîntul revistă îl pronunţă cu un accent neobişnuit. Carol dădu din cap cu bunăvoinţă caracteristică unei femei de societate, faţă de un negustor care o serveşte, în vreme ce un glas ascuns dintr-însa parcă încerca să-i spună : „Mi se pare că Erik al nostru este un John Keats rătăcit".

— Credeţi că ar fi posibil ca toamna aceasta să puteţi organiza o nouă grupare dramatică? întrebă el cu glasul rugător.

— S-ar putea, să ne mai gîndim, şi din multiplele ei atitudini contradictorii reuşi să răspundă cu toată sinceritatea : Avem o profesoară nouă, domnişoara Mullins, care ar putea să fie o fată de talent. Asta înseamnă că sîntem trei pentru început. Dacă vom reuşi să mai adunăm jumătate de duzină de oameni în jurul nostru, am putea juca o piesă adevărată, cu o distribuţie mai redusă. Dumneata ai vreo experienţă în acest domeniu?

— Da, dar numai într-o mică asociaţie a noastră, pe care am înfiinţat-o pe timpul cînd lucram la Minneapolis. Am avut un camarad priceput, un decorator de interioare — probabil era puţin afectat şi afemeiat, dar încolo era un adevărat artist, aşa că am putut juca o piesă cu

adevărat bună. Eu însă... Firește, a trebuit să lucrez întotdeauna din greu, poate sînt și nepriceput, dar mi-ar face plăcere dacă aș putea să fac repetiții... vreau să spun că cu cît ar fi directorul de scenă mai nemulțumit, cu atît aș fi eu mai fericit să-i pot urma sfaturile. Dacă nu veți avea nevoie de mine ca actor, poate aș putea să vă desenez costumele. Eu sînt nebun după stofe frumoase — după țesături, culori și desene.

Înțelese că în felul acesta încearcă s-o împiedice să plece, s-o facă să înțeleagă că el este ceva mai mult decît un lucrător căruia îi aduci o pereche de pantaloni la călcat, și stărui din nou:

— Cred că într-o bună zi, după ce voi putea economisi banii de care am nevoie, voi scăpa de lucrările acestea împuțite de reparații. Aș vrea să plec undeva într-un oraș din răsărit, unde să lucrez pentru un croitor celebru, să studiez desenul de artă și să devin un bun desenator de costume... Sau poate dumneavoastră sînteți de părere că acestea sînt ambiții exagerate din partea unui tînăr de seama mea? Eu am fost crescut la o fermă, iar acum mă auziți vorbind despre mătăsuri. Nu știu ce să fac. Dumneavoastră ce părere aveți? Myrtle Cass spune că dumneata ești o femeie foarte educată și o femeie superioară.

Sigur că da. Foarte educată. Ia spune: băieții de aici au început să-și bată joc de ambițiile dumitale?

I se părea că este o femeie de șaptezeci de ani, cu totul lipsită de sexualitate, și-și lua niște aere de protectoare mult superioare Videi Sherwin.

Da, cred că și-au bătut joc de mine. Au făcut mult haz pe socoteala mea, atît aici, cît și la Minneapolis. Spun că croitoria este o treabă pentru femei. (Mi-am dat toată silința să mă înrolez pentru a pleca la război. Am și încercat. Dar am fost respins. În orice caz, eu am încercat). Mi-am găsit o slujbă într-un magazin de confecții bărbătești și am fost agentul unei firme de croitorie, dar nu știu ce să vă spun, nu pot să mă împac cu lucrul de croitorie, și nici să mă entuziasmez de plăcerile pe care ți le poate oferi viața de agent comercial. Mă gîndesc mereu la un salon cu pereții tapetați într-o culoare cenușiu deschis, pe

care să fie atîrnate modele de croitorie, gravuri în rame înguste, aurite, sau poate ar fi mai bine ca ramele să fie albe, de email? În orice caz, ferestrele salonului acestuia dau pe Fifth Avenue, şi aici eu desenez o somptuoasă (cuvîntul acesta îl pronunţă ca sumptuioasă) rochie de voal de culoare verde ca frunzele de tei, pe un fond de culoarea aurului. Ar fi o rochie foarte elegantă... Ce ziceţi?

— Sigur că da. Dar ce-ţi pasă dumitale de părerea bădăranilor de la oraş şi a argaţilor de fermă? Să nu dai, în nici un caz să nu le dai ocazie unor oameni cu totul străini, cum sînt de altfel şi eu,să-şi facă o părere despre dumneata.

— De, dumneata... nu eşti cu totul străină. Myrtle Cass ar fi trebuit să spun domnişoara Myrtle Cass, mi-a vorbit de foarte multe ori despre dumneata. Am vrut să mă duc să vă fac o vizită, dumneavoastră şi domnului doctor, dar n-am îndrăznit. Într-o seară am trecut prin faţa casei dumneavoastră, dar dumneata şi soţul dumitale eraţi pe terasă şi tocmai stăteaţi de vorbă, iar dumneata păreai atît de veselă şi de mulţumită, încît n-am îndrăznit să dau buzna peste dumneavoastră.

Se uită la el şi-i răspunse impresionată:

— Găsesc că e foarte frumos din partea dumitale să doreşti să fii iniţiat în arta dramatică de un regizor priceput, aşa cum spui. Probabil voi putea să te ajut. În mine poţi avea toată încrederea, căci din fire sînt o femeie care vrea să facă altuia servicii şi se simte matură din toate punctele de vedere.

— Nu se poate aşa ceva, doamnă.

Nu reuşi să răspundă entuziasmului acestui tînăr cu toată indiferenţa necesară unei perfecte femei moderne, dar îi răspunse totuşi cît se poate de calmă:

— Îţi mulţumesc pentru cuvintele dumitale. Va să zică eşti de părere să încercăm din nou cu înfiinţarea unei asociaţii dramatice? Uite ce e. Treci astă seară pe la noi, pe la orele opt. O voi invita şi pe domnişoara Mullins şi vom putea sta de vorbă.

6.

„Băiatul acesta este cu totul lipsit de simţul umorului. Nu are nici atîta cît are Will. Se poate aşa ceva? La urma urmelor, ce este simţul umorului? Nu cumva îi lipseşte veselia zgomotoasă a omului care te pocneşte cu palma între spete, gest care aici este considerat drept simţ al umorului? Ce are a face... Bietul băiat; îşi dădea toată silinţa să mă determine să mai zăbovesc pentru a sta de vorbă cu el. Săracul de el! Oare dacă ar pleca de la Nat Hicks, dacă ar scăpa din mijlocul acestor oameni care întrebuinţează expresii ca „cea mai prima" şi „aiurusum" va reuşi să facă ceva?

„Te pomeneşti că Whitman, pe vremea cînd era mic, întrebuinţa şi el dialectul de periferie din Brooklin?"

„Dar nu; el nu are nimic comun cu Whitman. Seamănă mai curînd cu Keats — o fire pe care o impresionează lucrurile mătăsoase: Nuanţe nenumărate de culori strălucitoare, ca aripile catifelate ale fluturilor". Acesta este Keats, aici lîngă noi. Un suflet rătăcit în pustiul Străzii Mari. Şi Strada Mare rîde de se ţine cu mîinile de pîntece şi face haz, pînă cînd sufletul acesta începe să-şi piardă încrederea în sine şi încearcă să-şi cîştige existenţa, lucrînd la un atelier de haine de-a gata. Gopher Praerie, oraşul cu celebrele lui trotuare pavate de optsprezece kilometri... Oare cîţi kilometri din aceste trotuare sînt făcute din pietrele funerare ale atîtor suflete creatoare la John Keats?"

7.

Kennicott se dovedi foarte cordial faţă de domnişoara Fern Mullins, încearcă s-o necăjească şi-i spuse că pe el „îl ştie toată lumea că este un om primejdios pentru tinerele profesoare", apoi îi făgădui că dacă i se va în-

tîmpla ceva, pe cei din Comitetul Școlar, îi va rupe în bătaie și-i va face să recunoască ce noroc este pentru ei să aibă o astfel de profesoară.

Față de Erik Valborg nu fu însă deloc cordial; îi strînse mîna cu indiferență și-l întrebă cu jumătate de gură: „Ce-mi faci?"

Nat Hicks era un individ acceptabil din punct de vedere social; trăia în orașul acesta de ani de zile și avea prăvălia lui; tînărul acesta însă era un simplu lucrător în această prăvălie și perfectele principii ale democrației locuitorilor din oraș nu erau de așa natură încît să poată fi aplicate oricui, fără nici un fel de alegere.

Din punct de vedere teoretic discuțiile relativ la asociația dramatică îl includeau și pe Kennicott, dar el se așeză mai la o parte și bătîndu-se cu latul palmei peste gură, încerca să-și ascundă căscatul fără să piardă din vedere picioarele frumoase ale domnișoarei Fern și continua să zîmbească binevoitor, privind la jocul lor ca de copii.

Fern încerca să-și relateze motivele de nemulțumire; Carol se întuneca la față de cîte ori își aducea aminte de Fata din Kankakee, așa că doar Erik fu cel care îndrăzni să facă propuneri. Citise enorm de mult și cu o desăvîrșită lipsă de alegere. Glasul lui tremura de emoție, dar întrebuința în mod excesiv cuvîntul „măreț". O zecime dintre cuvintele pe care le învățase din cărți le pronunța greșit, fiind însă conștient de acest amănunt. Era un om stăruitor, dar sfios. Cînd propuse:

— Aș vrea să se joace Dorințe Stăpînite de Cook, atît domnișoara Glasbell, cît și doamna Carol încetară să-și mai dea aere de superioritate, căci își dădură seama că omul acesta nu era un simplu entuziast și un adevărat artist. Aș face un decor foarte simplu. În fundal o fereastră mare pînă în parchet, cu perspectiva de o culoare albastră, care să-ți atragă imediat privirile și o singură ramură de copac, pentru a-ți sugera parcul în mijlocul căruia te găsești. Masa pe care se servește, va fi o estradă. Interiorul trebuie să fie în tonalități blînde, care să sugereze gustul de frumos: fotolii de culoare portocalie, o masă cu tăblia portocalie și profilurile lustruite în albastru de cobalt, un serviciu japonez pentru ceai, iar

undeva, în cameră, trebuie să fie o pată mare neagră, care să-ţi atragă atenţia — bang ! O altă piesă pe care aş vrea s-o jucăm ar fi Masca Neagră de Tennyson Jesse. Eu n-am văzut-o niciodată jucată, dar are un sfîrşit admirabil, cînd femeia întoarce capul şi vede chipul omului mutilat de explozie şi pe urmă scoate un ţipăt îngrozitor ... un singur ţipăt şi nimic altceva.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dumneata numeşti sfîrşit admirabil o astfel de scenă? căscă doctorul Kennicott.

— Asta este ceva brutal. Eu prefer piesele artistice, nu scenele îngrozitoare, gemu domnişoara Fern Mullins.

Erik întorcea privirea speriată spre Carol, iar ea, binevoitoare, îi făcu semn încurajator din cap.

Conferinţa se termină fără să fi luat nici o hotărîre.

CAPITOLUL XXIX

În după amiaza aceea de duminică, fusese la plimbare în lungul liniei ferate împreună cu Hugh.

Îl văzu pe Erik Valborg apropiindu-se, era îmbrăcat într-un costum vechi impermeabil, numai singur şi întunecat, în mînă cu un baston cu care lovea din cînd în cînd şinele căii ferate. În primul moment, fără nici un motiv justificat, se gîndi să-l evite, dar se stăpîni şi-şi continuă drumul, vorbind cu Hugh despre Dumnezeu al cărui glas se aude în vîjîitul firelor de telegraf. Erik se opri şi deschise ochii mari cînd o văzu. Se salutară, spunîndu-şi reciproc „Hello".

— Hugh, spune-i domnului Valgorg „bună ziua".

— Ia te uită, i s-a descheiat un nasture, zise Erik şi se lăsă în genunchi în faţa copilului. Carol încruntă din sprîncene, pe urmă constată cu cîtă putere îl ridică deasupra capului.

— Îmi daţi voie să merg împreună cu dumneavoastră o bucată de drum?

— Sînt obosită, aş prefera să ne aşezăm pe traversele acestea, să mă odihnesc puţin, pe urmă va trebui să mă întorc acasă.

Se aşezară, pe o stivă de traverse scoase din uz, grinzi de stejar cioplite, pe care se vedeau urme de putregai şi rugina lăsată pe locul unde fusese fixate şinele. Hugh află că stiva aceasta de traverse este ascunzătoarea indienilor din tribul Injun, aşa că se repezi imediat pe urmele lor cu arma în mînă, în timp ce ei doi începură să vorbească despre lucruri cu totul lipsite de interes.

Pe deasupra lor firele telegrafului vîjîiau necontenit; şinele liniei ferate străluceau în lumina soarelui, iar drumul auriu mirosea a praf răscolit. Dincolo de terasamentul liniei se vede o tarla de trifoi şi o bucată de fineaţă, tăiată de cărările cafenii făcute de vite, apoi dincolo de tarlaua verde, imensitatea de papură tînără, iar mai departe, clăile de paie, întocmai ca nişte pepeni giganţi.

Erik începu să vorbească despre cărţi şi părea entuziasmat ca un proaspăt convertit la ritualul unei noi credinţe. Îi pomeni o mulţime de nume de autori şi titluri de cărţi, întrebînd-o mereu:

— Aţi citit ultima carte? Nu sînteţi de părere că este un autor neobişnuit de viguros?

Se simţea zăpăcită de vîltoarea cuvintelor lui. Dar cînd o întrebă:

— Dumneata ai fost bibliotecară; spune-mi, nu cumva eu citesc prea multe romane? ea îi răspunse, dîndu-i sfaturi şi luînd o atitudine de superioritate. Dar aceste sfaturi erau cu totul în afară de subiectul întrebării pe care i-o puse el. Îi dădu să înţeleagă că el n-a studiat niciodată. Trecuse de la o emoţie pricinuită de o lectură, la altă emoţie. Dar mai ales ar trebui să se ferească — în primul moment se opri, ca pe urmă să-i spună limpede — ar trebui să se ferească de a ghici felul în care trebuiesc pronunţate cuvintele; va trebui să accepte nemulţumirea de a întrerupe o lectură, pentru a consulta dicţionarul în care va găsi felul exact în care se pronunţă un cuvînt.

— Iată că am început să vorbesc cu dumneata ca o bătrînă profesoară, oftă Carol.

— Ba de loc, doamnă. Voi urma sfatul dumneavoastră; voi începe să studiez şi voi citi dicţionarul acesta

de la un capăt la altul. Se așează picior peste picior, apucîndu-se cu mîinile de glezne. Înțeleg ce vreți să spuneți dumneavoastră. Am alergat de la tablou la tablou, întocmai ca un copil, cînd intră pentru prima dată într-un muzeu. Vezi dumneata, a trecut atît de puțin din ziua cînd eu am descoperit că se află și o altă lume, în care lucrurile frumoase au importanță. Eu am lucrat la fermă pînă la vîrsta de nouăsprezece ani. Tatăl meu era un bun fermier și atîta tot. Vrei să știi motivul pentru care la început m-a trimis la oraș, să învăț croitoria? Eu aș fi vrut să învăț desenul, dar el avea un văr în Dakota care a făcut avere cu croitoria, și, după părerea lui, desenul are foarte mari asemănări cu croitoria; m-a trimis deci într-o localitate ticăloasă, care se numește Curlew, să lucrez într-un atelier de croitorie. Culmea nenorocirii era că eu pînă atunci nu fusesem la școală decît cîte trei luni de zile în fiecare an, cînd făceam trei kilometri de drum pe jos, de două ori pe zi, prin zăpadă pînă la genunchi — și tatăl meu nu mi-ar fi cumpărat pentru nimic în lume alte cărți în afară de cele școlare.

Nu citisem nici o carte, pînă în ziua cînd am împrumutat de la biblioteca din Curlew romanul Dorthy Vernon din Haddon Hall. Îmi închipuiam pe atunci că această carte e tot ce poate fi mai frumos în lume. Pe urmă am citit Bariere în flăcări și o traducere din Homer, făcută de Pope. Ce lectură împestrițată, nu-i așa? Cînd am ajuns acum doi ani la Minneapolis, cred că reușisem să citesc aproape tot ce era de citit în biblioteca din Curlew, dar n-auzisem niciodată pomenindu-se de Rossetti, de John Sargent, de Balzac și nici de Brahms. Totuși... Da, voi începe să studiez. Ascultă, nu ești de părere că ar trebui să mă las fără întîrziere de croitoria asta, unde nu fac altceva decît cale și cîrpesc?

— Nu văd motivul pentru care un chirurg și-ar pierde timpul reparînd ghete scîlciate, fără să se mai gîndească la nimic altceva.

— Dar ce se va întîmpla în ziua cînd voi constata că nu știu nici să desenez, nici să creez modele? După ce voi trece prin New York și prin Chicago, m-aș considera un imbecil dacă aș fi obligat să lucrez din nou la un atelier de haine de gata.

— Te rog, nu mai zice haine de gata ; spune „confecţii".

— Confecţii ? Bine ; nu voi uita. Ridică din umeri şi-şi întinse degetele mîinilor.

Se simţea umilită din cauza umilinţei lui ; nu cumva ea este mult mai naivă decît el, dar lăsă această întrebare fără răspuns şi se gîndi că va încerca s-o limpezească mai tîrziu. Se grăbi să riposteze :

— Şi ce ar fi dacă ar trebui să te întorci ? Cei mai mulţi dintre noi se întorc întotdeauna de unde au plecat. Nu se poate să fim toţi artişti — uite, de pildă, cazul meu. Sînt obligată să cîrpesc ciorapi şi, cu toate acestea, nu sînt mulţumită să mă gîndesc numai la ciorapi şi la bumbacul de cîrpit. În ce mă priveşte... eu aş fi în stare să încerc orice-mi trece prin minte ... chiar dacă mai tîrziu voi fi nevoită să desenez modele de rochii, să clădesc temple sau să calc pantaloni. Ce are a face că va trebui să revii acolo de unde ai plecat ? Ai avut cel puţin ocazia să treci prin frigurile unei aventuri. Nu te lăsa subjugat de ticăloşia vieţii. Mergi înainte ! Dumneata eşti tînăr şi nu eşti căsătorit. Încearcă totul. Nu asculta la ce spune Nat Hicks şi Sam Clark care vor să te determine „să fii un tînăr la locul dumitale", ca să-i ajuţi pe ei să facă avere. Dumneata eşti de o binecuvîntată inocenţă. Du-te şi vezi-ţi de treaba dumitale, înainte ca oamenii aceştia cumsecade să poată pune stăpînire pe dumneata.

— Bine, dar nu cred că s-ar putea spune că eu aş fi dispus să-mi văd de treaba mea. Eu aş vrea să creez ceva frumos. Doamne ! Dar pentru asta nu ştiu de-ajuns. Înţelegi ce vreau să spun ? Mă înţelegi ? Nu s-a întîmplat niciodată şi nimănui să ştie de ajuns. Înţelegi ?

— Da.

— Prin urmare ... Dar tocmai acesta este amănuntul care-mi dă de gîndit : îmi plac stofele, lucrurile mici şi frumoase, desenele şi cuvintele alese. Dar priveşte aceste cîmpuri încărcate de rod. Imense ; noi ! N-ar fi păcat să renunţi la toate acestea pentru plăcerea de a pleca în statele din răsărit sau în Europa, unde să faci ceea ce oamenii de acolo fac de atîta vreme ? Să vorbeşti alegîndu-ţi cuvintele cu eleganţă, cînd aici sînt milioane de snopi de grîu. Să încep să citesc cărţile lui Pater, cînd eu

i-am ajutat tatălui meu să desţelenească pămîntul fermei noastre!

— E foarte bine că ai desţelenit pămîntul pentru fermă, dar aceasta nu este o treabă pentru dumneata. Aici în America există un basm care spune că vederea cîmpiilor nemărginite contribuie la luminarea minţilor, iar piscurile munţilor gigantici îţi inspiră gînduri generoase. M-am gîndit şi eu şi am fost de acord cu basmul acesta, în ziua cînd am venit prima oară aici în preerie. Ceva imens ... şi noi! Nu am cîtuşi de puţin intenţia să reneg viitorul preeriei. Va avea un viitor strălucit. Dar, în acelaşi timp, pentru nimic în lume nu voi admite să fiu tiranizată, nici să fiu obligată să mă duc la război de dragul Străzii Mari, nici să admit principiul că viitorul nostru este aici, lîngă noi, integrat în prezent, şi că toţi va trebui să stăm aici nemişcaţi, să ne închinăm fără încetare în faţa claielor de grîu şi să spunem că aceasta este „Ţara binecuvîntată de Dumnezeu" — fără ca cineva dintre noi să îndrăznească să facă ceva original sau ceva colorat şi nou, care să contribuie la clădirea viitorului pe care-l aşteptăm. Gigantica noastră ţară tînără a produs pînă acum oameni ca Nat Hicks şi Sam Clark, încolo nimic altceva. Pleacă! Înainte de a fi prea tîrziu ... cum este chiar acum, pentru cei mai mulţi dintre noi. Tinere, pleacă spre răsărit şi încearcă să-ţi îmbibi sufletul de spiritul revoluţionar. Pe urmă întoarce-te aici, ca să le spui lui Nat, lui Sam şi mie, ce trebuie să facem cu pămîntul pe care l-am desţelenit, dacă se va întîmpla să fim dispuşi să te ascultăm şi nu te vom linşa înainte de a putea să scoţi vreo vorbă.

Se uită la ea plin de respect şi-l auzi spunînd:

— Toată viaţa am dorit să cunosc o femeie care să vorbească cu mine în felul cum mi-ai vorbit dumneata acum.

Dar o înşela auzul. Tînărul acesta nu spusese astfel de cuvinte, ci spunea:

— Cum se face că nu eşti fericită în căsătoria dumitale?

— Te .... asigur ...

— Soţul dumitale nici nu se sinchiseşte de aspiraţiile sufletului dumitale tînăr, spune drept?

— Erik ... n-ar trebui ...

— Îmi spui să plec și să devin liber, ca apoi să spui „că nu trebuie" ...

— Da, foarte bine. Dar ar trebui să judeci situația în mod mai obiectiv.

Se uita la ea cu ochii mari, ca un pui de bufniță fără pene. Nu fu sigură, dar i se păru că-l aude murmurînd: „Nici prin gînd nu-mi trece". Se gîndi înfiorată la primejdia pe care o ascundea amestecul în destinele altora și adăugă cu sfială:

— Nu crezi că ar fi mai bine să ne întoarcem acasă?

— Dumneata ești mult mai tînără decît mine, îngînă el. Buzele dumitale sînt făcute pentru cîntec, pentru fiorul apelor rîurilor în zori și undelor lacului pe înserat. Nu pot pricepe, cum ar putea cineva să fie în stare să te jignească ... Da, cred că e mai bine să ne întoarcem acasă.

Mergea cu ea alături, dar cu privirea întorsă în altă parte. Hugh îndrăzni să-l apuce de degetul mîinii. Se uită grav la copilul de lîngă el, pe urmă adăugă:

— Perfect! Voi face așa cum spui. Voi mai sta un an în orașul acesta. Voi face economii. Nu voi mai cheltui atît de mult cu îmbrăcămintea. Pe urmă voi pleca spre răsărit și mă voi înscrie la o școală de arte frumoase. În același timp voi lucra în atelierul unui croitor sau al vreunui atelier de croitorie pentru femei. Voi învăța meseria pe care o prefer și la care mă voi pricepe: voi desena modele de rochii, voi face decoruri sau ilustrații, sau voi vinde gulere pentru domni pîntecoși, sfîrși el și se uită la ea fără să zîmbească.

— Crezi că vei putea rezista în orașul acesta timp de un an de zile?

— Cred că voi putea, știindu-te și pe dumneata aici.

— Te rog, eu vreau să-ți spun că oamenii de aici își închipuie despre dumneata că ești puțin cam trăznit. (Aceasta este părerea pe care o au și despre mine).

— Nu știu ce să zic. Eu nu le prea dau atenție. Lumea încearcă să mă ciocănească, din cauză că nu mă aflu pe

cîmpurile de luptă, mai ales cei mai în vîrstă, care știu că ei nu vor fi obligați să se ducă niciodată. Mă gîndesc la tînărul Bogart! Și la fiul domnului Hicks, care este un derbedeu insuportabil. Dar probabil el are tot dreptul să spună unui angajat al tatălui său tot ce-i trece prin minte.

— Este o brută!

Ajunseseră în oraș și tocmai treceau prin fața casei mătușii Bessie, mătușa Bessie și doamna Bogart erau la fereastră. Cînd o văzură, rămaseră încremenite, așa că nu mai putură răspunde la salutul ei decît cu o mișcare rigidă a mîinilor. După ce mai făcură cîțiva pași ajunseră în fața casei doctorului Westake și constată că bătrîna doamnă Westlake îi privea cu gura căscată. Carol începu să îngîne cu sfială:

— Trebuie să mă duc să vorbesc cu doamna Westlake. Să ne despărțim aici.

Se feri de privirile lui.

Doamna Westlake o primi foarte amabilă. Carol presimțea că doamna Westlake se așteaptă la o explicație din partea ei și-și zicea că pentru nimic în lume nu-i va da o explicație, dar în același timp se auzi pe sine spunînd:

— Hugh l-a capturat pe tînărul Valburg pe marginea liniei ferate. S-au împrietenit foarte repede. Am schimbat cu el cîteva cuvinte. Am auzit că ar fi un tînăr excentric, dar am constatat că este un om inteligent. E încă dezorientat ... dar citește — citește aproape cu aceeași pasiune ca și doctorul Westlake.

— Admirabil! Dar ce-l determină să stea în orașul acesta? E adevărat ce-am auzit, că se interesează foarte mult de Myrtle Cass?

— Nu știu. O fi adevărat? Dar nu cred; pare un om atît de singuratic. Afară de asta Myrtle Cass este o fată atît de tînără.

— Are douăzeci și unu de ani bătuți.

— Eh ... vă rog, aș vrea să știu dacă soțul dumneavoastră va organiza toamna aceasta vreo vînătoare?

2.

Necesitatea de a-şi explica prezenţa lui Erik trezea în sufletul ei anumite îndoieli. Cu toată pasiunea lecturilor lui şi viaţa entuziastă pe care o ducea, nu cumva el nu era decît un tînăr dintr-un mic orăşel de provincie, care crescuse şi-şi făcuse educaţia la o fermă, între oameni meschini şi în ateliere de croitorie de mîna a doua? Avea mîini grosolane. Pe.ea nu o pasionau decît mîinile delicate şi suave, aşa cum fuseseră mîinile tatălui ei. Mîini frumoase şi energice. Tînărul acesta îţi făcea însă impresia că are mîini puternice, dar lipsite de voinţă.

„Nu slăbiciunea impresionantă e caracteristică acestui om, ci numai puterea de voinţă va fi în stare să trezească oraşul Gopher Praerie. Numai ... Sau poate aceste cuvinte nu sînt în realitate decît un ecou al gîndurilor Videi Sherwin? Pînă astăzi lumea s-a lăsat mereu condusă de oameni puternici, de soldaţi îndrăzneţi şi de oratori cu glas de tunet, dar ce-au reuşit să facă pînă acum astfel de caraghioşi? Ce este în realitate forţa a tot cotropitoare?"

Felul acesta de a clasifica oamenii e ridicol. Cred că şi croitorii se deosebesc între ei la fel de mult, ca regii de bandiţi.

Erik mă înspăimîntă, din cauză că se ţine după mine. Evident, el nu s-a gîndit la nimic, dar trebuie să numai dau voie să devină atît de elegiac.

Ce impertinenţă extraordinară!

Dar el nici nu bănuia o astfel de eventualitate.

Are mîini puternice. Oare sculptorii nu au mîinile exact ca ale lui?

Evident, dacă se va întîmpla să-l pot ajuta cu ceva ..., Totuşi, eu nu-i pot suferi pe oamenii care se amestecă în treburile altora. Tînărul acesta trebuie să rămînă pe deplin independent",

3.

Săptămîna viitoare însă nu se simţi cîtuşi de puţin mulţumită cînd Erik, fără să se fi consultat în prealabil cu ea, organiză un campionat de tenis. Se constată că el învăţase să joace la Minneapolis şi, după cum afirma Juanita Haydock, era cel mai bun jucător din oraş. La Gopher Praerie se discuta foarte mult despre tenis, dar de jucat nu se juca aproape deloc. Aveau trei terenuri unul al lui Harry Haydock, unul în faţa căsuţelor de pe marginea lacului, al treilea fiind un teren abandonat de o veche asociaţie de jucători, la marginea oraşului.

Erick fusese văzut îmbrăcat în pantaloni de flanelă şi o pălărie de imitaţie de panama jucînd pe terenul abandonat, împreună cu Willis Woodford, funcţionarul băncii Stowbody. Imediat după aceea fu văzut cutreierînd în toate părţile pentru a aduna adeziuni în vederea reînfiinţării vechii asociaţii de tenis şi scriind numele celor care erau de acord într-un carnet de cinsprezece cenţi, pe care-l cumpărase în acest scop de lá magazinul lui Dave Dyer. Cînd veni la Carol, era atît de entuziasmat de rolul său de organizator, încît nu se putu împiedica să nu-i vorbească timp de zece minute despre el însuşi şi despre Aubrey Beardsley.

— Nu ai vrea să aduci şi cîţiva prieteni de-ai dumitale? o rugă el.

Doamna Carol dădu din cap afirmativ. Propuse un joc de campionat în faţa publicului, pentru a face reclamă asociaţiei, şi o rugă pe Carol să joace cu el, soţii Haydock, Woodford şi Dillon în dublu mixt, ca astfel asociaţia să poată fi formată din asistenţi entuziaşti. Îl rugase pe Harry Haydock ca la rigoare să accepte să fie preşedintele asociaţiei şi el îi făgăduise : „Foarte bine, organizează dumneata totul, căci eu sînt de partea dumitale". Erik plănuise ca acest campionat să se ţină pe terenul din marginea oraşului, Sîmbătă după-amiază. Era foarte mulţumit că în sfîrşit oraşul Gopher Praerie admitea să facă parte din societatea lui.

Toată săptămîna Carol auzi de nenumărate ori spunîndu-se ce public select va veni să vadă campionatele.

Kennicott declară că pe el nu-l interesează şi că nu se va duce.

Nu cumva are ceva împotrivă faptului că ea va juca cu Erik?

Da de unde; sigur că nu; ea trebuie să facă mişcare. Carol plecă de acasă mai devreme. Terenul de joc era în mijlocul unei lunci, în apropiere de New Antonia Road. Nu-l găsi decît pe Erik care se căznea cu o greblă să dea terenului o înfăţişare ceva mai puţin accidentată, decît a unei holde proaspăt răscolită de plug. Îi spuse că se simte tot atît de intimidat de publicul pe care-l aşteaptă, ca un actor în seara premierei. Pe urmă sosi Willis şi doamna Woodford; Willis era îmbrăcat în pantaloni de sport, făcuţi în casă şi încălţat cu nişte pantofi care-i lăsau liber degetul mare al piciorului; imediat după ei sosi doctorul Harvey. Dillon şi soţia lui, oameni tot atît de inocenţi şi de entuziaşti ca şi soţii Woodford.

Carol se simţea foarte sfioasă şi căuta să fie cît se poate de amabilă, exact ca soţia unui pastor în timpul unei festivităţi parohiale.

Aşteptară să sosească şi ceilalţi.

Campionatele trebuiau să înceapă la trei după-amiază. Ca spectatori venise un vînzător de băcănie, care se opri cu camionul şi rămase în faţa volanului, să se uite la ei; mai veni un băieţaş sfios, de mîncă cu o soră mai mică, pe care ar fi trebuit s-o şteargă la nas.

— Oare unde sînt soţii Haydock? Cred că ar fi timpul să vină, sau să ne dea de veste, zise Erik.

Carol se uită la el şi zîmbi cu toată încrederea, apoi se uită în lungul drumului dinspre oraş, dar pe el nu zări altceva decît valurile de căldură, norii de praf şi ierburile cenuşii din marginea şanţurilor.

Pînă la trei şi jumătate, nu se arătă nimeni, aşa că băiatul de prăvălie se dădu jos din maşină şi, cu părere de rău, începu să învîrtească manivela, pentru a pune motorul în mişcare, pe urmă se uită la ei dezamăgit şi-şi văzu de drum. Băieţaşul şi sora lui rodeau frunze de măcriş şi oftau.

Jucătorii se prefăceau mulţumiţi că au ocazia să exerseze, dar se uitau după orice nor de praf ridicat de maşinile ce apăreau în zare. Nici un automobil nu se abătu în partea unde era terenul, pînă la patru fără un sfert, cînd apăru Kennicott.

Carol se simţi extaziată :

„Ce suflet generos. Poţi pune temei pe cuvîntul lui. El a venit, deşi nici unul dintre ceilalţi nu se arată. A venit, cu toate că pe el nu-l interesează jocul. Drăguţul de el".

Kennicott nu opri motorul şi nici nu coborî, ci îi strigă soţiei lui :

— Carrie, mi-a telefonat Haydock că au hotărît să ţină campionatul, sau cum îi ziceţi, pe terenul din marginea lacului, şi nu aici. Tot grupul este acolo : soţii Haydock, Dyer, Clark şi toţi ceilalţi. Harry m-a rugat să te duc şi pe tine. Cred că am timp de ajuns — ne vom întoarce imediat după ce terminăm cu masa.

Înainte ca doamna Carol să-şi poată da seama de realitate, Erik îngînă :

— Cum se poate aşa ceva? Haydock nu mi-a spus nimic despre această schimbare. Evident, el este preşedintele, dar...

Kennicott se uită la el întunecat şi mormăi :

— Eu nu ştiu nimic... Ce faci, Carrie, vii?

— Nu merg ! Campionatul trebuia să se ţină aici şi aici se va ţine. Te rog să-i spui lui Harry Haydock din partea mea că este un bădăran. Adună în jurul ei pe ceilalţi cinci membri uitaţi, care erau predestinaţi să rămînă totdeauna pe dinafară : Haideţi, vom trage la sorţi, să vedem care echipă de patru dintre noi va juca anul acesta singurul şi cel mai original dintre campionatele de tenis ce se vor juca la Forest Hills, Del Monte şi Gopher Praerie.

— Nu ştiu dacă nu ai dreptate, declară Kennicott. Va să zică, astă seară vom lua masa acasă? şi dădu drumul maşinii.

Indiferenţa lui o revoltă. Atitudinea lui o făcea să creadă că trufia ei s-a irosit fără nici un folos.

Doamna Dillon şi Willis Woodford pierdură setul. Ceilalţi patru jucau încet şi fără nici o însufleţire, scăpînd mingile cele mai uşoare, urmăriţi de privile băieţaşului

şi al fetiţei, care începuse să se neliniştească. Dincolo de terenul pe care jucau, se aşterneau aceleaşi cîmpuri acoperite de ierburi uscate şi miriştile pustii. Cele patru păpuşi de lemn executau gesturile obişnuite, cu membrele ţepene, fără nici un fel de semnificaţie; glasurile lor cînd anunţau punctele, nu erau triumfătoare, ci părcau mai curînd că ar vrea să-şi ceară scuze, iar după ce terminară jocul, se uitară în jurul lor, ca şi cînd s-ar fi aşteptat să audă pe cineva că începe să rîdă de ei.

Se întorseră acasă. Carol îl luă pe Erik de braţ. Prin ţesătura fină a mînecii de la bluza cu care era îmbrăcată, simţi căldura dogoritoare a haine lui cafenii. Constată că în ţesătura cafenie a hainei erau amestecate fire roşii ca sîngele şi fire roşcat-aurii. Îşi aduse aminte de ziua cînd îl văzuse pentru prima dată în această haină.

Convorbirea lor nu putea fi altceva decît variaţiuni pe aceeaşi temă:

— Mie niciodată nu mi-a plăcut acest Haydock. Este tipul de om care nu se gîndeşte decît la el.

În faţa lor mergeau soţii Dillon şi Woodford, vorbind despre mersul vremii şi despre bungaloul cel nou al lui B. J. Gougerling. Nici unul dintre ei însă nu pomenea despre campionatul lor de tenis. În faţa porţii Carol strînse cu efuziune mîna lui Erik şi-i zîmbi.

Dimineaţa următoare fiind duminică, doamna Carol tocmai se afla pe terasă, cînd soţii Haydock se opriră cu maşina în faţa casei:

— Dragă, ştii că n-am avut deloc intenţia să te jignim, gînguri Juanita. N-aş vrea pentru nimic în lume să-ţi închipui aşa ceva. Plănuiserăm ca dumneata şi Will să veniţi să luaţi masa cu noi la bungalou.

— Da, sînt convinsă că nu aveaţi intenţia să mă jigniţi, răspunse Carol cu exagerată politeţe. Totuşi cred că ar fi trebuit să-i cereţi scuze lui Erik Valborg. A fost profund jignit de purtarea dumneavoastră.

— O, Valborg, mă interesează prea puţin ce crede el, răspunde Haydock. Băiatul acesta nu este altceva decît un închipuit. Juanita şi cu mine ne-am dat seama că prea a mers departe cu campionatele acestea de tenis.

— Bine, dar dumneata ai fost acela care i-ai spus să se ocupe de organizarea jocurilor.

— Da, știu, dar omul nu-mi convine deloc. Cum ar putea cineva să jignească un astfel de om; nu-l vezi că se îmbracă întocmai ca o vedetă de revistă și seamănă aidoma cu un individ predestinat să facă pe caraghiosul — altminteri nu este decît un argat de fermă suedez, or străinii aceștia sînt mai groși de obraz decît pielea de pe spinarea rinocerului.

— Totuși a fost profund jignit.

— De ... cred că nu e cazul să alerg după el și să-l împac; îi va trece, n-avea nici o grijă ... Îi voi da o țigară și ...

Juanita, care-și lingea buzele, se uita cu atenție la Carol, apoi interveni în spusele soțului ei.

— Evident, Harry va trebui să se împace cu el, nu-i așa? Dumneata, Carol, ții foarte mult la el!

Carol se simți cutremurată de spaimă și-i răspunse cu toată prevederea:

— Să țin la el? Dar nici nu m-am gîndit la așa ceva. Este un tînăr foarte cumsecade. Cred însă că după ce a alergat atît de mult, ca să organizeze campionatele, este rușinos să fie tratat în felul acesta.

— Evident, dacă stai să judeci situația din punctul acesta de vedere, murmură Harry, apoi, văzîndu-l pe Kennicott că apare din spatele casei, în mînă cu stropitoarea pe care o ținea de țeava de alamă, strigă, mulțumit că a putut scăpa din situația neplăcută în care se găsea: Ce ai de gînd să faci, doctore?

În timp ce Kennicott, trecîndu-și mîna peste bărbie, îi explică în toate amănuntele ce avea de gînd să facă.

— Am băgat de seamă că în unele părți iarba pajiștei este prăjită de soare și m-am gîndit că ar fi bine s-o mai stropesc nițel. Harry răspunse că ideea nu este rea, iar Juanita căută să-și exprime toată mulțumirea pricinuită de această întîlnire și, din spatele unui zîmbet mieros, urmărea cu cea mai mare atenție expresia întipărită pe obrazul doamnei Carol.

4.

Ar fi vrut să-l vadă pe Erik. Simţea nevoia să zburde împreună cu cineva. Nu mai avea nici cel puţin scuza temeinică şi respectabilă că se duce cu pantalonii soţului ei la călcat, deoarece. cînd îi examină, toate trei perechile păreau ireproşabile. În orice caz nu va îndrăzni să intre în atelier, dacă nu se va întîmpla să-l vadă pe Nat Hicks în sala de biliard. Se repezi deci pînă la atelier, cu aceeaşi atitudine comică a unei păsărele care, sufocată de fierbinţeala soarelui, încearcă să se scalde în roua prinsă în cupa unei flori, dar găseşte petalele pălite de căldură. Abia după ce intră în atelier fu în stare să găsească un motiv de scuză.

Erik era în camera din fund şi stătea picior peste picior în vîrful mesei, cosînd la o vestă. Dar după înfăţişarea lui, părea că face treaba asta mai mult ca să se distreze.

— Hello ! M-am gîndit, oare n-ai fi dispus să-mi faci un model pentru un costum de sport ? întrebă ea cu sufletul la gură.

Făcu ochii mari şi se uită la ea, apoi îi răspunse :

— Nu, doamnă, nu pot. Doamne Sfinte, nu sînt cîtuşi de puţin dispus să fiu şi pentru dumneata un croitor.

— Cum se poate, Erik ? întrebă ea cu tonul unei mame mirate.

Se gîndi că propriu-zis ea nu are nevoie de costum şi că ar fi foarte greu să găsească un pretext cu care să-i explice lui Kennicott motivul pentru care şi l-a comandat.

Sări de pe masă şi se apropie de ea :

— Aş vrea să-ţi arăt ceva, zise el şi începu să cotrobăiască în sertarul biroului în care Nat Hicks îşi păstra facturile, nasturii, calendarele, cataramele, ceara pentru uns uşa, tuburile de cartuşe, bucăţele de brocard, mostre pentru jiletcile fantezii, nada pentru peşti, cărţile poştale pornografice şi resturile de căptuşeală, dintre care scoase o bucată de carton bristol pe care era desenat un model de rochie. Nu era un desen bine făcut şi avea prea multe

amănunte; coloanele care-i serveau de fundal, păreau grotesc de mici și de groase. Totuși rochia era originală, cu spatele foarte decoltat, cu o secțiune centrală triunghiulară, care se termina cu un șirag de mărgele la gît.

— Este admirabilă! Dar gîndește-te, cît de mult ar consterna-o pe doamna Clark.

— Sigur, m-am gîndit și la asta.

— Cînd începi să desenezi, trebuie să pui mai multă fantezie.

— Nu știu dacă voi fi în stare. Am început cam tîrziu. Dar, ascultă; ce crezi că am făcut în timpul celor două săptămîni din urmă? Am citit aproape în întregime o gramatică latină și vreo douăzeci de pagini din Cesar.

— Splendid! Ești un om cu noroc. Nu vei avea ocazie să înveți cu un profesor care să te facă să devii artificial.

— Profesorul meu ești dumneata.

În tonul cu care vorbeau, vibra o notă primejdioasă de intimitate. Se simți jignită și tulburată. Se întoarse cu spatele spre el și, uitîndu-se pe fereastra odăiței din fund, începu să studieze acel interior tipic al unei case tipice din Strada Mare, ferită de privirile indiscrete ale trecătorilor, murdară și nespus de tristă. Văzută din față, băcănia lui Howland & Gould părea destul de simpatică, dar lipit de peretele din spate avea un șopron dărăpănat, cu acoperișul de mucava gudronată, iar sub pereții lui erau grămezi de cenușă amestecată cu lăzile scoase din uz, șomoioage de paie, sticle verzi sfărîmate, fructe putrede, legume descompuse și grămezi de cartofi și morcovi cu pete negre ca de ulcere. Partea din spate a magazinului Bon Ton părea sinistră, cu obloanele negre și stricate, la picioarele cărora putrezea un morman de cutii de cămăși care odinioară fuseseră de un roșu aprins, iar astăzi arătau ca niște otrepe din cauza recentelor ploi ce le bătuseră.

Văzută din Strada Mare, măcelăria lui Oleson & McGuire avea un aspect sanitar și o demnitate impunătoare, cu contorul ei nou de cărămizi, cu stratul de rumeguș de ferăstrău de pe dușumele și cu bucățile de carne trandafirii atîrnate în cuiele de pe pereți. De astă dată însă putu vedea camera din fundul prăvăliei în care era un

răcitor primitiv, vopsit în galben și murdar cu grăsime neagră. Un bărbat încins cu un șorț pătat de sînge tocmai scotea o bucată de carne înghețată.

În fundul Restaurantului Billy, bucătarul încins cu un șorț care trebuie că fusese și el cîndva alb, trăgea din lulea și scuipa împrejurul lui,ca să alunge roiurile de muște ce bîziiau în toate părțile. În mijlocul acestei curți era grajdul pentru cei trei cai ai camionarului și alături de el grămada de bălegar.

Spatele localului băncii Ezra Stowbody era spoit în alb, iar la temelia clădirii era un trotuar simplu, în față cu un petec de verdeață, spre care se deschidea fereastra unei camere, la fereastră erau drugi de fier, iar dincolo de ei îl văzu pe Willis Woodford plecat asupra coloanelor de cifre din registrele lui uriașe. Contabilul ridică privirea, se frecă la ochi, pe urmă începu să adune din nou coloanele.

Fundalul celorlalte magazine era un tablou impresionist, în tonalități de cenușiu, de cafeniu murdar și tot felul de gunoaie și resturi de care nimeni nu mai avea nevoie.

„Iată aventura mea romantică ... în mijlocul unei curți pline de gunoaie ... cu un lucrător de la un atelier de croitorie".

Dar renunță imediat să se mai compătimească pe ea însăși și încercă să se transpună în starea sufletească a lui Erik. Se întoarse spre el și declară indignată :

— E dezgustător să fii condamnat să te uiți cît e ziua de lungă la un astfel de spectacol !

Întoarse privirea și se uită la curtea din spatele lui.

— La curtea aceasta ? Eu nu o prea bag în seamă. Am început să mă obișnuiesc să văd lucrurile din afară înăuntru. Nu e tocmai atît de ușor.

— Da ... înțeleg ... Va trebui acum să dau fuga acasă.

Întorcîndu-se acasă, fără să se grăbească, își aduse aminte de tatăl ei, care într-un rînd îi spunea fetiței Carol, pe vremea cînd avea zece ani : „Ascultă, tînără domnișoară, numai un prost este în stare să-și închipuie că este superior ca concepție cărților frumos legate, dar

trebuie să fie nebun de legat cel care nu citeşte altceva, decît cărţi frumos legate".

Tresări cînd îşi dădu seama că îl invidiase pe tatăl ei, din fundul amintirilor şi se înfioră la gîndul că în tînărul, acesta cu părul ca un fuior, îl regăsise pe magistratul cu capul încărunţit, care pentru ea reprezenta dragostea divină şi deplina înţelegere. Încercă să contrazică această certitudine care i se trezise în sufletul, dar simţi că i se împotriveşte din toate puterile şi căută să-şi bată joc de năzucirile ei. Un amănunt însă, din toate frămîntările ei era pe deplin stabilit, spre marea ei părere de rău: Kennicott nu avea în firea lui nimic ce i-ar fi putut aduce aminte de imaginea tatălui ei adorat.

5.

Se mira şi ea care poate să fie motivul că-i vine să cînte mereu şi că în jurul ei vede atîtea lucruri frumoase — lumina felinarelor strecurată printre fruntele copacilor, razele de soare care se frîngeau pe trunchiurile cafenii vrăbiile, care ciripeau în fiecare dimineaţă în faţa terasei, acoperişurile înclinate şi negre care sub bătaia lunii, păreau solzi de argint. Nimicuri plăcute şi prietenoase, locuri fermecătoare. O tarla de pămînt acoperit de papură arămie, un aşternut de verdeaţă pe marginea unui pîrîu — şi o bogăţie cu totul nebănuită de oameni cumsecade. Vida era foarte binevoitoare cu ea în timpul cursurilor de la infirmerie, cînd făceau pansamente; doamna Dave Dyer încerca să fie amabilă şi prevenitoare, întrebînd-o mereu cum merge cu sănătatea, ce face copilul, cum se înţelege cu bucătăreasa şi ce păreri are despre război.

Doamna Dave Dyer părea că nu împărtăşeşte părerile celorlalţi oameni din oraş care erau împotriva lui Erik:

— Este un băiat drăguţ; într-o bună zi va trebui să-l invităm şi pe el la o petrecere cîmpenească pe care o vom organiza.

Cu totul pe neaşteptate, Dave Dyer începu să-l simpatizeze şi el. Cu temperamentul lui de farsor înrăit, omul

acesta simţea un fel de respect confuz pentru tot ce i se părea că este rafinat sau inteligent. La cuvintele de dispreţ ale lui Harry Haydock răspundea întotdeauna :

— Da, toate acestea îşi au şi ele rostul şi vremea lor. Dar uite ce : Elizabeth e adevărat că se îmbracă exagerat de bine, dar este un băiat distins şi nu trebuie să uiţi acest amănunt. Am întrebat pe toată lumea, unde poate fi Ucraina aceasta despre care se vorbeşte ; ei află că nimeni nu a putut să-mi spună ,,dar el mi-a spus numaidecît. Ce vă interesează pe voi că băiatul acesta vorbeşte foarte politicos ? Dragă Harry, nu e cîtuşi de puţin ruşinos ca cineva să încerce să fie politicos. Trebuie să ştii că se găsesc bărbaţi destul de impunători şi de importanţi, care sînt tot atît de delicioşi şi de plicticoşi ca femeile.

Carol era încîntată : „Cît sînt de cumsecade !" Pe urmă încerca să se stăpînească : „Nu cumva m-am îndrăgostit de tînărul acesta ? Ar fi ridicol ! Omul acesta mă interesează, pur şi simplu, fără nimic altceva. Şi-mi face plăcere să mă gîndesc că aş putea să-i fiu de folos, în reuşita lui".

Dar în timp ce deretica prin casă, repara un guler de cămaşă sau îi făcea baia lui Hugh, se vedea pe sine alături de un tînăr artist — un Apollon anonim şi sfios — clădind o casă în Berkshires sau în Virginia ; cumpărînd entuziasmat un fotoliu cu primul cec cîştigat ; citind împreună versuri şi discutînd de multe ori cu interes datele statistice ale biroului muncii ; sculîndu-se duminicile foarte de dimineaţă ca să facă o lungă plimbare şi să discute (cînd Kennicott s-ar fi mulţumit să caşte) împreună, în timp ce-şi mănîncă tartinele cu unt, aşezaţi alături pe marginea lacului. Hugh făcea şi el parte din aceste visuri ale ei şi-l adora pe tînărul artist care clădea castele din scaunele şi covoarele din casă, pentru a se juca împreună cu copilul ei. În visurile acestea intermitente se gîndea şi la ,,tot ce ar fi putut face pentru Erik" şi admitea că în parte tînărul acesta întrunea calităţile artistului desăvîrşit pe care-l visa.

În timpul acestor vedenii ale ei, încerca să fie cît se poate de atentă faţă de Kennicott, dar aceste vedenii apăreau tocmai atunci cînd el ar fi dorit să fie lăsat în pace, ca să-şi poată citi ziarul în liniştе.

6.

Avea nevoie de rochii. Kennicott îi făgăduise :

— În toamna aceasta vom face o călătorie la oraș, unde vom sta de ajuns, așa că vei avea tot timpul să-ți cumperi lucrurile de care ai nevoie.

Dar cînd își controlă hainele din dulap se enervă și trînti rochia de catifea pe parchet, ca apoi să înceapă să protesteze :

— E îngrozitor la vedere. Toate rochiile mele sînt numai zdrențe ! Nu mai am cu ce să mă îmbrac.

În oraș se instalase o croitoreasă nouă, care era și modistă : doamna Swiftwaite. Se spunea despre ea că felul în care se poartă nu este tocmai ce ar fi trebuit să fie ; era de ajuns să te uiți la ea cum face cu ochiul la bărbați, gata să se lege de oricare, fie că era căsătorit sau nu ; de asemenea că nu se știa, dacă a existat cîndva cu adevărat un domn pe care să-l fi chemat Swiftwaite, „în orice caz e foarte straniu că nu se găsește nimeni care să fi auzit de el". Totuși îi făcuse doamnei Rita Gould o rochie de organdi și o pălărie asortată, despre care toată lumea spunea că „sînt adorabile", așa că matroanele din Gopher Praerie începură să se apropie, cu multă sfială și speriate, de apartamentul pe care-l locuia doamna Swiftwaite în fosta casă a lui Luke Dawson de pe Floral Avenue.

Fără prealabilele pregătiri obișnuite la Gopher Praerie, în cazurile cînd lumea se ducea să-și cumpere articole de îmbrăcăminte, Carol intră în atelierul doamnei Swiftwaite și ceru :

— Aș vrea să văd o pălărie și eventual să-mi aleg și o bluză.

În mijlocul lugubrului salon din față, pe care doamna Swiftwaite încercase să-l facă mai elegant, instalînd o oglindă cu trei aripi, și gravuri anemice din revistele de modă franțuzești, croitoreasa își făcu loc printre manechinele pentru rochii și suporturile de pălării, apoi, luînd un turban de catifea neagră cu panglică roșcată, i-l prezentă, încercînd să fie cît mai amabilă :

— Cred, doamnă, că pălăria aceasta este extrem de atrăgătoare pentru o femeie cu silueta dumneavoastră.

„E model grozav de ţipător şi de provincial", gîndi Carol, apoi îi răspunse:

— Nu cred că o pălărie ca aceasta ar putea să-mi vină bine.

— Este cea mai distinsă pălărie pe care o am în atelier, şi sînt convinsă că vă vine foarte bine. Are foarte mult chic. Vă rog s-o încercaţi, stărui doamna Swiftwaite, pe un ton mult mai insinuant decît la început.

Carol o examină de aproape; femeia aceasta i se păru tot atît de falsă ca şi un diamant din sticlă. Cu cît îşi dădea silinţa să pară femeie de lume, cu atît părea mai respingător de mahalagioaică. Era îmbrăcată într-o bluză cu gulerul înalt şi cu nasturi negri, care se potrivea cu statura ei zveltă şi sînii lăsaţi în jos, dar foile erau dintr-o stofă extravagantă, cadrilată, obrazul dat cu prea mult roşu şi buzele prea din gros unse cu fard. Era femeia tipică genului celor divorţate la vîrsta de patruzeci de ani, cu totul lipsite de educaţie, dar boite, ca să pară că au cel mult treizeci, şirete şi impozante.

În timp ce încerca pălăria, Carol se gîndi că va trebui să se poarte cu condescendenţă. Scoase pălăria şi clătină din cap:

— Îmi pare rău, dar nu merge deloc, cu toate că este o pălărie foarte drăguţă, pentru un oraş atît de mic ca al nostru.

— Doamnă, este copiată după un model pe care l-am primit direct de la New York.

— Da ... se poate ... dar ...

— Da, doamnă; eu cunosc foarte bine moda de la New York. Am trăit ani de zile în oraşul acesta şi, în afară de asta, am fost la Akron, timp de un an întreg ...

— Serios? se miră Carol cu exagerată politeţe şi ieşi din magazin, întorcîndu-se acasă nemulţumită. Se gîndi, oare pretenţiile ei par tot atît de caraghioase, ca ale doamnei Swiftwaite. Îşi puse ochelarii pe care-i cumpărase Kennicott de curînd, pentru a-i folosi la citit şi începu să controleze o factură de la băcănie. Pe urmă se repezi în camera ei şi se opri în faţa oglinzii. Era prost dispusă şi,

sub impresia momentului, fie cu temei fie fără, iată imaginea pe care şi-o făcu despre ea însăşi.

O pereche de ochelari simpli, fără ramă. Părul zbîrlit, răsucit cu neglijenţă şi băgat sub calota unei pălării de paie de culoare liliachie, care i s-ar fi potrivit unei fete bătrîne. Obraji palizi de clorotică. Nas mic şi subţire, gura şi bărbia frumos aduse. O bluză modestă de voal, tivită la gît cu dantelă. O sfială feciorelnică ... trăsături fără veselie şi fără nimic din ce ţi-ar putea aminti de marile oraşe, de muzică şi de cascade de rîs.

„Am devenit o mică provincială. O provincială absolută tipică, o femeie modestă, morală, care trăieşte la adăpost de grijile vieţii. O femeie gentilă ! Virusul oraşului — provinciala virtuoasă. Părul ... adunat în fugă pe creştetul capului. Ce-ar putea să vadă Erik la fata asta bătrînă care se uită la mine? Băiatul acesta ţine la mine. Pentru că eu sînt singura femeie care se poartă cumsecade cu el. De cît timp mai are nevoie ca să poată vedea femeia cea adevărată care sînt eu în realitate? ... Am reuşit să mă trezesc şi să mă văd aşa cum sînt ... Sînt oare atît de bătrînă ... chiar atît de bătrînă cum îmi este vîrsta?

În realitate nu sînt bătrînă. Dar am devenit neglijentă. Nu mă mai gîndesc deloc la felul cum arăt.

Aş vrea să profit de ultimele resturi ale frumuseţii mele. Păr negru şi obraz palid — s-ar potrivi cu un costum de dansatoare spaniolă — un trandafir după ureche, o mantie roşie, aruncată pe un umăr şi celălalt gol".

Luă puful de roşu şi-şi dădu pe obraz, îşi corectă cu creionul linia buzelor, îşi desfăcu cu mişcări furioase bluza la gît. Pe urmă luă o atitudine de gitană, gesticulînd cu mîinile. Dar braţele îi căzură în lungul trupului şi clătină din cap resemnată. Se aprinse la faţă, în timp ce-şi încheia bluza la gît :

„Zadarnic, sufletul meu nu vrea să danseze, oftă ea. În orice caz sînt mult mai graţioasă, decît Fern Mullins.

Sfinte Doam ne, în ziua cînd am venit de la oraş, fetele de aici începuseră să mă imite, iar acum încerc şi eu să le imit pe ele".

CAPITOLUL XXX

Într-o sîmbătă dimineaţa, pe la începutul lui septembrie, Fern Millins dădu buzna la doamna Carol şi începu să strige :

— Marţea viitoare începe şcoala. Dar înainte de a intra la pîrnaie, aş vrea să mai fac o escapadă. Hai să aranjăm o serbare pentru astăzi după-amiază, pe malul lacului. Nu vrei să vii şi dumneata, doamnă Kennicott, împreună cu domnul doctor? Vine şi Cy Bogart ... Este adevărat că e un netrebnic, dar e foarte vesel.

— Nu cred că doctorul va putea să meargă, răspunse Carol, cu glas liniştit. Mi-a pomenit ceva despre o vizită pe care va trebui s-o facă astăzi după-amiază la ţară. Totuşi mie mi-ar face plăcere să mă pot duce cu dumneata.

— Admirabil ! Pe cine am mai putea lua cu noi?

— Doamnă Dyer cred că ar putea să ne însoţească. Este foarte amabilă. Tot aşa şi Dave, în cazul cînd va putea lipsi de la farmacie.

— Ce-ai zice de Erik Valbor? Este un băiat mult mai distins decît toţi bărbaţii aceştia din oraş.

Astfel, serbarea la care participară Carol, Fern, Erik, Cy Bogart şi soţii Dyer deveni nu numai o chestiune morală, ci şi inevitabilă.

Plecară cu maşina spre pădurea de fagi de pe malul de miazăzi a lacului Minniemashie. De astă dată Dave Dyer fu un caraghios la înălţime. Chiuia, juca, lătra şi făcea tot felul de ghiduşii ; îşi puse pe cap pălăria doamnei Carol şi bagă o furnică pe după gulerul domnişoarei Fern. Îşi puseseră costumele să facă baie (femeile în maşina cu perdelele lăsate, bărbaţii în dosul unui tufiş strigînd mereu : „băgaţi de seamă să nu vă înţepaţi în vreo buruiană veninoasă"). Dave intră în lac şi începu să le stropească cu apă, pe urmă se dădu la fund şi o apucă pe nevastă-sa de un picior. Exemplul dat de el fu urmat şi de cellalţi. Erik exibă o imitaţie de dans clasic, pe care-l văzuse într-o revistă, iar cînd se aşezară la masă pe iarba verde, în faţa unui pled de automobil, Cy Bogart se urcă într-un stejar din apropierea lor şi începu să-i bombardeze cu ghindă.

Carol era însă incapabilă să devină exuberantă.

Încercase să se îmbrace tinereşte, cu o bluză de marinar şi o cravată albastru deschis, o fustă scurtă şi pantofi albi din pînză, iar părul şi-l pieptănase cu cărare la mijloc. Oglinda din camera ei îi spusese că arăta exact ca pe vremea cînd era la facultate: gîtul îi era neted şi mătăsos, iar mărul lui Adam aproape nu i se vedea deloc. Totuşi, parcă ceva o împiedica să se bucure din plin. În timpul cît înotaseră, se bucurase de răcoarea apei, dar o enervau apucăturile lui Cy Bogart şi glumele excesive ale lui Dave. Dansul lui Erik îi făcuse plăcere, căci băiatul era incapabil să dea dovadă de lipsa de gust a lui Cy sau a lui Dave. Se aşteptase ca el să se apropie de ea, dar el nu veni să stea amîndoi de vorbă. Veselia lui exuberantă îl apropia mai mult de soţii Dyer, care se uitau la el cu simpatie. Maud nu-l mai slăbea din ochi şi, după ce terminară masa, strigă:

— Haide, stai lîngă mine, răutăciosule.

Carol se simţi nemulţumită de graba cu care-l văzu că acceptă epitetul de „răutăcios" şi invitaţia de a se aşeza lîngă ea, de veselia lui de a participa la zburdălniciile doamnei Maud, Dave şi Cy, care se distrau furîndu-şi unul altuia feliile de limbă de pe farfurie. Maud se simţea puţin ameţită de pe urma înotului, încît declară de faţă cu toţi:

— Doctorul Kennicott mi-a făcut un mare serviciu cînd m-a pus la regim.

Totuşi nu-i spuse nimeni adevăratul motiv care explica boala de care suferea decît lui Erik, căruia îi declară că este o femeie foarte sensibilă, că se simte jignită de orice aluzie sau cuvînt cu două înţelesuri şi că are nevoie să se vadă înconjurată de prieteni amabili şi exuberanţi.

Erik se dovedi un tînăr amabil şi exuberant.

Carol încercă să se liniştească:

„Oricîte defecte aş avea eu, cred totuşi că mi-ar fi peste putinţă să devin geloasă. Mi-e dragă Maud; este o femeie întotdeauna amabilă. Dar nu cumva aleargă anume după simpatia bărbaţilor? Flirtează cu Erik şi e femeie mare ... În sfîrşit ... Dar se uită la el cu nişte ochi leşinaţi şi romantici ... este de-a dreptul dezgustător.

Cy Bogart puse laba lui roşie şi enormă pe mîna domnişoarei Fern, iar cînd fata şi-o retrase pe jumătate revoltată, pe jumătate speriată, ca să protesteze :

— Ţi-am spus să mă laşi în pace ! el se strîmbă la ea, mişcîndu-şi luleaua între dinţi ... un tînăr satir abia trecut de douăzeci de ani.

„Sînt dezgustători !"

Cînd Maud şi Erik se întoarseră şi grupul începu să se risipească, Erik se apropie de Carol şi-i spuse în şoaptă :

— Am văzut o barcă prin apropiere, să dăm fuga şi să facem o plimbare.

„Ce-şi vor închipui ceilalţi ?" gîndi ea. Pe urmă văzîndu-i pe Maud şi Dyer cum se uită la Erik cu ochii umezi, declară : „Da, haide să facem o plimbare !"

Apoi se întoarse spre ceilalţi şi strigă veselă :

— Adio tuturor, vă vom telegrafia din China !

În ritmul lopeţilor care fîşîiau uşoare, răscolind aşternutul cenuşiu al apei poleite de ultimele raze ale soarelui, supărarea pricinuită de scena dintre Maud şi Erik începu să se destrame. Se uită la el — era fără haină, numai într-o cămaşă uşoară — şi-l văzu că zîmbeşte.

Constată formele lui virile, mijlocul strîns încins, coapsele înguste, mişcările uşoare şi elegante cu care trăgea la vîsle. El începu să fredoneze, iar ea cînta cu glasul stins : Alergă încet, murgule drag ! Un suflu uşor de vînt înfiora faţa cihlimbarie a apei. Oglinda lacului părea un scut poleit şi damatin. În jurul bărcii vîntul prinsese să sufle mai repede şi mai rece. Carol îşi încheie gulerul bluzei uşoare cu care era îmbrăcată.

— Se face răcoare ; cred că trebuie să ne întoarcem, zise ea.

— Să nu ne întoarcem încă. Altfel vor începe să facă glume pe socoteala noastră. Mai bine să vîslim în apropierea ţărmului.

— Am constatat că dumitale îţi face plăcere cînd auzi că cineva face glume pe socoteala dumitale. Mi se pare că te-ai distrat foarte bine cu Maud.

— Cum adică ! Ne-am plimbat pe malul lacului şi am vorbit de pescuit.

— Evident. Nu mă îndoiesc de asta. Am glumit, adăugă ea cuprinsă de remuşcări pentru nedreptatea pe care i-o făcea prietenei ei Maud.

— Uite ce. Hai să debarcăm aici şi să ne aşezăm pe malul apei. Tufele acestea de alun ne vor apăra împotriva vîntului — şi vom putea urmări apusul soarelui. Lumina este ca un val de plumb topit. Vom sta cîteva clipe. Ce nevoie avem să ne întoarcem la ceilalţi tocmai acum?

— Nu de fel nevoie, dar ...

Nu zise nimic văzîndu-l că îndreaptă barca spre mal. Partea din faţă se auzi scîrţiind pe prundul malului. Îl văzu că s-a ridicat în picioare şi-i întinde mîna. Acum erau numai singuri, în mijlocul tăcerii tulburate de clipocitul uşor al apei. Se ridică încet, şi cu paşi domoli, trecu peste ochiul de apă adunat în fundul bărcii. Îi întinse mîna cu toată încrederea. Se aşezară pe o buturugă, fără să spună nimic, înconjuraţi de lumina însîngerată a unui apus prevestitor de toamnă. În jurul lor şi pe deasupra dansau vîrtejurile frunzelor de tei.

— Aş vrea ... Ţi-e tot frig? murmură el.

— A, puţin răspunse Carol şi se cutremură înfiorată, dar nu din cauza frigului.

— Aş vrea să ne putem ascunde aici, sub stratul de frunze scuturate, şi să ne uităm cum coboară întunericul.

— Aş vrea şi eu, răspunse ea, pe un ton ca şi cînd ar fi fost de la sine înţeles că nu trebuie să ia în serios cuvintele lui.

— Exact cum spun poeţii : o nimfă şi un faun, cu obrazul ars de soare.

— Nu, de acum încolo, eu nu voi mai putea fi niciodată nimfă. Sînt prea bătrînă ... Spune, Erik, sînt eu o femeie bătrînă? O femeie ofilită şi cu înfăţişare de provincială?

— Da de unde; dumneata eşti cea mai tînără ... Ai ochii strălucitori ca de fetiţă. Nişte ochi ... cum să mă exprim ... ochii care ar vrea să-ţi spună că sînt gata să creadă tot ce le spui. Chiar atunci cînd dumneata îmi dai poveţe, deşi ca vîrstă am cu un an mai puţin.

— Eşti mai tînăr decît mine cu patru sau cinci ani.

— În orice caz, ochii dumitale sînt atît de inocenţi şi obrajii atît de catifelaţi ... Pentru numele lui Dumnezeu cînd mă uit la dumneata îmi vine să plîng din cauză că te

văd atît de fără apărare şi aş vrea să stau lîngă dumneata ca să te apăr ... Dar nu e nimic ce te-ar putea ameninţa.

— Va să zică sînt tînără? Spune drept! Fii sincer! Par tînără? Glasul ei tremura de o notă caracteristică oricărei femei, cît de serioasă, cînd se întîmplă să se găsească în faţa unui bărbat amabil, care o tratează şi vorbeşte cu ea cum ar vorbi cu o fată. Acelaşi ton tremurat şi gura întredeschisă, cu bărbia puţin ridicată.

— Da, doamnă, eşti!

— Eşti adorabil cînd spui aceste cuvinte, Will ... Erik!

Vrei să-mi fii tovarăşă de joacă? Un timp oarecare?

— Probabil.

— Spune-mi ai fi în stare să te ascunzi sub aşternutul de frunze şi să urmăreşti stelele răsărind pe cer?

— Cred că e mult mai bine să stăm aici pe mal. Simţi că a apucat-o de mînă şi că degetele lui s-au înfrăţit cu ale ei: Uite ce ... Erik ... va trebui să ne întoarcem.

— De ce?

— Cred că e prea tîrziu pentru a îndrăzni să ne abatem de la bunele obiceiuri sociale.

— Da, aşa este. Va trebui să ne întoarcem. Dar spune-mi drept, ţi-a făcut plăcere că am putut scăpa de ceilalţi pentru cîteva clipe?

— Da!

Se simţea calmă şi-i răspunse cît se poate de simplu, dar se ridică în picioare.

Cu o mişcare spontană îi trecu braţul în jurul mijlocului. Nu se feri din calea lui. Totul îi devenise indiferent. Tînărul acesta nu mai era nici micul croitor de la ţară, nici artistul desăvîrşit, nici complicaţie socială şi nici primejdie. Era el însuşi şi, prin el, prin personalitatea pe care ţi-o sugera apropierea lui, se simţea împăcată, fără ca ea însăşi să cunoască motivul. Fiind atît de aproape unul de altul, îi văzu capul cu totul în altă lumină. Ultimele raze de soare îi scoteau în evidenţă linia gîtului, obrazul tras, părţile laterale ale nasului, tîmplele căzute. Aceasta nu era înfăţişarea unui adorator sfios şi stîngaci,

ci a unui camarad care o ridică în brațe și o trecea în barcă.

În timp ce el trăgea la vîsle, ea începu să vorbească nestăpînită :

— Erik, va trebui să te apuci cu stăruință de lucru. Va trebui să devii o personalitate. Ți s-a răpit regatul pe care l-ai visat ; începe lupta pentru a-l recuceri. Apucă-te și învață desenul, cu ajutorul cursurilor prin corespondență. E foarte probabil ca aceste cursuri să nu aibă nici o valoare, totuși te vor determina să desenezi ...

Cînd ajuseră la locul de unde plecaseră, băgară de seamă că s-a făcut întuneric și că ei lipsiseră multă vreme dintre tovarășii lor.

„Ce-și vor închipui acum?" se întrebă ea.

Grupul tovarășilor îi primi cu inevitabilele glume și ușoară nemulțumire :

— Pe unde naiba ați umblat? Foarte frumos ; sînteți niște oameni cumsecade, n-am ce zice.

În fața acestui asalt al lor, atît Erik cît și ea se simțiră intimidați ; încercară să facă și ei haz, dar fără succes. În drum spre casă, Carol nu reuși deloc să se simtă la îndemînă. Într-un rînd, Cy îi făcu cu ochiul ; dezmățatul acesta, care se ascundea în podul grajdului, o considera acum tovarășa lui de păcate. Se revoltă și se îngrozi în același timp, fiind convinsă că imediat ce va intra în casă Kennicott va citi pe obrazul ei, ca dintr-o carte, aventura din această după amiază.

Intrînd, luînd o atitudine stîdătoare dar stîngace, Soțul ei, pe jumătate adormit, citea la lumina lămpii :

— Eh, ce-ai făcut? Te-ai distrat bine?

Nu-i răspunse nimic, dar totuși privirile lui nu se întunecară. Începu să-și întoarcă ceasornicele și să caște :

— Ehaaa-hîee-hîee ; mi se pare că ar fi timpul să ne ducem la culcare.

Atîta fu toată conversația lor din seara aceea. Totuși nu se simți mulțumită, ci mai curînd înfiorată de o ușoară dezamăgire.

2.

A doua zi doamna Bogart veni la ea în vizită. Era întocmai ca o găină bătrînă care ar vrea să ricîie după grăunțe. Obrazul îi era luminat de un zîmbet inocent. Începu numaidecît să cotcodăcească:

— Îmi spune Cy că v-ați distrat de minune în timpul excursiei de ieri. E adevărat; ți-a făcut plăcere?

— Sigur că da. M-am luat la întrecere cu Cy la înot, dar m-a bătut de la mare distanță. E un băiat voinic, nu-i așa?

— Bietul băiat; nu-și mai găsește locul, să se poată duce și el la război, dar ... A fost și Erik Valborg cu dumneavoastră ...

— Da!

— Mi se pare un tînăr foarte frumos și se spune despre el că este foarte elegant și inteligent. Dumitale îți place?

— Mi se pare un tînăr foarte politicos.

— Îmi spune Cy că ați făcut împreună o plimbare cu barca. Cred că a fost foarte plăcut, nu-i așa?

— Da, numai că n-am reușit să-l determin pe Valborg să scoată un singur cuvînt. Tocmai aveam de gînd să-l întreb despre costumul pe care domnul Hicks îl face acum soțului meu. Dar el avea poftă să cînte. Totuși plimbarea cu barca a fost odihnitoare, în timp ce el trăgea la vîsle și cînta. Părea atît de mulțumit și de inocent. Spune drept, doamnă Bogart, nu ești de părere că e o adevărată rușine să vezi oamenii din orașul acesta că nu se ocupă de lucruri frumoase și inocente, ci se țin numai de bîrfeli?

— Da ... sigur că da ...

Doamna Bogart părea distrată. Boneta îi fugise pe o ureche și nu se simțea tocmai în largul ei. Carol se uita la ea cu dispreț și era gata să se revolte împotriva cursei pe care cumătra aceasta i le întindea în cale. Cînd o auzi că încearcă din nou:

— Aveți de gînd să mai faceți vreo excursie? Îi răspunse răstită:

— N-am idee. Ooo, mi se pare că-l aud pe Hugh plîngînd; iartă-mă, trebuie să dau fuga să văd ce este.

După ce ajunse sus, își aduse aminte că doamna Bogart a văzut-o în ziua cînd se întorsese în oraș, împreună cu Valborg, de la plimbarea pe care o făcuseră pe linia ferată, și-și simți tot trupul înghețat de spaimă.

La două zile după aceea, în timpul ședinței cercului Jolly Seventeen, fu exuberantă față de Maud Dyer și Juanita Haydock. Își închipuia că amîndouă o urmăresc pe ascuns cu privirea, par nu era tocmai sigură, și în rarele clipe de stăpînire, își zicea că puțin îi pasă de ceea ce își închipuie ele. Se simțea în stare să se revolte împotriva atitudinii inchizitoriale a orașului, mai ales acum, cînd avea motive să se revolte, indiferent de faptul că poate aceste motive erau imaginare.

Cînd te simți stăpînit de dorința irezistibilă de a evada, nu e vorba numai de mediul din care vrei să evadezi, ci se pune problema locului spre care te vei duce. Știa de mult că ar fi foarte mulțumită să poată pleca din Gopher Praerie, să poată părăsi Strada Mare și tot ce semnifica ea, dar pînă acum nu avusese nici o destinație. Astăzi însă o avea. Continuă să se convingă pe ea însăși că „nu este îndrăgostită de el, ci numai pasionată de reușita lui". Totuși, în personalitatea acestui tînăr descoperise nu numai dorința ei de tinerețe, ci și faptul că această tinerețe ar primi-o bucuroasă în sînul ei. Nu se gîndea să evadeze la Erik, ci să plece spre tinerețe, tinerețea exuberantă și universală din sălile de învățămînt, din ateliere, din birouri și de la întrunirile de protest împotriva situației în general ... Dar tinerețea exuberantă și universală semăna foarte îndeaproape cu Erik.

Toată săptămîna se gîndi la cuvintele pe care i le va spune. Fraze nobile și pline de inspirație. Pe urmă începu să-și dea seama că se simte singură cînd e departe de el. Apoi se înspăimîntă.

La o săptămînă după excursia lor, cu ocazia agapei date de biserica baptistă, îl văzu din nou. Se dusese la agapă împreună cu Kennicott și mătușa Bessie; masa se servi în subsolul bisericii, pe mese acoperite cu mușama, așezate pe picioare mobile. Erik o ajută pe domnișoara Myrtle Cass să umple ceștile de cafea pentru fetele care serveau la masă. Parohii renunțaseră la atitudinile lor de oameni evlavioși. Copiii alergau pe sub mese și dia-

conul Pierson saluta femeile strigînd din toate puterile: „Unde este fratele Jones dragă soră? Unde este fratele Jones? Astă seară nu va fi printre noi? Cere sorei Perry o farfurie şi ia-ţi o porţie zdravănă de pateu de stridii!"

Erik participa şi el la veselia generală. Rîdea împreună cu Myrtle şi-i dădea cu cotul cînd turna cafeaua în ceşti, făcea reverenţe în faţa fetelor de serviciu, cînd veneau să ia ceştile de cafea. Myrtle era încîntată de veselia lui. De la celălalt capăt al mesei, matroană între matroane, Carol o urmărea pe Myrtle şi o detesta, dar se condamna fără cruţare din cauza acestui sentiment: „Auzi, să fiu geloasă din cauza acestei provinciale cu cap de lemn". Totuşi îi era peste putinţă să se stăpînească. Îl detesta şi pe Erik din cauza stîngăciilor lui. Cînd îl văzu că exagerează şi ia atitudini care semănau cu ale unui dansator rus, în timp ce-l saluta pe diaconul Pierson, se simţi profund rănită de zîmbetul batjocoritor cu care acesta se uită la el. Cînd îl văzu că, încercînd să vorbească cu trei fete dintr-o dată, scăpă o ceaşcă din mînă şi exclamă afemeiat: „O, dragă domnişoară!" se simţi şi ea jignită de privile cu care fetele îl priviră.

Numai datorită faptului că-l detestase, acest sentiment al ei se transformă în simpatie cînd îi văzu privirile care parcă cerşeau simpatia tuturor. Îşi dădu seama cît de neîntemeiate pot fi părerile ei. În timpul excursiei i se păruse că doamna Maud Dyer se uită la el cu prea mult sentimentalism şi se revoltase: „Nu pot suferi femeile acestea măritate, care aleargă cu limba scoasă după băieţi tineri", îşi zisese ea. La această agapă Maud se afla şi ea între fetele care serveau la masă; alerga cu farfuriile de prăjituri, încerca în toate chipurile să fie cît mai amabilă faţă de femeile în vîrstă, dar la Erik nici nu se uita. De fapt, după ce mîncă şi ea, se aşeză lîngă soţii Kennicott; Carol îşi dădu seama cît era de caraghios, să-şi închipuie că Maud ar fi dornică de emoţii sentimetale, cînd de fapt ea toată seara nu se uitase la nici unul dintre Don Juanii oraşului, ci stătu tot timpul de vorbă cu Kennicott, care era un bărbat demn de toată încrederea.

Cînd Carol se întoarse din nou spre Erik, constată că doamna Bogart o urmăreşte cu privirea. Tresări înspăi-

mîntată cînd își dădu seama că acum are motive să se teamă de ochii iscoditori ai acestei cumetre.

„Ce însemna această atitudine? Nu cumva m-am îndrăgostit de Erik? Sînt eu o soție necredincioasă? Tocmai eu? Vreau tinerețea, dar în nici un caz nu-l vreau pe el — propriu zis dorința mea de tinerețe nu este atît de puternică și indispensabilă, încît să fiu în stare să-mi distrug viața. Va trebui să-mi vin în fire; și cît mai repede posibil".

În drum spre casă i se adresă lui Kennicott:

— Ascultă, Will ... aș vrea să plec din oraș pentru cîteva zile. N-ai fi dispus să dăm o raită pînă la Chicago?

— Cred că acolo mai ține căldura și acum. În marile orașe nu te poți distra, decît în timpul iernii. De ce vrei să pleci?

— Mă gîndesc la lumea pe care o voi găsi. Ceva care să mă preocupe. Un stimulent ...

— Stimulent? se miră el și începu să vorbească mai mult în glumă: Cine ți-a mai băgat și asta în cap? Probabil acest cuvînt l-ai scos din romanele prostești, despre femeile care nu sînt niciodată în stare să-și dea seama cînd sînt fericite. Stimulent! Dar uite ce, lăsînd gluma la o parte, trebuie să-ți spun cu toată sinceritatea, mie mi-e peste putință să părăsesc acum orașul.

— Atunci de ce nu mă lași să plec singură?

— De ce ... Cred că-ți dai seama că nu din cauza banilor. Dar ce facem cu Hugh?

— Îl voi lăsa în grija mătușii Bessie, și nu voi lipsi mai mult de cîteva zile.

— Eu nu prea sînt încîntat cînd văd copiii lăsați de capul lor. Pentru ei nu e cîtuși de puțin prielnic ...

— Prin urmare, nu ești de părere ...

— Să-ți spun ceva: Cred că e mai bine să amînăm această călătorie pînă după terminarea războiului. Pe urmă vom face o călătorie mai lungă și mai plăcută. Da, părerea mea este că nu e bine să te gîndești tocmai acuma la eventualitatea unei plecări.

Fu astfel condamnată să se întoarcă la Erik.

3.

Se trezi în zori, pe la trei dimineaţa, tresări din somn şi se uită trează în jurul ei, ca, pe acelaşi ton fără milă şi crud cu care tatăl ei condamna un pungaş notoriu, să se condamne pe ea însăşi :

„O aventură de dragoste, detestabilă şi vulgară".

Nici un motiv de mîndrie, nici un gest eroic. O mică femeie dezamăgită, care pîndeşte în colţul străzilor şi stă de vorbă în şoaptă cu un individ pretenţios şi înfumurat.

Nu, nu este înfumurat. E un tînăr distins. Un tînăr care încearcă să se ridice. El nu are nici o vină. Ochii lui sînt atît de blînzi cînd mă privesc. Atît de blînzi şi de frumoşi.

Se compătimea pe sine pentru vina de a fi crezut că aventura ei sentimentală era atît de vulgară ; şi-i părea rău că la această oră tulbure a zilei, cului ei auster ar putea să i se pară vulgară aventura ei.

Pe urmă împinsă de irezistibila dorinţă a revoltei, îşi dădu drumul cu furie :

„Cu cît aventura mea va fi mai meschină şi mai vulgară, cu atît răspunderea va apăsa mai greu pe Strada Mare. Amănuntul acesta dovedeşte cît de irezistibilă a fost dorinţa mea de a evada. Să evadez în orice parte. Să primesc orice umilinţă, numai să pot scăpa. Strada Mare m-a înfrînt. Am venit în oraşul acesta înarmată cu sentimente nobile, gata să contribui din toate puterile la nevoile lui, dar acum ... Mi-e indiferent ce drum se va deschide în calea mea, numai să pot scăpa.

Am venit la ei cu toată încrederea. Dar m-au bătut cu nuielele plictiselii. Ei nu ştiu, nu sînt în stare să-şi dea seama cît de chinuitoare este banalitatea în mijlocul căreia trăiesc. Exact ca şi durerile pricinuite de un roi de furnici şi a arşiţei din luna august, care dogoreşte asupra unei dureroase răni deschise.

Aventură vulgară ! Detestabilă ! Carol, fata aceea atît de iute de picior, care părea că pluteşte cînd trece pe stradă s-o vezi acum strecurîndu-se pe după colţuri ascunse în

umbră, devenită sentimentală şi geloasă din cauza unei agape a bisericii baptiste".

Pînă la dejun gîndurile tulburi care o chinuiau se destramă şi în sufletul ei nu mai rămase decît o umbră tulbure de nehotărîre.

4.

Dintre aristocraţii cercului Jolly Seventeen numai foarte puţini participau la agapele bisericilor baptiste şi metodiste, unde soţii Willis Woodford, Dillon, Champ Perry, măcelarul Oleson, tinichigiul Brad Bemis şi diaconul Pierson reuşeau să scape de chinuitoarea singurătate. În schimb toată elita oraşului se ducea la serbările cîmpeneşti, organizate de biserica episcopală, şi căuta să se uite cît mai de sus la cei care nu făceau parte din gruparea lor.

Soţii Harry Haydock organizară ultima serbare cîmpenească a sezonului; o feerie de lampioane japoneze, de mese de cărţi şi de sandwiciuri cu friptura de pui şi cassata napolitană. Erik nu mai era considerat exclusiv un intrus. Îşi lua îngheţata în mijlocul unui grup care putea fi considerat fără discuţie, de elită — soţii Dyer, Myrtle, Cass, Guy, Pollock şi Jackson Elder cu soţia. Soţii Haidock îl ţineau puţin la distanţă, dar ceilalţi îl tolerau. Omul acesta, îşi zicea Carol, nu va reuşi niciodată să devină unul dintre stîlpii oraşului, din cauză că nu mărturiseşte acelaşi ortoxism în domeniul vînătorilor, al automobilismului şi al jocului de pocker. Dar lumea începe să-l simpatizeze pentru vioiciunea şi veselia lui — tocmai calităţile cele mai puţin importante în caracterul său.

Cînd grupul o chemă pe Carol să se apropie, ea încercă să facă o sumă de observaţii, foarte bine primite, referitoare la mersul vremii.

Adresîndu-i-se lui Erik, Myrtle îi spuse:

— Haide să plecăm de aici; noi nu facem parte dintre oamenii aceştia bătrîni. Vreau să te prezint celei mai drăguţe fete; a venit Wakamin şi stă cu Mary Howland.

Carol îl văzu că-şi dă toată silinţa să fie amabil faţă de invitaţia din Wakamin. Pe urmă constată că se plimbă foarte liniştit cu domnişoara Myrtle Cass. Nu se mai putut stăpîni şi i se adresă doamnei doctor Westlake:

— Constant că Valborg şi Myrtle se înţeleg foarte bine unul cu altul.

Doamna Westlake se uită la ea mirată, apoi îi răspunse:

— Da, aşa mi se pare şi mie.

„Trebuie să fiu nebună, ca să vorbesc în felul acesta" îşi zise Carol.

Încearcă să-şi refacă demnitatea socială adresîndu-se Juanitei, ca să-i spună „cît de frumos arată pajiştea grădinii lor sub lumina felinarelor japoneze", cînd simţi pe neaşteptate că Erik o cheamă. Deşi trecea prin apropiere, în aparenţă indiferent şi cu mîinile în buzunare, era totuşi convinsă că el o chemase. Se despărţi de Juanita. Erik se repezi în calea ei. Dădu din cap foarte rece (şi se simţi mîndră de răceala aceasta).

— Carol, mi s-a ivit o ocazie nebănuită. Dintr-un anumit punct de vedere cred că e mult mai bine să profit de ea, în loc să plec în vreun oraş din răsărit, pentru a învăţa arta. Myrtle Cass spune... scara trecută am fost pe la ei... şi am avut o lungă convorbire cu bătrînul Cass. Îmi spune că este în căutarea unui tînăr care ar fi dispus să se angajeze la el la moară, şi să înveţe meseria aceasta, ca mai tîrziu să devină probabil director. Eu mă pricep puţin la cereale, de pe vremea cînd lucram la fermă şi am lucrat vreo două luni şi la o moară din Curlew, într-un rînd cînd mi se urîse cu croitoria. Ce zici de asta? Mi-ai spus odinioară că orice lucru devine artistic, dacă este făcut de un artist. Făina este o problemă importantă. Ce părerea ai?

— Mai gîndeşte-te! Ai răbdare!

Băiatul acesta sensibil va fi prins cu multă îndeminare în mrejele uniformităţii de toate zilele pe care i le întinde în cale Lyman Cass şi fiica lui cu obrazul tuciuriu; dar

oare singur acest motiv ar putea fi destul de întemeiat pentru a respinge planul lor?

Trebuie să fiu sinceră. Nu se poate să mă amestec în planurile lui de viitor, numai pentru a-mi satisface propria vanitate. Dar nu era în stare să vadă situaţia destul de limpede. Se întoarse spre el:

— Cum aş putea eu să-ţi dau un sfat? Aici numai dumneata trebuie să hotărăşti. Vrei să devii un om ca Lyman Cass, sau vrei să devii ceva ca... da, ca mine? Aşteaptă! Nu încerca să te amăgeşti. Fii sincer faţă de dumneata însuţi. Aceasta este o problemă importantă.

— Da, ştiu. Astăzi sînt şi eu ca dumneata, vreau să spun, gata să mă revolt.

— Da, noi doi ne asemănăm, răspunse ea cu glas grav.

— Eu însă nu sînt sigur că voi reuşi să-mi duc planurile la îndeplinire. Din meşteşugul desenului eu nu înţeleg prea mult. Ştiu că mă pricep destul de bine la alegerea stofelor, dar de cînd te-am cunoscut pe dumneata nu mai am poftă să mă gîndesc la desenele modelelor de rochii. În calitate de morar, aş avea însă toate mijloacele la îndemînă... cărţi, pian, călătorii...

— Voi încerca să fiu cît se poate de sinceră şi de brutală. Nu te-ai gîndit niciodată că poate Myrtle Cass încearcă să fie amabilă cu dumneata, numai din cauză că tatăl ei are nevoie de un tînăr capabil la moară? Nu-ţi dai seama ce va fi în stare fata asta să facă din dumneata, după ce va pune stăpînire pe dumneata şi te va trimite la biserică, dîndu-şi silinţa să facă din dumneata un om respectabil?

Se uită la ea cu ochii mari şi-i răspunse:

— Nu ştiu, ce să zic; dar cred că...

— Eşti un om grozav de nehotărît.

— Şi ce e dacă sînt nehotărît? Omul cînd este la strîmtoare devine întotdeauna nehotărît. Nu vorbi şi dumneata ca doamna Bogart. Cum aş putea eu să fiu altfel decît, nehotărît... un om care a fost condamnat să, alerge de la fermă la croitorie şi pe urmă din nou la fermă ca apoi să se apropie de cărţi, un om fără experienţă, care încearcă să descifreze tîlcul slovelor şi să le facă să vorbească. Probabil nu voi reuşi în încercarea mea. O, ştiu foarte bine că eu sînt un om care se zbate chinuit

de îndoieli. Dar să ştii că nu sînt de loc nehotărît în privinţa slujbei acesteia de la moară şi a lui Myrtle. Ştiu ce doresc; cu te doresc pe dumneata.

— Te rog, te rog, te rog!

— Da, acesta este adevărul. Nu mai sînt un băiat de şcoală. Te doresc pe dumneata; şi dacă primesc să mă căsătoresc cu Myrtle, este pentru ca să te pot uita.

— Te rog, nu mai continua.

— Dumneata eşti nehotărîtă. Dumneata vorbeşti şi te joci cu lucruri care te sperie. Ce crezi că pe mine m-ar interesa sărăcia spre care mă duc, dacă într-o bună zi ai vrea să pleci cu mine în lume, chiar dacă aş fi condamnat să sap şanţuri pe marginea drumurilor? Nu m-ar supăra cîtuşi de puţin. Dar te-ar supăra pe dumneata. Cred că ai putea să mă iubeşti, dar dumneata nu vei admite niciodată aşa ceva. Nu ţi-aş fi spus aceste cuvinte, dar cînd te-am auzit ce-ai spus despre moară şi despre Myrtle... Dacă nu voi reuşi să obţin ceva sigur, cum este oferta ce mi se face acum, crezi dumneata că eu m-aş mulţumi să fiu un simplu coitor alături de dumneata? Te rog să fii dreaptă faţă de mine! Eşti în stare?

— Nu; cred că n-am fost dreaptă cînd ţi-am spus cuvintele acestea.

— Spune, mă iubeşti?

— Da... Nu! Nu te iubesc. Te rog, nu mai sînt în stare să-ţi spun nimic.

— Aici nu, căci doamna Haydock a început să se uite la noi.

— Nici aici, nici în altă parte. O, Erik, ţin mult la dumneata, dar mi-e atît de frică.

— De cine?

— De ei! De cei care au pus stăpînire pe mine... de Gopher Praerie. Dragă băiete, am început să vorbim ca nişte ieşiţi din minţi. Eu sînt o femeie normală, o soţie şi o mamă bună, iar dumneata nu eşti altceva decît un băiat care abia de curînd a scăpat de pe băncile şcolii.

— Dumneata ţii la mine, iar eu te voi determina să mă iubeşti.

Se uită la el cu îndrăzneală, pe urmă îi întoarse spatele, foarte senină şi indiferentă, dar în fond plecarea aceasta a ei nu era decît o fugă grăbită.

În drum spre casă Kennicott murmură alături de ea :

— Tu şi acest Valborg mi se pare că vă înţelegeţi foarte bine.

— Da, ne înţelegem. Băiatul se interesează de Myrtle Cass şi tocmai începusem să-i vorbesc despre fumoasele calităţi ale fetei.

După ce ajunse în camera ei, începu să se frămînte : „Văd că devin mincioasă. Sînt înconjurată numai de minciuni, de gînduri tulburi şi de dorinţe... toţmai eu, care eram atît de sigură de mine şi aveam un suflet limpede ca cristalul".

Coborî în camera lui Kennicott. Îi făcu semn de bunăvenire, cu mîna leneşă, pe deasupra pernelor brodate. Se aşeză pe marginea patului şi începu ;

— Ascultă, Will, sînt convinsă că pentru mine ar fi mult mai bine să plec pentru cîtva timp la St. Paul sau la Chicago, sau chiar în altă parte.

— Am crezut că am pus punct definitiv acestei discuţii, mai acum cîteva seri. Eu sînt de părere că ar fi mai bine să aştepţi pînă ce ne vom permite şi noi să facem o călătorie în toată regula. Încearcă să alungi somnul care-i îngreuna pleapele şi se uită la ea : Mai bine sărută-mă şi spune-mi noapte bună.

Se supuse, din datorie. Cîteva clipe care i se părură că nu se mai terminâ, buzele lui rămaseră lipite de ale ei :

— Nu mai iubeşti deloc pe moşulică al tău ? întrebă el în glumă şi, ridicîndu-se într-un cot, îi trecut podul palmei cu toată sfiala în lungul spatelui.

— Ei cum ; sigur că te iubesc, tu nu ştii ?

Pînă şi ei i se păru că aceste cuvinte sună fals. În clipa aceasta ar fi dorit să-i poată răspunde cu aceeaşi pasiune uşoară, caracteristică femeilor neserioase. Îl mîngîie pe obraz.

— Îmi pare atît de rău că tu eşti atît de obosită. Pare că... Dar, evident, tu nu eşti o femeie prea robustă.

— Deci... Va să zică, tu nu eşti de părere... cu alte cuvinte eşti convins că trebuie să stau aici cu tine şi să nu părăsesc oraşul ?

— Ţi-am spus-o mai de mult. Aceasta este părerea mea, fără nici un adaus.

Se întoarse din nou în camera ei; o mogîldeaţă mică şi albă, care urca încet scara spre etaj.

„Mi-e peste putinţă să-l înfrunt pe Will... nu am curajul să-mi cer dreptul meu. Ar deveni şi mai încăpăţînat. Nu sînt în stare nici cel puţin să plec de la el şi să-mi cîştig singură existenţa. M-am dezobişnuit să mai lucrez. Omul acesta mă condamnă... Mi-e şi groază să mă gîndesc la ce mă condamnă atitudinea lui de acum. Mă simt îngrozită.

Omul acela de la parter, care sforăie în mijlocul camerei cu aer îmbîcsit, o fi soţul meu? Oare e posibil ca datorită unei ceremonii, eu să fi fost legată de el pentru totdeauna prin taina căsătoriei?

Dar nu, nu sînt în stare să-l fac să sufere. Aş vrea să-l iubesc. Mi-e însă peste putinţă, cînd mă gîndesc la Erik. Sînt un temperament prea sincer... o sinceritate pe de-an-doaselea... fidelitatea necredincioasei. Aş vrea să am şi eu un suflet cu mai multe compartimente, cum au bărbaţii. Prea sînt monoandrică... faţă de Erik... Micul meu Erik care are nevoie de mine.

Este o chestiune ilicită, exact ca datoriile la cărţi — o chestiune care impune o onorabilitate mult mai severă decît datoriile legitime matrimoniale, tocmai din cauză că astfel de datorii nu sînt justificabile!

Toate acestea sînt prostii. La urma urmei Erik pe mine nu mă interesează. Nu mă interesează nici un bărbat. Aş vrea să fiu lăsată în pace, în mijlocul unei lumi feminine... o lume fără Main Steet, fără politicieni, fără oameni de afaceri, fără bărbaţi cu priviri lacome şi animalice, expresie a foamei sexuale pe care o cunosc toate femeile.

Dacă Erik ar fi acuma aici în cameă, dar ar putea să stea liniştit şi să-mi vorbească cu glasul domol şi blînd, aş putea să adorm.

Sînt atît de obosită! Dacă aş putea adormi..."

CAPITOLUL XXXI

Noaptea lor de dragoste veni pe neașteptate și nechemată.

Kennicott plecase să vadă un bolnav la țară. Era rece, dar Carol, învelită într-un tartan, se așezase într-un fotoliu de pe terasă, unde se legăna și se gîndea. Casa i se părea pustie și dușmănoasă, dar își zice: „Ar trebui să intru în casă și să încep să citesc — am atîtea cărți de citit — ar trebui să intru", dar cu toate acestea nu se mișcă de pe terasă. Apoi, dintr-o dată îl văzu pe Erik că se apropie în lungul străzii, se oprește, deschide portița de ostrețe, se află lîngă ea, o prinde de mînă.

— Erik!

— L-am văzut pe soțul dumitale plecînd din oraș. Mi-a fost peste putință să mă stăpînesc.

— Bine... dar să nu stai mai mult de cinci minute.

— Mi-era imposibil să mai stau, fără să te văd. În fiecare seară, după ce se făcea întuneric, simțeam că trebuie să vin să te văd — îmi imaginam că te am în fața mea. Totuși cred că m-am purtat destul de frumos, că am stat departe de dumneata destulă vreme, nu-i așa?

— Trebuie să continui să te porți frumos.

— De ce trebuie?

— Cred că e mult mai bine să nu stăm aici pe terasă. Familia Howland, care stă dincolo de drum, este obișnuită să-și pîndească vecinii de după perdele de la ferestre, la fel doamna Bogart...

Nu se uită la el, dar simți că a început să tremure cînd trecu pragul și intră în casă. Cu cîteva clipe în urmă noaptea i se păruse pustie și rece, iar acum i se părea fierbinte și imensă, o noapte înșelătoare. Dar după ce înlătură gîndul riscurilor unei aventuri amoroase, femeia este cea dintîi care se trezește și vede realitatea. Carol îl întrebă foarte senină și cu glas șoptit:

— Nu ți-e foame? Mai am cîteva prăjituri cu miere. Îți pot da două bucăți și pe urmă să te duci acasă.

— Aș vrea să mă conduci în camera de sus, să-l văd pe Hugh dormind.

Nu cred că...
O singură privire.
Bine...

Fără să se simtă cîtuşi de puţin sigură pe ea însăşi, îl conduse spre camera copilului. Cu capetele apropiate, se opriră şi se uitară la copil, în timp ce părul lui Erik o gîdila uşor pe obraz. Hugh era îmbujorat la faţă din cauza somnului. Îşi băgase capul atît de adînc în pernă, încît aproape îi tăia respiraţia. Lîngă el, în pat, era un rinocer de celuloid, iar în mînă chipul sfîşiat al unui Crai din basme.

— Siiit, făcu doamna Carol şi se apropie în vîrful picioarelor de pat, să-i netezească pernele. Cînd se întoarse spre Erik, simţi plăcuta senzaţie a aşteptării lui, Îşi zîmbiră unul altuia. Nu se mai gîndi la Kennicott care era tatăl copilului ei. Se gîndi la cineva care semăna foarte de aproape cu Erik, un Erik mai în vîrstă şi mai sigur, care ar fi trebuit să fie tatăl lui Hugh. S-ar fi jucat toţi trei împreună, o mulţime de jocuri inventate de ei înşişi.

Carol, mi-ai spus că ai o cameră a dumitale, separată. Dă-mi voie s-o văd.

Dar n-ai voie să întîrzii, nici o secundă.

Da.

Vei fi cuminte?

Destul de cuminte!

Era palid şi se uita la ea cu ochi mari şi gravi.

— Va trebui să fii ceva mai mult decît destul de cuminte, răspunse ea cuprinsă de un sentiment de superioritate şi bun simţ, dar trebui să facă un efort pentru a se hotărî să deschisă uşa camerii.

În această încăpere, Kennicott i se păruse întotdeauna nelalocul lui, dar Erik se armoniza pe de-a-ntregul cu spiritul acestei camere, aşa cum stătea şi netezea cărţile şi se uita la gravurile de pe pereţi. Întinse braţele şi se apropie de ea. Se simţi slabă şi copleşită de un val de căldură ce i se urca de la inimă. Îşi lăsă capul pe spate şi închise ochii. Gîndurile ei erau tulburi şi nedefinite, dar neobişnuit de colorate. Îi simţi sărutările sfioase şi respectuoase pe pleoape.

În aceeași clipă își dădu seama că ar fi peste putință să meargă mai departe.

Se scuturâ de obsesia care pusese stăpînire pe ea și, făcînd un salt, pentru a se depărta de el, îi spuse cu glasul răstit :

— Te rog !

Se uită la ea fără să înțeleagă.

— Eu țin la dumneata, continuă Carol. Să nu tulburăm situația dintre noi și să rămînem prieteni.

— Cîte mii și milioane de femei au pronunțat pînă acum exact aceleași cuvinte ; Și acum vii să mi le spui și dumneata. Dar să știi că dragostea dintre doi oameni nu poate să tulbure relațiile dintre ei, ci poate cel mult să le dea o aureolă de măreție.

— Dragă, mi se pare că în firea dumitale se află ceva de zînă... indiferent de ce natură. Probabil acest ceva mi-ar fi fost drag cîndva. Astăzi însă nu poate să-mi mai fie. E prea tîrziu. Voi continua totuși să țin la dumneata și de aici înainte, în mod cu totul abstract. Voi încerca să devin impersonală. Nu e nevoie ca sentimentul acesta să fie ceva egoist. Cred că dumneata ai nevoie de mine, nu e așa? Singurele ființe care au nevoie de mine, ești dumneata și fiul meu. Am vrut să mă știu dorită de cineva. Adinioară doream să mi se acorde dragostea. Astăzi aș fi mulțumită să pot dărui eu altuia din dragostea mea... Aproape mulțumită !

Nouă femeilor ne place să fim bărbaților de folos. Bieții bărbații ! Ne repezim la voi în momentele cînd rămîneți cu totul fără puterea de a rezista în mîinile noastre, ne jucăm cu voi și vrem să vă facem, altfel decît sînteți. Sentimentul acesta, din nenorocire, este adînc îndărăcinat în noi. Pentru mine dumneata vei fi singurul caz la care nu mă voi gîndi ca la o înfrîngere. Fă ceva, ce ar putea să fie definitiv, chiar dacă nu vei face altceva decît să vinzi pachete de bumbac. Adu baloturi frumoase de bumbac... cu caravanele din China...

— Carol ! Oprește-te ! Pe mine mă iubești ?

— Nu, nu te iubesc. A fost o simplă... Nu ești în stare să înțelegi ? Tot ce văd în jurul meu mă sufocă ; oamenii aceștia banali și bănuitori care mă urmăresc ;

căutam un drum de scăpare... Te rog, pleacă; mi-e peste putinţă să mai continui în felul acesta. Te rog!

Plecă. Dar liniştea din interiorul case nu avea darul s-o facă să se simtă mai uşurată. Îşi simţea sufletul deşert în mijlocul casei pustii şi în clipa aceea ar fi avut nevoie să-l ştie lîngă ea. Ar fi vrut să stea cu el de vorbă, să-l facă să înţeleagă că trebuie să înlăture dintre ei această situaţie chinuitoare şi să-şi clădească prietenia pe o temelie sănătoasă şi trainică. Coborî cu paşi nesiguri în salon şi se uită pe fereastra care dădea spre stradă. Pe el nu-l mai putea vedea, dar o văzu pe doamna doctor Westlake. Tocmai trecea prin faţa casei şi se opri sub felinarul de la colţul străzii, ca să iscodească întunericul de pe terasa casei şi ferestrele. Carol coborî perdeaua şi rămase cu braţul ridicat în aer, cu gîndurile încremenite, parcă ar fi fost paralizată. Maşinal şi fără să se mai gîndească, începu să murmure cu glas stins: „Va trebui să mă întîlnesc foarte curînd cu el, din nou, să-l fac să înţeleagă că noi doi trebuie să fim prieteni. Dar... Casa asta este atît de pustie. La fiecare mişcare trezeşti ecourile din adîncurile camerelor".

2.

La două zile după aceea, în timpul cinei, Kennicott păru enervat şi distrat. După ce se ridică de la masă, începu să se învîrtească prin salon şi să mormăie:

— Ascultă, ce naiba te-ai apucat să-i înşiri mamei Westlake?

Carol îşi aşeză pe genunchi cartea din care începuse să citească şi se uită la el mirată.

— Ţi-am spus de mai multe ori că oamenii aceştia sînt vicleni şi invidioşi şi că nici el nici soţia lui nu ne pot suferi, dar în loc să te păzeşti, te apuci să faci cîrdăşie cu ei şi... Din ce le spune de Dave, rezultă că mama Westlake le-ar fi povestit tuturor în oraş despre înţelegerea dintre tine şi mătuşa Bessie, despre care susţine că i-ai spus că n-o poţi suferi; i-ai mai spus că

ţi-ai aranjat o cameră separată, pentru că eu sforăi noaptea; că Bjornstam a fost un soţ ideal pentru Bea; iar acuma, de curînd, zice să i-ai fi spus că eşti supărată pe toată lumea din oraş, din cauză că noi nu ne tîrîm în patru labe prin faţa acestui individ Valborg, ca să-l poftim la noi la masă. Dar numai Dumnezeu ştie cea mai spus tuturor, ca şi cînd ar fi vorbe venite de la tine.

— Nu-i adevărat; nimic din ce a spus nu este adevărat. Am fost la ea în vizită şi probabil a căutat să răstălmăcească tot ce am vorbit cu ea...

— Sigur că da! Nici nu s-ar putea altfel. Nu ţi-am spus mai demult ce fel de femeie este? Este o pisică bătrînă care zgîrîie, şi la fel este hodorogul ei de bărbat, care nu face decît să zîmbească şi e numai miere cînd cască gura. Dumnezeule Doamne, dacă s-ar întîmpla să mă îmbolnăvesc vreodată, aş prefera să aduc un felcer în casă, decît să mă adresez lui; nevasta lui nu este cu nimic mai bună decît el. Un lucru însă nu pot să înţeleg..

Ridică privirea spre el şi aşteptă speriată, să vadă ce spune.

— ... cum se poate ca o fată atît de inteligentă ca tine, să admiţi ca această scoabă să te tragă de limbă! Cum se poate să te destăinuieşti unei astfel de femei! Nu mă interesează cîtuşi de puţin ce i-ai spus, căci fiecare dintre noi îşi are clipele lui de amărăciune, cînd trebuie să se descarce — cum e şi firesc. Dar dacă aveai intenţia să nu afle nimeni despre amărăciunile tale, de ce nu ai publicat un anunţ în ziarul Dauntless sau să te fi urcat pe terasa hotelului cu un megafon şi să aduni lumea în jurul tău, căci în orice caz ar fi fost mult mai bine, decît să stai de vorbă cu femeia asta.

— Ştiu. Ai dreptate; m-ai prevenit la timp. Dar femeia aceasta mi s-a părut atît de binevoitoare. Şi nu mai am nici o prietenă... Vida este astăzi măritată şi îşi ia rolul foarte în serios, apoi e grav de autoritară.

— În sfîrşit, data viitoare cred că-ţi vei băga mintile în cap.

O mîngîie pe creştetul capului şi se adînci în lectura ziarului, fără să mai adauge nimic.

I se părea că duşmanii o pîndesc din dosul perdelelor de la ferestre, din vestibul, că mişună în jurul ei, venind

din toate părţile. Nu mai avea pe nimeni, decît pe Erik. Kennicott, bărbatul acesta bun şi blînd — era pentru ea ca un frate mai mare. Erik însă era ca şi ea, un ostracizat, şi ar fi vrut să alerge la el pentru a găsi o vorbă de mîngîiere. Cu toată furtuna care-i răvăşea sufletul, rămase foarte liniştită şi nemişcată în scaunul ei, cu degetele între paginile unui album cu scoarţe albastre, pentru hăinuţe de copii, făcute în casă. Dar dispreţul pe care î-l inspira purtarea ticăloasă a doamnei Westlake începu să se transforme într-o spaimă frenetică. Ce o fi spus femeia aceasta despre ea şi despre Erik? Ce poate să ştie? Cea văzut? Cine dintre cunoştinţele ei se va ralia la această companie josnică pornită împotriva ei? Cine a mai văzut-o cu Erik? La ce ticăloşii va trebui să se aştepte de aici înainte din partea soţilor Dyer, Cy Bogart, Juanita şi mătuşa Nessie? Ce răspunsese oare la întrebările meşteşugite pe care i le pusese doamna Bogart?

În timpul zilei următoare, se simţi prea neliniştită pentru a putea sta acasă, toţi, trecînd în lungul străzilor, după treburi imaginare, se uita cu spaimă la fiecare om pe care-l întîlnea. Se aştepta să-i audă că încep să vorbească; aştepta cu groază. „Nu trebuie să-l mai revăd pe Erik niciodată", îşi repeta ea mereu, dar aceste cuvinte nu mai trezeau nici un ecou în sufletul ei. În sufletul ei nu tresărea nici extazul indulgenţei culpabilităţii care, pentru femeile din Strada Mare, era cel mai sigur refugiu din calea plictiselii chinuitoare.

Pe la orele cinci după amiază stătea ghemuită într-un fotoliu din salon şi tresări auzind soneria de la intrare. Cineva deschisese uşa. Aşteptă cu teamă. Vida Sherwin îşi făcu apariţia în cameră. „Iată persoana în care pot avea toată încrederea", îşi zise Carol mulţumită.

Vida părea gravă, dar afectuoasă. Se repezi numaidecît spre Carol, spunîndu-i :

— O, scumpa mea, va să zică eşti acasă. Imi pare bine că te-am găsit. Vino şi stai aici pe scaun, căci vreau să-ţi vorbesc.

Carol se aşeză supusă, iar Vida apropie un fotoliu şi începu :

— Am auzit vorbindu-se că dumneata te-ai interesa îndeaproape de acest Erik Valborg. Am bănuit imediat

că nu se poate ca dumneata să fii vinovată, iar în clipa aceasta sînt convinsă mai mult decît oricînd, de acest amănunt. E de-ajuns să se uite omul la domneata, ca să constate că eşti curată ca o floare.

— Cum trebuie să arate o matroană respectabilă, cînd se întîmplă să fie vinovată de ceva? întrebă Carol pe un ton care trepida nemulţumirea.

— Ei bine... trebuie să ştii că aşa ceva se vede numaidecît. Afară de asta, ştiu că dumneata este singura, între toţi ceilalţi oameni, în stare să-l apreciezi pe doctorul Will.

— Ce-ai auzit vorbindu-se?

— În fond, aproape nimic. Am auzit doar atît că doamna Bogart spune la toată lumea că te-ar fi văzut de multe ori plimbîndu-te cu Valborg. Glasul Videi se domoli şi, coborînd privirea, începu să-şi examineze unghiile. În sfîrşit... Bănuiesc totuşi că dumneata ai o anumită simpatie pentru acest Valborg. O, în nici un caz nu fac această afirmaţie cu rea intenţie. Dar dumneata eşti atît de tînără şi nu poţi să-ţi dai seama unde poate duce o astfel simpatie inocentă. Ai avut întotdeauna pretenţia că părerile dumitale sînt foarte complicate şi de subtile, dar în realitate dumneata eşti mai naivă decît un copil. Tocmai din cauză că eşti atît de inocentă, nu poţi să-ţi dai seama ce gînduri întunecate se ascund în sufletul omului acestuia.

— Cred că nu-ţi închipui în mod serios că acest Valborg ar putea să se gîndească să-mi facă curte?

Dar atitudinea ei trufaşă, fără să fie totuşi, prea reuşită, se topi de îndată ce a auzit pe Vida că începe să-i debiteze cu toată sinceritatea şi cu chipul congestionat:

— De unde ştii dumneata ce gînduri mocnesc în sufletul omului? Dumneata te mîndreşti că vrei să reformezi lumea, dar nu ştii ce înseamnă suferinţa.

Sînt două insulte pe care nici un muritor nu e în stare să le suporte fără a reacţiona: afirmaţia că nu înţelege de glumă, şi îndoita impertinenţă, cînd îi spui că nu e incapabil să înţeleagă durerea. Carol îi răspunse revoltată:

— Dumneata îţi închipui că eu nu sufăr? Crezi că viaţa mea a fost întotdeauna...

— Nu, dumneata nu suferi. Uite ce, am să-ţi spun ceva ce nu am spus pînă acum nimănui, nici chiar lui Ray.

Stăvilarul pe care-l ridicase Vida ani de-a rîndul, pentru a-şi stăpîni valurile imaginaţiei şi pe care acum, de cînd Raymie plecase la război, începuse să-l ridice din nou, cedă pe neaşteptate:

— Am fost... Mir Will mi-a plăcut foarte mult. Într-un rînd, în timpul unei serbări, o... asta s-a întîmplat cu mult mai înainte de a te cunoaşte pe dumneata, cred că nici nu mai e nevoie să-ţi spun, ne-am ţinut amîndoi de mînă şi am fost atît de fericiţii Dar mi-am dat seama că eu nu sînt fata care să se potrivească cu el. Aşa că l-am lăsat să-şi urmeze drumul. Te rog să nu-ţi închipui că îl mai iubesc şi astăzi. Îmi dau seama că Ray a fost predestinat să-mi devină soţ. Dar tocmai pentru că l-am iubit, sînt în stare să-mi dau seama cît de curat, de nobil şi de sincer este Will; gîndurile lui nu se abat niciodată de la drumul drept şi... Dacă am renunţat la el în favoarea dumitale, cred că ai cel puţin datoria să-l apreciezi. Am dansat împreună, am rîs, ne-am distrat, şi cu toate acestea am renunţat la el... Aceasta este o chestie care mă priveşte numai pe mine. Nu vreau să mă amestec în viaţa lui. Înţeleg situaţia exact aşa cum o înţelege şi el, după cele ce ţi-am spus acuma. Probabil este o dovadă de cinism din partea mea, să-mi deschid sufletul în felul acesta, dar o fac pentru el şi pentru dumneata.

Carol înţelese numaidecît că Vida îi debitase cu frenezie o poveste de dragoste cu care se sugestionase, înţelese de asemenea că încearcă să salveze situaţia penibilă în care se găseşte, în timp ce continua cu greutate să se explice.

— L-am iubit în mod onorabil... şi mi-e peste putinţă să judec altfel situaţia, decît prin punctul lui de vedere. Renunţînd la el, nu înseamnă cîtuşi de puţin că n-aş fi în dreptul meu să-ţi cer să eviţi totul, pînă şi umbra unui gest care ar putea să fie rău interpretat şi că...

Începu să plîngă: o femeie fără importanţă, cu ochii roşii şi nasul umflat din cauza lacrimilor, o femeie respingătoare.

Carol nu era în stare să suporte un astfel de spectacol. Se repezi la ea, o sărută pe frunte şi încercă s-o mîngîie,

gîngurind ca o turturea s-o liniştească, spunîndu-i o mulţime de cuvinte obişnuite în astfel de împrejurări şi pe care reuşi să le adune în mare grabă: „Apreciez atît de mult gestul pe care l-ai făcut" sau „Crede-mă, nimic nu este adevărat din tot ce ţi s-a spus" şi „De fapt, ştiu foarte bine, cum spui şi dumneata, ce fire sinceră are Will şi cît este de ... de... sincer".

Vida era convinsă că reuşise să elucideze o problemă foarte profundă şi foarte încurcată. Se trezi din spasmele ei isterice, întocmi ca o vrabie care se scutură, după ce a făcut o baie în praful din mijlocul străzii. Se ridică în picioare şi păru că-şi savurează triumful.

— Nu vreau să stărui asupra acestor amănunte, dar acum cred că vei fi în stare să înţelegi că toate-acestea se datoresc numai nemulţumirilor dumitale continue şi faptului că nu eşti în stare să-i apreciezi pe oamenii cumsecade din oraş. Încă ceva: oameni ca dumneata şi ca mine, care intenţionează să reformeze moravurile şi instituţiile stabilite, trebuie să ţină seama foarte mult de aparenţe. Închipuie-ţi cu cît ar fi mai uşor pentru dumneata să critici obiceiurile învechite, dacă înainte de orice ai fi încercat să te adaptezi acestor obiceiuri. În cazul acesta, lumea nu ar fi mai spune despre dumneata că o ataci pentru a-ţi putea acoperi propriile erezii.

Astfel Carol primi o lecţie neaşteptată, de superioară filozofie, o explicaţie de prealabilă prudenţă, relativă la toate reformele nenumărate pe care le-a realizat, istoria.

— Da, am mai auzit şi altă dată aceste cuvinte. Este un pretext binevenit, căci încearcă să evite revoltele şi să le liniştească. Contribuie la readucerea la turmă a oilor rătăcite. Cu alte cuvinte: trebuie să-ţi trăieşti astfel viaţa, încît să fie conformă codului colectivităţii. dacă se întîmplă să crezi în temeinicia acestui cod; iar dacă se întîmplă să nu crezi, atunci cu atît mai mult va trebui să te conformezi lui.

— Eu nu sînt deloc de acelaşi părere, răspunde Vida enigmatică şi păru jignită de cuvintele doamnei Carol, care o lăsă să spună tot ce avea de spus.

3.

Vida îi făcuse un serviciu; o făcu să-şi dea seama că zbuciumul ei era cu totul nejustificat, aşa că se linişti şi constată că problema care o preocupase pe ea era cît se poate de limpede: pe ea o interesau aspiraţiile lui Erik, iar acest interes o determinase să ţină la el, ca după aceea restul situaţiei să rămînă în sarcina viitorului. Dar în aceeaşi noapte, după ce se întinse în pat, începu să se gîndească: „Mi se pare că eu nu sînt cu totul nevinovată şi că lumea o condamnă pe nedrept. Dacă ar fi fost vorba de un om cu mai multă energie decît Erik, un luptător, un artist cu barba şi gura efeminată... Dar aşa ceva nu există decît în cărţi. Nu cumva adevărata mea tragedie constă în faptul că n-am să pot deveni niciodată eroină de tragedie şi că nu voi provoca decît cele mai plicticoase complicaţii, care nu sînt altceva decît motive de farsă?"

„Nu există om care să fie destul de important sau destul de demn de milă, pentru a mă sacrifica de dragul lui. O tragedie înfăţişată într-un costum impecabil; flacăra neatinsă, închisă frumuşel în robinetele unei plite de gaz. Nici elan eroic, nici crimă eroică. Priviri indiscrete, cu care se urmăreşte dragostea din dosul perdelelor de la fereastră pe Main Street".

Ziua următoare veni frumuşel şi mătuşa Bessie. Încercă s-o sondeze şi, ca să poată scoate ceva din ea, făcu din nou aluzie că poate Kennicott este prea ocupat şi o fi avînd şi el ale lui. Carol se răsti numaidecît la ea:

— Indiferent de ce voi face eu de aici înainte, aş vrea să înţelegeţi o dată pentru totdeauna, că Will nu va avea niciodată motive să se plîngă de mine.

Dar imediat după aceea îi păru rău că a fost atît de vagă, deoarece ar fi fost peste putinţă să prevadă ce va fi în stare mătuşa Bessie să înţeleagă din cuvintele „ce voi face eu de aici înainte".

După ce Kennicott se întoarse acasă şi se învîrti prin cameră, după ce examină cîteva obiecte din jurul lui în cele din urmă îşi dădu drumul:

— M-am întîlnit azi după amiază cu mătușa Bessie. Îmi spunea că n-ai fost tocmai politicoasă cu ea.

Carol începu să rîdă. Se uită la ea cu sfială, pe urmă se refugie în lectura ziarului.

4.

Nu era în stare să doarmă și nopțile stătea de veghe. Se gîndea în toate chipurile cum ar putea să plece de la Kennicott; își aducea aminte de calitățile lui și de felul în care rămînea stîngaci în fața unui bolnav, cînd germenul boalei nu putea fi nici extirpat prin operație, nici eliminat cu medicamente. Nu cumva el avea mai multă nevoie de prezența ei, decît acest Erik, care se refugia în cărțile lui? Își închipui că Will ar muri subit. Că dimineața următoare nu l-ar mai vedea la masă, tăcut și prevenitor, ascultîndu-i vorbăria nestăpînită. Își închipui că nu se va mai putea juca niciodată de-a elefantul cu Hugh. Să zicem... Pleacă să viziteze un bolnav, undeva la țară; drumurile sînt desfundate, mașina derapează și se răstoarnă în șanț; Will este prins dedesubt, se zbate în chinurile morții; i-l aduc acasă zdrobit și-l vede privind-o cu ochii aceia mari și buni — sau poate ea nici nu este acasă — e la Chicago, și o cheamă, dar nu-l poate auzi. Să zicem că o femeie ticăloasă îl va da în judecată, din cauza unui tratament greșit; el încearcă să se apere cu martori; doctorul Westlake răspîndește tot felul de minciuni pe seama lui; prietenii lui încep să se îndoiască de el; pînă și propria lui încredere în sine este atît de slăbită, încît ți-e milă să te uiți la spectacolul pe care ți-l oferă omul acesta atît de energic odinioară; este condamnat, legat în lanțuri și îmbarcat într-un tren...

Se repezi la parter și intră în camera lui. Impungînd ușa cu brutalitate, îi scăpă din mîini, se lovi de un scaun. Se trezi, speriat, apoi întrebă cu glas liniștit:

— Ce este draga mea? S-a întîmplat ceva?

Se repezi la el şi-l mîngîie pe obrazul aspru. Cunoştea atît de bine fiecare sinuozitate a obrazului său osos, fiecare cută de grăsime, dar cînd îl auzi oftînd: „Ce surpriză plăcută, vizita aceasta neaşteptată", şi-i simţi braţul pe umărul ei gol, îi răspunse pe un ton de exagerată veselie:

— Am avut impresia că te-am auzit gemînd. Ce prostie din partea mea. Noapte bună, dragul meu.

5.

Timp de două săptămîni nu-l văzu pe Erik decît o singură dată la biserică şi a doua oară la atelierul de croitorie, unde se dusese pentru a pregăti terenul, cu toate amănuntele şi strategia obişnuită în fiecare an, în vederea noului constum pe care trebuie să şi-l comande Kennicott. Nat Hicks era de faţă, dar părea mult mai puţin respectuos faţă de ea, decît înainte. Începu să rîdă cu o familiaritate intempestivă şi-i răspunse:

— Să vă arăt cîteva modele de flanelă, ce ziceţi? Şi, fără nici un motiv justificat, o prinse de braţ pentru a-i arăta gravurile din albumul de croitorie, pe urmă privirile i se întoarseră cu înţeles spre Erik. După ce ajunse acasă, se întrebă dacă nu cumva bestia aceasta infectă vrea să se insinueze ca rival al lui Erik, dar respinse acest gînd de o murdărie respingătoare.

Văzu pe Juanita trecînd încet prin faţa casei lor — exact cum trecuse odinioară şi doamna doctor Westlake.

O întîlni pe doamna Westlake în magazinul unchiului Whittier şi, în faţa privirilor ei binevoitoare, îşi uită cu totul de intenţia pe care o avusese de a se purta brutal cu ea, aşa că deveni foarte cordială.

Era convinsă că toţi bărbaţii cu care se întîlnea pe stradă, pînă şi Guy Pollock şi Sam Clark, o priveau cu ochii aprinşi de nădejde, ca şi cînd ar fi o divorţată notorie. Se simţea la fel de neliniştită, ca un criminal urmărit. Ar fi vrut să-l vadă pe Erik şi ar fi preferat totuşi să nu-l fi văzut niciodată. Îşi închipuia că doctorul Kennicott este

singurul om din oraș care nu știe totul — sau mai bine adevărat — în legătură cu ea și Erik. Stătea încremenită în fotoliul ei și începea să se gîndească la ce vorbeau bărbații despre ea, aruncînd, cu glasuri răgușite, cuvinte obscene prin frizerii și în sălile de biliard, îmbîcsite de fumul tutunului prost.

Cît dură acest început de toamnă, doar Fern Mullins mai veni să tulbure clipele ei de zbucium. Nebunatica profesoară o considera pe Carol o femeie de aceeași vîrstă cu ea și cu toate că școala începuse demult, ea venea mereu și-i propunea să se ducă împreună la baluri sau în excursii.

Într-un rînd o rugă s-o însoțească la o petrece cîmpenească ce se ținea într-o comună din apropiere, într-o sîmbătă seara. Doamnei Carol îi fu peste putință s-o însoțească. A doua zi se declară furtuna.

CAPITOLUL XXXII

Carol era pe terasa din spatele casei și se apucase să strîngă un șurub de la trăsurica băiatului. Era duminică după amiază. Prin fereastra deschisă a casei doamnei Bogart auzîră niște țipete ausurzitoare și distinse glasul plin de răutate al doamnei Bogart:

— ... sigur că numai dumneata, așa că nu mai e nevoie să tăgăduiești... și te poftesc să pleci imediat, să ieși din casa mea... așa ceva n-am mai pomenit de cînd sînt... pînă acum n-am auzit încă pe nimeni vorbindu-mi în felul acesta... pierdută pe drumurile păcatului și desfrîului... lasă-ți lucrurile aici, dar numai Dumnezeu știe că nici atîta considerație nu meriți... și lasă gura, să nu te mai aud, căci altfel chem agentului din stradă.

Carol nu putut distinge celălalt glas, dar nu auzi nici glasul celui la care se închina doamna Bogart, deși spunea că Dumnezeu este singura ei nădejde și singurul ei sprijin.

„Probabil se ceartă din nou cu Cy", gîndi ea.

Coborî cu căruciorul de pe terasă şi-l încercă pe aleile grădinii, mîndră de îndemînînarea cu care-l reparase. Pe trotuarul din faţă auzi paşii unui trecător, dar nu era Cy Bogart, ci Fern Mullins, care mergea cu geamantanul în mînă şi cobora strada cu paşi grăbiţi şi cu capul în piept. Văduva ieşise în pragul casei şi se oprise cu mîinile în şolduri, strigînd după fata care pleca :

— Să nu mai îndrăzneşti să te arăţi în faţa casei mele. Trimite un camionagiu să-ţi ia cufărul. Casa mea a fost batjocorită destul. De ce să mai fiu certată de Dumnezeu, fără nici o vină...

Fern dispăruse din vedere. Virtuoasa văduvă îi mai aruncă o privire încărcată de ură, se întoarse şi trînti uşa cînd intră în casă, pe urmă ieşi numaidecît, potrivindu-şi pălăria pe cap şi dispăru şi ea. Cît dură această scenă Carol rămase cu gura căscată privind, cam la fel ca oamenii din Gopher Praerie care te pîndeau din dosul perdelelor de la ferestre. O văzu pe doamna Bogart că intră la familia Howland, pe urmă la Cass. La casa lor ajunse abia pe înserate. Doctorul se ridică şi ieşi să-i deschidă cînd auzi soneria, apoi o salută :

— Ia te uită, ce mai face buna noastră vecină?

Buna vecină intră ca o furtună în salon, dînd din mîinile cu mănuşi negre şi vorbind fără şir, dar încîntată de ce le avea de spus :

— Faci foarte bine că mă întrebi ce mai fac. Mă mir şi eu cum de am reuşit să suport îngrozitoarele momente prin care am trecut astăzi — şi cum am putut să ascult cuvintele nerușinate ale acestei femei cu limbă otrăvită, care ar fi bine să-i fie tăiată...

— Stai, frate, ţine caii ; ce s-a întîmplat? strigă Kennicott. Cine a avut îndrăzneala, soră Bogart? Ia loc şi ia-o domol, ca să ne poţi povesti tot ce s-a întîmplat.

— Nu pot să iau loc, că trebuie să mă întorc acasă, dar ar fi peste putinţă să mă întorc la treburile mele, fără să vă previn ; Dumnezeu mi-e martor că nu mă aştept la nici o răsplată din partea oamenilor pentru că mi-am dat osteneala să-i previn la ce se pot aştepta din partea acestei femei ; în lume sînt atît de multe rele, încît oamenii nici nu-şi mai aduc aminte să-ţi mulţumească, dacă se întîmplă să le aduce aminte de ele... Şi cînd te gîndeşti

că încerca să se împrietenească cu dumneata şi cu Carol... de cîte ori n-am văzut-o învîrtindu-se în jurul dumneavoastră, noroc că am reuşit s-o demasc înainte de a face vreun rău. Mi se frînge inima şi sufăr cînd mă gîndesc la tot ce a făcut pînă acum, deşi unii dintre noi înţeleg şi ştiu ce va să zică...

— Ia stai, surioară dragă; despre cine vorbeşti dumneata?

— Vorbeşte despre Fern Mullins, interveni doamna Carol, împotriva voinţei ei.

—Cum?

Lui Kennicott nu-i venea că credă.

— Bineînţeles, completă doamna Bogart şi cred, dragă Carol, că vei avea să-mi mulţumeşti pentru faptul că am reuşit s-o demasc, înainte de a fi reuşit să te încurce în vreo afacere urîtă; căci deşi eşti vecina mea şi soţia lui Will şi o doamnă cultă, dă-mi voie totuşi să-ţi spun,Carol Kennicott, că nici dumneata nu urmezi căile arătate de Domnul, aşa cum sînt scrise în Biblie, şi cu toate că, nu este nici un păcat să rîzi din toată inima, şi admit să în sufletul dumitale nu este nici o picătură de stricăciune totuşi dumneata nu te temi de Dumnezeu şi nici nu condamni pe cel care calcă poruncile lui, aşa cum s-ar cuveni, aşa că ar trebuie să-mi fii recunoscătoare că am demascat acest şarpe pe care l-am hrănit la sîn — ei da, ei da, ce să vă mai spun, domnişoara cerea două ouă în fiecare dimineaţă, acuma cînd ouăle sînt şaizeci de cenţi duzina; un ou nu-i ajungea, ca altor oameni — ce o interesa pe ea cît costă sau dacă se poate cîştiga ceva la preţul pe care-l plătea pentru pensiune; ce mai încoace şi în colo eu am ţinut-o mai mult de milă, deşi puteam să-mi dau seama ce fel de poamă este, după ciorapii şi rochiile pe care am văzut că mi le-a adus în casă, în cuferul cel mare...

Înainte de a afla despre ce este vorba, trebuiră să mai asculte timp de cinci minute avalanşa ei de obscenităţi. Comedia bufă se termină în tragedie, cu o Nemeză îmbrăcată în negru. Întîmplarea propriu zisă era simplă, banală şi deprimantă. Cît despre amănunte, doamna Bogart nu era deloc precisă şi se enerva din cauză că-i puneau întrebări.

Seara trecută domnişoara Fern Mullins se dusese împreună cu Cy la o petrecere ce se dădea într-o şură la ţară, nu tocmai departe. (Carol bănuia că poate Fern avusese nevoie de cineva care s-o însoţească). În timpul balului, Cy o sărutase — asta declarase şi ea. Cy avea o cinzeacă de whisky, dar spunea că nu-şi mai aduce aminte de unde o are; doamna Bogart insinua că i-ar fi dat-o Fern; profesoara însă spunea că Cy furase băutura din buzunarul unui fermier — afirmaţie care, fără îndoială — spunea doamna Bogart — este micinoasă. Cy s-a îmbătat buştean; Fern îl adusese acasă şi-l depusese pe terasa de la intrare, unde căzuse grămadă şi începuse să vomite.

Băiatul ei nu s-a îmbătat niciodată pînă acum, zbiera doamna Bogart, iar cînd Kennicott începu să murmure, adăugă:

— În sfîrşit, eu nu l-am simţit pînă acum decît cel mult o dată sau de două ori că mirosea a băutură.

Pe urmă, ca să le dovedească exactitatea afirmaţiilor ei pînă în cele mai mici amănunte, adăugă că s-a întîmplat ca uneori să nu se întoarcă acasă pînă la ziuă. Dar nu se putea ca în astfel de împrejurări să fie beat, deoarece avea întotdeauna scuze plauzibile; îl luaseră băieţii cu ei pe marginea lacului, ca să prindă crapi la lumina faclelor sau a făcut o plimbare cu automobilul şi pe drum şi s-a insprăvit benzina. În orice caz, băiatul ei n-a avut pînă acum ocazia să cadă pe „mîna unei femei cu gînduri ascunse".

— Dar cam ce fel de gînduri ascunse îţi închipui dumneata că ar fi putut avea domnişoara Mullins faţă de el? întrebă Carol.

Luată din scurt, doamna Bogart nu ştiu ce să răspundă şi continuă. Azi dimineaţă, cînd i-am pus faţă în faţă, Cy a recunoscut, cum se cuvine să facă un bărbat, că toată vina o poartă proferoara Fern — ascultaţi, propria lui profesoară — care la- îndemnat să bea. Fern însă a încercat să tăgăduiască.

— Pe urmă femeia asta a avut nerușinarea să-mi spună în faţă: „Dar ce interes aş fi avut ca să-l îndemn pe cîinele acesta jegos să se îmbete?" Acestea sînt cuvintele pe care le-a întrebuinţat; cîine jegos. Astfel de cuvinte

nu sînt dispusă să le aud la mine în casă, i-am răspuns eu, nici să te mai văd că îmbrobodeşti oamenii, prefăcîndu-te că eşti o fată cu educaţie şi demnă de a fi profesoară, care să aibă grijă de purtarea copiilor ce i-au fost încredinţaţi — dumneata eşti mai rea decît ultima femeie de stradă. Aşa că i-am spus de la obraz, ca să nu-şi închipuie că poate vorbi în felul acesta cu lume cumsecade ca mine. Ce interes? îţi voi spune eu ce interes ai avut. Crezi că eu nu te-am văzut făcînd ochiade tuturor celor care poartă pantaloni şi au timp de pierdut ca să asculte impertinenţele dumitale? Crezi că nu te-am văzut cum îţi arăţi picioarele pe rochiile acelea scurte pe care le porţi, prefăcîndu-te că eşti mai blîndă ca o mironosiţă, cînd treci pe stradă?

Doamnei Carol i se făcea silă auzind-o ce spune despre fata aceasta plină de tinereţe, dar i se făcu şi mai multă silă cînd o auzi pe doamna Bogart spunînd că nimeni nu poate să ştie ce s-a întîmplat între ea şi Cy, în timpul cît a durat drumul de întoacere spre casă. Fără a încerca să descrie în amănunt scena petrecută între ei, pomeni de colţurile întunecoase ale fermelor de ţară, departe de lumina felinarelor, de cîntecul viorilor, de zgomotul celor care dansează, ca să poată evoca respingătoarea scenă de patimă nebunească şi de seducere. Carol era prea revoltată ca s-o poată întrerupe, aşa că trebuie să intervină Kennicott.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar încetează o dată. Dumneata nu poţi să ştii ce s-a întîmplat. Pînă acum nu ne-ai dat nici o dovadă din care să putem constata altceva decît cel mult că Fern este o fată lipsită de cumpăt.

— Nu v-am dat, ai? Dar de asta ce zici? M-am dus la ea şi-am întrbat-o limpede: Spune, e adevărat că ai băut din sticla de whisky pe care o avea Cy? La întrebarea asta mi-a răspuns: Cred că am băut o gură... dar Cy m-a silit. Va să zică, dacă a recunoscut atît, restul se poate imagina mult mai uşor.

— Asta dovedeşte că Fern este o femeie de stradă? întrebă Carol.

— Carrie, să nu mai întrebuinţezi niciodată cuvîntul acesta, gemu puritana ultragiată.

— Bine, în cazul acesta, crezi că mărturisirea pe care o făcut-o dovedește că este o fată stricată, numai din cauză că a băut o gură de whisky? Am băut și eu.

— Asta este cu totul altceva. Nu pentru că te-aș aproba că ai făcut o astfel de faptă. Ce spune Scriptura? Băutura zăpăcește mințile oamenilor. Dar este cu totul altceva, cînd o profesoară începe să bea cu unul dintre elevii ei.

— Da, probabil este o faptă urîtă, Fern a fost o proastă. Dar ca să spunem adevărul, ea nu e mai mare decît Cy, decît cel mult un an sau doi, dar este în același timp cu o mulțime de ani mai puțin experimentată în domeniul viciului decît Cy.

— Asta... nu... este adevărat. E destul de bătrînă, pentru ca să-l corupă.

— De coruperea lui Cy s-a îngrijit orașul acesta imaculat încă de acum cinci ani.

Doamna Bogart nu-i mai răspunse cu furie. Lăsă capul în piept și părea deznădăjduită. Începu să-și netezească mănușile negre și rupte un fir deșirat din țesătura rochiei cafenii cu care era îmbrăcată, apoi oftă:

— Cy este un băiat bun și foarte iubitor, dacă te porți frumos cu el. Unii spun despre el că este grozav de sălbatic, dar asta numai din cauză că este atît de tînăr. Este un băiat cumsecade și demn de încredere — să nu uitați că a fost printre cei dintîi din orașul acesta care a vrut să plece pe front, așa că a trebuit să fiu foarte severă cu el pentru a-l putea opri să nu fugă de acasă. Nu voiam să fie în contact cu oameni îndoielnici în cantonamentele militare și pe urmă — doamna Bogart păru că a reușit să se reculeagă — iată, ce se întîmplă; îmi aduc eu singură în casă o femeie care dacă stai să judeci, este mult mai rea decît orice femeie pe care fi putut-o întîlni în drumul lui. Dumneata spui că Mullins aceasta este prea tînără și lipsită de experiență ca să-l poată corupe de Cy. În cazul acesta este prea tînără ca să-i poată fi profesoară: sau una sau alta, dar nu se poate să continue în felul acesta. Prin urmare, nu importă care va fi motivele pentru care o vor da afară și tocmai aceasta este declarația pe care am făcut-o membrilor Comitetului Școlar.

— Cum adică, te-ai dus să înşiri membrilor Comitetului Şcolar tot ce ne-ai spus nouă acum?

— Sigur că m-am dus; şi am povestit fiecăruia în parte. Am spus şi soţiilor lor. Le-am spus limpede, că „nu e treaba mea să vă spun ce să faceţi sau să nu faceţi cu profesoarele dumneavoastră şi nici nu vreau să vă influenţez sau să vă spun ce trebuie să faceţi, nici într-un fel, nici în altul; vreau numai să ştiu dacă aveţi de gînd să menţineţi în postul de profesoară, între copii şi fete inocente, o fată care bea, fumează, înjură şi întrebuinţează vorbe pe care eu nu aş îndrăzni să le întrebuinţez şi a făcut fapte pe care m-aş murdări dacă aş încerca să vi le povestesc. Dar în orice caz cred că înţelegeţi despre ce este vorba şi voi avea eu grijă ca tot oraşul să afle ce s-a întîmplat. Aceleaşi cuvinte le-am spus şi domnului Mott, care este inspector şcolar şi e un om drept şi evlavios, care nu face plimbări cu automobilul în zi de Sabath, cum fac ceilalţi profesori. Inspectorul mi-a sus că şi el bănuia pe Mullins că nu este tocmai uşă de biserică.

2.

Kennicott rămase mai puţin consternat şi mult mai puţin înspăimîntat decît Carol, dar în acelaşi timp mult mai precis în aprecierea pe care o făcu relativ la doamna Bogart, după ce plecă.

Maud Dyer îi telefonă doamnei Carol şi, după ce-i vorbi despre felul în care ar trebui preparată fasolea cu şuncă afumată, o întrebă:

— Ai auzit despre scandalul dintre domnişoara Mullins şi Cy Bogart?

— Sînt convinsă că tot ce se spune sînt numai minciuni.

— Ei da, s-ar putea să fie cum spui dumneata.

Tonul cu care vorbea Maud Dyer ar fi vrut să indice că lipsa de temei a afirmaţiilor în circulaţie era un amănunt fără importanţă, faţă de savoarea pe care o reprezenta întîmplarea în sine.

Carol se furişă in camera ei şi, după ce se aşează pe un scaun, cu mîinile încrucişate în poală, încercă să asculte glasurile care fremătau în jurul ei. I se părea că aude lătratul ca de haită flămîndă al oraşului, lătraturi nenumărate ale fiecărui locuitor în parte, dornic să afle noi amănunte, mulţumit că mai poate adăuga ceva şi de el. Toţi aceştia încercau acum să se răzbune pentru faptul că ei înşişi nu îndrăzneau să facă ce-i tăia capul, aşa că încercau să inventeze ticăloşii pe seama altora. Iar cei care erau mai îndrăzneţi (care procedau cu prudenţă şi discreţie) desfrînaţii care cleveteau prin frizerii şi desfrînatele care se ascundeau în fundul atelierelor de mode, cît de savuros vor discuta toate amănuntele acestui scandal; parcă le auzea chicotitul desmăţat, chiar în clipa aceea ridicîndu-se în jurul ei, încercînd s-o murdărească: „Ce, mie-mi spui; crezi că eu n-am ştiut demult, ce bună păsărică e"!

Dar în tot oraşul acesta nu se găsea un singur om care să aibă vechea îndrăzneală a tradiţiei pionierilor de altă dată şi, cu o înjurătură, să înlăture toată ticăloşia aceasta; nu se găsea un singur om care să ridice perdeaua de pe basmul „cu virtuţile creştineşti" şi „cavalerismul" lor banal, care să nu se gîndească doar la bîrfeli şi mici scandaluri; nu se găsea nici un colon de frontieră care să ridice un glas de tunet şi să le tragă cîte o înjurătură, cum nu se mai pomeneşte decît în romane, să-i apuce de piept şi să-i întrebe cu toată îndrăzneala: „Ia ascultă, ce sînt vorbele astea?", „ce urmăreşti cu aluziile pe care le faci?", „ce dovezi ai?", „ce sînt păcatele astea îngrozitoare pe care le înfierezi, dar pe care le practici pe ascuns?"

Nu se găseşte nimeni. Nici Kennicott, nici Guy Pollock, nici Champ Perry.

Poate Erik? Cine ştie! Ar îngîna cuvinte sfioase de protestare pe care nu le-ar asculta nimeni.

Apoi, cu totul pe neaşteptate, se întrebă ce legături subterane şi misterioase ar putea să aibă simpatia pe care i-o inspira Erik, cu această afacere. Nu cumva amănuntul că nu îndrăzniseră să se repeadă asupra ei, din cauză că făcea parte din propria lor clasă socială, era un motiv ca acum să nu răzbune împotriva lui Fern şi să o sfîşie, pentru că nu o puteau sfîşia pe ea?

3.

În aceeaşi după amiază află, datorită a cel puţin şase convorbiri telefonice, că Fern se refugiase la Hotelul Minniemashie. Dădu fuga pînă la ea şi pe drum încercă să pară indiferentă în faţa oamenilor pe care-i întîlnea. Portarul îi răspunse cu indiferenţa că „i se pare" că Fern este în camera 37 şi o lăsă să-şi găsească singură drumul. Străbătu un lung coridor cu aer stătut, cu pereţii acoperiţi de tapete cu flori galbene şi roţii, cu trandafiri verzi, vărgate de dîre ale umezelii, cu preţuri galbene şi murdare, desrămate prin faţa uşilor de lemn de brad vopsit în albastru spălăcit, de paşii trecătorilor. Îi fu peste putinţă să găsească numărul. În fundul întunecat al coridorului se opri şi începu să pipăie cifrele de aluminiu de pe tăblia uşii. Tresări la glasul unui bărbat care întrebă răstit : „Hei ! ce cauţi acolo ?" şi fugi. Cînd reuşi să ajungă în faţa uşii pe care o căuta, se opri şi ascultă, Dinăuntru se auzea un plîns în hotote. Nu-i răspunse nimeni pînă cînd bătu a treia oară ; pe urmă auzi un glas : speriat : „Cine-i acolo ? Pleacă şi lasă-mă în pace".

Revolta ei împotriva acestui oraş lua o formă şi mai acută în clipa cînd deschise larg uşa camerei.

Nu mai departe decît ieri văzuse pe Fern Mullins în pantofi cafenii, îmbrăcată cu nişte foi de tweed şi un sveter galben deschis, veselă şi plină de încredere în sine. Acum o vedea trîntită de-a curmezişul patului, îmbrăcată într-un capot de pînză boţită, cu picioarele goale în nişte papuci scîlciaţi, o fată înfrîntă şi speriată. Ridică obrazul desfigurat de spaimă spre ea. Părul îi atîrna răvăşit pe obrazul vărgat de dîrele lacrimilor. Ochii îi erau umflaţi de plîns.

— Nu-i adevărat, nu-i adevărat, n-am făcut nimic ! Acestea fură singurele cuvinte pe care le putu pronunţa la începutul şi le repetă mereu, în timp ce Carol îi netezea părul, o săruta pe obraz şi îi şterse fruntea cu o bastistă udă. Pe urmă se linişti puţin şi Carol îşi plimbă privirea în largul camerei, acest refugiu şi sanctuar al străinilor care veneau la Gopher Praerie, sanctuarul Străzi Mari

şi afacere rentabilă a prietenului lui Kennicott, domnul Kack Elder. Mirosea a rufe vechi, a tapete putrede şi a fum stătut de tutun. Patul deşelat era aşternut cu o saltea plină de gropi şi de cocoloaşe. Pereţii cenuşii erau zgîrîiaţi şi murdari ; în fiecare colţişor şi sub fiecare obiect se vedeau morman de praf şi de scrum de ţigări ; pe lavoarul şchiop era un lighean de metal şi o cană plesnită ; singurul scaun din cameră părea ostil şi ţeapăn, cu lustruiala lui cojită, dar într-un colţ era o admirabilă scuipătoare trandafirie, cu dungi aurii.

Nu încercă să afle de la Fern ce s-a întîmplat seara trecută, dar ea stărui să-i spună tot.

Se dusese la petrecerea de la ţară, nu pentru că ar fi ţinut la Cy, ci pentru plăcerea de a dansa, şi-l suportase, ca să mai poată scăpa de lecţiile de morală pe care i le ţinea doamna Bogart şi ca să se mai destindă după oboseala săptămînilor petrecute la şcoală. Cy îi făgăduise „să se poarte cumsecate". Cît a durat drumul pînă acolo, s-a ţinut de vorbă. La petrecere au găsit şi cîţiva lucrători care veniseră din Gopher Praerie şi fermieri din împrejurimi. Un grup de vreo şase tineri, care aparţineau unei colonii de degeneraţi dintr-o regiune ascunsă între dealuri, unde nu produceau decît cartofi, veniseră şi ei, dar erau beţi. Toţi aceştia începuseră imediat să danseze ca nişte ieşiţi din minţi în şura transformată în sală de dans, chiuind şi rîzînd la sunetele viorii lui Del Snaflin, care striga figurile vechilor dansuri pe care le jucau. Cy trăsese de două ori din sticla pe care o avea în buzunar. Îl văzuse scotocind printre hainele care erau îngrămădite peste lada de ovăz din fundul şurii şi puţin după aceea auzi pe unul dintre tinerii fermieri spunînd că cineva i-a furat din buzunarul sumanului sticla de whisky pe care o adusese. S-a dus la Cy şi i-a spus că numai el a putut s-o fure, dar el i-a răspuns : „Am făcut o simplă glumă, dar mă duc s-o duc înapoi". Pe urmă i-a spus să bea şi ea un gît, altfel n-o mai înapoiază.

— Mi-am udat numai buzele şi i-am dat-o înapoi, gemu Fern, apoi se ridică pe pat şi se uită la Carol : Dumneata ai băut vreodată whisky ?

— Da. Am băut de cîteva ori. Aş fi foarte mulţumită să pot avea chiar acum, căci contactul cu puritanii m-a dat gata.

— Tot aşa şi eu, răspunse Fern şi începu să rîdă. Nu cred să fi băut pînă acum mai mult de cinci ori cu totul în viaţa mea, dar dacă îmi va scris să mai întîlnesc o doamnă Bogart şi Fiul...

În sfîrşit, nici n-am gustat propriu zis din sticlă... era un whisky tare şi mirosea urît — dar mi-ar fi făcut plăcere un pahar de vin. Mă simţeam atît de mulţumită. Mi se părea că şura seamănă cu o scenă de teatru, cu grinzile ei învechite, cu ieslele întunecate şi lampioanele ce se legănau din tavan, iar în fund, sprijinită de un perete, o cositoare care părea o maşină misterioasă. M-am distrat cum nu se poate mai bine şi am dansat cu un fermier tînăr, foarte frumos şi voinic şi foarte inteligent. Dar cînd am dat cu ochii de Cy, am început să mă alarmez. Să-ţi spun drept, nu cred să fi băut mai mult de două picături de whisky. Dar crezi că Dumnezeu mă va pedepsi din cauză că am dorit să beau puţin vin?

— Draga mea, poate Dumnezeul doamnei Bogart şi chiar al Străzii Mari. Dar toţi oamenii inteligenţi şi curajoşi sînt împotriva lui... deşi e pe cale să ne pună genunchii în piept.

Fern a continuat să danseze cu tînărul fermier şi pe urmă a uitat cu totul de Cy, în timp ce stătea de vorbă cu o fată care la universitate urmase cursuri de agricultură. Probabil Cy n-a dat înapoi sticla furată — căci l-a văzut că se apropie de ea legănîndu-se pe picioare, iar în drum îi spunea fiecărei fete cîte o mojicie şi dansa djig. I-a spus că trebuie să se întoarcă acasă. Cy s-a învoit şi, după ce au ieşit din şură, s-a repezit la ea şi a sărutat-o:

— Închipuie-ţi, înainte de asta eu credem că e foarte interesant să fii sărutată de un bărbat în timpul unui bal...

Nu a luat în seamă purtarea lui, căci se gîndea să se întoarcă acasă cu el cît mai curînd, ca nu cumva să se încingă vreo încăierare. Un fermier i-a ajutat să înhame calul la cabrioletă, în timp ce Cy sforăia. Înainte de plecare s-a trezit şi pe urmă tot drumul a fost o alternare de somn şi de străduinţe de a se repezi la ea.

— Cred că sînt şi eu tot atît de robustă ca el. Am reuşit să-l ţin departe de mine, în timp ce conduceam cabrioleta, care se legăna din toate încheieturile. Mi se părea că nu mai sînt o tînără fată, ci mai curînd o lucrătoare — sau nu, cred că eram incapabilă să mă mai gîndesc la ceva. Era întuneric beznă. Cu mare greutate am ajuns în marginea oraşului; dar am avut mult de luptat, căci trebuia să cobor din cabrioletă în noroi, ca să pot citi inscripţiile stîlpilor indicatori şi să mă pot orienta. Am aprins chibrituri pe care le-am luat din buzunarul hainei lui Cy; dar el se ţinea după mine şi încerca să mă sărute; a căzut de pe scara cabrioletei în noroi, apoi s-a ridicat şi s-a repezit din nou la mine... Mă speriasem; pe urmă l-am pălmuit destul de zdravăn şi m-am urcat în trăsurică. S-a luat după mine, plîngînd ca un copil; după ce m-am oprit să se urce, a început din nou atacurile... Dar nu face nimic; am reuşit să-l aduc acasă. L-am urcat pe terasă. Doamna Bogart ne aştepta...

A fost o scenă să te tăvăleşti de rîs, de fiecare dată cînd... cînd imi spunea cîte ceva — Cy începuse să verse ca un animal — eu mă gîndeam că va trebui să duc trăsurica înapoi şi mă întrebam, oare cel de la care o împrumutasem o mai fi treaz? În sfîrşit, de bine de rău am reuşit să bag cabioleta în şopron, pe urmă m-am întors la mine în cameră. Încuiasem uşa, dar doamna Bogart a continuat să vocifereze şi să mă insulte în toate chipurile, zguduind clanţa uşii, ca să poată intra. În acest timp îl auzeam pe Cy care trecuse în curtea din dos şi orăcăia. Nu cred că voi fi în stare să mă căsătoresc cu vreun bărbat. Pe urmă astăzi...

M-a alungat pur şi simplu din casă. Toată dimineaţa am încercat să-i explic, dar n-a vrut să mă asculte. Asculta ce spunea Cy. Cred că pînă acum i-au trecut durerile de cap. Pentru el toată afacerea asta nu este decît o glumă foarte reuşită, după cum spunea în timpul dejunului. Sînt convinsă că în lipsa aceasta aleargă prin oraş şi se laudă la toată lumea cu cucerirea pe care a făcut-o. Înţelegi?... Te rog, spune-mi că înţelegi ce s-a întîmplat. Am reuşit să-l ţin la distanţă, dar nu ştiu cum voi mai îndrăzni să mă arăt la şcoală. Se spune că în oraşele de provincie este mult mai uşor să faci educaţia copiilor... Aproape nu-mi

vine să cred că eu sînt cea care stă în faţa dumitale şi-ţi vorbeşte în felul acesta. Nu-mi vine să cred nici că ceea ce s-a întîmplat astă noapte ar putea fi real.

Dar să-ţi spun o ciudăţenie : noaptea trecută, cînd mi-am dezbrăcat rochia — era o rochie atît de drăguţă şi-mi plăcea dar acum e complet stricată, din cauza noroiului cu care s-a murdărit. Am plîns cînd am văzut-o... Dar nu face nimic. Ciorapii cei albi de mătase sînt sfîrşiaţi complet şi, ciudăţenia este, că nu ştiu nici eu dacă mi i-am rupt singură în ceva mărăcinişi, cînd am coborît din cabrioletă să văd stîlpul indicator, sau mi i-a sfîrşiat Cy, în timp ce mă luptam cu el.

4.

Sam Clark era preşedintele Comitetului Şcolar. Ascultă cu simpatie şi bunăvoinţă, cît timp doamna Carol povesti întîmplarea cu Fern, iar doamna Clark gînguri :

— O, ce păcat ! şi n-o întrerupse decît o singură dată, ca să-i spună : Dragă, nu vorbi în felul acesta despre oamenii evlavioşi, căci sînt o mulţime de creştini sinceri care practică din toată convingerea credinţa lor, cum este cazul soţilor Champ Perry.

— Da, ştiu ! Dar, din nenorocire, sînt destui oameni credincioşi între parohi care vor căuta din toate puterile să-i convingă, pentru a condamna o nevinovată.

După ce termină ce avea de spus, doamna Clark oftă :

— Biata fată ; nu mă îndoiesc că tot ce a spus este adevărat, iar Sam adăugă : Domnişoara Mullins este tînără şi lipsită de cumpăt, dar tot oraşul — afară de mama Bogart — ştie foarte bine ce fel de om e Cy. În orice caz, domnişoara Mullins a făcut o mare prostie că s-a dus cu el la petrecere.

— Totuşi greşeala pe care a făcut-o nu este atît de mare încît să i se dea o astfel de pedeapsă.

— Nu... dar... (Sam încerca să evite formularea unei păreri). Uite ce, mama Bogart a alergat în toate părţile prin oraş şi a făcut-o cum i-a venit la gură. S-a repezit la ea cu unghiile, nu-i aşa? Bătrîna este o femeie primejdioasă, nici vorbă.

— Da, dumneata o cunoşti destul de bine şi şti cît este de rea.

— O, nu doamnă. Partea ei caracteristică nu este răutatea. A găsit cu cale să intre la noi în magazin, cu cel mai dulce zîmbet creştinesc pe buze şi ţine un vînzător de vorbă un ceas întreg, ca la urmă să cumpere de cinci parale ace cu gămălie. Îmi aduc aminte că într-un rînd...

— Sam! îl întrerupse Carol, care-şi pierduse răbdarea. Spune-mi drept, dumneata vei fi de partea lui Fern? Cînd doamna Bogart a venit la dumneata, a formulat acuzaţii ferme, care s-ar putea dovedi?

— Da, cred că s-ar putea dovedi, mai mult sau mai puţin.

— Bine, dar Comitetul Şcolar nu poate ţine seamă de astfel de acuzaţi.

— Cred totuşi că în oarecare măsură va trebui să se ţină seamă de acuzaţiile ei.

— Dar în orice caz o veţi absolvi pe Fern de aceste acuzaţii.

— Eu personal voi face pentru fata aceasta tot ce-mi stă în putinţă, dar dumneata şti ce este Comitetul Şcolar. În primul rînd, cel mai de seamă membru este Predicatorul Zittere, or parohia lui este în majoritate stăpînită de sora Bogart, prin urmare el va fi de partea ei; pe urmă Ezra Stowbody, în calitate de bancher, va tuna şi fulgera despre morală şi puritanism. Cred, dragă Carric, că majoritatea Comitetului va fi împotriva ei. Nu pentru că am crede ceea ce spune Cy, nici dacă ar jura pe un maldăr de Biblii, dar, în orice caz, după toate cîte s-au spus, nu cred ca domnişoara Mullins să fie persoana indicată să conducă echipa noastră de baschet, cînd pleacă din oraş, ca să joace cu echipele altor şcoli superioare, nu-i aşa?

— Probabil că nu este indicată, dar nu s-ar putea s-o conducă altcineva?

— Cum adică, dar acesta este tocmai unul dintre motivele pentru care a fost angajată de şcoala noastră, răspunse Sam cu încăpăţînare.

— Nu ştiu dacă-ţi dai seama că aici nu se mai pune chestiunea de un angajament, de o slujbă şi de o concediere; aici este vorba de alungarea unei admirabile fete,

după ce i-ai atribuit un stigmat ticălos şi asta înseamnă că veţi da ocazie tuturor doamnelor Bogart — din întreaga lume — să se repeadă din nou asupra ei. Iată ce se va întîmpla, dacă o veţi scoate din slujba pe care o are.

Sam începu să se frămînte în scaun, se uită la soţia lui, se scărpină în cap, dar nu răspunse nimic.

— Nu eşti de acord să-i iei apărarea în faţa Comitetului? Şi dacă vei rămîne în minoritate, a-ţi fi dispus ca dumneata şi ceilalţi, care sînteţi de aceeaşi părere, să faceţi un raport de protest;?

— În astfel de cazuri, nu se fac rapoarte. Regulamentul nostru prevede să discutăm chestiunea şi să luăm o decizie pe care o vom anunţa, fie că a fost luată în unanimitate, fie că nu.

— Regulamente! Dar poate fi vorba de regulamente. cînd se pune în discuţie viitorul unei fete! Sfinte Doamne! Regulamentul unui Comitet Scolar! Sam! Nu vrei să-i iei apărarea şi să ameninţi că-ţi vei da demisia în cazul cînd o vor concedia din slujbă?

Nemulţumit şi plictisit de toate subtilităţile acestea ale ei, îi răspunse pe un ton aproape plîngător:

— Uite ce, eu voi face tot ce voi putea, dar va trebui să aştept pînă cînd se va întruni Comitetul.

Aşa că „voi face tot ce voi putea" şi „evident atît eu, cît şi dumneata ştim foarte bine ce fel de femeie este doamna Bogart, fu tot ce reuşi doamna Carol să obţină de la inspectorul şcolar George Edwin Mott, bancherul Ezra Stowbody, pastorul Ziterel şi toţi ceilalţi membri ai Comitetului Şcolar.

După ce se întoarse acasă, se gîndi, dacă nu cumva pastorul Zitterel făcuse vreo aluzie la ea însăşi; cînd îi spusese: „Sînt prea multe ticăloşii între oamenii sus puşi din oraşul acesta, deşi răsplata păcatului este moartea... sau în cazul cel mai favorabil concedierea". Privirile cu care pastorul însoţise aceste cuvinte îi rămăseseră adînc întipărite în minte.

A doua zi dimineaţa, înainte de ceasurile opt, era la hotel Fern ar fi vrut să se ducă la şcoală, să înfrunte bîrfelile, dar se simţea prea slăbită. Carol stătu cu ea şi-i citi toată ziua, încercînd s-o convingă şi să se convingă pe ea însăşi că ar fi peste putinţă ca cei din Comitetul

Școlar să nu fie echitabil. În aceeași seară fu mult mai puțin sigură, în timpul spectacolului de la cinematograf, cînd o auzi pe doamna Gourgerling spunîndu-i doamnei Howland :

— Ar putea să fie nevinovată și tot ce vrei, admit chiar că este, dar dacă în timpul balului a băut o sticlă întreagă de whisky, cum susține toată lumea, atunci s-ar putea foarte bine să fi uitat că este atît de nevinovată, hi-hi-hi.

Maud Dyer se plecă peste spătarul scaunului din fața lor și adăugă :

— Este exact ceea ce spuneam și eu. Nu vreau să condamn pe nimeni, dar dumneavoastră ați băgat de seamă felul în care fata asta se uită la bărbați ?

„Oare pe mine cînd mă vor tîrî pe eșafod ?" se întrebă doamna Carol.

Nat Hicks îi opri pe soții Kennicott în drumul spre casă. Carol nu-l putea suferi pentru atitudinea lui cu care voia să-i dea de înțeles că ei doi ar avea o taină. Fără să-i facă cu ochiul, părea totuși că-i face ei semne, cînd o întrebă :

— Ei, ce ziceți de Mullins asta ? Eu nu sînt cîtuși de puțin un om cu vederi înguste, dar cred că în școlile noastre ar trebui să avem profesoare la locul lor. Știți ce-am auzit eu ? Se spune că orice ar fi făcut după ce a plecat de la bal, ea totuși a plecat de acasă cu două sticle de whisky și era făcută bine, înainte ca Cy să fi început să bea. Ce zici, se pricepe să-i tragă la măsea fetița noastră, ha-ha-ha...

— Mofturi, răspunse Kennicott. Nu cred așa ceva.

O luă pe Carol de braț și plecă, înainte ca ea să poată spune ceva.

În aceeași seară, tîrziu, îl văzu pe Erik trecînd singur prin fața casei lor și se uită după el, dornică să audă vorbele pline de amărăciune pe care, dată fiind împrejurarea, le va putea spune la adresa oamenilor din oraș. Kennicott nu era în stare să-i spună altceva, decît cuvinte ca acestea :

„Evident toată lumea este dornică să asculte o întîmplare savuroasă ca aceasta, dar nu cred că oamenii să poată fi atît de ticăloși".

Se duse la culcare și încercă să se convingă pe ea însăși că membrii Comitetului Școlar sînt oameni superiori.

Abia marți după amiază află că membrii Comitetului s-au întrunit în ședință la orele zece dimineața și au votat „să primească demisia domnișoarei Fern Mullins". Știrea i-o telefonă Sam Clark :

— N-o acuzăm de nimic. Îi dăm pur și simplu ocazia ca să demisioneze. N-ai vrea să te duci pînă la hotel și s-o rogi să-și scrie demisia, acum, după ce noi i-am acceptat-o? Sînt foarte mulțumit că am reușit să conving Comitetul să adopte acest punct de vedere.

— Dar dumneata nu înțelegi că orașul ar considera această demisie, drept o confirmare a acuzațiilor ce i se aduc?

— Noi ... nu o ... acuzăm de nimica, nu înțelegi, răspunse Sam, care probabil își ieșise puțin din fire.

Fern părăsi orașul în aceeași seară.

Carol o conduse la gară. Amîndouă, strînse una lîngă alta își făcură loc printre oamenii care-ți lingeau buzele mulțumiți. Carol încercă să se uite la ei furioasă, ca să-i determine să plece privirile în pămînt, dar în fața nerușinării băieților și a chipurilor bovine ale bărbaților se simți înspăimîntată. Fern nu se uită la ei, dar Carol îi simți brațul tremurînd, însă nu plînse și nu a făcut vreo mișcare, ci își croi drum printre oameni. Pe urmă îi strînse mîna lui Carol, îi spuse ceva neînțeles și intră în sala de așteptare.

Își aduse aminte că și Miles Bjornstam luase trenul din gara aceasta. ce se va întîmpla oare în gara aceasta, cînd va veni ziua să plece și ea?

Se întoarse în oraș mergînd pe urma a doi oameni străini, care erau în fața ei. Unul dintre ei începuse să rîdă și spunea :

— Ai văzut-o pe fîșneața aceea drăguță care era la gară? Fata aceea cu pălăriuța mică neagră. E frumușică. Ieri, înainte de a da o fugă la Ojibway Dalls, am fost aici în oraș și am auzit tot ce s-a întîmplat cu ea. Mi se pare că a fost profesoară, dar, după cît se vede, era poamă bună. Auzi, ce să le treacă prin minte. Ea și cu cîteva prietene de-ale ei au cumpărat o ladă de whisky și s-au

pus pe petrecere, iar într-o noapte ce crezi c-au făcut? Au luat un grup de băieți și s-au dus cu ei la țară, la un bal, unde se spune ...

Străinul se întoarse și văzu că pe urma lor vine o femeie, oricum el nu era nici lucrător, nici vulgar, și mai era și cap de familie și un agent comercial priceput, așa că restul aventurii i-l povesti în șoaptă. Toavărășul său rîdea po înfundate.

Carol se abătu pe o stradă laterală.

În drum îl întîlni pe Cy Bogart care povestea foarte animat unui grup de oameni adunați în jurul lui, probabil ultima aventură; între aceștia era și Nat Hicks, Del Snaffin, Bert Tybee, care ținea barul, și A. Tennyson O'Hearn, cel mai proaspăt avocat din oraș. Toți erau bărbați mult mai în vîrstă decît el, dar îl primeau și-l încurajau să continue povestea începută.

Trebui să mai treacă o săptămînă pînă să primească o scrisoare de la Fern, în care-i spunea, între altele:

... evident, familia mea nu crede nimic din toată povestea pe care le-am spus-o eu, dar sînt convinși cu toții că am făcut ceva ce nu poate fi la locul lui, și au început să mă dăscălească, fiecare pe rînd, așa că n-am putut suporta și a trebuit să plec de acasă la o pensiune. Agențiile pedagogice sînt probabil informate despre cele întîmplate, deoarece un bărbat la care m-am dus să-i cer o slujbă, mi-a trîntit ușa în nas, iar în altă parte unde era o femeie, aceasta s-a purtat mizerabil cu mine. Nu știu ce voi face. Afară de asta nu mă simt nici bine. Probabil voi fi obligată să mă căsătoresc cu un individ care este îndrăgostit de mine de mult, dar este atît de prost, încît îmi vine să țip cînd îl aud vorbind.

Dragă doamnă Kennicott, dumneata ai fost singura ființă care m-ai crezut. Mie totul mi se pare că n-a fost altceva decît un vis urît, eram atît de proastă în noaptea aceea cînd m-am întors cu cabrioleta de la țară mă simțeam ca o eroină, în timp ce-l țincam pe Cy departe de mine, mă luptam cu el. Mi se pare că eu îmi închipuiam că voi fi admirată de oamenii din Gopher Praerie. Eram obișnuită ca la Universitate să fiu admirată pentru succesele mele atletice, ori de atunci n-au trecut mai mult de cinci luni ...

CAPITOLUL XXXIII

Timp de o lună întreagă, care fu o perioadă de îndoieli și de așteptări, pe Erik nu-l mai văzu decît din întîmplare, o dată la balul Eastern Star și a doua oară la prăvălie, unde de față cu Hicks discutară cu mare interes, ca și cînd ar fi fost cine știe ce problemă importantă, dacă trebuie să facă una sau două cheutori la mînecile costumului cel nou al lui Kennicott. Pentru ceilalți care erau de față, conversația lor fu de o cuviință și o banalitate fără margini.

Despărțită în felul acesta de Erik și copleștită de amărăciune pentru Fern, Carol își dădu seama pe neașteptate și pentru prima dată că-l iubește.

Se gîndea la o mulțime de cuvinte emoționante pe care i le-ar fi spus dacă ar fi avut ocazia și din cauza cărora ea îl admira și-l iubea. Dar îi era frică să-l cheme la ea. El înțelese și nu mai veni. Uită cu totul că au fost clipe cînd s-a îndoit de el și uită și de sila pe care i-o inspira mediul în care era condamnat să trăiască. În fiecare zi renunțarea de a-l vedea i se părea tot mai greu de suportat. Fiecare dimineață, fiecare după amiază și fiecare seară reprezentau compartimente deosebite în timp ce se distingeau între ele printr-un oftat : „O, aș vrea să văd pe Erik" și de fiecare dată oftatul acesta o răscolea tot atît de adînc, ca și cînd n-ar mai fi oftat niciodată pînă atunci.

Trăia și clipe chinuitoare, cînd era incapabilă să și-l imagineze cum arată. De obicei, în închipuirea ei îl vedea în cîte o atitudine, cînd ridica privirea pentru o clipă de pe fierul lui de călcat, sau alergînd pe marginea lacului împreună cu Dave Dyer. Altă dată însă dispărea cu totul din amintirea ei, nu mai era imagine, ci o simplă amintire. Se gîndea la felul în care arăta : nu cumva pumnii lui erau prea mari și prea roșii ? Poate avea nasul ca o pătlăgea, cum îl au cei mai mulți scandinavi ? Era oare cu adevărat atît de grațios cum și-l închipuise ea ? Cînd se întîmpla să-l întîlnească pe stradă, era nu numai liniștită, dar și mulțumită de prezența lui. Se simțea mult mai tulburată, nu de faptul că uneori nu era în stare să și-l

imagineze, ci de micile amănunte, ca scăpări de lumină, ce-i treceau prin minte : chipul lui în ziua cînd coborau împreună țărmul lacului, să ia barca ; lumina tremurată a apusului de soare pe tîmplele lui ; mușchii de pe gît și obrazul lui tras.

Într-o seară de noiembrie, cînd Kennicott era plecat la țară ca să vadă un bolnav, auzi soneria și, ducîndu-se să deschidă, rămase năucită cînd se pomeni față în față cu Erik care se uita la ea umil și rugător, cu mîinile în buzunarele pardesiului. Ca și cînd ar fi învățat o lecție pe dinafară, îi spuse dintr-o răsuflare.

— Am văzut pe soțul dumitale că a plecat. Trebuia să vin să te văd. Nu mă mai puteam împotrivi dorinței. Vino să facem o plimbare împreună. Știu. Lumea ne-ar putea vedea. Dar nu ne va vedea nimeni, dacă ieșim în largul cîmpului. Te voi aștepta lîngă elevator. Te aștept cît vrei ... dar te implor, grăbește-te !

— Nu-mi trebuie decît cîteva minute, răspunse ea.

Pe urmă închise ușa și murmură : „Voi sta cu el de vorbă cel mult un sfert de ceas și pe urmă mă întorc acasă". Îmbrăcă mantaua de postav și-și încălță galoșii ; uitîndu-se la ei, se gîndi cît de modești sînt o pereche de galoși și cît de limpede se vede că atunci cînd îi încalți nu se poate să te duci la o întîlnire de dragoste.

Îl găsi în umbra elevatorului, lovind cu piciorul șina de la linia de garaj din cauza enervării. Pe măsură ce se apropia de el, i se părea că-l vede crescînd de mulțumire, dar nu-i spuse nici o vorbă și nici ea nu zise nimic ; o bătu pe mîneca hainei și ea-i răspunse la această mîngîiere cu același gest ; trecură apoi peste linia ferată și, după ce găsiră o potecă, ieșiră în largul cîmpului.

— E noapte rece, dar mie-mi place, atmosfera aceasta melancolică și cenușie, zise el.

— Da.

Trecură pe lîngă un grup de copaci care se zbuciumau în vînt și își continuă drumul pe cărarea umedă. Luă mîna lui Carol și i-o băgă în buzunarul pardesiului său. Ea îl apucă de degetul mare și oftă, apoi îl ținu de deget, exact cum făcea Hugh cu degetul ei, cînd plecau împreună la plimbare. Se gîndi la copilul ei. Femeia la toate pe care o

avea era acasă, dar se gîndi dacă e bine să-l lase toată seara singur numai cu ea. Gîndul acesta era însă atît de tulbure, încît rămase aproape neformulat.

Erik începu să vorbească încet şi să-i facă mărturisiri. Îi descrise felul în care lucrase într-un mare atelier de croitorie la Minneapolis; aburul şi căldura în care trebuia să-şi petreacă timpul, monotonia între oameni îmbrăcaţi numai in jiletci peticite şi pantaloni boţiţi, oameni care nu se emoţionau în faţa „unui buton de bere", lucrători care vorbeau despre femei şi rîdeau, făceau glume pe socoteala lui şi-şi băteau joc de el. „Eu însă nu mă supăram, deoarece, după ce plecam de la atelier, puteam trăi în lumea mea. Mă duceam adesea la Institutul de Arte Frumoase şi la Muzeul Walker, făceam pe jos ocolul lacului Harriet sau mă duceam pînă la Gates House, despre care îmi închipuiam că este un castel din Italia în care trăiesc eu. Îmi imaginam că sînt un marghiz şi colecţionez covoare, după ce am fost rănit într-o luptă la Padua. Singurul moment penibil a fost cînd patronul, care se numea Finkelfarb, mi-a găsit jurnalul în care scriam în fiecare zi şi pe care l-a citit în gura mare faţă de toţi lucrătorii din atelier — a fost o încercare grea", sfîrşi el şi începu să rîdă. „M-au amendat cu cinci dolari, dar acum toate acestea au trecut şi nu mă mai gîndesc la ele. Astăzi mi se pare că te văd între mine şi soba de gaz unde se încălzeau fiarele de călcat — limbile lungi de flăcări violete se încolăcesc în jurul fierului încins şi încep să sîsîe; şiu-şiu-şiu, cît e ziua de lungă".

Îl strînse mai tare de deget şi prin faţa ochilor i se păru că-i trece imaginea camerei joase cu aerul înecăcios, cu răbufnitul surd al fiarelor de călcat, cu mirosul iute de stofă pîrlită şi pe Erik în mijlocul unui grup de lucrători care fac haz. Vîrful degetelor lui îşi făcu loc prin deschizătura mănuşii, să-i mîngîie palma mîinii. Scoase mîna din buzunarul lui, îşi smulse mănuşa, pe urmă băgă mîna la loc, şi-l apucă strîns.

Începuse să-i spună ceva despre „o femeie adorabilă"; dar în mijlocul liniştii ce se legăna în sufletul ei lăsă cuvintele să treacă pe lîngă ea, fără să le prindă înţelesul şi nu auzea mlădierea glasului ce părea că se ridică în jurul ei, întocmai ca bătaia aripilor de fluturi.

Se trezi cînd băgă de seamă că el încercă să-i spună ceva important :

— Ascultă, Carol ... huhîm ... am scris un poem ... despre dumneata.

— Foarte frumos ; ia spune-mi-l şi mie.

— Te rog nu vorbi atît de indiferentă. Nu s-ar putea să mă iei în serios, cînd sîntem împreună ?

— Dragă băiete, dacă te-aş lua în serios ... Nu vreau să suferim mai mult decît ... ne este dat să suportăm. Spune-mi poemul. Nu mi s-a întîmplat niciodată pînă acum să aud un poem scris despre mine.

— Nu este propriu zis, un poem, ci mai mult nişte cuvinte care-mi plac foarte mult, deoarece mi se par că exprimă ceea ce eşti dumneata ; evident, s-ar putea ca altul să nu fie de aceeaşi părere, dar ... În sfîrşit ...

Mică şi bună, înţeleaptă şi dragă,
Ochi-mi privirile tale întîlniră ...

Crezi că ai prins ideea ce m-a preocupat ?

— Da, şi-ţi sînt foarte recunoscătoare. (Îi era recunoscătoare, dar în acelaşi timp, împotriva voinţei ei, era conştientă de calitatea proastă a versurilor lui).

În aceeaşi clipă prin faţa ochilor începea să se închege frumuseţea tulbure a nopţii şi vedea trîmbele , ca nişte monştri, ale norilor ce se încolăceau în jurul lunii ; ochiurile de apă lăsate de ploi şi sfărîmăturile de stînci din jurul lor străluceau cu reflexe de lumină interioară. Trecură prin faţa unui grup de plopi care ziua păreau resfiraţi, dar acum, prin întunerec, erau ca un zid ameninţător. Se opri în loc. Auziră picăturile de apă scurgîndu-se de pe frunzele ramurilor şi clipocind pe pămîntul umezit.

„Frunzele şi firea aşteaptă, totul este în aşteptare", murmură ea. Îşi desfăcu mîna dintr-a lui şi-şi duse la buze degetele înţepenite. Sufletul îi era copleşit de melancolie.

— Sînt fericită — va trebui să ne întoarcem acasă înainte de a fi cuprinşi de melancolie a nopţilor pustii şi umede. Dar nu s-ar putea să ne aşezăm undeva pe un trunchi de copac şi să ascultăm susurul frunzelor ?

— Nu se poate. Pămîntul e prea umed. Dar mi-ar plăcea să putem aprinde un foc şi ai putea să te aşezi pe par-

desiul meu în apropierea flăcărilor. Eu mă pricep foarte bine la aprins focul. Într-un rînd vărul meu Lars şi cu mine am petrecut o săptămînă întreagă într-o colibă, departe în Big Woods, unde ne apucase un viscol. Cînd am intrat în colibă, vatra era toată îngheţată, dar am tăiat gheaţa şi am adus ramuri de brad. Oare n-am putea face un foc pe aici printre copaci şi să stăm puţin de vorbă?

Stătu şi se gîndi, gata să primească sau să refuze. Începuse să simtă o uşoară durere de cap. Rămase nemişcată. Totul în jurul ei, noapte, silueta lui tulbure, viitorul care se apropia de ea furiş, ca şi cînd ar fi plutit imaterială într-o lume din a patra dimensiune. În timp ce gîndurile ei încercau să se închege, farurile unei maşini măturară pămîntul de la o cotitură a drumului şi ei se depărtară puţin unul de altul. „Ce să fac? se întrebă ea. Cred ... În orice caz, nu pot fi jignită. Sînt o femeie în toate minţile. Se poate să fiu atît de supusă pornirilor mele încît să nu mai îndrăznesc să mă aşez alături de foc împreună cu un bărbat şi să stăm de vorbă? În cazul acesta ar fi mai bine să fiu moartă".

Luminile automobilului, care se auzea trepidînd, începură să crească şi să se apropie : acum tremurau deasupra lor, apoi dintr-o dată maşina se opri şi, din întunericul de dincolo de volan, auziră un glas supărat şi răstit :

— Ei, daţi-vă la o parte.

Îşi dădu seama că era Kennicott.

Supărarea dispăruse cu totul din glasul lui :

— Aţi ieşit la plimbare?

Îi răspunseră bîlbîindu-se ca nişte copii.

— Trebuie să fiţi uzi pînă la piele. Ar fi mai bine să vă întoarceţi acasă, împreună cu mine. Haide, Valborg. urcă-te aici în faţă.

Gestul cu care deschise brusc uşa era mai mult un ordin. Carol îşi dădu seama că Erik se urcă în maşină şi că ea va trebui să stea în spate, dar că va trebui să-şi deschidă singură portiera ca să poată urca. În aceeaşi clipă extazul sufletului ei, care abia adineauri se ridicase pînă la cer, se stinse dintr-o dată şi ea redeveni doamna doctor W. P. Kennicott din Gopher Praerie, care se întorcea acasă cu o maşină hodorogită şi era pe cale să primească o lecţie de bună purtare de la soţul ei.

Se gîndea cu groază la cuvintele pe care Kennicott le va spune lui Erik. Se plecă spre ei, ca să-i poată auzit Kennicott tocmai spunea:

— Cred că înainte de a se lumina de ziuă, vom avea o ploaie zdravănă; e mai mult ca sigur.

— Da răspunse Erik.

— Anul acesta avem un anotimp foarte ciudat. N-am mai pomenit ca luna octombrie să fie atît de friguroasă, iar noiembire atît de caldă. Nu uita că prima ninsoare a fost în ziua de 9 octombrie, dar luna aceasta am avut o vreme superbă pînă în ziua de 21 — după cît îmi aduc aminte toată luna n-a căzut nici un fulg de zăpadă. Dar acuma nu m-aş mira deloc dacă ne vom pomeni cu zăpada dintr-un moment într-altul.

— Da, după toate semnele, ar putea veni, răspunse Erik.

— Aş fi preferat ca toamna aceasta să am mai mult timp, ca să mă pot duce la vînătoare de raţe. Ai, ce zici? (Glasul lui Kennicott părea insinuant). Mi-a scris un prieten de la Man Trape Lake că într-un ceas a reuşit să împuşte şapte dropii şi două raţe.

— E extraordinar, se miră Erik.

Pe Carol n-o băgau în seamă. Kennicott părea zgomotos de vesel şi-i strigă unui fermier cînd trecu pe lîngă caii care începuseră să sforăie în hamuri: „Gata, am trecut ... schon-gut!". Se sprijini de spătarul scaunului, eroină fără motive de eroism într-o dramă ridicul de puţin dramatică. Luă o hotărîre fermă şi nestrămutată. Îi va spune lui Kennicott ... Ce-i va spune? I-ar fi fost peste putinţă să-i spună că-l iubeşte pe Erik. Îl iubeşte oare cu adevărat? Dar va limpezi cu el imediat această chestiune. Nu era nici ea sigură dacă hotărîrea acesata era rezultatul provocat de mila pentru orbirea lui Kennicott sau de revoltă pentru convingerea lui că el ar fi destul de bărbat pentru a umple viaţa unei femei, dar în orice caz îşi dă seama că a reuşit să scape din cursa ce i-o întinsese, că va putea să-i vorbească pe faţă, aşa că se bucura pe ascuns de savoarea acestei aventuri, în timp ce în faţa volanului el stătea de vorbă cu Erik:

— Nimic nu poate să-ţi facă mai mare plăcere decît un ceas de pîndă la vînătoarea de raţe şi ... Maşina asta nu

mai trage deloc; mi se pare că iarăşi s-au îmbîcsit cilindrii. Probabil va trebui să-i schimb din nou segmenţii.

În Main Street se opri şi se întoarse din nou spre Erik, ca să-i spună binevoitor:

— Am ajuns; de aici mai ai de făcut cîţiva metri pînă acasă. Noapte bună!

Carol aşteptă speriată. Oare Erik va pleca, fără să zică nimic?

Îl văzu că vine încet spre ea şi-i întinse mîna:

— Noapte bună, Carol. Mi-a făcut multă plăcere plimbarea noastră.

Îi strînse mîna; automobilul se puse din nou în mişcare. Pe urmă îl pierdu din vedere, pe după colţul unei farmacii din Main Street.

Kennicott nu zise nimic, decît în clipa cînd se opri în faţa casei lor, cînd se întoarse spre ea:

— Cred că ar fi bine să cobori aici, iar eu voi conduce maşina la poarta din dos. Te rog, vezi nu cumva acolo poarta este închisă?

Îi deschise poarta de la intrarea în curte şi băgă de seamă că mai are şi acum în mîna mănuşa pe care şi-o scoase în timpul plimbării cu Erik. Mănuşa era umedă şi şi-o puse din nou. Se opri în mijlocul camerei, nemişcată, cu pardesiul leoarcă şi galoşii plini de noroiul adus de pe cîmp. Kennicott i se părea tot atît de neînţeles ca şi pînă acum. Situaţia în care se găsea ea era ceva mai puţin plăcută, decît dacă s-ar fi pomenit cu reproşuri din partea lui; trebuia să facă un efort deznădăjduit pentru a-i atrage atenţia asupra ei şi a-l face să înţeleagă toate gîndurile tulburi care o frămîntau, în loc să constate că, după ce începe să vorbească, el o va întrerupe cu căscatul, preocuparea lui de fiecare seară de a întoarce pendula şi a încuia uşa, ca pe urmă să se ducă la culcare. Îl auzi umblînd cu lopata in grămada de cărbuni şi încărcînd cazanul de la subsol. Pe urmă îl auzi că intră zgomotos prin bucătărie şi, înainte de a da ochii cu ea, se opreşte în hol şi întoarce pendula.

După ce intră în cameră, privirile lui îi cercetară pardesiul ud de ploaie şi coborîră spre galoşii plini de noroi. I se păru că aude — că aude destul de limpede, că vede,

simte și pipăie cuvintele lui, ca și cînd ar fi fost ceva material.

„Carrie, n-ar fi mai bine să-ți scoți pardesiul, căci e leoarcă de apă", pentru ca imediat după aceea să-l audă:

— Ascultă, Carrie, începu el, pe urmă își dezbrăcă pardesiul și, trîntindu-l pe un scaun, se apropie de ea, continuînd cu glas ceva mai ridicat, chiar țipător — cred că ar fi mult mai bine să termini cu afacerea asta, chiar acum. Eu te iubesc și te respect, dar ar trebui să fiu un imbecil dacă aș încerca să dramatizez lucrurile. Totuși, dintre tine și Valbourg, înainte de a te expune unei situații similare cu cea pentru care a fost sacrificată Fern Mullins.

— Cum, tu ...

— Sigur că da. Știu tot. Cum ar fi fost posibil să nu aflu într-un oraș ca acesta, unde lumea nu are altceva de făcut și sînt atîtea cumetre care să-și bage nasul în treburile altora? Nu vreau să spun că au avut destul îndrăzneală să-mi spună mie nu știu ce lucru mare; dar au făcut destule aluzii și, în orice caz, am văzut și eu destul de limpede că ție-ți place omul acesta. Dar eu știam cît ești tu de indiferentă și știam că ar fi peste putință să-l tolerezi pe Valgord să te țină de mînă și să te sărute, așa că nu mi-am făcut prea multe gînduri din cauza asta. Cred că nu-ți închipui despre tînărul acesta suedez, care a fost argat de fermă, că ar putea să fie tot atît de inocent îi de platonic în preocupările lui pe cît ești tu. Te rog, ai răbdare, nu te enerva. Nu este un băiat rău. E tînăr și-i place să-și petreacă vremea cu cărțile. Prin urmare e firesc ca omul să-ți placă și să ții la el. Dar nu e vorba de asta. Tu nu-ți dai seama ce este în stare să facă lumea dintr-un oraș ca acesta, după ce începe să bîrfească despre moralitatea cuiva, așa cum a făcut cu biata Fern? Probabil ți-ai închipuit că doi tineri îndrăgostiți pot sta de vorbă numai singuri și atunci cînd poftesc, dar într-un oraș ca acesta ar fi peste putință să faci ceva, fără să fie de față și un grup de străini pe care nu i-ai poftit, dar care sînt totuși foarte curioși să știe ce faci. Nu-ți dai seama că mama Westlake și alți cîțiva de aceeași teapă cu ea, dacă și-au pus în gînd să se țină de tine și să spună la toa tă lumea că tu ești îndrăgostită de acest Valbourg, vei sfîrși tu însuți, chiar fără să vrei, prin a admite ceea ce se spune pe seama ta și

a te îndrăgosti de el, numai pentru a le dovedi că puțin îți pasă de ceea ce spun ei?

— Dă-mi voie să stau jos, fu tot ce-i putu răspunde Carol și se lăsă grea și cu membrele înțepenite pe canapeaua din apropierea ei.

— Dă-mi pardesiul și galoșii, zise Kennicott căscînd, iar pînă cînd și le scoase, el începu să se joace cu lanțul de la ceas, încercă radiatorul și se uită la termometru. După ce-i luă pardesiul, ieși în hol, îl scutură, și-l atîrnă în cuier cu toată grija, cum făcea întotdeauna. Cînd se întoarse în cameră, apropie un scaun de canapea și, așezîndu-se în fața ei, se propti în spătar. O examină de aproape, exact ca un medic venit să-ți dea un sfat sever și la locul lui, dar pe care nu-l dorești deloc.

Înainte de a-și începe cuvîntarea sentențioasă, se simți copleșită de deznădejde și încercă să-i spună:

— Te rog! Aș vrea să te previn că eu aveam de gînd să-ți spun ceva astă seară.

— De ... nu știu dacă ai avea multe de spus.

— Cu toate acestea am ... Eu țin la Erik. Omul acesta îmi trezește ceva aici. (Își duse mîna la piept). Eu îl admir, Pentru mine nu este numai un „suedez care a fost argat la fermă". Este un artist ...

— Te rog, ai răbdare și ascultă-mă. Astă seară a avut tot timpul să-ți poată spune ce om extraordinar este el, dar acum e rîndul meu. Eu nu știu să vorbesc ca un artist, dar ... Carrie, tu înțelegi lucrările mele? (Se plecă spre ea, cu plamele mîinilor uriașe și atît de îndemînatice, proptite pe pulpele picioarelor voinice, un bărbat matur, cu vorba domoală și glas rugător). Cu toate că tu ești o femeie rece, cu totuși te iubesc, mai mult decît orice pe lume. Ți-am spus odinioară că tu ești sufletul din mine. Aceeași situație mai este și astăzi valabilă. Pentru mine tu ești tot ce văd eu în măreția unui apus de soare, pe care-l zăresc cînd mi se întîmplă să mă întorc cu mașina din vizitele pe care le fac bolnavilor mei de la țară; toate lucrurile frumoase care mie-mi sînt dragi, dar nu le pot exprima în vorbe, căci eu nu știu să fac poezie. Te-ai gîndit vreodată la meseria pe care o fac eu? Că alerg timp de douăzeci și patru de ore pe zi, prin noroaie și viscole, muncind pînă dau în brînci, ca să vindec pe toată

lumea, fie bogaţi, fie săraci ? Tu, care spui mereu că lumea aceasta ar trebui să fie condusă de oameni de ştiinţă, nu de politicieni, nu eşti în stare să pricepi că eu reprezint toată ştiinţa ce se poate imagina aici, în lumea în care trăim noi ? Că eu sînt omul capabil să înfrunte gerul, drumurile desfundate şi alergăturile prin bezna nopţilor umede ? Şi că pentru toate aceste alergături ale mele şi toată străduania mea, nu cer nimic altceva, decît să te ştiu pe tine că eşti aici acasă şi-mi vei ieşi în cale, cînd mă întorc. Nu-ţi cer să-mi fii o soţie pasionată — acum nu cer nici cel puţin atît — dar aştept de la tine ca tu să înţelegi ceea ce fac eu. Eu aduc pe lume copii, scap oameni de la moarte şi fac bărbaţii care au apucat pe drumuri greşite să fie mai puţin ticăloşi faţă de soţiile lor care muncesc pînă dau în brînci. Iar după toate acestea, te văd că începi să-ţi pierzi timpul cu un croitor suedez, din cauza că omul acesta este în stare să-ţi vorbească despre felul în care se cos volanele la o rochie.

— Îl întrerupse cu violenţă :

— Văd că-ţi pledezi cauza ta. Dă-mi voie acum să mi-o pledez şi eu pe a mea. Admit tot ce spui, afară de afirmaţia despre Erik. Dar crezi că numai tu singur şi copilul sînteţi cei care au nevoie de mine ? Nu vezi că toată lumea este împotriva mea, tot oraşul ? Le simt respiraţia fierbinte cum mă arde în ceafă. Mătuşa Bessie şi oribilul exploatator de sclavi care este unchiul Whittier, Juanita şi doamna Westlake şi doamna Bogart şi toţi ceilalţi. Pe toţi aceştia tu îi primeşti şi îi încurajezi ca să mă tîrască în subterana lor. Nu vreau să mai suport. Înţelegi ? Erik este ce-l care-mi dă curajul. Tu spui că nu se pricepe decît să coasă volane pe rochii (ar fi cazul să-ţi spun că volanele nu se cos pe orice rochie). Trebuie să-ţi spun că omul acesta se gîndeşte la Dumnezeu. Dumnezeul acela pe care doamna Bogart l-a învelit în pînză cernită şi murdară, ca să nu i se vadă faţa. Într-o bună zi Erik va deveni un om mare şi aş fi extrem de fericită să pot contribui cu cît de puţin la succesul lui ...

— Te rog, stai, ai răbdare ! Opreşte-te ! Văd că susţii despre Erik că va reuşi. În realitate, omul acesta, cînd va fi de vîrsta mea, va avea un mic atelier de croitorie, cu un

singur lucrător, într-o localitate cam tot atît de mare ca și Schoenstrom.

— Nu-i adevărat !

— Este exact ceea ce-l așteaptă de aici înainte, căci mi se pare că a împlinit douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani și ... Ce a realizat omul acesta pînă acum, pentru ca să-ți poți închipui despre el că va deveni altceva decît unul care va călca pantaloni, pe o masă de atelier ?

— Are sensibilitate și talent ...

— Stai niței ! Să vedem ce-a făcut pînă acum în domeniul artei ? A reușit să facă vreun portret sau o schiță de valoare, cum spui tu ? A reușit să facă vreun poem sau să cînte la pian, în afară de ceea ce spune că are de gînd să facă de aici înainte ?

Se uită la el îngîndurată.

— Prin urmare, nouăzeci și nouă la sută e sigur că nu va face nimic nici de aici înainte. După cît înțeleg eu, chiar cei care au reușit să facă ceva la ei acasă și pe urmă se înscriu la o școală de arte, totuși cel mult unul din zece aș putea afirma cel mult unul la o sută reușește să ducă o viață ceva mai mult decît mediocră și care este tot atît de artistică pe cît de artistică ar fi meseria de tinichigiu. Iar cînd este vorba despre croitorul acesta, cum de nu ești în stare să înțelegi — tocmai cu, care te pricepi la psihologie — că omul acesta ți se pare că este artist, numai datorită faptului că reprezintă un contrast față de McGanum și Lym Cass ? Închipue-ți că ai face cunoștință cu el într-unul din adevăratele ateliere de la New-York ! Cred că nu te-ai uita la el nici cît te-ai uita la un iepure pe care-l vezi alergînd pe cîmp.

Rămase cu mîinile încrucișate în poală, ca o fecioară într-un templu, îngenunchează și tremurînd în fața focului aprins în urnă, dar nu fu în stare să scoată o vorbă.

Kennicott se ridică repede în picioare, se așează lîngă ea pe canapea și-i luă amîndouă mîinile într-ale lui.

— Închipuie-ți că nu va reuși ... ceea ce e mai mult decît sigur. Închipuie-ți că va fi determinat să se apuce din nou de croitorie și că tu ești soția lui. Aceasta să fie oare viața artistică pe care o visezi tu ? Va fi condamnat să trăiască într-o cocioabă și să calce pantaloni cît e ziua de

lungă, sau să stea cocoşat şi să lucreze cu acul, obligat să fie politicos cu orice derbedeu care vine la el la atelier şi-i trînteşte în obraz un costum plin de pete, infect, spunîndu-i : „Ia costumul acesta şi repară-l, dar vezi cît mai repede, să nu mă porţi cu vorba". Nu va pricepe nici din meseria lui de-ajuns pentru a putea să aibă un atelier mai mare. Va fi condamnat să robotească singur, pentru pîinea de toate zilele, în cazul cînd nu te vei decide să vii şi tu la atelier, să lucrezi cît e ziua de lungă, cu un fier de călcat încins şi greu. Cred că vei arăta foarte bine, după ce vei roboti în felul acesta timp de cinsprezece ani, nu-i aşa? Vei fi ca o gloabă de povară. Şi probabil vei fi condamnată să-ţi duci viaţa într-o cămăruţă întunecată, din dosul prăvăliei. Pe urmă, evident, noaptea vei putea să ţi-o împarţi cu artistul tău. Va veni de la atelier, mirosind a benzină, frînt de muncă şi nemulţumit, aşa că foarte curînd îţi va spune că dacă n-ai fi fost tu să stai în calea lui, s-ar fi dus undeva într-un oraş din răsărit, unde ar fi devenit un mare artist. Mai începe vorbă ; şi va trebui să te porţi frumos cu familia lui ... Vorbeşti despre unchiul Whit ! Vei avea parte probabil de un bătrîn Axel Axelberg, care-ţi va intra în casă cu cizmele pline de băligar şi se va aşeza la masă, numai în ciorapi, ca să răcnească la tine : „Dă mai repede, femeie, căci mi se face silă cînd mă uit la tine". Da, draga mea, şi în fiecare an va veni un nou copil care şi se va atîrna de fuste, în timp ce tu roboteşti cu fierul de călcat, dar pe copii aceştia va fi peste putinţă să-i iubeşti, cît îl iubeşti astăzi pe Hulig care doarme îmbujorat, în pătucul lui de la etaj ...

— Te implor ! Nu-mi mai spune nimic !

Îşi plecă fruntea pe genunchii lui. Kennicott se plecă şi o sărută pe ceafă.

— Nu vreau să fiu nedrept cu tine, şi admit că dragostea este un sentiment măreţ. Dar gîndeşte-te, sentimentul acesta va putea să dăinuiască, după ce va trece prin astfel de încercări ? O, iubita mea, sînt eu oare atît de rău ? Nu se poate să mă mai iubeşti deloc ? Eu am ţinut atît de mult la tine.

Cu un gest grăbit, îi duse mîna la gură şi i-o sărută, apoi ridică ochii plini de lacrimi şi-i răspunse printre suspine :

— Nu-l voi mai vedea niciodată, Acum n-aș mai fi în stare. Cămăruța plină de aburi din fundul prăvăliei ... Ca să fac așa ceva, eu nu-l iubesc de-ajuns. Dar tu ești ... Chiar dacă aș fi sigură de el, dacă aș fi convinsă că este un talent real, tot n-aș mai fi în stare să te părăsesc pe tine. Căsătoria dintre doi oameni este ceva care-i leagă atit de strîns unul de altul, încît ar fi peste putință să mai rupă aceste legături, chiar atunci cînd ele ar trebui rupte.

— Tu vrei să le rupi?

— Nu!

O ridică în brațe și o duse la etaj, apoi o întinse pe pat și se apropie încet de ușă ca să plece.

— Haide, sărută-mă, zise ea cu glas plîngător.

Se întoarse și o sărută ușor, pe urmă se strecură pe ușă. Timp de un ceas îl auzi învîrtindu-se prin camera lui, aprinzîndu-și o țigară și oprindu-se din cînd în cînd să dea cu pumnul în spătarul cîte unui scaun. I se părea că este un zid de apărare, așezat între ea și întunericul de afară, din adîncul căruia furtuna începu să se descarce cu o răpială grăbită de grindină.

2.

A doua zi de dimineață i se păru mai vesel și mai calm decît înainte. Toată ziua se gîndi cum ar putea găsi un mijloc pentru a se despărți de Erik. Să-i telefoneze? Fără îndoială, lumea din oraș ar asculta convorbirea lor. Să-i trimită o scrisoare? Ar putea fi interceptată. Să meargă să-l vadă? Nu se poate. În aceeași seară Kennicott îi întinse un plic, fără să-i spună nimic. Era o scrisoare semnată E.V.

Știu că nu pot face nimic pentru dumneata, decît să-ți pricinuiesc cel mult neajunsuri, probabil. Plec astă seară la Minneapolis, iar de aici, imediat ce voi avea posibilitatea, la New York sau Chicago. Voi face tot ce voi putea mai mărețˌ Eu ... nu sînt în stare să-ți scriu că te iubesc prea mult Dumnezeu să te aibă în paza lui.

Încercă să nu se mai gîndească la nimic și nici să facă vreo mișcare, pînă în clipa cînd auzi semnalul trenului care pleca spre Minneapolis. Pe urmă totul se termină dintr-o dată. Nu mai avea în sufletul ei nici un plan și nici o dorință.

Cînd îl văzu pe Kennicott că se uită la ea pe deasupra ziarului, se repezi în brațele lui, dădu ziarul la o parte și, de ani de zile, pentru prima dată, deveniră din nou doi îndrăgostiți. Dar totuși știa că nu mai are nici un plan și nici o dorință în viața pe care o trăia, afară de drumurile pe care le făcea în lungul acelorași străzi, ca să întîlnească aceiași oameni și să se ducă la aceleași magazine.

3.

La o săptămînă după plecarea lui Erik, rămase înspăimîntată cînd văzu servitoarea venind să-i spună:

— Un domn Valbourg așteaptă la intrare și spune că ar vrea să vorbească cu dumneavoastră.

Băgă de seamă că servitoarea se uită la ea mirată și se simți nemulțumită din cauza liniștei care începea s-o părăsească. Coborî încet și se uită în salon, dar constată, că cel care o aștepta, nu era Erik Valborg; era un om mic de statură, cu barbă căruntă, chipul gălbejit, încălțat în niște cizme pline de noroi, un suman de pînză și mănuși roșii. Se uită la ea cu cochii mari și însîngerați:

— Dumneata ești nevasta doctorului?

— Da!

— Eu sînt Adolph Valborg, din regiunea Jefferson. Sînt tatăl lui Erik.

— Oh!

Era un bărbat mic de statură, cu obraz de maimuță și se uita la ea întunecat.

— Ce-ai făcut cu băiatul meu?

— Nu prea înțeleg ce vrei să spui.

— Cred că vei înțelege, înainte de a termina ce am de spus. Unde este?

— De ... ce să-ţi spun ... cred că este la Minneapolis.

— Care va să zică dumneata crezi (şi se uită la ea cu atîta dispreţ, încît o făcu să se cutremure. Numai un caricaturist nebun ar fi fost în stare să reda pe hîrtie strîmbătura obrazului său, cînd începu să proferezе cuvintele încărcate de ură ce i le adresa). Crezi ! zbieră el. Frumoasă vorbă ! Dar eu nu am nevoie de vorbe frumoase şi nici nu vreu să mai aud minciuni. Vreu să aflu ce ştii dumneata despre el.

— Uite ce, domnule Valborg, ar fi mult mai bine să laşi tonul acesta imediat, fără să mai continui. Eu nu sînt slujnică la ferma dumitale. Nu ştiu unde este fiul dumitale şi nici nu văd motivul pentru care ar trebui să ştiu tocmai eu.

Dar atitudinea ei sfidătoare se topi numaidecît în faţa tîmpeniei nemărginite a acestui omuleţ. Ridică pumnul şi încercă să-şi exprime furia într-un gest de ameninţare, apoi zbieră :

— Tu, femeie ticăloasă de la oraş, cu purtări frumoase şi zdrenţe scumpe. Vine la dumneata părintele unui copil care încearcă să-şi scape de pierzare fiul, iar dumneata îi spui că vrea să te terorizeze. Pentru numele lui Dumnezeu, eu n-am nevoie de vorbele dumitale şi nici de ale soţului dumitale. Eu nu sînt argatul dumitale. De astă dată însă o femeie de teapa dumitale va avea prilejul să afle ce fel de poamă este şi cred că nu va fi nevoie nici să întrebuinţez vorbe prea frumoase pentru a-ţi spune adevărul.

— Domnule Valborg, crede-mă ...

— Cea-i făcut cu el ? AI ? Să-ţi spun eu ce-ai făcut. Era un băiat cumsecade, deşi cam prostănac. Am nevoie de el la fermă. Cu croitoria nu cîştigă de-ajuns. La mine la fermă am nevoie de oameni şi nu găsesc pe nimeni care să-mi dea ajutor. Vreu să-l iau acasă. Dar iată că te-ai găsit dumneata care să-i ieşi în cale, să-i faci ochi dulci şi să-l scoţi din minţi, ca apoi să-l faci să plece din oraş.

— Minciuni ! Nu-i adevărat că ... Nu-i adevărat şi chiar dacă ar fi adevărat, tot nu ai dreptul să-mi vorbeşti în felul acesta.

— Nu fi tîmpită ! Eu ştiu ce vorbesc. Crezi că nu mi-a spus cineva care este de aici din oraş, despre felul cum te-ai purtat cu băiatul meu ? Ştiu ce-ai făcut. Ai ieşit cu el la

plimbare pe cîmp. Te ascundeai cu el prin pădure. Firește, dar cînd erați amîndoi în pădure, nu vorbeați împreună decît despre lucruri sfinte. Mai încape vorbă ! O femeie ca dumneata este mai rea decît cele care te pîndesc la cotitura drumurilor. Auzi ... o femeie bogată ca dumneata ... cu un bărbat atît de cumsecade și pe care nu o așteaptă acasă nici un fel de treabă ... iar eu ... ia vezi cum arată mîinile mele, vezi cît sînt de bătucite din cauza lucrului. Dar dumneata, se poate, cum să lucreze o femeie ca dumneata ; cum ar putea să facă și ea o treabă cinstită ! Dumneata trebuie să faci cochi dulci tinerilor, băieților mult mai tineri decît dumneata, să faci glume dezmățate, și să rîzi, ca pe urmă să vă purtați cum se poartă dobitoacele. Să-mi lași băiatul în pace, ma-i auzit ? zbieră țăranul, amenințînd-o cu pumnul încleștat, pe care i-l purta prin fața nasului, așa că-i simți mirosul de gunoi și de sudoare.

— Eu nu pot să-mi pierd vremea cu o femeie ca dumneata. Ar fi peste putință să pot afla adevărul din gura dumitale, dar data viitoare să știi că mă duc la soțul dumitale și-i voi spune tot ! Încercă să iasă prin hol. Carol se repezi după el și-l apucă de umărul plin de praf și de flori de fîn :

— Ascultă mă, hodorog sinistru ; ai încercat mereu să faci din Erik un rob, pentru a îngroșa chimirul dumitale. Ți-ai bătut joc de el și l-ai pus să muncească pînă cădea în brînci, așa că probabil ai reușit să-l împiedici să nu se ridice mai sus de nivelul grămezii dumitale de băligar. Iar acum din cauză că nu ai reușit să-l duci înapoi la fermă, vii la mine în casă și-ți permiți ... Du-te la soțul meu, du-te spune-i ce ai de spus, dar să știi că eu nu voi avea nici o vină dacă te va omorî ... căci te va omorî dacă vei îndrăzni să mai repeți o singură vorbă din ceea ce mi-ai spus mie ...

Omul mormăi ceva, se uită la ea indiferent, pe urmă mai spuse o vorbă și ieși din casă.

Cuvîntul pronunțat de el îi vîjîia în auz.

Nu reuși să ajungă pînă la canapea. Genunchii i se frînseră și căzu cu fața în jos. Prin minte i se învîrtea un gînd tulbure : „Nu se poate să-ți pierzi conștiința. E ridicol să faci așa ceva. Nu încerca să dramatizezi situația. Ridi-

că-te în picioare . Dar fu incapabilă să se mişte. Cînd se întoarse Kennicott, o găsi întinsă pe canapea. Îl auzi că se apropie de ea cu paşi repezi.

— Ce s-a întîmplat, Carrie? Eşti palidă ca o moartă.

Se încleştă cu mîinile de braţul lui :

— Va trebui să fii foarte bun cu mine şi blînd. Vreau să plec în California... undeva la munte, sau la mare. Te rog, nu începe să discuţi cu mine, căci trebuie să plec în orice caz.

— Foarte bine ! Vom pleca, răspunse el foarte liniştit. Vom pleca amîndoi. Vom lăsa copilul în grija mătuşii Bessie.

— Dar acum, numaidecît.

— Sigur că da. Imediat ce vom putea pleca. Te rog, nu e nevoie să mai spui nici o vorbă. Închipuie-ţi că eşti pe drum.

O mîngîie pe păr şi nu mai continuă, decît după ce se ridicară de la masă :

— Să ştii că ţi-am vorbit foarte serios adineauri, în legătură cu plecarea în California. Dar totuşi cred că ar fi mai bine să aştept vreo trei săptămîni, pînă cînd voi găsi un medic mai tînăr, eliberat din armată, căruia să-i pot lăsa cabinetul în grijă. Iar dacă lumea a început să cleveteacă, va fi mult mai bine să nu-i dai un nou prilej, fugind din oraş. Crezi că vei fi în stare să-i mai înfrunţi timp de trei săptămîni?

— Da ! răspunse Carol cu privirile pierdute în gol.

4.

Pe strada lumea se uita la ea pe furiş. Mătuşa Bessie încercă să-i ţină o predică în legătură cu dispariţia lui Erik, aşa că trebui să intervină Kennicott, pentru a o determina să-şi pună strajă gurii :

— Ia ascultă, nu cumva ai vrea să spui că soţia mea ar avea vreo legătură cu plecarea individului acestuia? În cazul acesta te rog să iei la cunoştinţă şi te poftesc să te duci să spui la toţi oamenii din oraş, care se interesează de aşa ceva, că eu şi Carrie l-am luat pe Val... pe Erik la plimbare cum maşina şi că în timpul acestei plimbări m-a întrebat ce cred dacă s-ar duce la Minneapolis, unde ar putea să-şi găsească o slujbă mai bună, aşa că eu sînt cel care l-am sfătuit să plece numaidecît... Ascultă, aveţi acum suficiente cantităţi de zahăr la magazin?

Guy Pollock veni la ei şi spuse cîteva cuvinte de spirit în legătură cu California şi ultimile cărţi apărute. Vida Sherwin o duse mai mult cu sila la cercul Jolly Seventeen. Aici, în timp ce toate celelalte membre ascultau cu atenţie la ce vorbesc, Maud Dyer i se adresă doamnei Carol:

— Am auzit că Erik a plecat din oraş.

— Da, aşa am auzit şi eu, răspunse Carol amabilă. De fapt, a venit la noi în vizită şi ne-a spus că i s-a oferit o slujbă mai bună la oraş. Îmi pare foarte rău că a plecat. Ne-ar fi fost de mare folos dacă s-ar fi întîmplat să refacem vechea noastră asociaţie dramatică. În orice caz, eu nu puteam să mai iau parte la lucrările asociaţiei, deoarece Will este surmentat de muncă şi m-am gîndit să plecăm împreună în California. Te rog, Juanita, dumneata cunoşti atît de bine litoralul acesta — dacă ai fi în locul meu, unde te-ai duce mai întîi, la Los Angeles sau San Francisco, şi care sînt cele mai bune hoteluri în oraşele acestea?

Doamnele de la Jolly Seventeen se priviră dezamăgite, dar doamnelor membre le plăcea să-şi exprime părerea şi le plăcea şi să aducă vorba despre hotelurile de lux pe care le-au vizitat. (O masă luată în restaurantul unui hotel poate fi considerată ca ceva asemănător cu cîteva zile petrecute în acelaş hotel). Dar înainte de a-i mai putea pune vreo întrebare, Carol aduse vorba cu multă îndemînare despre Raymie Wutherspoon. Vida primise ştiri de la soţul ei. Raymie fusese victima unui atac de gaze în tranşee, fusese internat într-un spital, îl înaintaseră maior şi începuse să înveţe limba franceză.

5.

Îl lăsă pe Hugh în grija mătușii Bessie.

Dacă nu s-ar fi împotrivit Kennicott, l-ar fi luat cu ea. Își închipuia că datorită cine știe cărei minuni, pe care nici ea nu era în stare să și-o imagineze destul de limpede, poate va reuși totuși să rămînă în California. Nu dorea să mai revadă orașul Gopher Praerie.

Soții Smail trebuiau să se mute în casa doctorului Kennicott și, partea cea mai grea a lunii de așteptare, fură consfătuirile dintre Kennicott și unchiul Whittier privitoare la încălzirea garajului și curățirea cazanului de la calorifer.

Kennicott o întrebă dacă nu vrea să se oprească la Minneapolis, să-și cumpere o serie de rochii noi :

— Nu, prefer să mă duc cît mai departe și cît mai repede posibil. Cred că va fi mai bine să aștept cu rochiile pînă cînd vom ajunge la Los Angeles.

— Bine, draga mea, foarte bine. Vei face cum vei crede de cuviință. Haide, fii mai veselă. Vom fi liberi și ne vom distra, iar în ziua cînd ne vom întoarce acasă, totul ni se va părea altfel decît înainte.

6.

Un amurg de iarnă, într-o după amiază de decembrie. În vagonul de dormit care se atașa în gara St. Paul la trenul de California se auzi țăcănitul ritmic cînd trecu macazurile, pentru a trece pe linia bifurcată. Depăși clădirile mărginașe ale fabricilor și prinse să alerge mai repede : haida-ha-haida-ha-haida-ha. Carol nu mai vedea nimic decît cîmpurile cenușii ce se roteau în jurul ei, din clipa cînd părăsise orașul Gopher Praerie. În fața trenului era întuneric beznă.

„La Minneapolis ar fi trebuit să mă opresc timp de un ceas, în apropiere de Erik. El trebuie să fie undeva în orașul acesta. Cînd mă voi întoarce, el va fi demult plecat. Nu voi mai afla niciodată încotro a apucat".

După ce Kennicott aprinse becul de deasupra canapelei lor, ea începu să răsfoiască îngîndurată o revistă ilustrată de cinema.

CAPITOLUL XXXIV

Hoinăriră timp de trei luni și jumătate. Vizitară Grand Canyon, zidurile de pămînt bătut și ars de soare din Santa Fe, cu ocazia unui drum făcut cu mașina de la El Paso pînă în Mexico, prima țară străină pe care o vizitau în viața lor. De la San Diego și la Jolla se duseră la Los Angeles, Pasadena, Riverside, trecînd prin localități cu mănăstiri și păduri de portocali. Văzură Monte Rey și San Francisco, iar de aici trecură printr-o pădure de sequoias. Făcură baie în apele limpezi ale rîurilor, urcară coștișele munților și dansară, participară la un campionat de polo și văzură cum se fac filmele, iar la Gopher Praerie expediară o sută șaptesprezece cărți poștale ilustrate. Într-un rînd, făcînd o plimbare pe o dimineață plină de ceață, pe malul mării, Carol dădu peste un artist care ridică privirea și se uită la ea:

— E o ceață prea groasă și nu pot picta, zise el. Haide, ia loc lîngă mine și să stăm de vorbă.

Așa că timp de zece minute avu parte să treacă printr-o aventură romantică.

Singura ei grijă era să-l determine pe Kennicott să nu-și piardă toată vremea cu turiștii sosiți din restul celor zece mii de Gopher Praerie ale Uniunii. În timpul iernii, California este plină de oameni sosiți din Iowa și Nebraska, Ohio și Oklahoma care după ce făcuseră cîteva mii de kilometri de acasă pînă aici, își dădeau toată si-

linţa să rămînă cu iluzia că n-au plecat niciodată de acasă. Căutau de preferinţă să găsească alţi excursionişti, originari din aceleaşi state ca şi ei, pentru ai apăra împotriva pleşuviei munţilor atotstăpînitori pe care-i vedeau ridicîndu-se în jurul lor. Toţi aceştia vorbeau necontenit despre vagoanele Pullman, despre terasele hotelurilor, despre cofetăria şi spectacolele de cinematograf, despre automobile, recoltă şi politica provincială de la ei de acasă. Kennicott vorbea cu ei despre preţurile terenurilor agricole, despre calităţile şi superioritatea unor anumite mărci de automobile ; era în relaţii de prietenie cu conducătorii trenurilor şi stăruia să se ducă să-i viziteze pe soţii Luke Dawson, în frumoasa lor vilă de la Pasadena, pe terasa căruia Luke stătea ceasuri întregi şi visa, să se întoarcă din nou la Gopher Rraerie, ca să mai cîştige ceva parale. Kennicott însă mai trăia şi astăzi în iluzia că va fi în stare să ţină pas cu soţia lui în domeniul distracţiilor. Chiuia din fundul bojogilor cînd era în bazinul de înot de la Coronado (deşi nu mergea niciodată mai departe cu această veselie neaşteptată) şi spunea că are de gînd să-şi cumpere un frac, deşi nici această hotărîre nu încercă s-o treacă în faptă. Carol rămase impresionată de silinţa pe care şi-o dădea ca să-i dovedească plăcerea pe care i-o făceau expoziţiile de pictură şi de stăruinţa cu care se căznea să reţină date şi amănunte, în timpul cît vizitau curţile mănăstirilor, conduşi de cîte un călugăr.

Se simţea stăpînă pe sine. De cîte ori se întîmpla să fie chinuită de griji, căuta să scape de gînduri, datorită iluziei că fuge de ele, şi pleca dintr-un oraş într-altul, aşa că reuşea să se înţeleagă pe sine şi să creadă că e cît se poate de liniştită. În luna martie consimţi de bună voie, la propunerea lui Kennicott, care spunea că ar fi timpul să se întoarcă acasă. Începuse să-i fie dor de Hugh.

Plecară din Monte Rey în ziua de întîi aprilie, pe o zi senină, cu cîmpurile încărcate de păpădii şi clipocitul calm al apelor mării.

Cînd trenul ăpucă printre munţi, Carol îşi zise :

„Voi încerca să iubesc frumoasele calităţi sufleteşti, gen Will Kennicott, pe care le voi găsi la Gopher Praerie. Nobleţea bunului simţ. Va fi foarte plăcut să-i revăd pe

Vida, Guy şi soţii Clark... Îl voi revedea şi pe băiatul meu. Cît de multe cuvinte o fi învăţat el pînă acum... Va fi un nou început de viaţă. Totul va fi altfel decît pînă acum".

Acestea fură gîndurile ei în ziua de 1 aprilie, cînd trecu printre munţii bătuţi în arama stejarilor, iar Kennicott, se uita pe fereastră, legănîndu-se pe vîrful picioarelor şi spunînd :

— Sînt curios să aud ce va spune Hugh cînd ne va vedea.

Peste trei zile ajunseră la Gopher Praerie, pe un viscol care împrăştia în jurul lor măzărică, de par-că ar fi fost o răpăială de mitraliere.

2.

Nu ştia nimeni că se întorc şi la gară nu-i aşteptă nimeni ; singurul mijloc de a putea ajunge de la gară în oraş, acum cînd drumurile erau îngheţate ca oglinda, ar fi fost omnibuzul hotelului, dar Kennicott îl scăpă şi pe acesta, din cauză că trebui să dea biletul de bagaje agentului din staţie, singurul om care ieşi în calea lor să le urcze bun venit. Carol îl aşteptă să se întoarcă, printre nemţoaicele grase, învelite în broboade şi cu umbrele uriaşe în mîini, printre fermieri cu bărbile zbîrlite şi îmbrăcaţi în haine tocite de catifea ; o adunare de ţărani, tot atît de tăcuţi ca şi boii din jug, în mijlocul unei camere înbîcsite de aburul hainelor umede, de dogoarea sobei înroşite şi a lădiţelor infecte cu rumeguş de ferestrău, care serveau de scuipători. Lumina după amiezii era tristă şi tulbure, întocmai ca lumina unei dimineţi de iarnă.

„Oraşul acesta este un centru negustoresc, foarte folositor, un avanpost al pionierilor, dar în nici un caz nu poate fi căminul meu", îşi zise doamna Carol, care acum părea o străină.

— Aş putea telefona să-mi aducă o maşină, propuse Kennicott dar va trebui să treacă foarte mult pînă să ajungă la gară. Cred că ar fi mai bine să plecăm pe jos.

Coborîră de pe peronul sigur de scînduri al gării şi începură să-şi pipăie drumul cu multă băgare de seamă, umblînd pe vîrful picioarelor şi săltînd peste sloiurile de gheaţă. Măzărichea începuse să joace acum în vîrtejuri grele de zăpadă. Frigul se înteţise. Ochiurile de apă erau acoperite de gheaţa groasă, care-i ţinea fără să se rupă şi treceau cu geamantanele în mînă, frîngîndu-se de mijloc şi înaintînd cu greutate. Umezeala zăpezii le muiase mănuşile şi apa le pătrunsese în ghete, aşa că nu-şi mai simţeau picioarele îndurerate. Cu mare greutate reuşiră să se tîrască pe o distanţă cam de trei fronturi de casă, însă cînd ajunseră în faţa casei lui Harry Haydock, doctorul oftă:

— Cred că va fi mai bine să ne oprim aici şi să telefonăm după o maşină.

O luă pe urmele lui, întocmai ca o găină ploată. Soţii Haydock îi văzu înaintînd cu greutate în lungul alei betonate şi de aici urcînd scara primejdioasă din faţa casei, aşa că le ieşiră în cale şi începură să strige bucuroşi:

— Ia te uită, ia te uită; va să zică v-aţi întors, ai? Ce plăcere neaşteptată! Aţi călătorit bine? Carol, arăţi ca un trandafir din grădină! Ei, ia spune, doctore, cum ai petrecut pe litoral? Ei comedie ca asta; haide, spune, pe unde aţi umblat?

Dar după ce Kennicott începu să-i înşire oraşele pe care le-a vizitat, Harry îl întrerupse, ca să-i spună pe unde a fost el acum doi ani. Cînd Kennicott declară încîntat:

— Am vizitat mănăstirea de la Santa Barbara, Harry interveni:

— Ori, este o mănăstire veche şi interesantă. Ascultă, dragă, nu voi uita niciodată hotelul în care am stat. Era foarte elegant. Odăile erau aranjate ca nişte chilii de mănăstire. De la Santa Barbara eu şi Juanita am plecat la San Luis Obispo. Voi aţi vizitat San Luis Obispo?

— Nu, dar...

— De, ar fi trebuit să treceţi şi pe acolo. De aici ne-am dus la un ranch, căci toţi cei din partea locului spuneau că este un ranch...

Kennicott, nu reuşi să-i povestească ceva mai important din călătoria lor, decît partea cea mai impresionantă şi care se rezuma la următoarele:

— Ascultă Harry, eu nu ştiam, dar poate tu ai aflat, că la Chicago şi în toată regiunea, automobilul Kutz — Kar se vinde tot atît de bine ca şi Overland. Eu nu prea eram încîntat de Kutz. În tren însă am întîlnit un domn — asta a fost cînd am plecat din Abuquerque — şi eram tocmai pe platforma din urmă a vagonului, domnul despre care-ţi vorbesc era alături de mine şi mi-a cerut un chibrit, aşa că am intrat în vorbă şi am aflat despre ei că este din Aurora; i-am spus că eu sînt din Minnesota; m-a întrebat numaidecît dacă am auzit de doctorul Clemworth din Red King, deşi eu nu-l cunosc totuşi, am auzit de nenumărate ori vorbinduse de el şi, după cît am înţeles, era frate cu omul cu care stăteam de vorbă. O simplă întîmplare. Am continuat să stăm de vorbă şi l-am chemat pe conducător — s-a întîmplat ca tocmai vagonul nostru să aibă un conducător foarte cumsecade — şi ne-a adus două sticle de limonadă; în timpul acesta s-a întîmplat ca eu să aduc vorba despre automobilul Kutz şi omul meu — se pare că pînă acum a condus tot felul de maşini, iar astăzi are un Franklin — mi-a spus că a avut şi el un Kutz şi i-a plăcut foarte mult. În sfîrşit după ce am intrat în gara următoare — nu-mi mai aduc aminte de numele ei — Carrie, ia spune cum naiba îi zicea oraşului acela în care ne-am oprit imediat după plecarea din Abuquergue? — în sfîrşit, mi se pare că ne-am oprit ca locomotiva să poată lua apă, iar noi doi am coborît din tren, ca să mai facem puţină mişcare; dar ce crezi că am văzut? Exact în faţa noastră, pe peretele peronului, era un afiş al automobilului Kutz şi mi-a arătat ceva ce eu nu băgasem pînă acum de seamă, aşa că am fost foarte mulţumit că mi-a atras atenţia: bara de viteză a maşinii Kutz este mai lungă cu două degete decît la cel laite...

Dar Harry îl întrerupse pînă și în timpul acestei povestiri, ca să-i atragă atenția asupra superiorității comenzilor automate a schimbului de viteză.

Kennicott renunță la plăcerea de a trece drept un om umblat în lume și telefonă la un garaj Ford, să le trimită o mașină, în timp ce Juanita o săruta pe doamna Carol și-și dădu toată silința să fie cea dintîi care să-i spună ultimele noutăți din oraș, care includeau șapte scandaluri absolut dovedite pe socoteala doamnei Swiftwaite și zvonul care circula în legătură cu Cy Bogart, că nu ar mai fi băiat inocent.

Văzură un cupeu Ford care se apropia croindu-și drum în lungul străzii înghețate și lunecoase, împotriva viscolului, întocmai ca un remorcher care se luptă cu valurile biciuite de furtună. Șoferul opri la colțul străzii; mașina derapă și începu să facă piruetă caraghioasă, pe urmă se repezi într-un copac și rămase nemișcată, proptită pe una dintre roțile care se spărsese.

Soții Kennicott refuzară propunerea nu prea stăruitoare a lui Harry de a-i duce acasă cu mașina lui:

— ... dacă voi reuși s-o scot din garaj... Azi e o zi îngrozitoare... nu m-am dus nici la magazin... dar dacă țineți... voi încerca...

— Nu, prefer să ne ducem pe jos, răspunse Carol și începu să rîdă. Probabil vom reuși să ajungem mult mai repede și mor de nerăbdare să-mi revăd copilul.

Începură să înnoate prin viscol, cu geamantanele în mînă. Hainele de pe ei erau leoarcă.

Carol uitase cu totul de nădejdiile ei trandafirii. Încerca să examineze cu obiectivitate tot ce vedea împrejurul ei. Dar Kennicott, cu pleoapele încărcate de zăpadă, încerca să se bucure din toată inima de întoarcerea acasă.

Vedea trunchiurile copacilor care se ridicau în fața ei, cu ramurile pustiite și negre, dîrele muiate în cafenii de pămînt dintre brazdele de verdeață ale pajiștei din fața caselor și maidanele pline de mărăcini și gunoaie. Despuiate de podoaba frunzelor verii, casele păreau pustii, ca niște adăposturi părăsite.

— Ei comedie, ia te uită, se auzi glasul vesel al lui Kennicott. Se vede că Jack Elder și-a vopsit din nou

garajul. Ia vezi ! Martin Mahoney a făcut un gard nou în jurul curţii de păsări. E un gard bun şi destul de rezistent, ca să nu poată trece păsările şi cîinii prin el. E foarte frumos ; oare cît o fi costat ? Se vede că au făcut cîte ceva, chiar în timpul iernii. Oamenii de aici sînt mult mai întreprinzători decît cei din California. Ce plăcere să te vezi din nou acasă, nu-i aşa ?

Carol constată că locuitorii aruncaseră toată iarna gunoaiele din casă în curţile din dos, ca să le ridice abia la primăvară. Moina care fusese de curînd dezvelise grămezile de cenuşă, mormanele oaselor roase de cîini, saltelele de paie sfîşiate, oalele de tinichea sparte, iar peste toate acestea se aşternuseră acum grunjurile de gheaţă ale viscolului proaspăt deslănţuit. Toate gunoaiele acestea murdăreau dîrele de apă, imprumutîndu-le nuanţe de roşu murdar, galben ca pucioasa şi cafeniu.

— Ia te uită colo pe Strada Mare, se auzi din nou glasul lui Kennicott. Depozitul de alimente e gata şi i-au făcut şi firmă nouă, cu litere de aur pe fond negru. Colţul acesta va arăta mult mai frumos de aici înainte.

Constată că oamenii pe care-i întîlneau erau îmbrăcaţi în hainele cele mai vechi şi mai proaste, aşa că-ţi făceau impresia unor sperietori, în mijlocul unui cantonament de barăci.

„Şi cînd te gîndeşti, că a trebuit să fac drum de trei mii de kilometri, să trec munţi şi ape, ca să pot ajunge aici, pentru a mă instala definitiv între oamenii aceştia. Ce motiv m-a determinat ca dintre toate localităţile din lume să-l aleg tocmai pe acesta ?" se întrebă ea.

Văzu pe cineva îmbrăcat într-o haină ponosită şi în cap cu o beretă din stofă.

— Ia te uită, cine vine, exclamă Kennicott înveselit. Sam Clark ; s-a înfofolit împotriva gerului.

Îşi strînseră mîna de cîteva ori la rînd şi începură să rîdă, întrebîndu-se, conform bunui obicei din apus :

— Ei bravo, bravo, ce bine îmi pare... Bine mă, cîine bătrîn, mă ticălosule, ia spune ce mai faci ? Mă hoţ de cai, nu ştiu dacă e bine să mai stau cu tine de vorbă.

Dar în timp ce Sam se uita la ea şi-i făcu semn peste umărul lui Kennicott, Carol se simţi sfioasă şi se gîndi:

"Probabil ar fi fost mai bine să nu plec de acasă. Mi-am pierdut obişnuinţa de a minţi. Numai de ar termina odată, să nu mă ţină aici în stradă. Mai avem de făcut cîţiva metri... unde mă aşteaptă copilul".

Ajunseră acasă. Trecu în fugă pe lîngă mătuşa Bessie care venise să le ureze bună venire şi, repezindu-se la Hugh, se lăsă în genunchi în faţa lui. Băieţaşul începu să gîngurească :

— O, mămico, nu mai pleca ! Stai cu mine, măminco !

— Nu voi mai pleca niciodată, exclamă ea chinuită.

— Acesta e tăticu, zise băiatul, uitîndu-se la Kennicott.

— Ia te uită, băiatul nostru ne cunoaşte tot atît de bine, ca şi cînd n-am fi plecat niciodată de acasă, declară Kennicott. Ar fi peste putinţă ca în California să se găsească la vîrsta lui vreun băiat atît de deştept.

Ceva mai tîrziu, după ce le sosi cufărul, începură să îngrămădească împrejurul lui Hugh toate jucăriile pe care i le aduseseră : mici bărbaţi din lemn, mustăcioşi, care se închideau unul într-altul, o mulţime de nimicuri, o tobă orientală pe care o cumpăraseră în cartierul chinezesc din San Francisco ; căsuţele sculptate în lemn de către bătrînul franţuz din San Diego şi un bici, cumpărat la San Antonio.

— Vrei s-o ierţi pe mămica pentru că a plecat de acasă ? Vrei s-i ierţi ? îl întrebă ea în şoaptă.

Cu gîndurile concentrate asupra lui Hugh şi preocupată de întrebările privitoare la : ce face dimineaţa ? dacă a fost răcit de multe ori ? dacă a refuzat să-şi mănînce ciorul din fulgi de ovăz ? dacă a fost supărăcios dimineaţa ? nu se mai gîndi la mătuşa Bessie decît ca la un mijloc de informaţii, aşa că fu în stare să nu bage de seamă aluzia pe care i-o făcu, ameninţînd-o în glumă cu degetul :

— Acum, după ce ai făcut o călătorie atît de lungă şi de frumoasă şi după ce ai cheltui atîta bănet, cred că ar fi vremea să te linişteşti, să fii mulţumită şi să nu mai...

— Mai mănînc şi acum morcovi ? întrebă Carol.

Troienii de zăpadă ce se aşterneau tot mai grei asupra curţilor murdare o făcură să se simtă tot mai mulţumită. Îţi zise că pe o astfel de vreme străzile din New York şi Chicago trebuie să fie tot atît de respingătoare, ca şi cele din Gopher Praerie şi, căută să alunge gîndul tot mai stărui-

tor : "Da, dar oamenii de acolo au interioare frumoase, în care pot să se refugieze !" Începu să cerceteze hăinuțele lui Hugh și-i venea să cînte.

După amiază gerul se înteți și lumina părea cenușie și tristă. Mătușa Bessie plecă acasă. Carol luă copilul în camera ei și puțin după aceea veni servitoarea să-i spună că nu găsește lapte ca să poată prepara crochetele pentru masa de seară.

Lui Hugh începuse să-i fie somn și părea că în timpul cît fusese în grija mătușii Bessie uitase cu desăvîrșire cum trebuie să se poarte. Chiar pentru o mamă care se întoarce acasă, după o lungă absență, scîncelile lui continue și faptul că cel puțin de șapte ori îi smulsese peria de argint din serviciul de toaletă și i-o trîntise pe jos era ceva mai mult decît ceea ce putea suporta fără să spună nimic. Dar dincolo de larma pricinuită de Hugh și zgomotul de la bucătărie, simțea tăcerea acestei case care părea încremenită, cu tăcerea unei case pustii.

De la fereastră îl auzi pe Kennicott salutînd-o pe vecina Bogart, cu aceleași cuvinte cum făcea întotdeauna cînd începea să ningă pe înserat :

— Cred că va ninge toată noaptea . . .

Pe urmă aceleași sunete obișnuite, ca întotdeauna : zgomotul ce urca de jos de la cazan, scuturatul cenușii pe grătar, scîrțîitul lopeții în grămada de cărbuni.

Da ! Acum era acasă. Nimic nu se schimbase. Nu fusese niciodată plecată. California ? O fi văzut-o cu adevărat ? E oare posibil să fi abandonat cel puțin pentru cîteva minute riciitul acesta chinuitor al lopeții pe grătarul cazanului ? În orice caz, Kennicott se înșela cînd își închipuia că ea a fost plecată de acasă. Niciodată nu i s-a întîmplat să fie atît de departe de gîndul plecării ca în această zi, cînd își închipuia că abia s-a întors. Simțea cum prin pereții casei începe să-și facă loc duhul chinuitor al umilelor case din vecini și al oamenilor puritani. În această clipă își dădu seama că fugind din orașul acesta, nu făcuse altceva decît încercase să-și amăgească temerile cu iluzia unei călătorii.

"Doamne Atotputernice, nu mă lăsa să cad din nou pradă spaimelor mele !" gemu ea plîngînd, și Hugh începu să plîngă împreună cu ea.

— Stai frumuşel, pînă se întoarce mămica, zise ea şi dădu fuga pînă la subsol, să vorbească cu Kennicott.

Îl găsi stînd în picioare, în faţa cazanului. Oricît de incomod ar fi fost restul încăperilor casei, avusese grijă ca subsolul şi pivniţa să fie destul de largi şi de curate, stîlpii în patru unghiuri erau spoiţi în alb, iar locul unde ţineau cărbunii, cartofii şi cuferele, destul de larg. În faţa lui, pe cimentul cenuşiu, juca o lumină aprinsă, scăpată prin grătarul cazanului. Fluiera încet şi se uita în cazanul care în această clipă reprezenta pentru el monstrul protector al casei şi întoarcerea la vechile obiceiuri, după ce rătăcise cu o şaretă de nomazi, văzuse peisaje ce trebuiau văzute şi îşi făcuse datoria de a se duce în toate părţile. Fără să-şi dea seama de prezenţa ei, se oprise pe loc şi se uita cu ochi mari la limbile albastre ale flăcărilor ce jucau printre cărbunii aprinşi. Închise uşa cazanului şi satisfăcut de spectacolul din faţa lui, făcu un gest triumfător de mulţumire. Pe urmă se întoarse şi dădu cu ochii de ea.

— Ce faci, bătrînico? Te simţi mulţumită că te-ai întors acasă, nu-i aşa?

— Da! îngînă Carola, încercînd să mintă, dar în acelaşi timp un glas lăuntric îi spunea: "Nu acuma. Mi-ar fi peste putinţă să încep să-i explic tocmai acum. A fost atît de bun şi are toată încrederea în mine. Ar însemna să-i smulg inima din piept".

Încercă să-i zîmbească. Pe urmă se întoarse şi, ca dovadă că ţinea la sfinţirea pivniţei ei, luă o sticlă goală de sineală şi o aruncă în lada de cenuşă, apoi se gîndi: "Nu mă mai reţine decît copilul. Dacă Hugh ar muri..." Se repezi spre scară îngrozită şi urcă într-un suflet la etaj, ca să se convingă că lui Hugh nu i s-a întîmplat nimic în timpul acestor patru minute.

Pe pervazul ferestrii văzu un semn făcut cu creionul. Îl făcuse chiar ea, într-o zi de septembrie, cînd plănuise să facă o excursie împreună cu Fern Mullins şi cu Erik. Atît Fern, cît şi ea, nu-şi mai găseau locul pe vremea aceea şi plănuiau tot felul de serate, în timpul iernii ce trebuia să vină. Ridică privirea şi se uită dincolo de drum, spre fereastra de la camera în care odinioară locuise Fern. O cîrpă de perdea cenuşie era coborîtă peste fereastra adormită.

Încercă să se gîndească la cineva care ar fi dispusă să-i telefoneze. Dar nu găsi pe nimeni.

Soţii Sam Clark veniră în aceeaşi seară la ei în vizită şi o rugară să le povestească despre vizitele pe care le-a făcut la mănăstiri şi-i repetară cel puţin de zece ori la rînd că sînt foarte mulţumiţi c-a revenit printre ei.

"E foarte plăcut să ştii că te doreşte cineva îşi zise ea. Probabil gîndul acesta va reuşi să-mi adoarmă nemulţumirile. Dar... Oare toată viaţa aceasta nu este altceva decît un DAR, căruia nimeni nu poate să-i răspundă?"

CAPITOLUL XXXV

Încercă să se simtă mulţumită, amănunt care prin sine însăşi era o contradicţie a sentimentelor ei reale. Cît fu de lungă luna aprilie, scutură cu frenezie prin toată casa. Pe urmă începu să tricoteze un sveter pentru Hugh. Frecventa în mod constant şedinţele Crucii Roşii. Nu zicea nimic cînd Vida începea să peroreze că, deşi America este şi astăzi împotriva războiului, cum a fost întotdeauna, trupele americane vor trebui totuşi să invadeze Germania şi să-i extermine pe toţi nemţii, pînă la ultimul om, deoarece s-a constatat că nu există un singur soldat neamţ care să nu fi crucificat prizonierii şi să nu fi tăiat mîinile copiilor din leagăn.

Carol era infirmieră voluntară, cînd doamna Camp Perry muri cu totul pe neaşteptate, din cauza unui atac de pneumonie.

În cortegiul funerar erau ultimii supravieţuitori ai Veteranilor războiului Civil şi ai Pionierilor Teritoriali, bărbaţi în vîrstă, foarte bătrîni şi slăbiţi, care cu cîteva decenii în urmă fuseseră tineri băieţi şi fete de la frontieră, galopînd încălecaţi pe cîte un brancos în largul preeriei, cu iarba

necălcată și răscolită de vînturi. Toți aceștia mergeau cu capetele în piept, pe urma unei fanfare compusă din negustori și băieți de școală, care umblau de-a valma, fără uniforme, fără conducător și se căzneau să cînte Marșul Funebru de Chopin — un grup de vecini cu priviri de ciocli, înnotînd prin zăpada topită de moină și copleșiți de solemnitatea acestei muzici ostenite.

Champ rămase zdrobit. Reumatismul lui începu să se agraveze. Camerele pe care le avea deasupra magazinului de coloniale erau tăcute, ca o casă a morților. Nu mai putea îndeplini nici slujba pe care o avea la elevatorul de cereale. Fermierii care veneau cu săniile încărcate de grîu se plîngeau că Champ nu mai este în stare să citească cifrele basculei și stă toată ziua cu privirile pierdute în întunericul bolților silozului, parcă ar aștepta pe cineva să vină. Îl văzuseră furișîndu-se în lungul străzilor și vorbind singur, ferindu-se de oameni, ca pe urmă să intre în curtea cimitirului. Într-un rînd Carol se luă după el și-l găsi întins peste mormîntul acoperit de zăpadă, cu brațele întinse peste movilă, ca și cînd ar fi vrut să apere împotriva frigului pe cea pe care timp de șaizeci de ani o învelise în fiecare noapte și care acum era aici în cimitir și nimeni ni se mai gîndea să aibă grijă de ei.

Societatea silozurilor, al cărui președinte era Ezra Stowbody, îl concedie. Societatea, îi spunea Azra lui Carol, nu are fonduri să-i poată acorda o pensie.

Încercă să obțină slujba de magistrat poștal, singura slujbă din oraș care era o sinecură, deoarece lucrările erau îndeplinite de funcționari subalterni și era un fel de recompensă pentru atitudinea demnă în politică, Constată însă că slujba aceasta era rîvnită de domnul Bert Tybee, cel care înainte ținuse barul de la Minniemashie House.

La stăruințele ei, Lyman Cass îi puse la dispoziție bătrînului Champ un pat cald, în calitate de gardian de noapte la moara lui. Astfel copiii avură ocazie să-i facă nenumărate farse, dacă se întîmpla ca noaptea să adoarmă în moară.

2.

Carol avu parte de o mulțumire indirectă, datorită întoarcerii maiorului Raymond Wutherspoon. Acum era bine, dar destul de slăbit, din cauza intoxicației cu gaze. Fusese licențiat din armată și se întorcea acasă printre primii veterani ai războiului mondial. Se spunea că sosise pe neanunțate, că Vida leșinase cînd l-a văzut și că timp de o zi și o noapte nu l-a lăsat să iasă din casă, să nu trebuiască să împartă plăcerea întoarcerii lui cu ceilalți oameni din oraș. Cînd doamna Carol îi văzu, constată că Vida plutea ca în cer și nu se depărta niciodată de Reymie, mai mult decît ar fi fost necesar, petrecîndu-și în orice moment brațul pe sub al lui. Fără să știe de ce, Carol se simțea tulburată din pricina intensității dragostei dintre ei. Iar Raymie — acest Raymie nu putea să fie cel de altă dată, ci un frate mult mai mare și mai grav, care umbla îmbrăcat într-o tunică cu epoleți strînsă în talie și încălțat în cizme înalte și frumoase. Chipul lui era altul și buzele păreau mai severe. Nu putea să fie Raymie; era maiorul Wutherspoon, căruia Kennicott și Carol îi rămăseseră profund recunoscători cînd îl auziră spunînd că Parisul nu este nici pe departe atît de frumos ca Minneapolis și că toți soldații americani s-au distins prin atitudinea lor morală în timpul permisiilor pe care le aveau. Kennicott fu foarte respectuos cînd îl întrebă dacă germanii au aeroplane bune și ce înseamnă expresiile salient și cootie și spre apus.

Peste o săptămînă maiorul Wutherspoon fu numit director general al magazinului Bon Ton. Harry Haydock era hotărît să se dedice exclusiv conducerii unei jumătăți de duzini de sucursale pe care le înființase în localitățile de la încrucișarea principalelor artere de comunicație. Harry reprezenta acum pe omul înstărit din generația care se ridica, iar maiorul Wutherspoon trebuia să se ridice împreună cu el, așa că Vida era încîntată, deși îi plăcea foarte rău, din cauză că de aici înainte trebuia să renunțe la activitatea ei în Comitetul Crucii Roșii. Spunea că Ray mai are și acum nevoie de îngrijiri.

Cînd Carol îl văzu fără uniformă, îmbrăcat într-un costum piper cu sare şi în cap cu o pălărie de fetru cenuşie, rămase dezamăgită. Nu mai era maiorul Wutherspoon; devenise din nou Raymie, cel dinainte de plecare.

Timp de o lună copii mai mici continuară să se mai ţină după el pe străzi îi şi spuneau Major, dar foarte curînd cuvîntul acesta fu redus la diminutivul Majie şi, cînd se întîmpla să treacă pe lîngă ei, îşi vedeau de arşice şi nu se mai uitau la le.

3.

Oraşul trecea printr-o epocă de prosperitate neaşteptată, datorită preţului la care se vindea acum recolta de grîu.

Preţul recoltelor nu rămînea însă în buzunarele fermierilor, căci oraşele aveau menirea tocmai să se îngrijească de asta — Fermierii din Iowa începuseră să-şi vîndă terenurile de cultură cu patru sute de dolari hectarul şi veneau în Minnesota. Dar de fiecare dată cînd se întîmpla ca cineva să vîndă sau să cumpere şi să ipotecheze ceva, orăşenii veneau şi ei la ospăţ — morarii, intermediarii, avocaţii, negustorii şi Kennicott. Cumpărau terenurile la o sută cincizeci de dolari hectarul, ca a doua zi să le vîndă la o sută şaptezeci şi să cumpere din nou. Timp de trei luni de zile doctorul Kennicott cîştigă şapte mii de dolari, ceea ce reprezenta mai mult decît pătratul sumei pe care i-o acorda societatea pentru vindecarea bolnavilor.

Pe la începutul verii porni şi „campania de propagandă". Clubul Comercial decretă că oraşul Gopher Praerie nu este numai un centru agricol, ci şi o regiune foarte potrivită pentru crearea de industrii, staţiune climaterică ideală şi potrivită să primească diversele instituţii ale statului. Conducătorul acestei companii era domnul James Blausser, un bărbat care se instalase recent în oraş şi se ocupa cu speculaţia cu terenurile.

Domnul Blausse era cunoscut de toată lumea, ca un arivist, și-i plăcea să i se zică Jim cel Cinstit. Era un bărbat gras, stîngaci, gălăgios, glumeț, cu ochii mici, cu înfățișare rurară, niște mîini enorme și roșii, îmbrăcat în haine țipătoare. Era plin de atenții față de toate femeile și era primul om din oraș care nu se revoltase din pricina atitudini de intelectuală a doamnei Carol. Cînd se întîlniră, îi trecu un braț în jurul umerilor și, întorcîndu-se spre Kennicott, declară cu bunăvoință :

— Drăguță femeie, ce zici doctore! iar cînd ea îi răspunse, fără să fie deloc impresionată de atențiile lui :

— Mulțumesc foarte mult pentru imprimatur, samsarul îi suflă în ceafă și fu incapabil să-i dea seama că a fost insultat de ea.

Era un om care nu se putea stăpîni să nu pună mîna pe tot ce vedea. Nu intra niciodată în casa lor, fără să pună mîna pe ea. O apuca de braț sau o atingea cu mîna cînd trecea pe lîngă ea. Carol nu-l putea suferi și se temea de el. Se întrebă, nu cumva omul acesta o fi aflat ceva în legătură cu Erik și din cauza aceasta încearcă să profite? Vorbea foarte urît despre el, atît la ea acasă, cît și de față cu alți oameni, dar atît doctorul Kennicott, cît și ceilalți potentați răspundeau : „Se poate face foarte bine ca omul acesta să fie ca, bădăran, dar în orice caz trebuie să admiți că are mai mult spirit de întreprinzător decît oricare dintre străinii care au trecut prin orașul acesta, înaintea lui. Afară de asta este și un om priceput. Știi ce i-a spus bătrînului Ezra? I-a dat un ghiont în pîntece și l-a întrebat : „Ascultă, dragul meu, ce te face să pleci la Devner? Acordă-mi mie timpul necesar și-ți voi aduce aici toți munții de care ai nevoie. Orice munte se va simți încîntat să se poată instala aici, imediat ce vom construi Calea Albă"...

Orașul era tot atît de încîntat de prezența domnului Blausser, pe cît de revoltată era doamna Carol. La banchetul dat de Clubul Comercial în sala hotelului Minnie-mashie el fu invitatul de onoare, ocazie neașteptată de a da fiecărui invitat cîte o listă de bucate imprimată cu litere de aur (dar pline de greșeli de ortografie), de a fuma țigări gratuite, de a înghiți bucăți de pește cu sos, pe care-l

serveau drept file de somn, de a vedea mucuri de ţigări înecate în ceştile de cafea şi probe oratorice în care se făcea aluzie la Iniţiativă, Spirit de întreprinzător, Vigoare, Îndemn, Sînge Roşu, Bărbăţie, Femei Frumoase, Ţara Binecuvîntată, James J. Hill, Cer Albastru, Cîmpuri Verzi, Recoltă Îmbelşugată, Populaţie în Creştere, Investiţii Sănătoase, Agitatori Străini care ameninţă liniştea instituţiilor noastre, Căminurile şi Temelia Statului, Senatorul Knut Nelson, Americanismul sută la sută şi Trufia plină de demnitate.

Harry Haydock, în calitate de Preşedinte, le prezentă celor de faţă pe domnul Blausser Cinstitul:

— Şi sînt mîndru, dragii mei concetăţeni, să vă declar că în scurt timp de cînd este printre noi, domnul Blausser a devenit nu numai prietenul meu personal, ci şi colegul meu în această campanie, aşa că vă sfătuiesc să ascultaţi cu toată atenţia sfaturile pe care vi le va da acest om, căci ştie cum trebuie îndeplinită o însărcinare ce i s-a dat.

Domnul Blausser se umfla în pene întocmai ca un păun căruia i-a fost dat un gît de cămilă — un om cu obrazul aprins, cu ochii roşii şi pumni enormi, uşor încleştaţi — un conducător înnăscut, predestinat să ajungă membru al Congresului american, datorită calităţilor lui neîntrecute, dar om care a renunţat la această onoare, de dragul îndeletnicirii mult mai productive, în calitate de samsar de terenuri. Zîmbi colegilor lui entuziasmaţi de această farsă improvizată şi începu:

— Mai zilele trecute am fost foarte mirat cînd am întîlnit pe străzile încîntătorului nostru oraş pe cea mai josnică faptură creată de Dumnezeu, mult mai josnică decît gîngania cu coarne sau la lapaluza din Texas (rîsete). Ştiţi ce a fost această făptură? Nici mai mult nici mai puţin decît un individ opoziţionist (aplauze şi rîsete).

Oameni buni, aş vrea să vă spun ceva, un amănunt tot atît de cert, pe cît de cert este că Dumnezeu a făcut toate vieţuitoarele pămîntului, ceva care face să se deosebească spiritul public american de restul spiritului trepăduşilor din alte ţări. Luaţi de pildă un adevărat homo americanibus şi veţi constata că în lume nu există

nimic ce ar putea să-l facă să dea înapoi. Caracteristica lui este să pună mîna și să plece cu ce a apucat. Sînt convins că chiar dacă s-ar găsi în mijlocul Infernului, tot ar fi în stare să-și croiască drum, să vină să se așeze la masă împreună cu ai lui, și-l plîng din tot sufletul pe cel care ar încerca să-i stea în cale, căci în astfel de împrejurări îi va fi peste putință să nu întrebe, ce se va întîmpla în ziua cînd domnul Cyclone se va repezi asupra orașului (rîsete în public).

Ei bine, dragii mei prieteni, trebuie să știți că între noi se găsesc și oameni atît de pestriți la mațe, încît se mulțumesc să ducă viața mediocră pe care au dus-o pînă acum, iar despre noi, cei care avem vederi largi și spirit de inițiativă, afirmă că sîntem săriți. Toți aceștia confirmă că noi nu vom fi în stare să facem, din Gopher Praerie, binecuvîntat fie acest oraș, o localitate tot atît de strălucitoare ca și Minneapolis sau St. Paul, sau Duluth. Dați-mi voie să vă spun acum că sub pologul albastru al acestui cer, nu există un oraș care să aibă mai multe posibilități de a face un salt senzațional și a deveni prima între localitățile „cu două sute de mii", ca iubita noastră Gopher Praerie. Iar dacă se va întîmpla să existe cineva care să nu fie dispus să-l urmeze pe Jim Blausser în marele elan ce-l va dezlănțui, atunci vă rog să luați la cunoștință că noi n-avem nevoie de astfel de oameni între noi. Îmi închipui despre dumneavoastră că veți fi destul de patrioți pentru a nu permite nimănui să-și defaime propriul oraș, indiferent din ce clasă ar face parte și, în paranteză fie spus, Liga Fermierilor Neparticipanți și grupul socialist fac parte din această categorie, sau vorba unui prieten: din aceeași categorie, ceea ce va să zică Uite Ușa, Ieși pe acolo, sau Pleacă pînă mai poți pleca nesecuturat; aceste cuvinte le spun pentru toți cei care sînt împotriva prosperității și a dreptului la proprietate.

Concetățeni, sînt o mulțime de oameni, chiar în statul acesta care este cel mai frumos și cel mai bogat din toată Uniunea care se așează pe picioarele dinapoi și strigă în gura mare că statele din răsărit și Europa au lăsat demult în urmă regiunea aceasta de aur din apus. Dați-mi voie să pun chestiunea asta la punct. „Uhî, zic ei, care va să zică Jim Blausser afirmă că la Gopher Praerie se

poate trăi tot atît de bine ca și la Londra, Roma sau oricare alt mare oraș, nu-i așa ? Dar de unde știe el că se poate ?" întrebă el. Vă voi spune foarte simplu. Eu cunosc Europa pînă în fundul fundului. Prin urmare mie nu mi se poate spune așa ceva fără să dau un răspuns. Vă voi spune că în Europa singurul amănunt de valoare este tineretul nostru, care se luptă tocmai acum în Franța ! Londra ! Am petrecut în orașul acesta trei zile la rînd, cercetîndu-l cîte șaisprezece ore pe zi, ca să-l pot vedea de la un capăt la altul, dar dați-mi voie să vă spun că n-am văzut nimic altceva decît ceață și clădiri vechi și mucede, pe care ultimul orășel din America nu le-ar suporta nici cinci minute să stea în picioare. Poate nu mă veți crede, dacă vă voi spune că în tot orașul acesta nu există un singur zgîrîie nori. Același lucru vi-l pot spune și despre mușuroaiele celor din răsărit ale snobilor și retrograzilor, iar dacă se va întîmpla să auziți pe cineva vorbindu-vă despre orașul bătrînilor de pe Hudson River, să-i spuneți că nu există american cu o pereche de pumni sănătoși care să fie dispus să primească un oraș ca New Yorkul, nici dacă î-l dă de pomană.

Dar iată despre ce este vorba : nu vreau să vă spun că Gopher Praerie va deveni una dintre principalele podoabe ale Statului Minnesota, ci este și va deveni una din cele mai mari glorii ale Uniunii din partea de miazănoapte ; vreau să spun că este și va fi de aici înainte cu atît mai mult orașul cel mai preferat pentru a trăi și a iubi într-însul și a-ți crește copii și că este o localitate tot atît de rafinată și de cultă, ca oricare alt oraș ce servește de așternut în fața tronului lui Dumnezeu, prin urmare mergeți înainte și alături de noi.

Peste o jumătate de ceas președintele Haydock propuse adunării să voteze o adresă de recunoștință pentru domnul Blausser.

Această campanie de propagandă era începută.

Orașul făcu apel la efectiva și moderna variație cu ajutorul căreia poate fi creată celebritatea și care este cunoscută sub denumirea de publicitate. Se înființă o fanfară care fu înzestrată cu uniforme roșii și trese de aur, cumpărate din fondurile Clubului Comercial. Echipa

de baschet-amatori angajă uni jucător semi-profesionist din Das Maines şi organiză un program de campionate care trebuiau să se joace cu echipele tuturor oraşelor situate pe o rază de şaptezeci şi cinci de kilometri împrejur. Concetăţenii jucătorilor îi însoţeau în calitate de „suporteri", cu un automobil special şi cu drapele pe care scria : „Urmăriţi prosperitatea oraşului Gopher Praerie" şi cu fanfara care cînta, „Zîmbeşte, zîmbeşte mereu". Echipa jucătorilor, fie că pierdea, fie că îşi bătea adversarii, ziarul Dauntless scria întotdeauna : Înainte, băieţi, înainte, umăr la umăr! Puneţi pe hartă oraşul Gopher Praerie! Strălucita victorie a neîntrecutei noastre echipe".

Pe urmă, minune a minunilor oraşul Gropher Praerie instală Calea Albă. Aceste instalaţii ajunseră la modă în Middlewest şi constau dintr-un şir de stîlpi albi, în vîrful cărora se instala cîteva ciorchine de becuri electrice de mare putere, pe o distanţă cît ţineau faţadele cîtorva case de pe Strada Mare. Dauntles scria : Calea Albă a fost instalată — Oraşul luminat ca Brodwayul — Cuvîntarea domnului James Blausser — Veniţi Oraşe Gemene — V-am aruncat mănuşa!"

Clubul Comercial publică o broşurică scrisă de un important şi foarte costisitor personaj literar de la o agenţie de publicitate din Minneapolis un individ cu mîinile roşii care fuma dintr-un lung ţigaret de chihlimbar Carol citi această broşură şi rămase oarecum mirată. Dintr-însa află că lacurile Plover şi Minneiemashie sînt celebre în toată lumea pentru regiunea împădurită în care se găsesc şi că în apele acestora se află crapi şi păstrăvi din belşug, cum nu se găsesc în nici o parte a ţării ; că toate casele din Gopher Praerie sînt modele de demnitate, de confort şi de civilizaţie, cu pajiştile lor şi cu vastele grădini îngrijite ; că localul şcolii şi al Bibliotecii Municipale, datorită clădirilor impunătoare în care sînt instalate, sînt cele mai confortabile instituţii în genul acesta din toată Uniunea ; că moara din Gropher Praerie produce cea mai bună făină din ţară ; că fermele din regiune sînt cunoscute de toată lumea care mănîncă pîine şi unt,

datorită calității grîului și a vitelor cornute pe care le produc ; că magazinele din Gropher Praerie se pot compara în avantajul lor cu cele din Minneapolis și cele din Chicago, în ce privește abundența și calitatea mărfurilor de lux, precum și datorită amabilității funcționarilor care sînt la dispoziția publicului pe care-l servesc. Pe scurt, află că Gopher Praerie este singura localitate logic indicată pentru înființarea fabricilor și a marilor case de comerț cu ridicata.

— Iată orașul unde aș vrea să mă duc și eu ; un Gropher Praerie model.

Kennicot trămase încîntat cînd află că Clubul Comercial a reușit să captureze o mică uzină sfioasă care avea de gînd să fabrice roți de automobile cu spițele de lemn. Dar cînd văzu pe inițiatorul ei, Carol nu se putu împiedică să nu se gîndească imediat, că venirea acestei fabrici nu va putea adău a prea mult la progresul acestui oraș. Tot așa îi fu peste putință să-i pară rău cînd la un an de zile după aceea noua fabrică își închise porțile.

Fermierii, care nu mai făceau agricultură, începeau să se insta eze în oraș și prețul locurilor de casă crescură cu o treime. Cu toate acestea Carol fu incapabilă să găsească ceva mai pitoresc, hrană mai plăcută la gust, glasuri melodioase, gesturi mai pline de grație, conversații mai spirituale sau minți mai luminate decît înainte de asta. Spunea că este în stare să suporte un oraș modest, dar urît, însă i-ar fi peste putință să suporte un oraș urît, dar pretențios. Era în stare să-l îngrijească pe bătrînul Champ Preey și să se emoționeze în fața sentimentelor de bună prietenie ale lui Sam Clark, dar iar fi fost peste putință să fie de acord cu Cinstitul Jim Blausser. Pe timpul cînd era logodită cu Kennicott, el o rugase să convertească orașul la cultul frumosului. Astăzi, după cît spunea domnul Blausser și ziarul Dauntless, orașul era frumos, prin urmare îi îndeplinise misiunea și putea să plece.

CAPITOLUL XXXVI

Kennicott nu avea răbdarea îngerească de a trece cu vederea toate ereziile soției sale și nici dorința de a-i face mereu curte, ca pe timpul aventurii lor din California. Carol încercă să treacă fără să o bage nimeni în seamă, dar îi fu peste putință să se entuziasmeze de farsa pe care o puneau la cale, așa că atitudinea ei o trăda. Kennicott însă era convins de tot ceea ce făcea și îi cerea și ei să se entuziasmeze de Calea Albă și de fabrica cea nouă :

— Ei comedie ; eu am făcut tot ce mi-a stat în puteri, așa că am dreptul să-ți cer să iei și tu parte la mișcarea noastră. Te-am ascultat ani de zile, plîngîndu-te împotriva noastră că sîntem onveterați, iar acuma cînd vine Blausse și pune toată lumea în mișcare, pentru a înfrumuseța orașul, așa cum cereai tu, îmi spui că este un bădăran și refuzi să pleci și tu cu automobilul cu care pleacă fanfara și echipa jucătorilor noștri.

Într-un rînd, în timpul mesei de amiază, Kennicott îi spuse :

— Ascultă, ce zici de asta ? Se spune că dacă vom avea noroc, în curînd se va instala în oraș o nouă fabrică, pentru prepararea mecanică a laptelui, pe urmă adăugă ; Cred că ar fi cazul să te interesezi și tu de toate acestea, chiar dacă nu te interesează în fond.

Țipătul lui de revoltă sperie copilul să-l făcu să se ascundă plîngînd în poala mamei, așa că trebui să se umilească și să-și îmbuneze nu numai soția ci și pe Hugh. Faptul că stăruințele lui nu erau înțelese nici chiar de fiul său, îl supăra. Se simțea nedreptățit.

O întîmplare care nu era în legătură directă cu ei provocă supărarea lui nestăpînită.

Pe la începutul toamnei veni știrea că șeriful din Wakamin îl oprise pe organizatorul întrunirilor Ligii Naționale a Neparticipanților, să mai vorbească în circumscripția sa. Organizatorul acestor întruniri vorbise provocător cu șeriful și-i spusese că peste cîteva zile va vorbi în fața unei întruniri politice a fermierilor. Se spunea că

în aceeași seară un grup de oameni de afaceri conduși de însuși șeriful — care defilaseră cu torțele aprinse pe strada principală — au scos pe organizator din camera lui de hotel, l-au trecut peste gardul liniei ferate și l-au încărcat într-un tren de marfă, spunîndu-i să nu mai îndrăznească să se arate prin oraș.

Întîmplarea aceasta a fost discutată în farmacia lui Dave Dyer, fiind de față Sam Clark, Kennicott și Carol.

— Bravo; vezi așa trebuie tratați indivizi de teapa acestuia — dar cred că ar fi fost mult mai bine dacă l-ar fi linșat, declară Sam, iar Kennicott și Dave Dyer îi țineau isonul, adăugînd cu mîndrie:

— Sigur că da mai începe vorbă.

Carol se ridică și ieși repede din farmacie. Kennicott se uită după ea.

În timpul cinei constată imediat că soțul ei a început să clocotească și nu-i va trebui mult să izbucnească. După ce culcă copilul și se așezară în scaunele de pînză întinse pe terasă, încercă să aducă vorba:

— Mi-a făcut impresia că ție vorbele spuse de Sam în legătură cu individul ace'a pe care l-au alungat din Wakamin, ți s-au părut cam exagerate.

— Nu găsești că Sam încerca să facă fără nici un rost pe eroul?

— Realitatea este că toți fermierii aceștia și o mare parte dintre fermierii germani și alte capete seci de aceeași teapă cu ei sînt oameni care uneltesc, lipsiți de loialitate și patriotism, pacifiști filogermani.

— Organizatorul întrunirii a spus ceva în favoarea germanilor?

— Cred că despre așa ceva nici vorbă nu putea să fie — Nu i-au dat ocazie să se prezinte la întrunire, răspunse el zîmbind silit.

— Va să zică expulzarea lui — condusă de șerif — a fost ceva cu totul il gal. Cum se poate să ceri unor oameni străini să respecte legea, cînd însuși șeriful o calcă în picioare și-i învață cum trebuie să procedeze? Probabil aceasta este o logică introdusă de curînd?

— Se poate ca procedeul acesta să nu fie tocmai în regulă, dar ce importanță poate avea un astfel de amănunt?

Ei știu dinainte că individul urmărește să provoace tulburări. Prin urmare de cîte ori se întîmplă să fie vorba de apărarea americanismului nostru sau drepturile noastre constituționale, este pe deplin justificat să se facă abstracție de procedura obișnuită.

„Ideea aceasta din ce ziar a mai luat-o?" se întrebă ea și încercă să protesteze.

— Ascultă, dragul meu, care este motivul că voi, conservatorii, nu declarați război pe față? Voi nu-l combateți pe acest organizator, din cauză că propaganda pe care o face ar fi provocatoare, ci pentru că începînd să organizeze fermierii, vă temeți că voi orășenii veți pierde posibilitatea de cîștig pe care o stoarceți de pe spinarea lor cu ipotecile, recoltele și magazinele pe care le aveți. Evident, din ziua cînd am intrat în război, tot ce se întîmplă să nu ne placă este stigmatizat ca „germanofil", fie că este vorba de concurență în afaceri, fie că este vorba de muzică de calitate proastă. În cazul cînd noi am luptat împotriva Angliei, probabil socialiștilor le-ați spune că sînt „anglo-gili". După ce războiul acesta se va termina, cred că le veți zice comuniști roșii. Ce admirabilă artă, ce meșteșug desăvîrșit de a inventa întotdeauna nume peiorative pentru adversarii noștri! Și cîtă grijă avem ca nu cumva să punã și ei mîna pe sacrosanții dolari, de care avem noi înșine nevoie. Bisericile au avut întotdeauna această grijă și tot așa oratorii politici — dar cred că la fel cu ei procedez și eu cînd spun despre doamna Bogart că este puritană și despre domnul Stowbody că este capitalist. Voi, oamenii de afaceri, ne-ați luat-o mult înainte în acest domeniu, cu bunătatea, cu energia și parada voastră de vorbe...

Reuși să debiteze această filipică datorită faptului că doctorul Kennicott nu se simțea în stare să facă abstracție de respectul care-l păstra soției lui, dar acuma se repezi, fără să mai stea la gînduri:

— Cred că am auzit destule de la tine. Te-am suportat în tăcere tot timpul cît ai defăimat orașul acesta, spunînd că este plicticos și banal. Ți-am trecut cu vederea cînd am văzut că nu vrei să apreciezi oamenii cumsecade, ca Sam Clark; n-am zis nimic în ziua cînd am văzut că ei în bătaie de joc campania începută pentru progresul

orașului Gopher Praerie. Un fapt încă nu ți-l iert; nu-voi permite niciodată soției mele să devină o femeie sedentioasă. Poți să spui tot ce pofteşti, dar cred că știi destul de bine că radicalii aceştia — cum îi numeşti tu — sînt împotriva războiului şi mai dă-mi voie să-ți spun cu această ocazie, atît ție cît şi tuturor indivizilor cu plete lungi şi femeilor cu părul scurt, că puteți să vă faceți de cap cît poftiți, dar acum a sosit momentul ca noi să-i ținem din scurt şi, dacă se va întîmpla să constatăm că nu sînt patrioți, îi vom obliga să devină. Şi — dar nici prin minte nu mi-ar fi trecut că voi fi obligat să-i spun propriei mele soții astfel de vorbe — dacă tu vei continua să-i aperi, să știi că ți se va aplica şi ție aceeaşi măsură: la prima ocazie cînd se va întîmpla să perorezi pentru libertatea cuvîntului. Azi, libertatea cuvîntului! În ziua de azi sînt prea multe cuvinte libere, prea multă băutură liberă, prea multă dragoste liberă şi tot felul de libertăți primejdioase, aşa că dacă ar fi după mine, v-aş face să trăiți în conformitate cu regulile bunei cuviințe, chiar dacă ar fi să...

— Will! (în clipa aceasta nu se mai temea de nimic). Sînt eu germano-filă din cauză că nu sînt în stare să mă extaziez de Honerst Jim Blausser? Spune-mi, te rog, care sînt obligațiile mele în calitate de soție!

— Toate acestea se încadrează perfect în felul tău de a critica tot ce vezi împrejurul tău, murmură el. De altfel, puteam prevedea de la început, că tu vei fi împotriva oricărei încercări de ameliorare a orașului şi a...

— Ai dreptate; tot ce am făcut eu pînă acum se încadrează perfect în această concepție subversivă. Eu nu aparțin orașului Gopher Praerie. Asta însă nu înseamnă o condamnare a orașului, ci mai curînd o condamnare a mea. Foarte bine! Puțin îmi pasă. Eu nu aparțin acestei lumi, prin urmare voi pleca. De aici înainte nu-ți voi mai cere permisiunea. Voi pleca pur şi simplu.

— Cred că n-ai nimic împotrivă, de nu cumva e o sarcină prea grea, să-mi spui şi mie pentru cîtă vreme pleci? mormăi el întunecat.

— Nu știu. Probabil pentru un an întreg. Dar e la fel de probabil că voi pleca pentru totdeauna.

— Înțeleg. Firește, voi fi încîntat, voi chiui de bucurie că-mi pot vinde cabinetul și să plec unde vrei tu. N-ai vrea să plec cu tine la Paris, să învăț pictura, să umblu îmbrăcat în pantaloni de catifea și în cap cu beretă de femeie, iar de trăit să trăiesc cu spaghete?

— Nu, cred că te voi putea scuti de această neplăcere. Mi se pare că nu m-ai înțeles tocmai bine. Voi pleca — te rog să mă crezi — dar voi pleca eu singură. Îmi mai rămîne să limpezesc ce datorie m-așteaptă...

— Datorie? Datoria ta? Asta este toată meteahna ta. Aici nu prea ai nimic de făcut. Dacă ai avea cinci copii și n-ai avea slujbă, dacă ai fi obligată să-ți îndeplinești singură toate treburile casei, să mulgi vacile, cum fac femeile de la fermă, poate n-ai mai avea pricină să fii nemulțumită.

— Știu! Acestea sînt exact cuvintele pe care majoritatea bărbaților — și chiar a femeilor — care se aseamănă cu tine, le repetă mereu. Acestea sînt cuvintele cu care-și explică felul meu de a fi și toate dorințele mele. Dar eu nu voi discuta cu ei. Oamenii aceștia de afaceri, care după o istovitoare muncă de șapte ceasuri petrecute într-un birou unde nu fac nimic vin foarte liniștiți la mine să-mi spună că ar trebui să am o duzină de copii, ca să pot judeca lucrurile așa cum le judecă ei. Dar se întîmplă că eu am avut prilejul să trec și prin această experiență. Multă vreme și de multe ori noi n-am avut servitoare, așa că a trebuit să fac singură toate treburile casei, să îngrijesc de Hugh și să mă duc la ședințele Crucii Roșii și m-am achitat de toate aceste obligații destul de mulțumitor. Sînt o bună gospodină, o bună bucătăreasă și jupînească, așa că nu vei îndrăzni să afirmi contrariul!

— N-nu, tu ești...

— Dar te întreb, am fost mai fericită în timpul cînd roboteam pînă dădeam în brînci? Dimpotrivă, eram o femeie răvășită de treburi meschine și chinuită de deznădejde. Da, este și aceasta o datorie, dar nu este o datorie pentru mine. Eu aș fi în stare să conduc un birou sau o bibliotecă, aș putea să îngrijesc și să învăț copii. Spălatul vaselor nu este o treabă care să mă poată mulțumi pe mine... sau pe multe alte femei de seama mea. Așa că

vom renunța la această plăcere. Vom spăla vasele cu mașini electrice și vom ieși din bucătării, ca să intrăm în joc, alături de voi, în birouri, la cluburi, în politică și în toate părțile unde ați avut pînă acum toată grija să fiți numai voi singuri. Da, am devenit îngrozitoare, noi femeile acestea nemulțumite! În cazul acesta ce vă determină să ne țineți legate de piciorul patului, ca să vă batem la cap? Prin urmare plec, în primul rînd pentru binele tău!

— Evident, pentru tine nu contează un fleac cum ar fi de pildă micul Hugh.

— O, dimpotrivă, contează foarte mult. Tocmai acesta este motivul pentru care-l voi lua cu mine.

— Hai să zicem că eu nu sînt de acord.

— Vei fi de acord!

Se trezi încet și se simți copleșit de deznădejde:

— O... Ia spune... Carrie... ce-ți lipsește ție aici?

— De... ce să-ți spun? O conversație... dar nu, e ceva mai mult decît asta. Cred că mie-mi lipsește unul dintre amănuntele care dau măreție vieții — motiv care mă face să refuz de a mă mulțumi să mă tăvălesc în mocirlă, fie ea oricît de sănătoasă.

— Nu-ți dai seama că nimeni n-a fost în stare să rezolve o problemă fugind de ea. Așa ceva nu s-a întîmplat încă.

— Probabil că nu s-a întîmplat. Dar îmi dai voie să-mi aleg singură definiția pentru expresia „fugind de ea". Eu nu pot s-o numesc... Îți dai tu seama cît de mare este lumea, dincolo de acest Gopher Praerie, de care tu vrei să mă înlănțuiești pentru toată viața? Se poate, de asemenea, ca într-o bună zi să mă întorc acasă, dar în nici un caz nu mă voi întoarce pînă cînd nu voi aduce ceva mai mult decît am în viața mea de acum. Și chiar dacă aș fi lăsată și aș fugi... n-ai decît să mă numești lașă, să mă numești cum îți place; eu sînt o femeie care a stat mult înălțuită ca să mai poată impresiona cuvintele cuiva. Plec din casa asta, ca să pot avea liniște și să mă pot gîndi. Plec... mă înțelegi: plec! Am un drept asupra propriei mele vieți.

— Tot așa am și eu asupra vieții mele.

— Prin urmare?

— Am un drept asupra vieții mele — ori viața aceasta ești tu Mi-ai devenit indispensabilă. Ar trebui să fiu un dobitoc să admit toate nebuniile ce-ți trec ție prin minte, dar în orice caz trebuie să-ți spun că am nevoie de tine. Pînă acum nu te-ai gîndit niciodată la toate complicațiile pe care le-ar putea provoca pornirile tale de a trăi o viață de boem, de a dispune de libertatea cuvîntului, de libertatea dragostei și nu ți-a trecut niciodată prin minte să-ți trăiești viața așa cum înțelegi!

— Asupra mea ai drepturi numai în cazul cînd mă poți păstra. Crezi că vei putea?

Începu să se frămînte pe scaun înspăimîntat.

2.

Discutară timp de o lună de zile. Se jigniră unul pe altul destul de grav și uneori li se întîmpla să nu-și mai poată stăpîni plînsul, dar de fiecare dată el îi răspundea cu aceleași fraze banale privitoare la obligațiile pe care le are, iar ea la rîndul ei întrebuința fraze tot atît de banale, privitoare la libertate și tot timpul cît durară aceste discuții între ei se gîndea mulțumită că-i va fi atît de ușor să scape de Main Street și simțea aceeași emoție ca în ziua cînd în sufletul ei tresăriseră primii fiori de dragoste. Kennicott nu-și dădu niciodată învoirea definitivă. Primi cel mult versiunea fățișă că „ea „se va duce să facă o călătorie mai lungă în partea de răsărit a Uniunii, pentru a vedea cum arată, acum în timp de război".

Plecă la Washington, în octombrie... puțin înainte de terminarea războiului.

Se hotărîse pentru Washington, deoarece o intimida mai puțin decît zgomotosul New York și pentru că-și închipuia că aici vor fi străzi liniștite, unde Hugh să se poată juca și în nădejdea că acum, cînd toată lumea era ocupată cu livrările de război și se căutau în toate părțile

funcționari provizorii, poate va reuși să-și găsească și ea o slujbă în vreun birou.

Hugh plecă și el, cu toate sfaturile mătușii Bessie.

Se gîndi că poate îl va întîlni și pe Erik în partea de răsărit, dar gîndul acesta al ei fu repede uitat.

3.

Cea din urmă imagine ce-i rămase din gara Gopher Praerie fu silueta lui Kennicott care stătea pe peron și făcea semne cu mîna, avînd pe chipul său o deznădejde atît de chinuitoare a singurătății neînțelese, încît nu mai era în stare să-i zîmbească, buzele rămînîndu-i încremenite într-o tresărire dureroasă. Îi făcu semne de la fereastra vagonului, iar cînd îl pierdu din vedere și imaginea lui se șterse în depărtări, îi venea să sară din vagon și să se repeadă înapoi spre el. Prin minte i se încrucișau o mulțime de gînduri duioase pe care uitase să i le spună.

Acum era stăpînă pe toată libertatea ei, dar această libertate era deșartă. Clipele de eliberare nu erau clipe de suprem extaz, ci de neagră deznădejde și poate era mult mai bine așa, căci în loc să lunece spre adînc, trebuia să urce din nou spre culme.

„Mi-ar fi peste putință să mă aventurez în viața aceasta nouă, dacă n-ar fi fost bunătatea lui Will, care să-mi vină în ajutor cu banii lui, oftă ea". Pe urmă se întrebă: Oare cîte femei ar avea curajul să stea acasă, în cazul cînd ar avea mijloacele necesare să poată pleca și să poată trăi?

Hugh era așezat alături de ea, în compartimentul cu canapele de pluș și începu să scîncească: un copilaș abia de trei ani și jumătate.

— Mămico, stai lîngă mine. Nu mai vreau să ne jucăm de-a trenul. Haide să ne jucăm altceva. Vino să mergem la mătușa Mogart!

— O, nu se poate ! Ţie-ţi place doamna Bogart ?

— Da. Îmi dă întotdeauna prăjituri şi-mi povesteşte despre Bunul Dumnezeu. Tu de ce nu-mi povesteşti niciodată despre Bunul Dumnezeu. De ce nu-mi povesteşti şi tu despre Bunul Dumnezeu ? Mătuşa Bogart spune că eu mă voi face predicator. Pot eu să devin predicator ? Voi putea predica despre Bunul Dumnezeu ?

— Dragul meu ? mai aşteaptă pînă în ziua cînd generaţia mea va fi sătulă de revoltă, înainte de a veni a ta la rînd.

— Ce este asta generaţie ?

— O rază de inspiraţie a sufletului.

— Astea-s prostii !

Se uita la ea : un omuleţ mititel, întunecat, cu vederi înguste, care nu înţelegea de glumă. Se plecă şi-l sărută pe frunte, apoi se gîndi :

„Am plecat de la bărbatul meu, după ce m-am îndrăgostit de un tînăr suedez care nu era bun de nimic şi debitez păreri imorale, ca şi cînd le-aşi citi dintr-o carte deschisă. Însuşi fiul meu începe să mă condamne, din cauză că nu i-am făcut o educaţie religioasă. Dar povestea din această carte nu este tocmai cum ar trebui să fie : eu nici nu mă vaiet şi nici nu am trecut prin peripeţii dramatice, pentru a putea scăpa. Îmi văd de drumul meu spre libertate şi mă simt mulţumită. Gopher Praerie a rămas departe în urmă, ascunsă în mijlocul norilor de praf şi de gunoaie, iar eu privesc înainte, spre drumul ce se deschide în faţa mea". Se întoarse spre Hugh şi continuă cu glas tare :

— Drăguţule, ştii tu ce va găsi mămica şi cu tine, dincolo de marginea albastră a zării ?

— Ce ? întrebă el indiferent.

— Vom găsi elefanţi cu colţi auriţi, din interiorul cărora tinerele maharanee, cu salbe de rubine, se vor uita pe furiş la noi cum trecem, vom coborî spre ţărmul mărilor cu ape albastre, ca guşa porumbeilor şi ne vom opri la o casă albă în mijlocul unei livezi şi casa va fi plină pe cărţi şi de servicii de ceai de argint masiv.

— Vor fi şi prăjituri ?

— Prăjituri ! O, mai mult decît sigur că vor fi şi prăjituri. Ne-am săturat de pîinea şi porridge-ul pe care le-am

mîncat pînă acum. Ne vom îmbolnăvi, dacă vom mînca prăjituri prea multe, dar la fel ne vom îmbolnăvi și dacă nu vom mînca deloc prăjituri.

— Și asta e prostie.

— Sigur că da, tinere Kennicott!

— Huih! făcu domnul Kennicott numărul II și adormi pe umărul ei.

Iată versiunea publicată de Dauntless în legătură cu plecarea doamnei Carol:

Doamna Will Kennicott, împreună cu băiețelul Hugh, a părăsit orașul sîmbăta trecută cu trenul nr. 24, pentru a petrece cîteva luni la Minneapolis, Chicago, New-York și Washington.

Doamna Kennicott a informat pe subsemnatul, că, înainte de a se întoarce acasă, va intra în legătură cu una dintre organizațiile industriei de război care se găsesc în Capitala Națiunii. Numeroșii ei prieteni, care i-au apreciat activitatea desfășurată în Comitetul Crucii Roșii locale, sînt în măsură să-și dea seama cît de prețioase vor fi serviciile ei, la oricare dintre birourile din Ministerul de Război la care se va prezenta. Astfel Gopher Praerie mai adăugă o stea strălucitoare la flamurile ei și, fără să ne gîndim cîtuși de puțin la denigrarea localităților din vecinătatea noastră, am vrea să știm și noi dacă se mai găsește vreun oraș cam de mărimea orașului nostru care să se poată mîndri cu aceleași strălucite state de serviciu în timpul actualului război. Încă un motiv care ne îndeamnă să repetăm lozinca Priviți Programul Orașului Gopher Praerie!

Domnul și doamna Dave Dyer, împreună cu sora doamnei Dyer, doamna Jennie Dayborn din Jackrabbitt și doctorul Will Kennicott au plecat marți într-o veselă excursie spre lacul Minniemashi.

CAPITOLUL XXXVII

Își găsi o slujbă în birourile Societății de Asigurare împotriva Riscurilor Războiului. Deși la cîteva săptămîni după sosirea ei la Washington, armistițiul cu Germania fu semnat, activitatea biroului continuă. Cît era ziua de lungă clasa scrisori și dicta răspunsuri la scrisorile care cereau informații. Deși această activitate nu era altceva decît o chinuitoare monotonie, totuși continua să afirme că, în sfîrșit, a reușit să găsească „muncă adevărată".

Avu și deziluzii. Constată că lucrul la birou în timpul după amiezelor era la fel de penibil ca și chinurile morții. Mai constată că într-un birou există tot atîtea clici și scandaluri ca și într-o adevărată Gopher Praerie. Constată că cea mai mare parte dintre femeile angajate în birourile Guvernului duceau o viață mizerabilă și că se hrănesc cu rămășițele, pe care le consumă în camerele lor triste și întunecoase. Mai constată că femeile funcționare aveau simpatii și dușmănii fățișe, ca orice bărbat și că se pot bucura de o mulțumire care nu este dată nici uneia dintre femeile căsătorite: duminica sînt libere. După toate aparențele. Marele Univers nu prea avea nevoie de ideile ei inspiratoare, dar presimțea că scrisorile ei, contractul direct cu zbuciumul bărbaților și femeilor din restul țării făceau parte din problemele vaste care nu se mărgineau numai la Strada Mare și la bucătărie, ci erau în legături directe cu orașe ca Paris, Bangkok și Madrid.

Constată că lucra într-un birou, fără să-și piardă nici una dintre așa zisele calități de „feminitate interioară"; că gătitul și scuturatul — cînd nu este o mătușă Bessie ca să te bată la cap — nu-ți ia nici a zecea parte din timpul pe care ești obișnuită să i-l consacri într-un oraș ca Gopher Praerie.

Acum nu mai avea motive să se scuze pentru gîndurile ce o preocupau, în fața doamnelor de la cercul Jolly Seventeen, nu mai avea nevoie să spună în fiecare seară lui Kennicott tot ce a făcut în timpul zilei sau ce avea de gînd să facă, ori toate aceste amănunte erau o com-

pensaţie pentru plictiselile de la birou. Simţea că acum nu mai reprezintă o jumătate dintr-o viaţă casnică, ci este un om întreg.

2.

Washingtonul îi oferi toate frumuseţile de care o legase pînă acum o credinţă; coloanele albe care se vedeau printre ramurile verzi ale unui parc, străzi largi şi alei şerpuite. În fiecare zi trecea prin faţa unei case întunecate, de formă pătrată, în dosul căreia bănuia că trebuie să fie un strat de magnolii şi o curte, iar la etajul al doilea o fereastră înaltă, cu perdelele lăsate, din spatele cărora o femeie se uita întotdeauna în stradă. Femeia aceasta reprezenta pentru ea misterul, emoţiile romantice, o poveste care se repeta în fiecare zi într-o nouă versiune: astăzi era o asasină, mîine soţia abandonată a unui ambasador. Era misterul care-i lipsise doamnei Carol atît de complet în oraşul Gopher Praerie, unde toate casele stau deschise în faţa trecătorilor, unde puteai întîlni pe stradă pe oricine pofteai, unde nu era nici o poartă secretă care să se deschidă spre largul cîmpului, pe unde să ieşi la plimbare în lungul potecilor înţelenite care te duc spre o aventură misterioasă, în mijlocul unei grădini străvechi.

Urcă încet spre Sixteenth Street, după un recital Kreisler ce se dădu în beneficiul funcţionarilor guvernului şi care durase pînă tîrziu după amiază, aşa că văzu globurile albe spînzurîndu-se unul după altul în lungul străzii, întocmai ca o clipire domoală de jăratec sub spuză; un vînt uşor tremura grăbit în jurul ei, răcoros ca şi vîntul ridicat din mijlocul preeriei, dar mult mai blînd; ridică privirea spre ulmii înalţi care străjuiau Missanchussetts Avenue, apoi se uită la Templul de Rit Scoţian şi în clipa aceea îşi dădu seama că îi e drag oraşul acesta, cum numai Hugh putuse să-i fie drag pînă acum. În drumul ei trecu prin faţa barăcilor de negri, astăzi transformate

în ateliere, cu perdele portocalii şi ghivece de mixandre; pe lîngă palatele de marmură din New Hempshire Avenue, în faţa cărora aşteptau valeţi şi limuzine şi bărbaţi care se păreau că sînt exploratori şi aviatori din romane. Zilele treceau foarte repede şi începu să-şi dea seama că, datorită nebuniei ce o determinase să evadeze, reuşise să găsească tot curajul necesar pentru a fi o femeie înţelcaptă.

Prima lună fu plină de alergături neostenite pentru a-şi putea găsi o locuinţă corespunzătoare, în oraşul supraapopulat. Fu condamnată să se instaleze în anticamera unei case vechi pe care o ţinea o doamnă bătrînă şi severă, iar pe Hugh îl lăsă în grija unei dădace îndoielnice. Dar puţin după aceea reuşi să-şi organizeze un interior al ei propriu.

3.

Primele cunoştinţe la Washington le făcu printre membrii bisericii metodiste Tincombe, un tabernacul uriaş din cărămidă roşie. Vida Sherwin îi dăduse o scrisoare către o doamnă serioasă, cu ochelari, cu o bluză de mătase, o femeie care credea frenetic în conferinţele cu subiecte din Biblie şi care o prezentă pastorului şi fruntaşilor bisericii Tincombe. La Washington exact ca şi în California, Carol recunoscu imediat o Stradă Mare care fusese transplantată aici şi era foarte bine apărată. Două treimi din credincioşii bisericii veniseră din diverse oraşele Gropher Praerie. Pentru ei biserica era societatea şi standardul de viaţă; se duceau la slujba de duminică dimineaţa, la cursurile şcolii duminicale, la şedinţele Ligii Epworth, la conferinţele misionarilor, la agapele parohiale, exact aşa cum se duseseră la ei acasă; erau cu toţii de acord că ambasadorii, ziariştii neserioşi şi ateii necredincioşi care se găseau în birouri erau oameni detractaţi pe care trebuie să-i eviţi; ţinînd la biserica Tincombe îşi fereau idealurile aduse de acasă de oricare contaminare.

Pe Carol o primiră cu entuziasm, o întrebară de soțul ei, îi dădură fel de fel de sfaturi, referitoare la colicele copiilor, o serviră cu turtă dulce și cartofi fierți, în timpul agapelor parohiale, cu un cuvînt o făcuseră să se simtă extrem de tristă și de singură, așa că se întrebă dacă nu ar fi mult mai bine să se înscrie în gruparea supragetelor militante, ca cel puțin să poată fi arestată.

Tot timpul constată la Washington (cum de altfel se putea constata și la New York, și Londra) prezența de neocolit a Străzii Mari. Banalitatea incoloră din Gopher Praerie o simțeai în pensiunile de familie, unde funcționare cu pretenții de lume bună discutau despre filme cinematografice cu ofițeri politicoși; în fiecare duminică, cît dura cortegiul automobilelor, puteai identifica mii de Sam Clark și cîteva doamne Bogart. La fel la teatru, la banchetele societăților regionale, la care participau noii sosiți din Texas și Michingan, pentru a-și verifica convingerile că diversele Gopher Praerie de unde veniseră erau „incomparabil mai vesele și mai prietenoase decît înfumuratii aceștia din răsărit".

Dar mai descoperi și prezența unui Washington care nu avea nimic de-a face cu o Main Street.

Guy Pollock îi scrisese unui văr al său, care era mobilizat temporar cu gradul de căpitan, un tînăr vesel și plin de încredere, care o duse la ceaiuri dansante și care rîdea din toată inima, așa cum ar fi vrut și ea întotdeauna să vadă pe cineva rîzînd, fără nici un motiv anume. Căpitanul o prezentă secretarei unui membru al Congresului, o tînără femeie văduvă, care avea o mulțime de cunoștințe între ofițerii de marină. Datorită ei avu ocazia să cunoască tineri comandanți de vapoare și diverși ofițeri, ziariști, chimiști, geografi și experți financiari de la diverse birouri și o profesoară care era în legături foarte strînse cu cartierul general al sufragetelor. Profesoara o duse și pe ea la cercul lor, dar Carol nu reuși să devină niciodată o sufragetă ilustră. Singura ei calitate recunoscută fu cea de femeie capabilă să scrie adrese pe plicuri. În orice caz, fu adoptată de această vastă familie de femei prietenoase, care dacă se întîmpla ca tocmai

atunci să nu fie ocupate cu organizarea manifestaţiilor zgomotoase, sau să nu fie arestate, luau lecţii de dans sau plecau în excursii pe Cheasapeake Canal, sau discutau politica urmată de Federaţia Americană a Muncii.

Împreună cu secretarea şi profesoara, Carol închirie un apartament comun. Aici îşi găsi un cămin, un loc unde putea trăi şi avu prieteniile pe care le dorea. Pentru Hugh găsi o excelentă dădacă, deşi salariul ei îi era înghiţit în mare parte de această cheltuială. De culcat îl culca ea însăşi în fiecare seară, iar duminicile şi le petrecea cu el. Se ducea cu el la plimbare şi multe seri şi le petrecea stînd nemişcată şi citind; dar în majoritatea cazurilor, pentru ea oraşul Washington reprezenta un grup de oameni, nenumăraţi, care veneau în apartamentul lor şi vorbeau, vorbeau fără încetare, de cele mai multe ori lucruri nu prea interesante, dar întotdeauna foarte animaţi. Nu era însă cîtuşi de puţin un „atelier de artişti", cum visase ea şi despre care citise de atîtea ori în romane. Majoritatea acestor oameni lucrau toată ziua în birouri şi erau obişnuiţi să vorbească mai mult în fişe şi situaţii statistice, decît în forme şi culori; totuşi luau partea frumoasă a vieţii, erau nepretenţioşi şi n-aveau nici un motiv să nu ia cunoştinţă de realităţile existenţei lor.

Uneori fetele acestea care fumau neîntrerupt şi vorbeau despre tot ce vedeau şi auzeau o făceau să rămînă consternată, exact cum pe vremuri atitudinea ei îi determina pe cei din Gopher Praerie să rămînă consternaţi. Cînd le auzea vorbind entuziasmate despre soviete sau despre plimbările cu barca, ar fi dorit să aibă şi ea anumite cunoştinţe speciale care să o facă să strălucească între ele, şi-i părea rău că această aventură a ei începuse atît de tîrziu. Kennicott şi Main Street îi epuizaseră încrederea în ea însăşi; prezenţa micului Hugh o făcea să simtă că această aventură este numai trecătoare. Într-o bună zi... foarte curînd... va trebui să-l ducă înapoi, spre cîmpurile cu zările largi unde să aibă şi el dreptul să se urce pe clăile de fîn.

Faptul că ea nu putea să exceleze între aceste fete vorbăreţe, nu o împiedica deloc să se simtă mîndră de ele şi să le apere în timpul conversaţiilor ei imaginare cu

Kennicott, care murmura (parcă-i auzea glasul alături de ea); „Este o simplă adunătură de teoreticieni imposibili, care nu știu ce vor, și-și pierd toată vremea discutînd" sau „eu nu am timp de pierdut, de alergat după nărozi ca aceștia, pe mine mă preocupă gîndul să adun ceva, ca să avem la caz de bătrînețe".

Majoritatea bărbaților care veneau la ele în vizită, fie că erau ofițeri, fie că erau socialiști antimilitariști, se caracterizau printr-o blîndețe nefățarnică și prin dezinvoltura în conversația cu o femeie, prin lipsa de prefecătorie, tocmai calitățile pe care ea le dorise atît de mult la Gopher Praerie. Totuși păreau tot atît de capabili ca Sam Clark și cei de o teapă cu el. Se gîndi că amănuntul acesta se datorește faptului că au o reputație bine stabilită și trăiesc departe de geloziile ticăloase din provincie. Kennicot declarase că lipsa de curtuazie a oamenilor din micile orașe se datorește sărăciei acestora: „Noi nu sîntem snobi, care dispun de milioane, afirmase el cu mîndrie. Totuși ofițerii aceștia de marină și armată teritorială, experții aceștia din birouri și organizatorii nenumăratelor grupuri, erau oameni veseli și expansivi, deși trăiau cu un venit de trei-patru mii de dolari pe an, pe cînd Kennicott, în afară de specualțiile lui cu terenuri, cîștiga șase mii, uneori chiar mai mult, iar Sam cîștiga opt.

Tot așa, după prealabile cercetări, se convinse că nici unul dintre oamenii aceștia îndrăzneți nu se întîmplase să moară la Azil. Această instituție era rezervată oamenilor ca doctorul Kennicott, care, după ce au robotit cincizeci de ani „ca să pună ceva de-o parte, pentru caz de bătrînețe", se reped cu ochii închiși și investesc siguranța acestor bătrînețe în terenuri de petrol imaginare.

4.

Era convinsă că nu făcuse nici o greșeală cînd considerase orașul Gopher Praerie chinuitor de banal și de înapoiat. Găsi aceeași convingere nu numai la fetele care încercaseră să evadeze din casa părintească, ci și la doamne

foarte serioase şi în vîrstă, care, deşi datorită unor împrejurări tragice, rămăseseră văduve şi trebuiseră să renunţe la casele uriaşe în care trăiseră, reuşeau totuşi să trăiască foarte mulţumite în mici apartamente, unde mai aveau timp să şi citească.

Mai constată de asemenea că oraşul Gopher Praerie era comparativ un model de culori vesele, de arhitectură îndrăzneaţă şi de intelectualitate frenetică. Profesoara care-i era tovarăşă de cameră începu să-i povestească în bătaie de joc despre o mică localitate din Middlewest, la încrucişarea unor linii de căi ferate, cam de aceeaşi mărime ca şi Gopher Praerie, dar fără pajişti verzi şi fără copaci, un orăşel unde şinele căii ferate înaintau paralel cu Strada Mare, iar atelierele împroşcau cu funingine şi zgură, iar din acoperişuri fumul uleios şi negru se încolăcea întocmai ca nişte şerpi.

Din cele ce-i povesteau, află şi despre alte localităţi : un orăşel din preerie în largul căruia vîntul bătea cît e ziua de lungă, primăvara noroiul pe străzi era pînă la genunchi, iar vara furtuna de nisipuri călătoare jupuiau colţurile caselor proaspăt spoite şi îngropau florile din ghivecele de la ferestre. Localităţi celebre în industria morăritului, din satul New England, ai căror locuitori trăiau în barăci negre şi triste, de parcă erau făcute din lavă. Despre un bogat centru agricol din New Jersey, situat departe de linia ferată, condus de oameni bătrîni, stăpîniţi de furie religioasă, care stătea toată ziua roată în jurul băcăniei şi discutau despre James G. Blaine. Un orăşel din miazăzi, plin de magnolii şi colonade la intrările caselor despre care Carol îşi închipuise că este o dovadă de romantism, dar care nu putea suferi populaţia negrilor şi destesta vechile familii. Un cantonament minier din apus, care semăna mai mult cu o tumoare. Un orăşel în miniatură, foarte înfloritor, înzestrat cu parcuri şi arhitecţi pricepuţi, pe care-l vizitau pianişti celebri şi conferenţiari străluciţi, dar care era sfîşiat de lupta dintre Uniunea Muncitorilor şi Asociaţia Fabricanţilor, aşa că pînă şi în cele mai vesele case noi din oraş simţeai desfăşurarea luptei surde împotriva ereziilor de castă.

5.

Ar fi greu să urmăreşti linia grafică a progresului realizat de Carol. Ea este întreruptă pe alocuri sau înaintează nesigură, pipăindu-şi drumul; de multe ori, în loc să se urce, o vezi că ea se repede în jos, iar culorile devin de albastru spălăcit şi trandafiriu, peste care se mai cunosc urmele cenuşii lăsate de creionul ce a fost şters. Abia cîteva porţiuni din această linie pot fi descifrate destul de limpede.

Femeile care se simt nenorocite au obiceiul să-şi ascundă sensibilitatea cu ajutorul observaţiilor cinice pe care le fac, a ponoaselor, a bisericii sau a noilor idei religioase, eventual încercînd să-şi ascundă chinurile sufleteşti. Carol nu încercase să fugă din faţa realităţii prin nici unul din aceste mijloace, dar ea, care fusese o fire duioasă şi veselă, rămăsese terorizată de Gopher Prairie. Pînă şi evadarea ei nu fusese decît un acces de curaj trecător, care se datora panicii. La Washington reuşi să-şi însuşească nu cunoştinţe în legătură cu sistemele de lucru din birouri sau asociaţiile muncitoreşti, ci o nouă formă de curaj, acel dispreţ amabil care se numeşte echilibru sufletesc. Contactul ei cu întreprinderile care îmbrăţişau milioane de indivizi şi cel puţin o duzină de naţiuni reduseră importanţa Străzii Mari la adevărata ei proporţie. De aici înainte ar fi fost cu neputinţă să mai fie terorizată de puterea pe care ea însăşi o atribuise atîtor indivizi care se numeau Vida, Blausser sau Bogart.

Din lucrările şi colaborarea ei cu femeile care organizaseră asociaţiile în favoarea sufragetelor în oraşele ostile acestei mişcări, sau care apăraseră prizonierii politici, se alese cu o atitudine mai independentă şi constantă că pînă acuma fusese la fel de respingător de egoistă ca doamna Dave Dyer.

Dar de ce — se întreba ea — se revoltase pînă acuma împotriva indivizilor? Duşmanii adevăraţi nu sînt indivizi, ci instituţiile şi adepţii lor cei mai devotaţi, care sînt cei mai crunt loviţi de acestea. Aceste instituţii îşi instalează tirania sub diverse pretexte şi nume pompoase, cum

ar fi de pildă Lumea Civilizată, Familia, Biserica, Afacerile Sănătoase, Partidul, Țara, Superioritatea Rasei Albe, și Carol constată că singurul mijloc de a te apăra împotriva lor este gluma fără răutate și rîsul.

CAPITOLUL XXXVIII

Era la Washington de un an încheiat. Se plictisise de birou. Viața era suportabilă, mult mai suportabilă decît lucrul în gospodărie dar era cu totul lipsită de aventură.

Se așezase la o măsuță rotundă din cofetăria Rauscher's și comandase un ceai și pezmeți cu scorțișoară, cînd patru fete tinere își făcură apariția în cofetărie, vorbind în gura mare. Pînă acuma doamna Carol se considerase pe sine o femeie tînără și neserioasă și se uitase mulțumită la rochia ei neagră de mătase, cu frunze verzi, dar urmărindu-le pe aceste fete cu gleznele fine, în vîrstă de cel mult șaptesprezece-optsprezece ani, cu chipul radios, cum fumau țigară de la țigară, luîndu-și aere de desăvîrșită plictiseală, debitînd „farse de dormitor" și exprimîndu-și dorința de a fugi la New-York, „pentru a vedea ceva mai savuros", se simți îmbătrînită, rurală și vulgară, gata să evadeze dintre fetele acestea, spre o viață mai calmă și mai plină de simpatie. Cînd ieșiră din cofetărie și o auzi pe una dintre ele dînd ordine șoferului, Carol nu se mai simți un filosof sfidător, ci o simplă funcționară ofilită, într-un birou al Guvernului, venită din Gopher Praerie, Minnesota.

Porni abătută pe Connecticut Avenue. Apoi se opri în loc și i se opri și inima în piept. Harry și Juanita Hayi dock veneau spre ea. Se repezi în goană în calea lor, o sărută pe Juanita, în timp ce Harry începu să se spovedească.

— Nu ne gîndeam să venim la Washington — aveam intenţia să ne ducem la New-York, pentru nişte cumpărături. — N-aveam nici adresa dumitale.. am sosit abia azi-dimineaţă... şi tocmai ne gîndeam, cum naiba am putea să dăm de urma dumitale.

Fu adînc mîhnită cînd află că vor pleca în aceeaşi seară la orele nouă, aşa că rămase cu ei pînă în ultima clipă. Îi conduse să ia masa la St. Mark. Se propti cu amîndouă coatele pe masă, ca să-l poată asculta emoţionată, cînd îi povesti că Cy are gripă spaniolă, „dar fireşte, iarba rea nu piere niciodată".

— Mi-a scris Will că domnul Blausser a părăsit oraşul. Cum i-a mers în oraş?

— Foarte bine, foarte bine, admirabil. Plecarea lui este o mare pierdere pentru oraşul nostru. A fost un om sincer, pătruns de spiritul interesului public, despre asta nu mai încape vorbă,.

Constată că ea nu are nici o părere în legătură cu domnul Blausser şi întrebă cu toată amabilitatea:

— Mai continuaţi compania de publicitate în favoarea oraşului?

— Deocamdată am abandonat-o, temporar fireşte, dar o vom continua cu toată ardoarea, răspunse Harry cu convingere. Ia spune, ţi-a scris soţul dumitale despre norocul nemaipomenit pe care l-a avut B. J. Gougerling în timpul vînătorii de raţe ce s-a organizat în Texas?

După ce-i povestiră toate noutăţile şi entuziasmul lor se mai domoli, se uită în jurul ei şi se simţi foarte mîndră că le poate arăta un senator şi le poate explica ingeniozitatea cu care era făcută grădina cu tavanul acoperit de sticlă. I se păru că un domn în smoking şi cu mustaţă răsucită se uită cu dispreţ la costumul cafeniu, încheiat pînă la gît al lui Harry şi la rochia de mătasă ieşită de soare a Juantei. Se uită şi ea la el furioasă, ca şi cînd ar fi vrut să-i apere şi să-l sfideze că nu este în stare să-i admire pentru ceea ce sînt în realitate.

Pe urmă se opri pe peronul gării şi le făcu semn cu batista, pînă cînd trenul se pierdu departe pe linia acoperită a cheiurilor. Se întoarse şi începu să citească itinerarul trenului: Harrisburg, Pittsburg, Chicago... Dar dincolo de Chicago...? I se păru că vede lacurile şi întin-

derile acoperite de papură, auzea țiriitul ritmic al gîzelor din ierburi, pocnetul buclelor unei cariole și chiotul de bună venire al soților Sam Clark:

„Ei bravo; ce mai face mica noastră doamnă?"

Nimeni afară de Sam nu se interesa atît de mult de păcatele săvîrșite de ea la Washington.

În aceeași seară, un bărbat care tocmai se întoarse din Filnanda, veni să le facă o vizită în apartamentul lor

2.

Era tocmai pe terasa acoperișului de la Powhatan, împreună cu căpitanul. La o masă din apropierea lor, un bărbat comanda în gura mare îndoielnice „băuturi ușoare" pentru două doamne elegant îmbrăcate; bărbatul stătea cu spatele la ei și, după lățimea umerilor, i se păru că-l cunoaște.

— Ia te uită, mi se pare că pe omul acesta îl cunosc, murmură ca mirată.

— Pe cine? Cel de colo? O, Bresnahan, Percy Bresnahan.

— A, da; îl cunoști și dumneata? Ce fel de om este?

— Este un imbecil foarte cumsecade. Mie mi-e simpatic și cred că în calitate de vînzător de automobile este foarte priceput. Dar ca membru în secția aeronautică, prezența lui este o adevărată pacoste. Își dă toată silința să fie de folos, dar nu se pricepe la nimic — absolut la nimic. Apoi continuă cu glasul schimbat: un om bogat, care se amestecă în toate cele și caută să facă servicii. Vrei să vorbești cu el?

— Nu ... nu ... Cred că nu e nevoie.

3.

Se dusese la un spectacol cinematografic. Filmul căruia i se făcuse reclamă răsunătoare era plin de fete de fri-

zerie, de parfumuri proaste, de interioare de periferie, cu mobilier de pluș roșu și de femei grase și surîzătoare care mestecau gumă. Acțiunea se petrecea în atelierul unui artist. Eroul făcuse un portret care era o capodoperă. Avea vedenii ce se desprindeau din fumul destrămat de luleaua lui și părea că un tînăr curajos, sărac și cumsecade. Purta brățări la mînă și capodopera lui semăna mai mult a fotografie mărită.

Carol se pregăti să plece.

Dar în aceeași clipă pe ecran apăru un tînăr, în rolul unui compozitor: pe cel care juca rolul îl chema Eric Valour.

Tresări și, în primul moment, nu-i veni să creadă pe urmă se lăsă deznădăjduită în fotoliu. În fața ei, privind-o drept în luminile ochilor, îmbrăcat într-o haină de catifea și în cap cu o beretă, era însuși Erik Valborg.

Juca un rol șters, pe care-l interpreta nici bine, nici rău. Stătu și se gîndi: „Din omul acesta aș fi putut scoate ceva mai..." Dar alungă acest gînd.

Se întoarse acasă și se așeză să citească scrisorile sosite de la Kennicott. I se păruseră rigide și lipsite de amănuntele ce ar fi putut să le facă mai interesante, dar de astă dată din scrisorile lui i se părea că se desprinde o personalitate... o personalitate care nu avea nimic comun cu personalitatea leșinată a tînărului aceluia, îmbrăcat în haină de catifea, care se așezase să cînte la o machetă de pian din pînză vopsită.

4.

Kennicott veni la ea s-o vadă abia în noiembrie, la treisprezece luni după sosirea ei la Washington. Cînd o anunță că vine, nu era tocmai sigură că dorește să-l vadă. Dar era mulțumită că se hotărîse să vină din proprie inițiativă.

De la birou obținuse două zile de concediu.

Îl văzu cum coboară din tren, un bărbat voinic, sigur de sine, ducîndu-şi în mînă gemantanul greu... şi se simţi intimidată — omul acesta uriaş era atît de greu de mînuit. Se sărutară, privindu-se unul pe altul întrebători şi declarară amîndoi deodată: „Arăţi foarte bine; ce face băiatul?" şi „Will, arăţi nespus de bine; ce mai e pe acasă?"

Kennicott încercă să se scuze:

— N-aş vrea să-ţi stric planurile pe care le-ai făcut împreună cu prietenii tăi şi nici să te supăr cu prezenţa mea, dar dacă se va întîmpla să ai vreme, mi-ar face plăcere să pot vedea Washingtonul, să mă duc la cîteva restaurante, la cîteva spectacole, şi alte nebunii, ca să mai uit de ce am lăsat acasă.

După ce se urcară în maşină, băgă de seamă că este îmbrăcat într-un costum cenuşiu de flanelă, avînd pe cap o pălărie moale de fetru şi la gît o cravată elegantă.

— Îţi place echipamentul meu cel nou? L-am cumpărat la Chicago. Am crezut că este tocmai ceea ce ar putea să-ţi placă ţie.

Stătură o jumătate ceas în apartamentul ei, împreună cu Hugh. Carol se simţea intimidată, dar el nu făcu nici un gest din care s-ar fi putut deduce că ar vrea s-o mai sărute o dată.

În timp ce se plimba prin camerele micului ei apartament, băgă de seamă că ghetele cafenii pe care le avea în picioare erau de curînd lustruite. Pe bărbie i se vedea o crestătură proaspătă de brici. Pe semne, înainte de a se da jos din tren, se răsese în mare grabă.

Fu o adevărată plăcere pentru ea să-i dovedească importanţa de care se bucura ea la Washington, după ce se duseră împreună la Capitol şi-i arătă o mulţime de cunoscuţi, şi tot aşa cînd el o întrebă — şi ea-i spuse pe ghicite — cîţi metri sînt pînă în vîrful domului, cînd i-l arătă pe senatorul LaFolette şi pe vicepreşedinte, iar în timpul prînzului, conducîndu-l prin catacombele care duceau spre restaurantul senatului, îi dovedi că aici ea este un fel de habitue.

Constată că părul i s-a mai rărit puţin. Se uită la el şi se simţi impresionată de felul în care ştia că-şi despărţe părul cu o cărare pe partea stîngă. Se uită la mîinile lui şi

unghiile, tot atît de prost tăiate ca întotdeana, o impresionară mult mai mult decît ghetele proaspăt lustruite.

— N-ai vrea ca astăzi după-amiază să faci un drum cu automobilul, pînă la Mount Vernon? întrebă ea.

Era exact ceea ce plănuise şi el şi rămase încîntat cînd constată că o astfel de plimbare este ceva de la sine înţeles, cînd eşti la Washington.

Pe drum o apucă sfios de mînă şi începu să-i spună noutăţile de acasă: începuseră săpăturile la fundaţia localului nou pentru şcoală; Vida a început să-l plictisească cu felul în care îl cocoloşeşte pe majie; bietul Chet Dashaway a fost omorît într-un accident de automobil, pe coasta Californiei. Nu încercă să o determine să-l iubească. Ajunşi la Mount Vernon admiră biblioteca lambrizată şi instrumentele dentare pe care le întrebuinţase George Washington.

Carol bănuia că lui i-ar face plăcere să mănînce nişte stridii şi era convinsă că l-a auzit pe Harvey vorbind despre Grant & Blaine, aşa că-l duse şi acolo. În timpul dineului, glasul lui, care trepida de mulţumire şi de veselia caracteristică unui student în vacanţă, începu să se tulbure de dorinţa de a cunoaşte o mulţime de amănunte care-l interesau, cum ar fi de pildă faptul „dacă ei doi mai sînt căsătoriţi". Dar nu-i puse nici o întrebare şi nici nu-i ceru să se întoarcă acasă. Tuşi, ca să-şi limpezească glasul, şi spuse:

— Bine că mi-am adus aminte. Am scos vechiul aparat fotografic şi l-am pus la încercare. Ia te uită, nu-i aşa că sînt reuşite?

Îi întinse vreo treizeci de vederi din Gopher Prairie şi împrejurimi. Fără să se poată opune, se văzu înconjurată din nou de vechile peisaje. Îşi aduse aminte că pe timpul cînd îi făcea curte, tot aşa o amăgise cu fotografii. Constată numaidecît identitatea procedeului şi satisfacţia lui Kennicott faţă de strategia care se dovedise înainte de asta folositoare, dar îşi uită de toate în timp ce examina peisajele atît de cunoscute. Vedea tufele de ferigă, poleite de razele soarelui, pe malurile lacului Minniemashie, nenumăratele lanuri de grîu, legănate de vînt, terasa casei lor, unde se juca Hugh, Strada Mare, unde cunoştea fiecare fereastră şi fiecare trecător.

Îi dădu fotografiile înapoi şi îi spuse că sînt foarte reuşite, iar el începu să-i vorbească despre lentile şi despre timpul de expunere a unei fotografii.

Terminară masa şi începură să vorbească despre prietenele ei cu care stătea în acelaşi apartament; dar între ei simţeau prezenţa unui intrus nedorit, care stătea în picioare, stăruitor şi inevitabil. Nu fu capabilă să-i suporte prezenţa invizibilă şi murmură:

— Ţi-am spus să-ţi laşi geamantanul la garderoba gării, căci nu eram sigură la ce hotel te vei duce. Îmi pare foarte rău că n-avem nici o cameră liberă să te putem reţine în apartamentul nostru. Nu crezi că ar fi bine să telefonezi chiar acuma la Willard sau la Washington?

Se uită la ea îngîndurat. O întrebă, fără să-şi formuleze întrebarea în cuvinte şi tot aşa-i răspunse şi ea, dacă se va duce cu el la Willard sau la Washington. Dar se uită la el, ca şi cînd nici unul nu s-ar fi gîndit să discute un astfel de amănunt. Ar fi fost în stare să-l urască, în cazul că ar fi încercat să se umilească din pricina unui astfel de nimic. Dar el nici nu se umili, nici nu se revoltă. Oricît de nemulţumit era din cauză că ea se prefăcea a nu fi înţeles, îi răspunse cu toată vioiciunea:

— Da, cred că ar fi bine. Iartă-mă un moment. Dar ce facem, ca să putem găsi o maşină (Sfinte Doamne, ai văzut cu ce îndrăzneală iau virajurile şoferii de aici! Mi se pare că au mai multă îndrăzneală decît mine, cînd conduc maşina) ca să ne putem duce pentru cîteva minute la tine? Aş vrea să-ţi cunosc prietenele — cred că sînt femei cumsecade şi interesante — şi mi-ar plăcea să-l văd pe Hugh cum doarme. Să-l văd cum respiră. Nu cred că are amigdalele umflate, dar e mai bine să fiu sigur, ce zici? şi o bătu pe umăr.

Acasă le găsiră pe cele două colocatare ale ei şi o tînără fată, care tocmai ieşise de la închisoare, unde fusese condamnată în calitate de sufragetă. Kennicott rămase mirat cît de bine se simte între ele. Începu să rîdă cînd fata îi povesti despre greva foamei pe care o declaraseră la închisoare; o sfătui pe secretara senatorului, ce trebuie să facă dacă se întîmplă să-şi simtă ochii obosiţi, din cauza scrisului la maşină, iar profesoara îl întrebă — nu în calitate de soţ al unei prietene a ei, ci în calitate de

medic dacă „vaccinul impotriva răcelii e ceva serios"

Conversația lui de provincial nu păru doamnei Carol, cu nimic mai banală decît propria lor conversație.

După care se ridică în picioare, îi spuse noapte bună și o sărută, exact cum ar fi făcut un frate mai în vîrstă.

— E un bărbat grozav de drăguț, declarară prietenele ei și se așteptau din partea ei la destăinuiri. Dar nu le spuse nimic, exact cum nu-i spuse nici propriul ei suflet. Nu avea nici un motiv temeinic, pentru a se plînge de el Presimțea că acuma a încetat să mai analizeze forțele exterioare care o asediază și că nici nu mai este în stare să și le stăpînească, simțind că acestea o tîrau cu ele.

A doua zi veni în apartamentul ei și luară masa împreună, iar după aceea îi ajută să spele vasele. Aceasta fu singura ocazie care-i pricinui o dezamăgire: ea să niciodată nu-i trecuse prin minte să-i ajute la spălatul vaselor.

Îi conduse să viziteze locurile celebre ale orașului — Tezaurul, Monumentul, Muzeul Corcoran, Palatul Pan-American, Memorialul lui Lincoln, dincolo de care era Potomac, colinele Arlington și Colanadele de la Lee Mansion. Cu toată străduința de a părea mulțumit presimțea că sufletul lui este chinuit de o melancolie care o impresiona. Ochii lui, de obicei fără expresie, aveau acuma adîncuri și luciri stranii. După ce trecură prin Lafayette Square și contemplară din spate statuia lui Jackson și admirabila fațadă a Casei Albe, Kennicott oftă:

— Am dorit mereu să pot vedea locurile acestea; în timpul cînd eram la Universitate, trebuia să-mi cîștig singur o parte a existenței, iar cînd nu lucram și nici nu învățam, mi se pare că mi-am pierdut timpul de pomană. Grupul meu de prieteni era format din tineri cărora le plăcea să se distreze. Probabil, dacă aș fi avut pe cineva la vreme să mă ducă la concerte și la toate celelalte. Ce crezi, aș fi reușit să devin și eu ceea ce numești tu un intelectual?

— O, dragul meu, nu fi atît de modest. Tu ești un intelectual. De pildă, ești unul dintre doctorii cei mai capabili...

Vedea că începuse să-i dea tîrcoale un gînd în care ar fi vrut să-l formuleze, apoi îl auzi spunînd:

— Ia spune, ţi-au plăcut vederile din Gopher Praerie, nu-i aşa?

— Da, sigur că mi-au plăcut.

— Cred că n-ar fi tocmai neplăcut să vezi cum arată oraşul, ce zici?

— N-ar fi de loc, exact cum am fost foarte mulţumită că am avut ocazia să-i revăd pe soţii Haydock. Dar, te rog, să mă înţelegi! Asta nu înseamnă cîtuşi de puţin că eu îmi reneg cuvintele de critică pe care le-am spus despre ei. Faptul că aş vrea să văd oraşul nu are nici o legătură cu problema, dacă Gopher Praerie are sau nu are nevoie de serbări şi de costiţe de miel.

— Da, de unde! Sigur că nu, se grăbi el să răspundă.

— Îmi dau însă seama că trebuie să fie grozav de greu să-ţi trăieşti viaţa alături de o femeie atît de pretenţioasă ca mine.

Se uită la ea şi zîmbi.

Lui Carol îi plăcu zîmbetul lui.

5.

Era încîntat de tot ce vedea : de vizitiul negru, de amirali, aeroplane, de palatul în care intra probabil şi impozitul pe care-l plăteşte el pe venit, de automobilele Rolls Royce, stridiile de Lynhaven, de Înalta Curte de Justiţie, de un director din New-York care venise să vadă repetiţia unei piese, de casa unde murise Lincoln, de pelerinele ofiţerilor italieni, de barurile automate unde funcţionarii îşi cumpărau de mîncare la amiază, de bărcile de pe Chespeake Canal şi de faptul că automobilele care veneau din Columbia trebuiau să aibă permis de circulaţie eliberat atît din Columbia, cît şi din Maryland.

Era dinainte hotărîtă să-l ducă şi pe el să vadă vilele albe şi verzi, în stil Georgean. Fu de acord că umbrarele în formă de eventai din faţa intrărilor şi obloanelor albe de la ferești, pe fondul de cărămidă roşie al pereţilor, erau

un spectacol mult mai plăcut la vedere, decît cutiile de bîrne, cu vopseaua cojită. Aşa că declară numaidecît:

— Înţeleg ce urmăreşti. Casele acestea îmi aduc aminte de vechile imagini din cărţile cu poveşti de iarnă. Dacă te vei ţine de capul nostru timp destul de îndelungat, cred că mă vei determina nu numai pe mine, ci şi pe Sam, să începem să citim cărţi de poezii şi tot ce vrei. Bine că mi-am adus aminte... nu ţi-am spus de felul în care Kack Elder şi-a vopsit maşina, cu o culoare verde ţipătoare...

6.

În aceeaşi seară erau împreună la masă.

Kennicott insinuă:

— Astăzi după-amiază, înainte de a mă duce să văd vilele pe care mi le-ai arătat, eu eram hotărît că dacă va fi să clădim casa aceea despre care vorbeam noi mai demult o voi clădi aşa cum ai vrut tu. Eu mă pricep destul de bine la săparea fundaţiilor, la radiatoare şi la lucruri de felul acestora, dar mi se pare că nu prea am habar de arhitectură.

— Dragul meu, uite ce, cu totul pe neaşteptate am început să-mi dau seama că nici eu n-am habar de aşa ceva.

— Bine, dar în orice caz te rog să laşi în sarcina mea garajul şi canalurile de scurgere, iar de rest te vei ocupa tu singură, dacă se va întîmpla vreodată ca... vreau să spun că dacă se va întîmpla să-ţi facă plăcere...

— E foarte drăguţ din partea ta, răspunse ea cu îndoială.

— Ascultă, Carrie, probabil tu-ţi închipui acuma că eu te voi ruga să mă iubeşti, ca mai înainte. Nu te voi ruga. Şi nu-ţi voi cere nici să te întorci la Gopher Praerie.

Se uită la el mirată.

— A fost o luptă grea pentru mine, dar am ajuns să-mi dau seama că ar fi peste putință ca tu să suporți viața la Gopher Praerie, decît cel mult în cazul cînd tu singură ai vrea să-ți spun că-mi seacă sufletul din mine să te știu din nou a mea. Dar totuși nu-ți voi cere nimica. Vreau numai să-ți spun că te voi aștepta întotdeauna. De cîte ori trece factorul, mă uit să văd nu cumva mi-a adus o scrisoare de la tine, iar cînd se întîmplă să-mi aducă, sînt atît de speriat, încît nici nu îndrăznesc s-o deschid și îmi închipui că poate îmi dai o știre că te întorci. Am nădăjduit mereu că te vei întoarce. Seara ... Știi că vara trecută nici nu m-am mai dus la căsuța noastră de pe marginea lacului. Îmi era peste putință să-i văd pe ceilalți că sînt veseli și fac băi în apele lacului, iar tu ești absentă. Mă așezam seara pe prispa casei noastre din oraș și ... îmi era cu neputință să alung departe de mine gîndul că tu ai dat o fugă pînă la farmacie și că trebuie să te întorci curînd ... Și pînă în clipa cînd se lăsa întunericul greu, eu stăteam pe prispă și te așteptam să vii, cu privirile îndreptate în josul străzii, dar tu nu mai veneai și casa mi se părea atît de pustie și de îngropată în tăcere, încît nici nu îndrăzneam să mai intru. Și uneori mi se întîmpla să adorm acolo, în fotoliul meu, și nu mă mai trezeam pînă tîrziu după miezul nopții, iar casa ... Ei, comedie! Te rog, înțelege-mă bine, Carrie; aș vrea ca tu să știi cît mi-ai fi de binevenită, dacă s-ar întîmpla vreodată să te întorci. Dar eu nu te chem să vii acasă.

— Va să zică tu ești ... O, e îngrozitor cînd mă gîndesc.

— Altceva. Vreau să fiu sincer. N-am fost față de tine întotdeauna ... hîhî ... întotdeauna, ceea ce ar fi trebuit să fiu. Te-am iubit întotdeauna și mai mult decît orice pe lume, pe tine și copilul nostru. Dar uneori, cînd te purtai atît de rece cu mine, mă simțeam atît de singur și de chinuit, încît îmi pierdeam firea și plecam ... Dar niciodată gîndurile mele ...

Cuvintele ei de mîngîiere îi veniră într-ajutor:

— Nu face nimica; să nu mai vorbim despre asta.

— Înainte de căsătoria noastră mi-ai spus că dacă s-ar întîmpla ca soțul tău să facă o faptă urîtă, ai prefera să-ți spună.

— Așa am spus? Nu-mi mai aduc aminte. Și nici nu mă mai gîndesc la așa ceva. O, dragul meu, știu cu cîtă generozitate ai încercat din toate puterile să mă faci fericită. Dar singurul amănunt... Sînt incapabilă să mă mai gîndesc... Nici eu nu știu ce aș vrea să-ți spun.

— Atunci ascultă-mă pe mine! Nu te mai gîndi la nimic! Uite ce-aș vrea eu să faci! Ia-ți un concediu de două săptămîni de la birou. Pe aici vremea a început să se răcorească. Haide să plecăm împreună la Charleston și Savannah, poate chiar în Florida.

— O a doua lună de miere? întrebă ea cu glasul nehotărît.

— Nu! Nu trebuie nici cel puțin s-o numești în felul acesta. Dacă vrei, spune-i a doua aventură a noastră. Nu-ți voi cere nimica și nu doresc altceva decît să rătăsim din nou împreună. Mi se pare că eu n-am fost niciodată în stare să-mi dau seama cît noroc am avut căsătorindu-mă cu tine, care erai o fată plină de imaginație și dornică de viață! Așa că... Probabil că ai avea poftă să pleci și să cutreierăm împreună partea de miazăzi a țării? Dacă ești dispusă să pleci cu mine, cred că ai... da, cred că ai putea să te prefaci că ești sora mea și... Voi lua o dădacă care să aibă grijă de Hugh... cea mai bună dădacă ce se găsește aici la Washington!

7.

Ajunseseră la Villa Marguerita, sub palmierii de la Charleston Battery, în fața portului metalic, în ziua cînd rezistența doamnei Carol se evaporă.

După ce se așezară în logia de sus a casei și rămaseră fermecați de lumina tremurată a razelor de lună, Carol se întoarse spre el și strigă:

— Vrei să mă întorc cu tine la Gopher Praerie? Decide tu pentru mine. Eu m-am săturat să iau decizii și tot atît de sătulă de ezitări.

— Nu, draga mea. Va trebui să decizi singură ce trebuie să faci. De fapt, chiar după această încîntătoare călătorie de nuntă pe care am făcut-o împreună, nu cred că aș dori ca tu să te întorci acasă. Deocamdată nu trebuie să te întorci.

Se uită la el mirată și nu fu în stare să-i răspundă nimic.

— În ziua cînd te vei întoarce, aș vrea ca tu să te simți fericită. Eu sînt în stare să fac orice, numai ca tu să fii fericită, dar știu că mi-ar fi peste putință să mă stăpînesc și să nu fiu uneori împotriva ta; prin urmare, aș vrea să-ți acord răgazul de care ai nevoie, pentru a te răzgîndi.

Se simți mai ușurată. Prin urmare mai avea posibilitatea să se bucure de toate minunatele plăceri ale libertății. Va putea să plece... să vadă Europa, înainte de a cădea din nou în captivitate. Dar în același timp simțea un respect mult mai mare față de Kennicott. Își închipuise că viața ei va fi un subiect de roman. Dar înțelegea că în aventura ei de pînă acum nu era nimic eroic și nimic dramatic, nici magia clipelor de neuitat, nici vreun gest îndrăzneț. I se părea însă că ceea ce făcuse ea are totuși o anumită semnificație, prin faptul că reprezintă personificarea femeii de toate zilele, contemporane, care caută să se ilustreze și protestează. Nu-și dădu seama pînă acuma că avea și Will Kennicott un roman al său, în care rolul ei era limitat la aceleași proporții ca și rolul lui în romanul ei; că avea și el clipele lui de spaimă, de ezitare și secrete tot atît de complicate ca și ale ei, paralel cu sfioasele dorințe nemărturisite de a fi întîmpinat cu simpatie.

Cam acestea erau gîndurile ei în clipa cînd îl ținea de mînă și privirile îi rătăceau în largul apelor mării.

8.

Ea era la Washington, Kennicott era în Gopher Prairie, de unde îi trimitea scrisori tot atît de laconice ca mai înainte, despre canalurile de scurgere și despre vînătorile de rațe sau mastoidita doamnei Fageros.

În timpul mesei începuse să discute cu o conducătoare a mișcării sufragetelor. Ce să facă; să se întoarcă acasă?

Conducătoarea îi răspunse plictisită:

— Draga mea; eu sînt o egoistă desăvîrșită. Eu nu sînt în stare să văd destul de limpede nevoile soțului dumitale și cred că educația copilului dumitale o vei putea face tot atît de bine în școlile de aici, ca și în barăcile din orașul dumitale.

Cînd îți spun că sînt egoistă, asta înseamnă că eu nu mă gîndesc decît la faptul, dacă femeile sînt în stare să contribuie cu ceva la forța politică a semenelor lor. Cît despre dumneata? Vrei să fiu sinceră? Cînd spun „dumneata", asta nu înseamnă că vorbesc numai despre dumneata singură. Mă gîndesc la miile de femei care vin la Washington, New-York și Chicago în fiecare an, nemulțumite de viața pe care au dus-o acasă și așteptînd să li se dea un semn din cer — femei de toate felurile, de la mame sfioase care au împlinit cincizeci de ani și umblă cu mănuși de bumbac, la tinere fete abia ieșite din școală, care pun la cale greve între lucrătorii din fabricile părinților lor. Toate dintre dumneavoastră îmi sînteți mai mult sau mai puțin de folos, dar numai foarte puține ar putea să-mi țină locul, din cauză că eu am o calitate (una singură): am renunțat la tatăl și la mama mea și am renunțat la copiii mei, pentru dragostea față de Dumnezeu.

— Prin urmare sînteți de părere că e mult mai bine să nu mă întorc acasă? întrebă Carol dezamăgită.

— Este ceva mai greu decît atît. Dar iată piatra dumitale de încercare: ai venit ca să „cucerești răsăritul", cum au oamenii obiceiul să spună, sau ai venit să te cucerești pe dumneata?

Problema este mult mai complicată decît ați fi dumneavoastră în stare să vă închipuiți — mult mai complicată decît am fost eu în stare să-mi închipui în ziua, cînd am luat hotărîrea să încep această luptă și am pornit să reformez lumea. Partea cea mai complicată este că „în cucerirea orașului Washington" sau în „cucerirea New-Yorkului", în realitate cuceritorii nu au nimic de cucerit.

Așa ceva era foarte ușor altă dată, cînd autorii visau să vîndă o sută de mii de exemplare din operele lor, sculptorii să fie sărbătoriți în casele oamenilor cu vază, iar conducătorii mulțimilor, cum sînt și eu, să fie numiți în slujbele cu răspundere și invitați să țină o serie de conferințe. Acestea erau ambiții foarte inocente. Dar noi aceștia care ne amestecăm în toate cele, am dat totul peste cap. Acum singurul amănunt care ne repugnă mai mult decît orice este succesul ieftin. Reformatorul care se bucură de popularitate în mijlocul patronilor, poți fi sigur că s-a abătut de la severitatea principiilor lui inițiale; iar autorii care cîștigă sume fabuloase, săracii de ei — i-am văzut cerîndu-și scuze față de ceilalți, care trag pe dracul de coadă, afirmînd că nu cîștigă aproape nimica, pentru versiunile întrebuințate de casele de filme.

Vrei să te sacrifici pentru o lume ca aceasta, cu fundul în sus, în care popularitatea te va face odioasă pentru cei care-ți sînt dragi, unde singură înfrîngerea poate însemna succes trecător, unde singurul individualist este cel care renunță la individualitatea lui, de dragul unui proletariat care-i dă cu tifla?

Carol zîmbi mișcată, pentru a-i da să înțeleagă că ea era de fapt una dintre femeile acelea care primește să fie sacrificată. Dar oftă:

— Nu știu ce să zic, dar mă tem că eu nu sînt temperament eroic. În orice caz, nu eram pe vremea cînd trăiam la mine acasă. De ce n-am reușit să îndeplinesc ceva mare...

— Aici nu este vorba de eroism. E vorba de răbdare. Middlewestul dumneavoastră este de două ori puritan — puritanismul praeriei, suprapus puritanismului din New England; populație de frontieră, la suprafață farsori, dar care mai poartă în suflet amintirea stîncilor din Plymouth, bătute de furtună în timpul iernii. Îți rămîne o singură posibilitate de atac împotriva lor, singura care reușește oriunde și împotriva a orice; să continui a te uita cu de amănuntul la toate lucrurile de la dumneata de acasă, la biserică, la ceea ce vezi la bancă și să te întrebi, de ce sînt așa cum sînt și cine a fost cel dintîi care a spus că trebuie să fie așa și nu altfel. În cazul cînd vom fi

destul de multe femei și ne vom pune aceste întrebări cu destulă îndrăzneală, cred că în douăzeci de mii de ani vom reuși să devenim un popor civilizat, fără să mai așteptăm ca să treacă aceste douăzeci de milenii, cum spun prietenii mei anthropologi... Trebuie să găsim pentru gospodine lucrări ușoare și rentabile pe care să le îndeplinească acasă; să ne apropiem de oameni și să-i întrebăm care este ocupația pe care vor s-o îndeplinească, cerîndu-le să-și definească ei înșiși obligațiunile pe care le au. Aceasta este doctrina cea mai primejdioasă ce mi-a fost dat s-o cunosc.

Carol începu să se gîndească: „Mă voi întoarce acasă. Voi continua să pun întrebări și de aici înainte. Așa am procedat și pînă acuma, dar de fiecare dată n-am reușit să fac nimic și se vede că e tot ce sînt în stare să realizez. Mă voi duce la Ezra Stowbody și-l voi întreba pentru ce se împotrivește la naționalizarea căilor ferate; îl voi întreba pe Dave Dyer care este motivul că un farmacist se simte întotdeauna încîntat, dacă se întîmplă ca lumea să-i spună „doctor", și probabil o voi întreba și pe doamna Bogart, care este motivul că poartă un văl de văduvă care seamănă a corb mort.

Conducătoarea se îndreptă în scaun:

— Dumneata ai ceva. Ai un copil pe care trebuie să-l ocrotești. Iată ceea ce mă ispitește pe mine. Visez copii — un copil — și mă furișez prin parcuri, ca să-i pot vedea cum se joacă. (Copiii din Dpont Circle sînt întocmai ca o livadă plină de păpădii). Dar cu toate acestea adversarele noastre îmi spun că nu am sex-appeal.

Carol începu să se întrebe înspăimîntată:

„Oare Hugh nu are nevoie de aerul curat de la țară? Nu vreau să devină o secătură. Cred că voi fi în stare să-l țin departe de bîrfelile ce se însăilează la încrucișarea străzilor... Cred că voi reuși".

În drum spre casă începu să se gîndească:

„Acum, după cazul acesta de precedență, făcînd parte din grupare, am participat la grevă și am învățat ce înseamnă solidaritatea personală, așa că nu-mi mai este atît de frică. Will nu se va mai opune cînd voi avea poftă să plec de acasă. Într-o bună zi tot voi pleca în Europa, împreună cu el, sau chiar fără el". Am trăit

alături de oameni cărora nu le este frică să stea la închisoare. Aș putea astăzi să-l invit la masă pe Miles Bjornstam, fără să-mi fie frică de soții Haydock... Cred că aș fi capabilă să-l invit. Voi duce cu mine ecoul cîntecelor lui Yvette Gilbert și vibrațiile viorii lui Elman. Acestea vor fi cu atît mai frumoase, cînd valurile toamnei vor ridica vîrtejuri de buruieni în largul miriștilor. De aici înainte voi fi în stare să rîd din toată inima... Cred că voi fi".

Deși va trebui să mă întorc, își zicea ea, totuși nu înseamnă că am fost definitiv înfrîntă. Era foarte mulțumită de revolta ei. Praeria pentru ea nu mai era un simplu deșert doborît de soare; era fiara vie pe care o combătuse și o înfrumusețase, datorită acestei bătălii; pe străzile orașului mai rătăcesc umbrele visurilor ei și trepidează ecoul marșului ei triumfal, sămînța misterului și măreției ce va trebui să rodească.

9.

Revolta ei împotriva orașului Gopher Praerie începea să se domolească. Acum se gîndea la el ca la o colonie nouă de pionieri care se străduiesc din greu. Își aducea cu drag aminte de Kennicott, care luase apărarea concetățenilor săi, spunînd că sînt „un grup" de oameni cumsecade, care muncesc din greu și încearcă să-și crească familia cît se poate mai bine". Își aducea aminte emoționată de stîngăciile Străzii Mari și de căsuțele cafenii din bîrne, făcute în pripă; îi era milă de înfățișarea lor respingătoare și de izolarea în care trăiau; se gîndea cu îngăduință la pretenția lor de cultură, chiar dacă aceasta era exprimată numai în procesele verbale ale cercului Thanatopsis, sau la pretențiile de măreție, înfățișate în reclamele de propagandă în favoarea dezvoltării orașului. Vedea Strada Mare înecată în praf, în timpul unui măreț apus de soare; un șir lung de case, cu oameni solemni și singuri în fața porților, care o așteptau să vină,

tot atît de solemni şi de singuri ca un moşneag pe care l-a uitat moartea şi nu mai are nici un prieten între oamenii noi în jurul lui. Îşi aducea aminte că Kennicott şi Sam Clark o ascultaseră cîntînd şi simţi un îndemn cu totul neaşteptat de a se duce să le mai cînte din nou.

„În sfîrşit, îşi zise ea, am reuşit să fiu mai nepărtinitoare faţă de oraşul acesta. Cred că astăzi aş fi în stare să-l şi iubesc".

Se simţea aproape mîndră de sine, din cauză că devenise atît de tolerantă.

Se trezi la trei dinspre ziuă, după ce visă că este torturată de Ella Stowbody şi văduva Bogart.

„Am făcut din oraşul acesta un adevărat mit. Aşa se păstrează tradiţiile unui oraş desăvîrşit, amintirea unei copilării fericite şi a prietenilor pe care i-ai avut la şcoală. Lumea uită atît de repede. Am uitat că Strada Mare nu s-a gîndit niciodată că e pustie şi detestabilă. Îşi închipuie că este Ţara Binecuvîntată de Dumnezeu. Pe mine nu mă aşteaptă şi nici nu-i pasă de mine".

Dar seara următoare se gîndi din nou la Gopher Prairie ca la propriul ei cămin, care o aşteaptă în timpul unui apus de soare, strălucitor de lumină.

10.

Mai trecură cinci luni înainte de a se întoarce acasă; cinci luni pline de dorinţă nesăţioasă, de a aduna cît mai multe sunete şi culori, pe care să le ducă la ea, să-i ţină de urît în zilele lungi şi grele de singurătate.

Petrecuse la Washington aproape doi ani.

În iunie, cînd plecă spre Gopher Praerie, simţi al doilea copil al ei mişnîndu-i-se în sîn.

CAPITOLUL XXXIX

Cît dură drumul de întoarcere acasă, se întrebă necontenit care vor fi sentimentele ei. Se întrebase atît de mult, încît trecea prin toată gama senzaţiilor pe care şi le închipuia ca posibile. Era emoţionată la vederea fiecărei porţi pe care o vedea şi la fiecare exclamaţie de mirare şi plăcere : „Ia te uită, cine vine;" Era încîntată la gîndul că timp de cel puţin o zi, ea era evenimentul cel mai important din oraş. Nu-şi mai găsea locul şi începu să facă vizite cunoscuţilor. Juanita Haydock îi aduse aminte de întîlnirea lor la Washington şi o introduse în cercul cunoştinţelor ei intime. Această veche antagonistă a ei, părea că-i va deveni după toate aparenţele, cea mai bună prietenă, căci Vida Sherwin, cu toată amabilitatea ei, stătea retrasă şi pîndea s-o prindă comiţînd noi erezii.

Pe înserate se duse la moară. Misteriosul vuim-vuim-vuim al motoarelor pentru iluminat, aşezate într-o clădire din spatele morii, se auzea mai limpede prin întuneric. Afară, în faţa morii, era gardianul de noapte Champ Pery. Cînd o văzu, întinse mîinile slăbite spre ea şi-i spuse cu glas stins :

— Ne-ai lipsit foarte mult, tuturora.

Cui va putea oare să-i lipsească prezenţa ei la Washington ?

La Washington cine ar fi fost omul în care să poată avea aceeaşi încredere ca în Guy Pollock. Cînd îl întîlnii pe stradă, zîmbind, cum zîmbea întotdeauna, i se păru că omul acesta face parte din eternitate, că este o parte din însuşi sufletul ei.

Peste o săptămînă constată că nu se simte nici mulţumită, nici nemulţumită din cauză că s-a întors. În fiecare dimineaţă se trezea cu aceeaşi atitudine indiferentă, ca pe vremea cînd trebuia să se ducă la slujbă. Era o parte din datoria ei, formată din amănunte maşinale şi conversaţii fără semnificaţie : dar ce importanţă avea aceasta ?

Singura problemă la care se gîndise intimidată se dovedea acuma cu totul lipsită de importanţă. În tren, pe drumul de întoarcere, mersese atît de departe cu abnegaţia, încît era ferm hotărîtă să renunţe la camera ei separată şi să i se devoteze în întregime lui Kennicott

Dar nici zece minute nu trecuseră de la întoarcerea ei acasă, cînd el declară :

— Ascultă, draga mea, eu ţi-am păstrat camera intactă. Mi se pare că am început să-mi însuşesc şi eu felul tău de a vedea. Nu văd motivul pentru care doi oameni trebuie să se sufoce unul pe altul, fără întrerupere, numai din cauză că se iubesc. Pe urmă m-am gîndit că nici mie nu-mi poate strica puţină izolare, ca să mă pot gîndi în linişte la preocupările mele.

Părăsise un oraş în care petrecea nopţi albe, discutînd tranziţia universală, revoluţiile din Europa, doctrina socialistă şi versul liber. Îşi închipuise că întreaga lume va trece printr-o schimbare.

Dar constată că nu era vorba de aşa ceva.

La Gopher Praerie, singurele probleme de actualitate erau prohibiţia, o casă din Minneapolis unde puteai găsi whisky de contrabandă, cu treisprezece dolari sfertul de litru, reţetele pentru fabricarea berii în casă, scumpirea vieţii, alegerea Preşedintelui, automobilul cel nou al lui Clark şi nebuniile lipsite de originalitate ale lui Cy Bogart. Preocupările lor erau exact aceleaşi ca şi acum doi ani, ca acum douăzeci de ani şi cele ce vor fi de aici înainte timp de douăzeci de ani. În mijlocul unei lumi care era aşezată pe un vulcan, oamenii îşi vedeau totuşi de treburi şi răscoleau cu plugurile pămîntul de la picioarele munte-

lui ce se cutremura în adînc. Din cînd în cînd se întîmplă ca un vulcan să verse şi rîuri de lavă în capetele celor care robotesc în apropierea lui, pricinuind consternare şi mari pagube celor năpăstuiţi, dar urmaşii lor luau fermele văduvite în stăpînire şi, după ce cutremurul se domolea, continuau să plugărească fără grijă, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Nu fu în stare să compună o rapsodie pe tema celor şapte bungalouri noi şi a celor două garaje clădite în absenţa ei, cu toate că doctorul Kennicott îi vorbise despre ele atît de impresionant. Se mulţumi să spună: „Dam cred că sînt reuşite". Fu mult mai impresionată de noul local al şcolii, cu pereţii de cărămidă în culori vesele, cu ferestre largi, sala de gimnastică, clasele de studiu cu secţiile de agricultură şi gospodărie casnică. Această clădire dovedea triumful repurtat de Vida şi o determină să se declare gata de a începe orice fel de activitate. Se duse la Vida şi îi spuse încîntată: „Cred că voi începe să lucrez pentru dumneata. Şi voi începe de jos".

Aşa şi făcu. În fiecare zi ţinea locul timp de un ceas supraveghetoarei de la Casa de Odihnă. Singura ei inovaţie fu zugrăvirea mesei de brad în culori negre şi portocalii, amănunt care consternă profund doamnele de la Thanatopsis. Stătea de vorbă cu soţiile fermierilor, mîngîia copiii lor şi se simţea foarte mulţumită.

Gîndindu-se la aceşti copii, uita de urâţenia Străzii Mari, în lungul căreia trecea grăbită să ajungă la timp între doamnele de la Jolly Seventeen.

Pe stradă umbla acum cu ochelari şi începu să-i întrebe pe Kennicott şi Juanita dacă pare mai tînără de treizeci şi trei de ani cît avea. Ochelarii o supărau la nas şi se gîndi să-şi cumpere de cei care se prindeau după urechi. Aceştia însă o vor face să pară mult mai bătrînă, o femeie definitiv „liniştită". Nu! Nu va purta ochelari prinşi după urechi, cel puţin deocamdată. Dar încercă o pereche în biroul lui Kennicott. Şi de fapt i se părură că sînt mult mai uşor de purtat.

3.

Doctorul Westlake, Sam Clark, Nat Hicks și Del Snafflin stăteau de vorbă în frizeria lui Del.

— Am constatat că soția doctorului Kennicott a început acum să prindă dragoste de Casa de Odihnă, declară doctorul Westlae, subliniind cuvîntul acum.

Del Snafflin, care tocmai îl bărbierea pe Sam, se opri cu pămătuful încărcat de săpun în mînă, și răspunse rîzînd:

— Oare ce va mai inventa de aici înainte? Mi se pare că odinioară spunea că orășelul acesta nu este destul de frumos pentru o fată de la oraș, cum este ea; prin urmare ar fi trebuit să votăm imediat impozite, ca să prefacem totul și să instalăm guri de apă, statui, parcuri și pajiște verzi, ca să-i placă...

Sam suflă enervat clăbucul de săpun care îi acoperea buzele, făcînd bășicuțe, și murmură nemulțumit:

— Cred că ar fi foarte bine, dacă am avea o femeie inteligentă lîngă noi, care să ne spună cum ar trebui să procedăm pentru a înfrumuseța orașul. Nemulțumirea ei față de neajunsurile pe care le-a constatat aici au aceeași valoare ca și entuziasmul lui Blausser pentru înființarea fabricilor. Pe urmă e cert că doamna Kennicott este o femeie inteligentă, chiar dacă se întîmplă să fie capricioasă. În ce mă privește, eu sînt foarte mulțumit că s-a întors.

Doctorul Westlake se grăbi să admită:

— Tot așa și eu! Tot așa și eu! Este o femeie drăguță și are vaste cunoștințe în domeniul cărților... mai ales al romanelor. Evident, este și ea ca toate celelalte femei — fără un echilibru sănătos — fără o pregătire scolastică — o femeie care nu înțelege nimic din economia politică și este gata să se entuziasmeze de orice idee nouă pe care o pune în circulație un zăpăcit. Dar în orice caz este o femeie drăguță. Probabil va reuși să facă ordine la Casa de Odihnă, ori aceasta este o instituție de mare folos, căci

aduce orașului o mulțime de beneficii. Acum, după ce doamna Kennicott a lipsit un timp din oraș, probabil a reușit să renunțe la o parte din ideile ei deșuchiate. Probabil a început să-și dea seamă că lumea rîde de ea, cînd încearcă să spună cum să ne conducem afacerile.

— Sigur ! De aici înainte își va înfrîna pornirile, adăugă Nat Hicks, ţuguindu-și buzele cu înțeles. În ce mă privește, sînt de acord că este cea mai drăguță femeie din oraș. Dar de... (Cuvintele lui îi făcură pe ceilalți să tresară). Cred că-i va lipsi suedezul Valborg, cel care lucra în atelierul meu. Erau o pereche potrivită. Vorbeau împreună despre poezie și despre lumina de lună. Dacă s-ar fi priceput să pună lucrurile la cale, așa cum ar fi trebuit, cred că ar fi fost o pereche de îndrăgostiți cum rar se mai poate găsi...

— Mofturi, se amestecă Sam. Ei nu s-au gîndit niciodată la dragoste. Vorbeau despre cărți și despre celelalte fleacuri asemănătoare. Ascultați ce vă spun eu: Carrie Kennicott este o femeie distinsă, și toate femeile distinse au cîte o scrînteală, dar le trece imediat ce au doi, trei copii. Veți avea ocazia s-o vedeți femeie la locul ei, nu peste mult, ducîndu-se să dea lecții la școala duminicală; va participa la serbările de binefacere și se va feri să se mai amestece în afaceri și în politică. Despre asta nu mai începe nici o discuție.

După ce discutară timp de un sfert de ceas despre ciorapii ei, despre camera ei separată, despre colecția ei de note, despre interesul pe care-l dovedise odinioară față de Guy Pollock, despre salariul probabil pe care l-a avut la Washington și despre toate observațiile făcute de ea din ziua cînd s-a întors, Consiliul Superior decretă că va fi de acord ca doamna Carol să trăiască și trecu imediat examinarea „celei mai noi" pe care le-o debita Nat Hicks, despre agentul comercial și fata bătrînă.

Pentru motive, care doamnei Carol i se păreau cu totul neînțelese, Maud Dyer nu părea deloc mulțumită de întoarcerea ei. La ședința cercului Jolly Seventeen i se adresă pe un ton destul de enervat:

— De, cred că activitatea din timpul războiului ți s-a părut un pretext destul de plauzibil pentru a pleca din oraș să te distrezi. Ce ziei, Juanita? N-ar fi cazul s-o rugăm pe Carrie să ne povestească ceva și nouă despre frumoșii ofițeri pe care i-a cunoscut la Washington?

Doamnele începură să se frămînte pe scaune și să se uite la ea. Curiozitatea lor părea firească și lipsită de importanță.

— Da-da... va trebui ca într-o bună zi să vă povestesc și despre asta, răspunse Carol și căscă plictisită.

Pe mătușa Bessie nu o mai lua acum prea în serios, pentru a fi nevoie să lupte împotriva ei ca să-și păstreze independența. Își dădu seama că mătușa Bessie nu urmărea cîtuși de puțin să se amestece în viața lor, ci dorea să fie cît mai mult de folos soților Kennicott. Astfel Carol reuși să înțeleagă marea tragedie a oamenilor în vîrstă, care nu se datorește faptului că ei sînt mai puțin viguroși decît cei tineri, ci faptului că tinerii nu mai au nevoie de ei; că dragostea și înțelepciunea lor stăruitoare, atît de importantă cu cîțiva ani în urmă și oferită astăzi cu atîta mulțumire era refuzată și luată în bătaie de joc. Băgă de seamă că atunci mătușa Bessie venea la ea cu un borcan de peltea de mure și aștepta ca ea să-i ceară rețeta după care a preparat-o. De aici înainte se putea cel mult enerva, dar era incapabilă să se simtă deznădăjduită din cauza stăruințelor și întrebărilor pe care mătușa Bessie i le punea.

Nu-şi pierdu curajul nici cînd o auzi pe văduva Bogart c-o întrebă:

— Astăzi, cînd avem prohibiţia, cred că viitoarea problemă ce se pune ţării noastre nu este atît oprirea fumatului, ci mai curînd obligaţia pentru cetăţeni de a respecta Sabatul şi arestarea celor care calcă legea jucînd baseball şi frecventînd spectacolele de cinematograf, în ziua Domnului.

Un singur amănunt reuşi să jignească mîndria doamnei Carol. Numai foarte puţini fură cei care o întrebară despre Washington. Tocmai cei care-l admiraseră mai mult pe Percy Bresnahan şi-i ceruseră părerea, păreau foarte puţin interesaţi de ceea ce făcuse şi felul în care reuşise să se afirme în acel oraş. Îi venea să rîdă cînd constată că ea se aşteptase să fie admirată, atît ca eretică în rolul ei de pînă acuma, cît şi ca eroină; se gîndea la acest amănunt cu mult cumpăt şi chiar veselie; dar de durut o durea tot atît de mult, ca şi înainte.

5.

Al doilea copil al ei care se născu în august fu o fetiţă. Carol nu fu în stare să se decidă imediat ce va face dintr-însa, o conducătoare comunistă, sau o va mărita cu un om de ştiinţă, eventual şi una şi alta. Dar se decise imediat s-o trimită la Vasar şi să-i dăruiască un costum tricotat, cu o pălăriuţă mică neagră, la sfîrşitul anilor de studiu.

6.

In timpul mesei Hugh deveni foarte vorbăreț. Ar fi vrut să spună ce părere are el despre bufnițe și despre strada F.

— Nu face atîta gălăgie. Vorbește prea mult, se răsti Kennicott la el.

Carol se repezi cu gura:

— Te rog, nu vorbi cu el pe tonul acesta! De ce nu-l asculți ce-ți spune? Are de multe ori lucruri foarte interesante de spus.

— Ce te-a apucat? Poate vrei să spui că trebuie să-mi pierd tot timpul ascultînd la ce-mi înșiră?

— Și de ce nu?

— Pentru că înainte de toate, ar fi timpul să învețe puțină disciplină. Ar trebui să începem să-i facem educația.

— Eu am învățat mult mai multă disciplină și am mult mai multă educație pe care mi-a dat-o el, decît cea pe care i-am dat-o eu lui.

— Ce vorbe sînt acestea? Probabil vreo nouă nebunie despre felul în care trebuie să-ți crești copiii, pe care ai adus-o din Washington?

— Probabil. Te-ai gîndit pînă acuma vreodată că și copii sînt oameni?

— Foarte bine. Dar nu voi admite ca el să monopolizeze toată conversația.

— Sigur că nu. Avem și noi drepturile noastre. Eu însă voi încerca să-l cresc ca pe o ființă omenească. El are tot atîtea gînduri ca și noi, și vreau să-l ajut ca preocupările lui să le formuleze singur, nu să accepte concepția pe care i-o impune Gopher Praerie. Aceasta este partea cea mai importantă a misiunii mele de acuma — să mă stăpînesc din toate puterile și să te împiedic și pe tine de „a-i face educația".

— De acord, dar cred că nu e cazul să discutăm despre asta. În orice caz, nu vreau să devină un copil răsfăţat.

Incidentul acesta Kennicott îl uită cu totul peste zece minute, iar ea... de astă dată îl uită şi ea.

7.

Soţii Kennicott şi Sam Clark plecară cu automobilul în partea de miazănoapte şi se opriră la o trecătoare dintre două lacuri pe unde zburau stolurile de raţe. Era o zi de toamnă, cu strălucire de lumină albastră şi scăpărări de aramă.

Kennicott îi dăruise o carabină uriaşă şi-şi lua prima lecţie de tragere, stînd cu ochii mari deschişi, fără să clipească, aşa că înţelese că mărgeluşa ce se vedea la capătul armei era în legătură foarte strînsă cu ţinta spre care trebuia să tragă. Era încîntată şi era dispusă să-l creadă pe Kennicott cînd afirmă că ea a lovit răţoiul asupra căruia trăseseră amîndoi.

Se aşeză pe marginea lacului plin de păpuriş şi i se păru odihnitoare vorbăria doamnei Sam care povestea despre cîte în lună şi în soare. Înserarea cafenie părea liniştită. În urma lor rămăseseră regiunile acoperite de smîrcurile negre. Din holdele răscolite de pluguri se ridica miros de pămînt reavăn. Apele lacului clipeau în culori de sînge şi argint. Prin aerul rece al înserării se auzeau limpezi glasurile bărbaţilor care aşteptau trecerea ultimului stol.

— Ţinteşte la stînga, se auzi chiotul prelung al lui Kennicott.

Trei raţe coborau în linie dreaptă, grăbite. Armele răbufniră şi o raţă se dădu peste cap. Amîndoi bărbaţii împinseră barca uşoară în apă şi dispărură în dosul tufişurilor de trestii. Din fundul înserării glasurile lor vesele şi plescăitul vîslelor veneau domoale pînă la Carol. În adîncul

cerului un cîmp încins de flăcări se termina în zarea limpede, pe urmă lumina de pară se topi și oglinda deveni ca de marmură, iar glasul lui Kennicott se auzi strigînd vesel:

— Ei, ce zici, nevastă, ar fi timpul să ne întoarcem acasă? Cred că o masă bună nu ne-ar strica deloc.

Cînd ajunseră la automobil, Carol declară:

— Eu mă voi așeza cu Ethel în partea dinapoi.

I se întîmpla pentru prima dată să-i spună doamnei Clark pe nume, și pentru prima dată cînd admitea să se așeze în partea dinapoi, ca o femeie din Strada Mare.

„Mi-e foame. Ce bine e să simți că ți-e foame" își zise ea, după ce mașina se puse în mișcare.

Privirile îi rătăciră în largul cîmpurilor adormite din partea de apus. I se părea că se reped departe, pînă la poala munților Rockies, pînă în Alaska; un domeniu care va atinge o măreție fără pereche, în timp ce alte imperii vor fi condamnate la senilitate. Înainte de realizarea acestei măreții, prevedea că nenumărate generații de doamne Carol, se vor zbate în mijlocul aspirațiilor lor tulburi și vor cădea înfrînte, fără pompă funebră și fără cîntece de îngropăciune, spectacolul eternei tragedii a celor condamnați să lupte împotriva indiferenței.

— Haide să mergem mîine seară cu toții la cinematograf, propuse Ethel Clark. Rulează un film impresionant.

— Eu tocmai mă gîndeam să încep să citesc o carte nouă... Dar nu face nimica, să mergem, răspunse Carol.

8.

— Oamenii aceștia depășesc capacitatea mea de înțelegere, oftă Carol, adresîndu-se lui Kennicott. M-am gîndit să organizez o serbare orășenească anuală, cînd tot orașul va putea uita de toate rivalitățile și va ieși din casă ca să facă puțină mișcare în aer liber și să danseze. Dar

Bert Tybee (cine v-a pus să alegeţi ca primar un astfel de om) mi-a furat ideea. Vrea ca de ziua serbării orăşeneşti să aducă un politician care să ţină o cuvîntare. Acesta este exact amănuntul pe care eu aveam de gînd să-l evit. S-a adresat doamnei Vida şi firește, ea a fost de acord.

Kennicott se gîndi la această chestiune, în timp ce întorcea pendula, pe urmă începură să urce scara, spre camerele lor.

— Da, admit că eşti nemulţumită de amestecul acesta al lui Bert, zise el cu amabilitate. Ai de gînd să te frămînţi atît de mult din cauza acestei serbări orăşeneşti? Nu te-ai săturat pînă acuma de frămîntarea, de zbuciumul şi experienţele pe care le-ai făcut?

— Dar nici cel puţin n-am început! Ia vezi!

Il conduse pînă în pragul uşii şi-i arătă capul cu părul castaniu cîrlionţat al fiicei lor, care se deslușea pe perna albă.

— Vezi ceva colo pe perna aceea? Ştii ce este? Este o bombă menită să arunce în aer indolenţa. Dacă voi conservatorii aţi fi destul de deştepţi, n-aţi mai aresta anarhişti, ci i-aţi aresta pe copiii aceştia care dorm liniştiţi în leagănul lor. Gîndeşte-te la ce va vedea şi ce va face copilul acesta pînă în anul 2000, cînd va muri! Probabil va fi martoră la Uniunea Universală Muncitorească şi probabil va vedea aeroplanele zburînd de pe pămînt pînă la planeta Marte.

— Hîm, s-ar putea ca pînă atunci să se întîmple multe schimbări, cască doctorul Kennicott.

Carol se aşeză pe marginea patului său şi-l privi în timp ce contrăbia prin sertarele biroului să găsească un guler ce ar fi trebuit să fie aici la îndemînă, dar cu toate acestea nu era niciodată.

— Da, voi continua să merg înainte, întotdeauna. Şi voi fi foarte fericită. Dar Serbarea aceasta a Municipalităţii mă face să-mi dau seama cît de completă este înfrîngerea mea.

„Afurisitul acesta de guler cu siguranţă a dispărut din circulaţie", murmură Kennicott, pe urmă adăugă cu glasul ceva mai tare: Da, cred că tu... Dragă, nu te-am auzit tocmai bine ce spuneai...

îi aşternu pernele şi desfăcu patul, în timp' ce-i spunea :

— Totuşi am avut şi eu o izbîndă : niciodată nu am încercat să-mi reneg înfrîngerile, bătîndu-mi joc de aspiraţiile mele şi prefăcîndu-mă că am mers mai departe decît adevăratul scop pe care l-am urmărit. Nu sînt nici acuma de părere că Strada Mare este ceea ce ar trebui să fie. Nu admit că oraşul Gopher Praerie este mai măreţ şi mai generos decît Europa ! Nu admit că spălatul vaselor este o preocupare suficientă pentru a putea mulţumi o femeie. Probabil lupta la care m-am angajat eu nu a fost lupta cea bună, dar totuşi mi-am purtat credinţa intactă.

— Sigur că ţi-ai păstrat-o ! Mai încape vorbă, răspunse Kennicott. Ei, noapte bună, draga mea ! Mi se pare că mîine se va aşterne ninsoarea. Va trebui să ne gîndim în curînd să punem obloanele la ferestre. Ia spune, nu ştii, fata a pus şurubelniţa la locul ei, de unde a luat-o ?

SFÎRŞIT

Tiparul executat la S.C. UNIVERSUM S.A. c. 528
Dat la cules 8.II.1993. Bun de tipar. 17.III.1993. Coli tipo 20
Apărut 1993

Sinclair Lewis

MAIN STREET

ÎN ATENŢIA CITITORULUI

Bine cunoscutul scriitor al lui BABBETT ne poartă în romanul MAIN STREET pe urmele frumoasei Carol Milford – o tînără americană, crescută şi educată într-un mare oraş, o fiinţă cu gusturi rafinate şi care visează la o lume mai inteligentă şi mai umană.

Bibliotecară, în mijlocul unor copii, ea se căsătoreşte în nişte împrejurări stranii cu doctorul Kennicott, alături de care începe odiseea ei.

Experienţa de viaţă pe care o cîştigă, în marea lume în care intră, şi sub presiunea căreia, se vede nevoită să trăiască, îi va ajuta oare să-şi păstreze nealterate şi aspiraţiile şi visurile de fată? Şi ce se va alege din dragostea şi din cariera ei? Iată întrebările ale căror răspunsuri le aşteptăm cu sufletul la gură, căci Carol este prototipul oricărei fete care păşeşte în viaţă, la vîrsta marilor necunoscute.

ISBN 973-9084-15-x

Vieți și destine